

KANIZSAI ALMANACH 1995-RŐL

szerkesztette:
CZUPI GYULA

CANISA, CANISSA, CANISCHA...

1. A sort tovább lehet folytatni XVIII-XIX. századi helynévtárak adataival (Korabinsky 1786: Kanischa, Lipszky 1808: Kanisa vagy Kanizsa), továbbá Tomasich 1892. évi Zala megyei térképén szereplő Kanisa frásváltozattal. Ezekben a munkákban a szókezdő k hangot már nem latinosan c-vel, hanem a kiejtésnek megfelelően k-val írták. (De az 1745-1771 közötti zalai népességösszeírásokban még gyakran találkozunk a szókezdő k hangnak c-vel való jelölésével: Cárol (Károly), Caros (Karos), Collat (Kollát) stb. A zs hangot pedig a fenti példákban s-sel, ss-sel, sch-val, majd Lipszkytól kezdve zs-vel írták.

A középkori metszetekben lévő írásképek (Canisa, Canissa) a jóindulatú és jó tollú, ám a magyar, latin és szláv nyelvek történetében járatlan Barbarits Lajos fantáziáját úgy megmozgatta (l. Nagykanizsa c. városmonográfiáját, Bp., 1929 1-2.), hogy helynévmagyarázata nélkülözi a tudományosságot. Ő ugyanis nem mást állít, mint azt, hogy a Kanizsa név a latin canis (=kuty) szóból származik, amely megfelel a kelta Corrhudunum (=ebhely) névnek. Ez a település azért kapta a kelta címberektől a Corrhudunum, majd a rómaiktól a canissa nevet, mert a környéken kutyákra emlékeztető nádi farkasok tanyáztak.

A kérdés az, hogyan lett a canisból Barbarits fantáziájában Canissa. Úgy, hogy nőneműsítette a latinban közös nemű, (azaz hím- és nőnemű) canis-t, hogy megmagyarázhassa a név végén levő a-t. Ezt az alakváltozatot elnevezte parlagi latinnak (egyébként az európai latin szótárak ezt az alakot nem ismerik), és egyúttal be is emelte a latin városnevek közé, amelyek a sziget- és országnevekkel együtt kivétel nélkül (és persze ragozásuktól függetlenül) nőneműek. Azáltal meg, hogy a canissa nem is nősténykuty, hanem nádi farkas, elhárult a névtani akadály is: a latin ugyanis háziállatról nem nevez el települést. Ha tudta ezt Barbarits, akkor talán ezért vadította el a kutyákat nádi farkasokká.

2. Városunk nevének érdemi, tudományos magyarázatára maradt is helyem, meg nem is, ezért aztán az látszik a legcélszerűbbnek, ha szabadon, tartalmilag idézem Kiss Lajos kitűnő művéből a „Földrajzi nevek etimológiai szótára”-ból (Bp., 1988. 4. kiadás) a név megfejtését, amely a nagy magyar nyelvész, Melich János nevéhez fűződik.

A Kanizsa helynév szláv eredetű, első előfordulása okleveleinkben 1245 (ennek a 750. évfordulóját ünnepeljük az idén, Ö.F.) Knysa alakban. A helynév másutt is előfordul, megvan a bolgárban (Knézs), a szerb-horvátban (Knezsa Gorica, Knezsa Vas), a szlovénban (Knezsa). Tulajdonképpen értelme: a fejedelmé, a kenézé az a föld/település/vár/hegy/birtok stb. Ez utóbbiak el is maradhatnak a névből mind a magyar, mind a szláv nyelvekben; egyáltalán az indoeurópai nyelvekben (pl. Galambokbérce — Galambok, Kávaskút — Kávás, ill. Dobri Dol (tkp. jó völgy) — Dobri stb.) A névtudomány az effajta neveket ráértéssel keletkezett neveknek vagy elliptikus neveknek nevezi.

Markó Imre Lehel, a közelmúltban elhunyt kiváló nyelvészünk ehhez még azt teszi hozzá, hogy a „Kanizsa név nemcsak egyfajta földrajzi objektumot, hanem inkább komplexumot, egy kisebb vidéket jelölt: mocsarat, patakot, erdőt s mesterséges erődítményt együtt, ahol a birtoklás joga a knéz-t illette” (Zalai Gyűjtemény 2.sz. 9.).

3. A név, illetőleg az e névvel megjelölt település tehát mindenképpen honfoglalás előtti és szlávok lakták, ők is nevezték el, mi, magyarok itt találtuk a (Török) kanizsával, (Magyar)kenesé-vel, (Kis)kinizzsel együtt és szinte bizonyos, hogy nem 750 éve, hanem 1000-1100 éve használjuk városunk nevét.

Ördög Ferenc

KANIZSAI ALMANACH 1995-RŐL

Szerkesztette: Czupi Gyula

Nagykanizsa, 1996

A szöveget gondozta: Farkas Tünde

*Köszönöm mindazok támogatását, akik a könyv
létrejöttét segítették.*

*Köszönöm Nagykanizsa Megyei Jogú Város, a Nagy-
kanizsáért, Délnyugat-Magyarorszáért Alapítvány,
a Mátrix Marketing Műhely és minden „adatszol-
gáltató” támogatását, segítségét.*

*Hohl Zoltán, Horváth Krisztina és Kunics Zsuzsa
segítségéért különösen hálás vagyok.*

a szerkesztő

ISSN 0865-4077

Kiadja a Czupi Kiadó
(8800 Nagykanizsa, Felszabadulás u. 19.
Pf.:484, Tel.: 93/320-766)

Szedés: Szőke Veronika
Tördelés: Pankasz Gábor
Készült a Kanizsai Nyomda Kft.-ben
Felelős vezető: Brenner Árpád

TARTALOM

	Előszó (Czupi Gyula)	5
<hr/> ÉVFORDULÓK <hr/>	Miért 750 éves Nagykanizsa? (Dr. Vándor László)	7
	Tizenkét várostörténeti évforduló (Horváth Krisztina)	10
<hr/> BESZÉLGETÉS <hr/>	Balassa Bélával, Horváth Gáborral, Lovrencsis Lajossal és Zsoldos Ferencsel beszélget Bella Judit a városról és ünnepéről	22
<hr/> HOGYAN ÜNNEPELTÜNK? <hr/>	Az indítványtól az ünnepségek megkezdéséig	27
	Pályázatok az évfordulóra	30
	Ünnepi ülés	32
	Játszani jó! A helytörténeti vetélkedőről (Horváth Ilona)	32
	A Városvédő Egyesület és az évforduló	35
	Visszatért a 17. Honvéd Gyalogezred zászlaja (Domján Károly írásának felhasználásával)	40
	Csengey Dénes vers- és prózamondó verseny (Farkas Attila)	51
	Nemzetközi kórustalálkozó (Katona Noémi)	54
	Identitás Szabdegyetem 1995 (Dr. Rózsa Miklós dolgozatával)	57
	A 230 éves Batthyány Lajos Gimnázium	63
	Helytörténeti-történettudományi konferencia	71
	A 90 éves Farkas Ferenc köszöntése (Kocsis Katalin kalauzával)	73
	Gondolatok egy kiállítás születéséről (Dr. Vándor László)	77

A RYNO KULTURÁLIS MENEDZSERIRODA ÜNNEPI RENDEZVÉNYEI	Hírverés.....81
	Környezet, amelyben érdemes élni82
	Bolondos vetélkedő az uzszodában84
	Képeslapok Nagykanizsáról87
	Léggömb akció 199589
	Grundkosárlabda grundon és teremben92
	Járműipari kiállítás és Bajnokok Tornája95
	FÓKUSZBAN az ÜZLET99
	5. Kanizsai Napok, Környezetkultúra 95100
	„Gála 1995”103
ÜNNEPELT AZ EGÉSZ VÁROS	Bolyai János Általános Iskola108
	Családsegítő Központ108
	Cserháti Sándor Szakközépiskola111
	Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház112
	Hevesi Sándor Általános Iskola114
	Hevesi Sándor Művelődési Központ116
	Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola119
	MOL Rt. Üdültetési és Szállodai Üzletág.....119
	Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat...120
	Nagyrácz Utcai Általános Iskola124
	Nevelési Tanácsadó126
	Palini Általános Iskola.....127
	Petőfi Sándor Általános Iskola.....131
	Rozgonyi Úti Általános Iskola.....132
	Templom Téri Általános Iskola133
	Városi Könyvtár133
	Zrínyi Miklós Általános Iskola137
	MÉSZÁROS JÓZSEF: NAGY GENERÁCIÓ141
	NAGY CSABA: NAGYKANIZSA MOZITÖRTÉNETE188
	KASZLI MIKLÓS JÁNOS: BONTJÁK A TETVEST!244
	RÓZSÁS JÁNOS: GULAG LEXIKON247

A borító belső oldalán Ördög Ferenc írása olvasható.

Ahol a szerző nincs megjelölve, ott a szerkesztő állította össze a szöveget a neki küldött anyagból.

ELŐSZÓ

Aki megemlékezik az idő múlásáról, a saját elvégzett munkájáról, aki számba veszi az eddig történeteket, hogy megfelelő alappal induljon a következő időszak elébe, az „ad magára”, az nem elszenvetője a történéseknek, hanem tevékeny részese. Az évfordulós ünnep „magaslatáról” rátekinteni „magunkra” a legemberibb tett.

Szép hagyománya az a kanizsai könyvkiadásnak, hogy almanachhal emlékezik meg egy-egy esztendőről. Ezzel sok hasznos olvasnivalót kínálva és praktikus információt is összegyűjtve, közzétéve.

Az 1995-ös almanach különleges, hiszen ebben az évben ünnepelte a város első írásos említésének 750. évfordulóját. Számunkra ez az esztendő kiemelkedik a többi közül.

Úgy voltam, mint az, aki nagyot gondol, messzire néz terveiben, látja magát a nagy teremtő lépés után. Azt gondoltam, egy kis kötetben megörökíthető a város egy esztendeje, legalább egy tekintetben.

Az ünneplő, az évfordulóját ülő város megörökítését terveztem. Azt gondoltam, teljességre számot tartó, összefüggő kép adható Nagykanizsa 1995. évi ünnepléseiről. De torzó maradt ez a kísérlet.

Szerencsére számba vehetetlenül sokrétű még az ünneplés is egy akkora városban, mint Kanizsa. Bőven gyarapítható lett volna még a sor, melyről megemlékezünk. Talán kevesebb haragot vált ki az említetlenül maradt események szervezőiben, résztvevőiben a további tájékozódás, adatgyűjtés. Szorított azonban a két nagyobb lélegzetű dolgozat megjelenítésének önmagában is nagy fontossága. Szorított az, hogy akikről és amiről mégis sikerült beszámolni, annak megjelenése még 1996-ban érdekes, és érdekes lesz talán 15 év múlva, de a közbeeső időszakban nem.

Bármennyire egyszemélyesre terveztem a munka jelentős részét, sokak együttműködésével jöhetett csak létre. Nekik is tartozom küszködésük, munkájuk megjelenésével, hiszen kedvességük, az hogy dolgoztak a kötet megjelenéséért a többségüknél pusztán azzal köszönhető meg, hogy most a kötetben megjelenik — írásukkal együtt — a nevük is.

Vállalható is ez a torzó, mert sokat „tud” az 1995-ös kanizsai esztendőről. Az a kérdéssor, melyet minden iskolának, művelődési háznak és még néhány intézménynek, sőt cégnek is elküldtem, válasza ösztökélt sokakat. Nem mondhatjuk mindegyikről, hogy az évfordulóra emlékezés eseményéről van szó, de betekintést ad az év ottani eseményeibe és bizony sok olyan kezdeményezésről is beszámol, mely megörökítésre érdemes, sőt a város legszebb hagyományává válhat.

E hagyományteremtő programokat lehetne leginkább részletezni, csak félek, hogy ez is hiányos marad, de a zrínyisek kopjaállítása, a MOL Üdültesi Üzletága és a Családsegítő Központ szervezte tanácskozások, a Ryno Kulturális Mendzseriroda nagyszerű kezdeményezései mind megtestesítik ezt.

Az ünneplés azt is jelentette, hogy a város meg kívánta mutatni magát. Számba kívánta venni értékeit.

A Kanizsa Dél-Zalai Hetilapnak a Magyar kultúra napjára megjelent, a kanizsai művészeti csoportokat ismertető melléklete, az április 20-ra megjelent másik melléklete, mind a magunk értékeinek számbavételét jelentette. Ezzel egyben folytatása is annak a nagyszabású munkának,

— melyet a Nagykanizsai honismereti füzetek gyorsan szaporodó kötetei jeleznek,

— mely igényes képes albumban mutatja be a várost,

— mely létrehozta az eddigi legnagyobb szellemi tettet, a Nagykanizsa monográfia első részét.

A Ki kicsoda Nagykanizsán? pedig a legérdekesebb vállalkozások egyike, mely az utóbbi idők Kanizsáján történt. (Természetesen a sor most sem teljes.)

Biztosan nem hatotta át az eseménysor minden városlakó életét, de nagyon sokan voltak részesei az egyes ünnepi eseményeknek. Biztosan mindenki megcsodálta a Török-kút új, rekonstruált példányát az Erzsébet téren.

Talán nem volt olyan kanizsai, aki magáról az évfordulóról ne vett volna tudomást. Diákok ezrei számára volt sajátos ez az év, talán a város szeretete mindegyikükben erősödött.

Magunk megbecsülése is, ha megemlékezünk ünnepeinkről. Az ünneplés „magasából” a hétköznapiakra tekinteni biztosabb önértékelést jelent. Innen jobban látszanak értékeink, erényeink, jól kivehetők a hiányok is. Most persze nem a hiányokról szeretnék szólni, de kiáltó és nyilvánvaló lesz az is azok előtt, akik végiggodolják miről nem szól és nem is szólhat egy ilyen munka.

A szabad korszakát élő város nagyszerűsége éppen abban van, hogy nem központi megrendelésre és ellenőrzéssel történnek benne az események, hanem önállóan, egymástól függetlenül, így bontakozik ki az a nagyszerű sokféleség, mely az egészséges fejlődés jele.

Kívánom, hogy feltérképezhetetlenül sokszínű legyen ennek a városnak a gazdasági, oktatási, kulturális és politikai élete eztán mindig.

Czupi Gyula

MIÉRT 750 ÉVES NAGYKANIZSA?

1995-ben ünnepeltük a 750 éves Kanizsát. Az egész esztendőn át tartó megemlékezések, rendezvények kapcsán a laikus ember joggal tette, teszi fel a kérdéseit. Milyen adatok alapján, miért pont ebben az évben ünneplünk? Honnan tudtuk ilyen pontosan az évet, sőt, hónapot és napot, amelytől Kanizsa létezését számítjuk? Vajon 750 éve ki döntött úgy, hogy települést alapít a Dunántúl ezen táján? Ki volt akkor ő, és miért nem ünnepeljük őt is?

Sorakoztathatnánk még az ilyen és ehhez hasonló kérdéseket, melyek egy része el is hangzott, egy része pedig elhangozhatott volna. Ezekre a jogos felvételekre felelnünk kell. A választ a történésznek kell megadni, hiszen az ünnepet történeti forrás alapján ültük meg.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, Kanizsa mint település nem 750 éves! Hogy mennyi idős, azt nem tudjuk pontosan, de hogy ennél több, az bizonyos. Hogy mégis mit ünnepeltünk akkor? Válaszunk az, hogy Kanizsa — e néven történet — létezésének első biztosan dokumentálható időpontját. Egy, az egész világon elterjedt gyakorlat alapján a település létezésének bizonyítékaként az első, hiteles forrásban szereplő írásos említését ismerik el. Ez pedig legritkább esetben egyezik a települések valós korával. Általában jóval az alapításuk után, sokszor több évszázaddal később olvashatjuk a neveket. S hogy ezt honnan tudjuk? Legtöbbször régészeti és nyelvészeti adatok alapján.

Most eltekintve attól, hogy az évezredek alatt hányszor éltek különböző népcsoportokhoz tartozó emberek Kanizsa helyén — akiknek régészeti nyomát igen, de lakóhelyük nevét írások híján nem ismerhetjük —, csak a mai települést vesszük ily módon vizsgálat alá.

A Kanizsa névről biztosan tudjuk, hogy szláv eredetű, jelentése annyit tesz, hogy a „hercegé, fejedeleme”. A név keletkezésének időszaka vitatható ugyan — elsősorban az, hogy honfoglalás előtti vagy utáni —, de az nem, hogy a névadás jóval az írásos említés előtt, legkorábban a 9., legkésőbb a 12. században történhetett. Sajnos a város legkorábbi részein még nem volt régészeti kutatás, ami majd pontosabb választ is adhat a keletkezés időszakára, de hogy miről van szó, azt jól illusztrálhatjuk a szomszéd város, Letenye példájával. Letenye területén, temetője alapján már a 11. században laktak, neve sem cáfolja ezidejű létét, ugyanakkor első írásos említése csak 1347-ből ismeretes.

A települések nevének megjelenése legtöbbször teljesen esetleges, valamely jogi aktus írásos rögzítése kapcsán esik szó róla. Ilyen esemény hiányában, vagy ha — viharos történelmünket végiggondolva — az oklevelek elpusztultak, egy település fennállása és nevének leírása közti idő nagyon hosszú is lehet.

Kanizsára visszatérve, létezésének problémáját csak bonyolítja, hogy a Kanizsa (ma Principális) patakról, vagy ahogy a középkorban nevezték „folyóról”, már 1193-ból van adatunk, Újudvar határleírásából. A patakról aztán még többször esik szó, de hogy mellette hasonló nevű település van, arról több mint ötven év múlva szinte véletlenül hallunk.

1245. április 20-án IV. Béla királyunk a topuszkói monostornál időzve kiadott egy oklevelet. Ebben azt iratja, hogy Renold (Regnald) ispán fiának, Princ (Prinz) ispánnak az országhoz való hűségéért és oroszországi, továbbá Assan földjén (Bulgáriában), német földön és a tenger mellékén viselt hadjáratokban szerzett érdemeiért egy — a már II. András által Regnoldnak adott, de az örökadományok visszasedésekor visszavett — földet adományoz. Mégpedig „Zala vármegyében egy bizonyos Bille nevű földet, mely Knysa földjével határos.”

Bille a török időkben lepusztult falu, amely Nagykanizsa és Nagyrécsce között állt, nevét ma már csak a Bilkei dűlő őrzi. Ennek a területnek egy része, mint a dokumentum írja, már korábban Princ apjának birtokában volt, de aztán a király visszavette. Az oklevélből az is kitűnik, hogy az adománybirtok melletti Kanizsa Princ, korábban nyilván apjának birtoka volt. A birtokosokra és Kanizsa létre a 13. század első felére hát bizonyosságot nyerhetünk. A későbbi oklevelek ezt a tényt megerősítik, és egy 1257-es oklevél, amely Kanizsa határleírását tartalmazza, arra is fényt derít, miért törekedett Renold

és Princ Bille birtok megszerzésére. Ezen keresztül vezetett ugyanis Kanizsára az a nagyfontosságú kereskedelmi és hadiút (Via Regis), amely Fehérvárról vezetett az Adriához. Több oklevél alapján is tudjuk, hogy Princ, illetve apja Renold, Kanizsa első ismert birtokosai jelentős személyiségek, melyet mindkettőjük következetesen leírt ispán (comes) titulusa is bizonyít.

Összegezve mindazt, amit tudunk, még egyszer leszögezzük, hogy a Kanizsa nevű település a hasonló nevű vízfolyás partján már jóval a nevének leírása előtt bizonyosan létezett. Azonban csak 1245. április 20-án említi először írás, így ezt a napot tekintjük az azóta nagyvárossá nőtt „föld” születésnapjának.

Vándor László

TIZENKÉT VÁROSTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓ

200 évvel ezelőtt, 1795-ben elsőként jelentetett meg ismertetőt Hévíz gyógyfürdőről Babocsay József nagykanizsai orvos. Babocsay József Szigetváron született 1760. március 19-én. Orvosi és állatorvosi oklevelet szerzett 1789-ben Pesten. A diploma megszerzése után két évig Babócsán és Berzencén praktizált.

1792-től haláláig Nagykanizsa tiszti főorvosa, majd Zala megye főorvosa volt.

Egy-egy rövid időszakra a város irányításában is szerephez jutott. 1801-ben a város és földesura pereskedése kapcsán — a város földesúri fennhatóság alóli felszabadulása ügyében — Kanizsa követeként Bécsben járt a császárnál.

1808-ban városi bírói tiszteletet töltött be.

Közel került a szabadkő-

műves eszmékhez, kéziratban fennmaradt egy, a szabadkőműves gondolatokat védelmező műve.

Legjelentősebb munkája, a „Boldog Zala vármegye! Keszthelyi Hévízgedről méltán neveztetel így attól, a ki ezen rendeket írta dicséretedre.” D.B.J. Sopron, 1795.

Nagykanizsán hunyt el 1838. június 18-án.

150 évvel ezelőtt, 1845. június 8-án született Kőszegen Remete Géza nagykanizsai ügyvéd, ellenzéki képviselő.

Szülei előkelő nemesek voltak. Édesapja, rábabogyoszlói Remete Sándor királyi ügyész, édesanyja, koltai Vidos Katalin. Középiskoláit Sopronban végezte, jogot Pápán és Pozsonyban tanult. Államtudományi és ügyvédi vizsgát tett.

1870-ben Letenyén telepedett le és 1872-ben, 27 évesen képviselői mandátumot nyert Királyi Pállal szemben. 1875-ben Kormos Adolf budapesti kuriai bíró és Farkas György budapesti ügyvéd ellen újra győzött a választásokon.

1879-ben Kanizsára költözött és ügyvédi irodát nyitott. Csengery Antal halála (1880) után ő lett az ellenzék vezére. Óriási sikere volt, hogy Nagykanizsán, ahol „balpárt” még nem győzött soha, Unger Alajos, nagykanizsai cipész fia, budapesti ügyvéd megbuktatta Jókai Mórt.

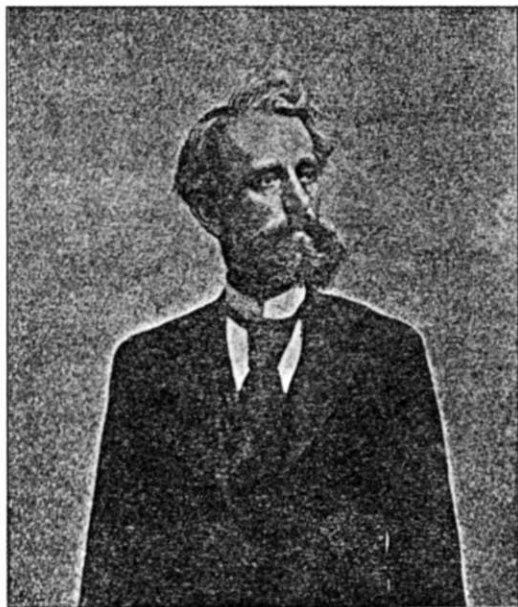
Az 1884. évi választásokon újra győzelemre vitte az akkor már pár éves múltra visszatekintő nagykanizsai Szabadelvű Kör színeiben Inkey László földbirtokos, ellenzéki képviselő győzelmét, a híres és sikeres Falk Miksa ellenében.

Az Ugron-párt megszűnése után a Nemzeti Párthoz csatlakozott és 1892-ben sikerült mandátumhoz jutnia.

Életének további évei, halálának helye és időpontja — jelen kutatásaink szerint — nem ismertek.

150 évvel ezelőtt, 1845-ben az Institutum Geometricumban, a pesti Mérnöki Intézetben szerzett oklevelet Naszluhász Lajos mérnök, vasútigazgató.

Naszluhász Lajos Nagykanizsán született 1815-ben. A gimnázium hat osztályát Budán végezte. A mérnöki diploma megszerzése után előbb birtokrendező, majd vasútépítő mérnök volt.

A földek igazságos megosztása érdekében kidolgozott egy olyan rajzi és számítási eljárást, amely a föld minőségét és becsértékét is figyelembe vette. Ezt a módszert ma is tanítják és használják.

A témával kapcsolatos leghíresebb munkája 1856-ban jelent meg Bécsben „A becsleges föld fölosztásáról” címmel. Az ezt követő évben Kanizsán jelent meg magyar és német nyelven „A földosztótlak” című könyve — mérnökök, gazdatisztek, községek, földbirtokosok, urbéri hatóságok, általában az urbéri rendezés és tagosítás által érdekeltek használatára.

1857-ben mérnökként dolgozott Grazban. 1858-tól vasútmérnöki pályára lépett és később az Alföld-Fiumei Vasút igazgatója lett.

Tagja volt a Fővárosi Bizottságnak és a Közmunkatanácsnak. Tevékenységért megkapta a Ferenc József Rend Lovagja címet.

Székesfehérvárott halt meg 1877. november 15-én hirtelen rosszullet után.

150 évvel ezelőtt, 1845. március 2-án született Keszthelyen iparosnemes szülők gyermekeként Hajgató Sándor tanító.

Az algimnáziumot szülővárosában végezte, majd belépett a piarista rendbe. Innét kilépve Szombathelyen tanult, majd 1866-ban a győri tanítóképzőben szerzett oklevelet. Ezt követően több Somogy megyei községben segédtanítószkodott.

1869-ben Kiskanizsára helyezték. 1870-71-ben Keszthelyen gazdasági és pedagógiai tanfolyamot hallgatott. 1873-ban magyar nyelv és irodalomból szerzett oklevelet, s ugyanezen évtől a nagykanizsai felső leányiskola tanárává választották. Közéleti tevékenységet a Zala Megyei Általános Tanító Egyesületben és a Nagykanizsai Járás Tanító Körében fejtett ki. Az előző főjegyzőjévé 1871-ben, míg az utóbbi elnökévé 1881-ben választották meg.

Rendszeresen publikált újságokban, folyóiratokban: a Zala-Somogyi Közlönyben, amely lapnál 1864-től állandó munkatárs volt, a Zalai Közlönyben, a Zalai Tanügyben és a Katholikus Népbarátban, amely lapoknak társszerkesztője is volt 1882-83-ban, illetve 1883-ban, a Családi Körben, a Lányok Lapjában, a Hasznos Mulattatóban, a Nevelési Szakközlönyben, a Gyermek-barátban, a Képes Gyermekvilágban, a Kisdednevelésben és a Délibádban.

Legjelentősebb kötetei a „Kikelet. Költeményfüzér” I-II.k., Nagykanizsán 1868-ban és 1872-ben, „Világtávlati jegyzetek a tanügyi szakosztályból” Nagykanizsán 1873-ban, a „Dalosliget. Újabb költemények” Budapesten 1884-ben és a „Gyermekdalok és szavalmányok” Budapesten 1893-ban jelentek meg.

Nagykanizsán hunyt el 1909. november 18-án.

A verselő tanár a honfoglalás ezredik évfordulójára sorokba szedi emelkedett érzéseit. E verssel emlékezünk a szerzőre és tisztelgünk a honfoglalás 1100 éves emléke előtt.

HAJGATÓ SÁNDOR: A MILLENNIUMRA

*Kárpátok ormain, a zúgó Adrián
Magasztos fény dereng: egy nemzet ünnepel;
A hármass hegy s a négy folyam hős népe zeng
Hymnust a mult felett, s buzdul jövőre fel. —
Az ősi hantokon, nyugvó csaták terén
Tavaszt: öröm-napot ma munka, béke tart;
Egy ezredév után hálával esd imának,
Oh halld meg Istenünk, oh áldd meg a magyart!
Az új kor hajnalán emlékezet, remény
Mint villám hatja át milliók szívéit;
Dicsfénye fenragyog, jelenre glóriát —
S a régidők ködén világot hintve szét:
Látom lobogni fel Hadúr oltárait,
S miként a vértelen kereszt győzelme száll...
Ott alkotó erő, — itt életető Sion:
Árpád a nagy vezér s az első szent király.
És multak századok, jó s balszerencse közt,
Ezernyi vész, vihar küzdött csatáikon,
S bár hullt a vérözön, bár folyt a könnyepatak,
Szabadság, hit kövén mint szikla állt a hon,
Egünk ha elborult, s irtó hadak nyomán
Hollók tanyája lett virányos Kánaán,
Csüggedt bizalma hő fohászban egyesült
És — népe újra élt az átkos éj után.
Majd bős pogány harag zúdult fel ellenünk,
S félhold alázta meg Budának tornyait,
Csörögtek lánczaink, — oly hosszú gyász-időn
Búban nyögött a dal, nyűgben mi lelkesít...
De jöttek fellegek: villám villám után,
S letűnt, a porba hullt hatalma, csillaga:
Megtörte vas Hunyad, meg hősi szelleme —
Zászlód győzelmivel hazánk védangyala.
És annyi vész között még pártos önviszály, —
Majd ármány, hitszegés tiport a nemzetet;...*

*De „üstökös” maradt fegyver-csudáival,
 S nagy ész-művében is mint tetterős jelen.
 Miről legjobbjaink nemtője álmodott,
 Fényes valóra nyílt: nevünket hirdeti —
 Fennen miként a sas, szabadság szárnyain,
 Versenyt ragyogva mind, mi szép mi nemzeti
 Művészet, ész, ipar tündér-világa ez,
 Nyugat pompáiban dicső magyar Kelet;
 Hinnéd: rónánk felett tündöklő délibáb, —
 Európa látja im — s babérral nyujt kezét...
 A nőttön-nőtt folyam tengerré áradott,
 Föltárva gazdagon, föl ékes gyöngyeit; —
 S hajónk halad tovább, vezére hit, remény,
 Így biztos árbocunk: az Isten megsegít.
 Kárpátok ormain, a zúgó Adrián
 Magasztos fény dereng: egy nemzet ünnepel;
 A merre él magyar, zászlónk magasra leng
 És bűg a hány harang keltvén imára fel.
 Hegy, völgy, a rónaság mind diszbe öltözik
 Ma szentegyház e hon: virágzó Hunnia; —
 Eget, földet betölt a buzgó „Te Deum”,
 S nevében üdvözöl új ezred hajnala!*

(Zalai Közlöny, Nagy-kanizsa, 1896. május 9.)

125 évvel ezelőtt, 1870-ben alapította meg Kanizsán Boja Gergely tanár, képviselő és tanfelügyelő a Zalai Tanközlöny című szaklapot.

Boja Gergely szegedi iparoscsalád gyermekeként született 1817. november 2-án. A gimnázium elvégzése után piarista szerzetes lett. Később kilépett a rendből és a pesti egyetem bölcséleti karán tanult tovább. Tanulmányai befejezése után a tatai Ghyczy családnál nevelősködött, majd 1844-ben a kanizsai tanítóképző tanárává nevezték ki.

A tanítóképző intézet mindössze hét évig működött Kanizsán. A Közoktatásiügyi Minisztérium kezdeményezésére 1844-ben nyitotta meg kapuit a mai Zrínyi Miklós Általános Iskola épületében. A város nehéz anyagi helyzete, de többnyire az algimnázium főgimnáziummá alakulásának többletköltsége, és a város vezetőségének ebből fakadó „túlzott tanügyi tehervállalás”-véleménye, passzivitása és tehetetlensége miatt az intézet 1850-ben elköltözött a városból.

1848 júniusában Boja Gergelyt a kanizsai kerület országgyűlési képviselőjévé választották. Elsősorban a népiskolai törvény vitájában vett részt. Szerep-

vállalásáért, tevékenységéért 1850-ben a császáriak haditörvénytörvények elé állították. Az életét meghagyták ugyan, de kanizsai tanári állását elveszítette.

1852-ig Gulácson élt, majd Szegedre került, ahol tizenkét évig tanított az általa alapított reáliskolában.

1869-ben visszatért Zalába a megye tanfelügyelőjeként.

1870-ben alapította és két évig szerkesztette a „Zalai Tanközlöny” című szaklapot.

A Zalai Tanközlöny a Zalamegyei Tanító Egylet szaklapja és a megyei iskolatanács hivatalos közlönye volt. Kanizsán jelent meg heti egy alkalommal. Egy-egy példányszáma az Országos Széchényi Könyvtárban megtalálható.

Boja Gergely 1872-ben elköltözött a városból és 1878-ig, nyugdíjaztatásáig a főváros tanfelügyelője lett. Nyugdíjas éveit Pancsován majd Szegeden töltötte. Itt hunyt el 1892. január 8-án.

100 évvel ezelőtt, 1895-ben hunyt el Wajdits József nagykanizsai nyomdász, könyvkereskedő és lapkiadó.

Wajdits József 1832-ben született. Édesapjának, Wajdits Jánosnak könyvkereskedése, könyvkötészete és kölcsönkönyvtára volt Kanizsán. Tanulmányait Triesztben, Grazban, Bécsben, Laibachban és Stuttgártban folytatta.

Apjától 1858-ban vette át az üzletet, amit 1861-ben kő- és könyvnyomdával bővített. 1862-ben Zala-Somogyi Közlöny címmel lapot alapított,

ADATOK
ZALAMEGYE TÖRTÉNETÉHEZ.

SZERKESZTÉS KIADJA:
BÁTORFI LAJOS
A „ZALAI KÖZLÖNY” SZERKESZTŐJE.

I. KÖTET. I. FÜZET.

WAJDITS JÓZSEF GYORSSAJTÓNYOMÁSA.
NAGY-KANIZSÁN. 1876.

amely 1874-től Zalai Közlöny címmel jelent meg. Élő külföldi kapcsolatait jelzik az újság hasábjain megjelenő svájci, németországi és a Monarchia nem magyar területeiről származó hirdetések.

Nyomdájában kb. kétszáz, a nagyközönség elvárásaihoz igazodó szórakoztató és szépirodalmi kötet jelent meg. Szintén e nyomdából került ki a Bátorfi Lajos által szerkesztett „Adatok Zala megye történetéhez” című történelmi folyóirat és — röviddel halála után — a „Zalavármegyei évkönyv a millenniumra” című kötet.

Üzleti tevékenységén túl publikált is. Cikkei a Corvinában — a Magyar Könyvkereskedők Egyletének Közlönyében — jelentek meg.

Tevékenységet betegsége miatt 1891-től fia, ifjabb Wajdits József vette át.

100 évvel ezelőtt, 1895-ben Giacomo Puccini olasz zeneszerző váltotta meg Hugó Károly költő, drámaíró, családi nevén Bernstein Fülöp milánói sírját.

Hugó Károly 1806 körül született Pesten. Egyetemi tanulmányait szülővárosában kezdte. 1830 körül Bécsben kapott orvosdoktori diplomát.

Ezt követően csatlakozott a lengyel szabadságharchoz, mint a lengyel felkelők törzsorvososa. 1831-ben orosz fogságba esett. Kiszabadulása után 1832-től

egy rövid ideig Pesten, majd Zala megyében praktizált.

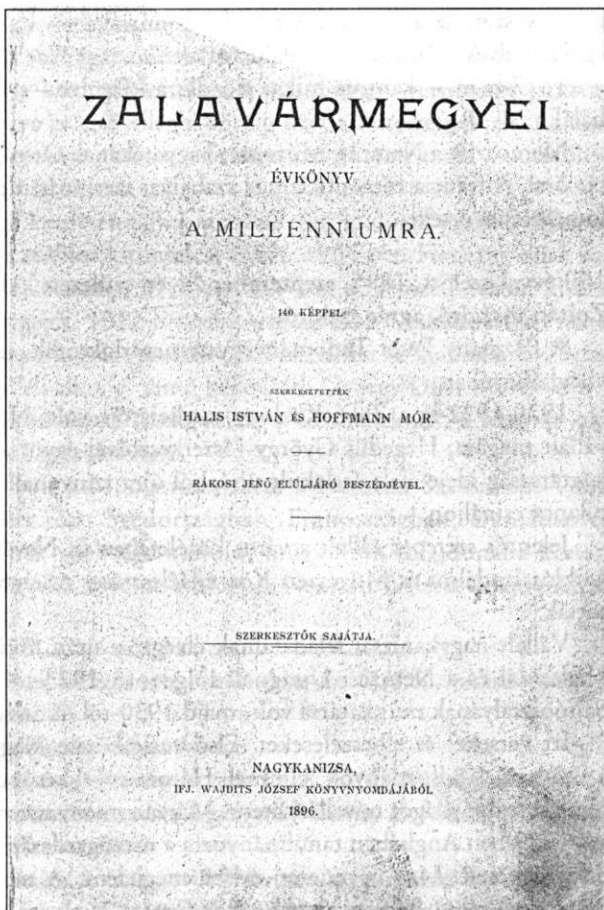
Az Inkey-család birtokán telepedett le a kolera tanulmányozására és gyógyítására. Itt-tartózkodásának időtartama, végzett tevékenysége és annak eredményessége nem ismert.

1839 és 1845 között írásaiból próbált megélni Nyugat-Európában. Francia és német nyelven jelentek meg romantikus színművei, versei, elbeszélései, regényei, politikai röpiratai és orvosi tanulmányai. Műveit saját maga fordította egyik nyelvről a másikra.

1845-től Pesten folytatta írói tevékenységét. Magyarul alig tudott. Így Pesten kiadott drámáit — Egy magyar király (1846), Brutus és Lucretia (1847), Bankár és báró (1847), Világ színjátéka (1847). — Egy szerencsétlen család (1863) című regényét és A várkastély titkai c. verseskötetét többek között Falk Miksa fordította magyarra.

Drámáit Egressy Gábor dolgozta át színpadra. Legnagyobb sikert az 1847-ben Pesten bemutatott Bankár és báró aratta. A Nemzeti Színház még ugyanabban az évben bemutatta a Világ színjátéka c. darabját is.

1847-től orvosként Párizsban, majd 1857-től újra íróként próbálkozott Európában. Az 1850-es években idegállapota erősen meggyengült. Egyre erőteljesebb lett üldözési mániája és messiási kényszerképzete. Hóbotros nagyzása

új művészet, az automimika és a kantomimika — vagyis drámák és operák egyszemélyes előadása — kitalálójává tették.

1877-ben — kantomimikai előadásra készülve — Milánóban érte utol a halál.

Memoárját a Nemzeti Múzeum, hagyatékát az Országos Széchényi Könyvtár őrzi. A francia romanticizmus szabályai szerint írt drámái a magyar irodalomtörténet értékei.

100 évvel ezelőtt, 1895. szeptember 24-én született Valkányban Bodrogközy Zoltán újságíró, agrár szakíró.

A Pázmány Péter Tudományegyetemen doktorált, majd részt vett az első világháborúban.

1920-1922-ig a Zalai Közlöny szerkesztője volt. Nem kevesebb feladatot vállalt magára, Hegedűs György főszerkesztővel együtt, mint hogy a Tanácsköztársaság ideje alatt átalakult újságból újra színvonalas polgári politikai napilapot csináljon.

Jelentős szerepet vállalt a város közéletében is. Nevéhez fűződött a Zrínyi Miklós Irodalmi és Művészeti Kör újjáélesztése, amelynek dísztagjává választották.

Vállalt nagykanizsai feladatainak elvégzése után fővárosi lapoknál, a Pesti Hírlapnál és a Nemzeti Újságnál dolgozott. 1923-tól a Miniszterelnökség Sajtosztályának munkatársa volt, majd 1930-tól miniszteri titkár.

Írt verseket és elbeszéléseket. Első verseskötete Nagykanizsán jelent meg 1920-ban „Ködfoszlányok” címmel. Három évvel később, 1923-ban Budapesten látott napvilágot novelláskötete „Márványmenyasszony” címmel.

1929-ben Angliában tanulmányozta a mezőgazdaság és a szociális kérdések összefüggéseit. Még ugyenezen évben megjelent „A magyar agrármozgalmak története” című kötete, amely a kor forrás- és alapl munkájának számított a témakörben.

1945-ben elhagyta Magyarországot.

Nagyszámú novellás- és verseskötete jelent meg Nyugaton.

Montreálban hunyt el 1971. október 24-én.

50 évvel ezelőtt, 1945. december 8-án halt meg Maróthi Major Jenő festőművész.

1871. november 11-én született Pesten. Középiskoláit Kanizsán és Pécsen végezte. A Képzőművészeti Főiskolán Székely Bertalan és Lotz Károly növendéke volt.

Az önkéntes katonai évek letelte után ténylegesítette magát és hadnagyként szolgált négy éven át Prágában és más csehországi helyőrségeken.

1896-ban megvált a katonai élettől és Karlsruheben Weisshaupt tanítványa lett. Innen hazatérve az első világháborúig csak a festészetnek élt. Az első világháború idején az orosz harctéren teljesített szolgálatot, majd a sajtófőhadiszállásra került és hadifestő lett.

Alkotótevékenysége kezdetén tájképrajzaival tűnt ki, majd pasztell tájképeket festett, amelyekkel számos kitüntetést nyert. 1904-ben Harkány-díjat kapott „Téli kép” című alkotásáért, 1910 és 1911-ben a Nemzeti Szalon kitüntető elismerésében részesült. 1912-ben elnyerte az Első Grafikai Díjat, majd háromszor kapta meg a Magyar Akvarell- és Pasztellfestők kiállításának Pasztell Díját. 1924-ben „Téli alkony” című képe Ráth György Díjat nyert.

Tagja volt a Képzőművészeti Társulatnak, a Céhbelieknek, a Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének.

Állandó kiállítója volt a Műcsarnoknak és a Nemzeti Szalonnak. Több magyar kiállításon vett részt Svédországban, Finnországban, Dániában és Hollandiában. Képeinek többsége külföldi műgyűjtők tulajdonába került. Néhány itthon maradt rajza és képe a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában van.

— Hölderlin ist ihnen unbekannt? — kérdezte dr. K.H.G., miközben a lódögnek a gödröt ásta.

— Ki volt az? — kérdezte a német őr.

— Aki a Hyperiont írta — magyarázta dr. K.H.G.. Nagyon szeretett magyarázni. — A német romantika legnagyobb alakja. És például Heine?

— Kik ezek? — kérdezte az őr.

— Költők — mondta dr. K.H.G. — Schiller nevét sem ismeri?

— De ismerem — mondta a német őr.

— És Rilket?

— Őr is — mondta a német őr, és paprikavörös lett, és lelőtte dr. K.H.G.-t.

(Örkény István: In memoriam dr. K.H.G.)

Örkény István egyperces novellájában K. Havas Géza közgazdász, hírlapíró és esztéta koncentrációs tábori életének egy mozzanatát idézi fel — az irodalmi alkotás megengedte átköltéssel.

K. Havas Géza 50 évvel ezelőtt, 1945. április 25-én halt meg Günskirchenben, a tábor felszabadulása előtt tíz nappal, szívroham következtében.

Havas Géza Nagykanizsán született 1905. november 13-án. Édesapja jónevű nagykanizsai ügyvéd volt. Elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, érettségi vizsgát Székesfehérváron tett.

Klasszika-filológusnak készült, de édesapja halála miatt, anyagi okokból banktisztviselő lett. 1930-ban kapcsolatba került a munkásmozgalommal. Emiatt letartóztatták és elítélték. Szabadulása után alkalmi munkákból élt. Dolgozott könyvelőként és újságíróként. Főmunkatársa volt a Népszavának, a Szép Szónak, a Századunknak és szerkesztője a Fórumnak.

A harmincas évektől több kötetet is fordított és irodalmi, valamint publicisztikai tanulmányokat tett közzé. Fordította és válogatta az 1940-ben és 1941-ben megjelent a „Korai kapitalizmus, korai szocializmus” és az „Új angol szocializmus” című köteteket.

Első önálló kötete 1937-ben jelent meg „A kartell” címmel. 1946-ban „Talpra halottak” címmel az 1937 és 1944 között megjelent publicisztikai írásait adta ki Kenedi János Füst Milán utószavával. Ez utóbbi kötet 1990-ben újra megjelent.

Tevékenységét, munkásságát nem kisebb irodalomtörténészek és írók méltatták, mint Barabás Tibor, Füst Milán, Bóka László, Lengyel András és Eörsi István.

25 évvel ezelőtt, 1970-ben halt meg Révay József író, irodalomtörténész, műfordító, egyetemi tanár, az irodalomtudományok doktora, Baumgartner-díjas.

1903-ban és 1904-ben a nagykanizsai Piarista Gimnáziumban tanított. Ugyanezen években munkatársa volt a „Zala” című lapnak. 1903-ban a „Deák Ferenc emlékezete” című ódájával — amely a főgimnáziumi értesítőben nyomtatásban is megjelent — avatták fel Deák Ferenc nagykanizsai emléktábláját. 1904-ben Nagykanizsán jelent meg „Bimbilla, vagy a diákköltészet alkonya” című ifjúsági darabja és a „Mars főhadnagy” című komikus eposza. A „Bimbilla”-t Nyitrán, Csurgón és Kanizsán is előadták. Városunkban adták elő „Téli regge” című melodramatikus költeményét is 1904. januárjában.

Révay József 1881. november 22-én Kecskeméten született. Édesapja Ullrich Ödön királyi főmérnök volt. Piarista tanár lett. 1902-től 1917-ig vidéken tanított. Nagykanizsai működése után kilépett a rendből. Ekkor vette fel édesanyja, Révay Erzsébet nevét miniszteri engedéllyel.

A Tanácsköztársaság idején a Közoktatásügyi Népbiztosság középiskolai ügyosztályának volt a vezetője. Ezért 1920-ban állásvesztésre ítélték. Ekkor kezdett szépirodalommal és népszerűsítő irodalommal foglalkozni. Munkatársa volt a „Kékmadár” című irodalmi folyóiratnak (1923), lektora a Franklin Társulatnak (1932-42) és szerkesztője a „Tükör” című képes folyóiratnak.

1945. után nyugdíjba vonulásáig, 1952-ig a budapesti tudományegyetemen tanított. Ezután már csak irodalmi tevékenységet folytatott. Hazai és

külföldi folyóiratokban jelentek meg az ókori irodalommal foglalkozó tudományos cikkei. Írt történelmi regényeket, elbeszéléseket és rádiójátékokat. Fordítói munkássága Szophoklesz, Arisztophanesz, Plautus, Petronius, Seneca, Josephus Flavius, Apileius, Boccaccio, Goldoni, Manzoni, Victor Hugo, Thomas Mann műveire és görög novellákra terjedt ki.

Kecskeméten halt meg 1970. február 19-én.

10 évvel ezelőtt, 1985-ben halt meg Zala Márk színész.

Zala Márk 1949. január 27-én született Nagykanizsán. Eredeti neve Márkus László volt.

1971-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Tanulmányai befejezése után a 25. Színház szerződtette, majd 1978-tól a Népszínház, 1981-től a győri Kisfaludy Színház és 1982-től haláláig a szolnoki Szigligeti Színház tagja volt.

Mint filmszínész elsősorban karakterszerepeket alakított. Zolnay Pál, Mészáros Márta és Jancsó Miklós már főiskolás korától bízott rá jelentős szerepeket.

Főszereplője volt az elsősorban közelképekre épülő „Arc” (1970) című filmnek. Főszerepe volt a „Széplányok ne sírjatok” (1970) Savanyú nevű munkásfiúja, Márk atya az „Égi bárányok”-ban (1970) és a „Fotográfia” (1972) fotósa. Szabad asszociációkban álmódzó hőst alakított a „Sámán”-ban (1977). Játszott a „Határvadászok” (1982), a „Déliabok országa” (1983) és a „Valaki figyel” (1984) című filmekben.

Önkezeléssel vetett véget életének.

SZERELMEM A VÁROSTÖRTÉNET

Interjú Balassa Bélával

— *Ön az évforduló kapcsán lebonyolított programsorozat szellemi atyja. Miért döntött úgy, hogy a javaslatát benyújtja a közgyűlés elé?*

— A kötődés, a makro- és mikrokönyezettel való kapcsolat, a családi és baráti összetartás nagyon fontos, főleg egy város életében. Az identitástudat növelése, megerősítése az egyik legfontosabb kohéziós erő.

A munkámból kifolyólag is mindig érdekelt a régi épületek helyreállítása. Másik nagy szerelmem pedig a várostörténet. Kíváncsi voltam, hogy a városról megjelent publikációk mit tartalmaznak. A Larousse Enciklopédiában bukantam rá az 1245-ös évszámra, ezután nyújtottam be a javaslatomat. Fontosnak érzem, mert olyan városi összetartás alakult ki, amely minden kanizsai polgárt megérintett és lelkesé tett. A városatyák is rendkívül kedvezően fogadták a kezdeményezést. Ez a város jelentős történelmi múlttal rendelkezik, van jelene, és nagyon remélem, hogy jövője is.

Jó lenne, ha a programsorozat megvalósultával újra megindulna a város egészséges vérkeringése, növekedne kereskedelmi, ipari, és nem utolsósorban kulturális szerepe is. Az évforduló megünneplése jó alkalom arra, hogy mindez tudatosuljon az itt élőkben.

A RYNO KFT. KULTURÁLIS MENEDZSERIRODÁJA A TARTALMAS ÉS MÉLTÓ ÜNNEPLÉSÉRT

Mérleget vonó beszélgetés Horváth Gáborral

— *A Ryno Kft. Kulturális Menedzseriroda az évforduló kapcsán szervezett programok kiötlésében és lebonyolításában oroszlanrészt vállalt. Miért érezték fontosnak, hogy ilyen módon karolják fel ezt a kezdeményezést?*

— A Menedzseriroda 1994 novemberében alakult. Zömében olyan, szakmailag új és nagy tömegeket mozgató rendezvények szervezését vállalta, amelyek csaknem minden tekintetben szokatlanok, kísérlet jellegűek. Arra gondoltunk, hogy — elsősorban a közterek érdekképviselőt felvállalva — megpróbálunk olyan rendezvényeket megszervezni, amelyek a város lakosságához szólnak, számítva a kanizsaiak aktív közreműködésére. Azt szerettük volna, és úgy tűnik ez sikerült, hogy ezt az évfordulót mindenki a magáénak érezze, hiszen ezért a város évfordulója.

— *A műsorpaletta nagyon színes: a lovagi tornától kezdve várostörténeti bemutatókon át a grundkosárlabdáig minden megtalálható rajta. Hogyan sikerült ezt így „összehozni”?*

— Ez feltehetően abból adódik, hogy a Menedzseriroda egy önálló divízió a Ryno Kft.-n belül, és négy ember — nevezetesen: Szakony Szilárd autószerelő, Molnár László újságíró, Ferencz József mérnök és jómagam tanár-népművelőként — alapította, és talán a különböző körökben mozgó, más-más foglalkozást űző emberek együttgondolkodásának eredményeként jött létre ez a sokszínű program. Mindenkinek más a hobbija, az érdeklődési köre, és úgy tűnik, ez sikeresen ötvöződött. Ez a „másság” jelent meg — azonos értékrend mellett — a programokban.

— *Sikerült-e megvalósítani mindazt, ami a tervek között szerepelt, illetve a kiadott programfüzetben megjelent?*

— A Ryno pályázott a közgyűlés által kiírt pályázatra, és elnyerte a második helyezést, egy tizenhárom nagy rendezvényből álló sorozattal. Ennél természetesen lényegesen többet csináltunk. Egy dolog elmaradt, egy másik pedig elhúzódt.

Ami elmaradt, az egy helyismereti napközis tábor volt, megszerveztük, tizennégy céggel egyeztettünk, teljes egészében „lezsíroztuk” a programot, (a helyszínektől az étkezésig, a buszjáratokig) és — bármilyen furcsa — a nyolcezer szórólap ellenére nem volt jelentkező. Megjegyzem, a városban egyetlen gyermektábort sem sikerült összehozni a zöld-táboron kívül, ami elgondolkodtató.

Az „Építsük fel Nagykanizsát!” elnevezésű makettépítési program pedig a millicentenáriumi évre tevődött át, szervezési problémák miatt.

— *Milyen volt a rendezvények látogatottsága?*

— Hadd mondjak néhány példát: a vízidiszkoval, divatbemutatóval, Csapó Gábor sokszoros válogatott vízilabdázó szereplésével színesített vízi vetélkedőn tizennyolc csapat, közel kétszáz ember vett részt. A pedagógusbálon 150-200 tanár volt, a tanszerkiállítást és vásárt ötezen látogatták meg. A legnagyobb látogatottsága talán a Kanizsa Napoknak, a lovagi tornának, és a Nike-kupának volt, amely országosan is kuriózumnak számított, hiszen terebben nem rendeztek még grundkosárlabdaversenyt. Rengetegen megfordultak a gyermeknapon, a járműipari kiállításon és a MOL-bajnokok Tornáján is. Külön öröm számunkra, hogy a szelektív hulladékgyűjtési programon — amely a város óvodáit és általános iskoláit érintette — több ezer gyerek vett részt.

— *Mit emelne ki a programok közül?*

— Számomra valamennyi program nagyon kedves volt, mert nemcsak kitaláltuk, megálmodtuk, hanem végig is csináltuk őket. Különösen izgalmas volt a MOL-bajnokok Tornája, ami szakmailag is komoly kihívást jelentett, csakúgy, mint a „Gála 1995”-program, hiszen itt ki kellett találni, hogyan lehet egy teljesen „süket” terebben jó akusztikát teremteni.

Nagyon szép emlék a 750 léggömb-akció is, amibe rengeteg munkát fektettünk.

AZ ÜNNEPI ÉV MÉRLEGE

Interjú Lovrencsics Lajossal, a Városvédő Egyesület elnökével

— A jó előkészítésnek köszönhetően egyetlen kivétellel minden program megvalósult a tervezettek közül, s ennek köszönhetően talán gazdagabb is lett a város — mondja beszélgetésünk elején Lovrencsics Lajos, a Városvédő Egyesület elnöke.

— Az első nagy „akció” a Kanizsai Nyomda Kft.-vel és az önkormányzattal közösen kiadott naptár megjelentetése volt.

1995-ben első alkalommal bocsátottunk ki emlékérmeket, amelyek közel hárommillió forint értékben kerültek értékesítésre. Az érmék hatféle változatban készültek, bronz, aranyozott bronz és ezüstözött bornz; ezüst, vastag ezüst és aranyozott ezüst kivitelben, s olyan nagy sikere volt, hogy a pénzverdével további darabokat kellett készíttetnünk.

Ezt követően került sor — a város napján, április huszonegyedikén — a Török-kút avatására, amelynek restaurálására közel hétmillió forintot fordítottunk, s amely méltó módon reprezentálja a várost. A kút egyike a legszebb és legrégebbi ereklyéinknek.

A Városvédő Egyesület — elsőként az országban — megszervezte a Városvédők Egyesületének regionális találkozóját, amelyen harmincnyolc város képviseltette magát. Itt egy kétnapos program során sikerült a várost bemutatnunk, különös tekintettel a Városvédő Egyesület munkájára. A találkozóról nagy elismeréssel beszéltek a résztvevők. A konferencia nagy haszna abban állt, hogy módszertani tapasztalatokat cserélhettünk, sokat tanulhattunk egymástól, ötleteket kaphattunk és adhattunk a további munkához. A konferencián továbbá sikerült bemutatnunk a Várkapu terveit, a tervek láttán az érintettek megerősítettek minket abban, hogy jól végezzük munkánkat.

Szerettük volna elkészíttetni a Nagykanizsát bemutató film második részét, ez azonban — technikai okok miatt — csak terv maradt.

AZ ÜNNEPSÉGEK UTÁN

Interjú Zsoldos Ferencsel

— Kilencvennyolc százalékban megvalósult mindaz, amit elterveztünk. Az „Építsük fel Nagykanizsát!” — című programot a honfoglalás 1100. évfordulójára tettük át. Egy harminc négyzetméteres terepasztalon Kanizsa kicsinyített mása lesz látható, papírból „megépítve”. Szeretnénk, ha a város napjára, április huszadikára elkészülne.

Az, hogy ilyen mértékig sikerült megvalósítani a terveket, egyrészt a szervezőbizottságnak, másrészt a támogató intézményeknek, szervezeteknek, polgári egyesületeknek köszönhető. Szeretném kiemelni a Városvédő Egyesületet, amely a legmesszebbmenőkig támogatta az évforduló rendezvénysorozatát.

Mint ismeretes, négy időpont köré csoportosítottuk az éves programot. Természetes, hogy az indítás a IV. Béla király által 750 évvel ezelőtt hitelesített adományozó oklevél keltezésének napjára, április huszadikára összpontosult. Ezen a napon sokezer kanizsai polgár részvételével sikerült — a látványt és az értéket tekintve is — megfelelő módon tisztelni a jeles nap előtt.

Szép emlék számomra az ünnepi közgyűlés rendezvénye és a Török-kút átmentése a Thúry György Múzeumba, csakúgy, mint a második világháborúban elvesztettnek hitt csapatzászló átadása. A zászló történelmi értékét az adja, hogy egyfajta folyamatosságot bizonyít a világháborútól egészen napjainkig. A kanizsai vár emlékét őrző várkapu alapköletételére is jó szívvel gondolok vissza. Magának a várkapunak a felépítésére 1996-ban kerül sor, a Városvédő Egyesület szervezésében, a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat anyagi támogatásával.

Júniusban nagy sikerű kórusfesztivált bonyolítottunk le, a HSMK kórusának és horvátországi, finn és német együttesek részvételével.

Ezt követően jelentős sportesemények megrendezésére került sor, ezek közül talán a nemzetközi sakkturnát emelném ki.

Októberben a Batthyány Gimnáziumban a megye határát is túllépő rendezvényeket tartottunk meg, úgymint a II. Dél-zalai tankönyv és tanszer kiállítás és vásárt, és a gimnázium fennállásának 230. éve alkalmából rendezett megemlékezés-sorozatot. Szép színfolt volt még a pécsi MÁV Fúvószenekar hangversenye. Jelentősnek érzem a helytörténeti konferenciát is. A helyi értékek megőrzése, bemutatása szempontjából példaértékű volt a városvédő egyesületek regionális találkozója. Az októberi események sorában legkiemelkedőbbnek a Kanizsa nagy történelmi korszakait bemutató kiállítást érzem, amely a honfoglalástól szinte napjainkig bemutatja a város fejlődését.

Az éves programsorozat november-december hónapban zárult. Nagy élményt jelentett a kanizsai képző- és iparművészek kiállítása. Ehhez a zárószá-

kaszhoz kapcsolódik még Farkas Ferenc köszöntése, hiszen a kilencedik évtizedét ünneplő, nemzetközileg is ismert és elismert, számtalan rangos díjjal rendelkező zeneszerző — zenei életünk nagy örege — Nagykanizsán született, a város díszpolgára, s rengeteg szállal kötődik a város kulturális életéhez.

Jelentősnek tartom a Városvédő Egyesület által kiadott emlékérmeket, amelyek hatféle formában, közel háromezer példányban jelentek meg, s olyan nagy megbecsülésnek örvendettek, hogy azóta két alkalommal is újabb megrendelést kellett küldenünk a pénzverdének, hogy minden igényt kielégíthessünk.

Meg kell még említenem az irodalmi — helyi írók, költők számára hirdett — pályázatot is, hiszen nagyon sok mű jelent meg. A helytörténeti pályázatok értékes anyagai forrásanyagot képeznek a Kanizsa történetét feldolgozó második, illetve harmadik kötet megjelenéséhez.

Nagyon hangulatos volt a hatvanas évek zenekarainak találkozója a Károlyi-kertben, amelyen közel egy tucat zenekar vett részt, s éppolyan lelkesen, szakmailag is magas színvonalon „adták elő magukat”, mint hajdanán.

Összességében több, mint száz rendezvény lebonyolítására került sor, ezeken — nagyon mérsékelt és reális számítások szerint — hatvanezernél is több ember vett részt. Ami nem is csoda, hiszen a városban mindig is élt az az egészséges lokálpatriotizmus, amelyre egy városnak nagyon nagy szüksége van. Ezt nemcsak a résztvevők számából, a rendezvényekkel való azonosulásuk sugárzásából lehetett érzékelni, hanem abból a hallatlan mértékű támogatásból, amely a rendezvények lebonyolítását lehetővé tette.

Azt kell mondanom, a város lakossága valóban szívügyének tartotta ezt az évfordulót.

Szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik segítettek az ünnepségsorozat létrejöttét, mindenekelőtt a szervezőbizottságnak, a Polgármesteri Hivatalnak, az Önkormányzatnak, és mindazoknak a vállalatoknak, magánszemélyeknek, akik valóban tevékenyen segítettek a munkánkat.

Úgy érzem, ezzel az összefogással méltó módon hajtottunk fejet a város múltja előtt.

Bella Judit

AZ INDÍTVÁNYTÓL AZ ÜNNEPSÉGEK MEGKEZDÉSÉIG

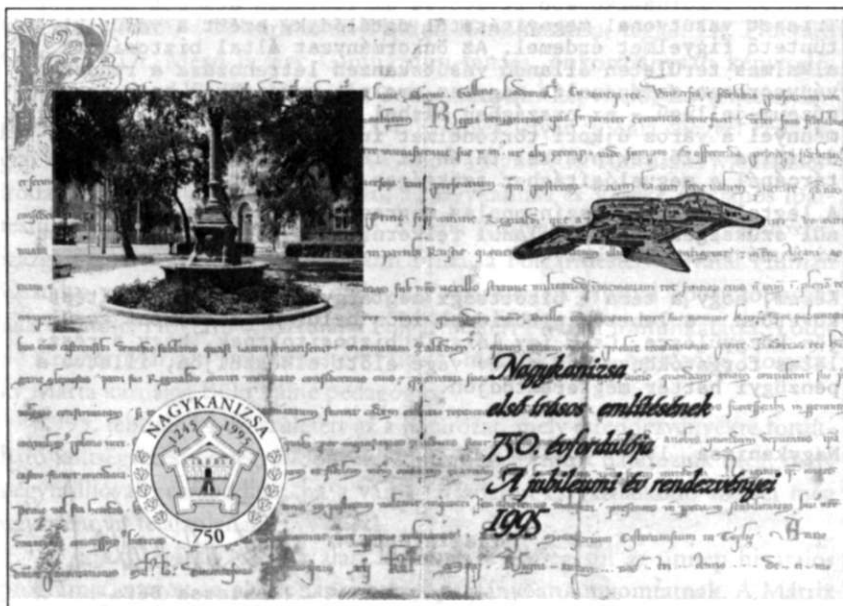
Eseménytörténet 1994. július 7-től 1995 áprilisáig

Olyan eseménysort kívánunk megörökíteni, mely végülis azokba a programokba „torkollott”, melyek az évfordulós ünnepségsorozatot jelentették és meghatározó részüket e kötet is megörökíti.

A mellékelt dokumentum, Balassa Béla önkormányzati képviselő indítványa (1994. július 7.) indította el az eseményeket.

1994. október 23-i dátummal — Kereskai István polgármester előterjesztésében — részletes javaslat kerül a közgyűlés elé. Ez a javaslat már rögzíti, hogy a képviselő mellett számos állampolgár, intézmény és társadalmi szervezet is javaslatot tett a jubileum megünneplésére, sőt segítségüket is felajánlották. Többeket felkérték — már júliusban — a rendezvénysorozat előkészítésének végig gondolására, szeptemberben pedig szakemberek részvételével egy fórumot is tartottak. A kezdetektől a folyamatosságot az ügyek vitelében a hivatal részéről Gerencsér Tibor jelentette.

Október 27-én a Marton István vezette Oktatási és Kulturális Bizottság határozati javaslatot készített, melyet később a közgyűlés egyhangúlag elfogadott.

Nagykanizsa Polgármesteri Hivatal
Központi Iktató

Érk.: 1994-07-13

Iktsz.: 350 1-13 év.

Mell.:

Előszám:

Eo.:

Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatala

Nagykanizsa
Erzsébet tér 7.

Dr. Kereskai István
polgármester

Tárgy: képviselői indítvány

Tisztelt Polgármester Úr!

Kanizsa Árpád kori település, első okleveles említésének éve: 1245., tehát jövőre városunk 750 éves.

E hatalmas történelmi múlt méltó és maradandó megünneplésére nagyszabású eseménysorozat megrendezése lenne kívánatos 1995. évben.

A rendezvénysorozat során kidomborodhatna a város kimagasló szerepe a honi történelem alakulásában.

Az eddigi kutatások, feltárások eredményére támaszkodva /Thúry György Múzeum/ és a Megyei Levéltárban fellelhető helyi vonatkozású anyagokra építve állandó helytörténeti kiállítás keretében bemutatásra kerülhetne a település kialakulása, fejlődése, a Megyei Jogú Várossá váláson keresztül napjainkig.

A város legdinamikusabb fejlődése az 1861-ben átadott Budapest-Trieszt vasútvonal megnyitásától datálódik, ezért a vasut kiemelt figyelmet érdemel. Az önkormányzat által biztosított alkalmas területen állandó vasútskanzen létrehozása a rendezvénysorozat színvonalát nagyban emelné; ugyanakkor ezen ipari múzeum-jellegű - az országban máshol nem található - létesítménnyel a város újkori történelmet írna. /Kanizsa vasutas tradícióira való tekintettel talán ki lehetne jární az illetékes tárcánál a megvalósításhoz szükséges anyagiakat./

A legteljesebbkörű színvonalas megrendezés érdekében feltétlenül szükséges haladéktalanul felkérni és bevonni az ügyért tenni tudó szakembereket.

Kérem, hogy a téma - bizottsági megtárgyalást és előkészítést követően - a lehető legrövidebb időn belül napirendként kerüljön közgyűlésre. Csak így látszik biztosítotttnak, hogy a részletes forгатokönyv még ez év vége előtt elkészüljön, illetve a pénzügyi háttér megteremtődjön.

Nagykanizsa, 1994. július 7.

Tisztelettel:

Balassa Béla
önk. képviselő

1994. november 7-én születik meg végül a közgyűlés 243/1994. számú határozata, mely szerint „városunk neve első írásos említésének 750. évfordulóját méltó módon meg kell ünnepelni”. A jubileumi év rendezvénysorozatának előkészítésére pályázatot ír ki (100, 80 és 50 ezer forintos pályázati díjjal). A pályázatok értékelésére bíráló bizottságot javasol (Balassa Béla, Cserti Tibor, Gerencsér Tibor, Lovrencsics Lajos, Czupi Gyula, Dr. Pintérné Grundmann Frida).

A bizottság a színvonalas pályázatokat elbírálta, a díjakat a pályamunkák megvalósítására javasolta fordítani. A Városvédő Egyesület és a Kulturális Menedzseriroda pályázati anyagai aratták a legnagyobb sikert, az ő terveikből valósult is meg a legtöbb. (A sok érdekes tervet látva vetődött fel e kötet megjelentetésének ötlete.)

A határozat az ünnepségek előkészítésére hivatott szervezőbizottság felkérésével is megbízta a polgármestert.

Sőt a legfontosabbnak látszó programokat már ez a döntés is megnevezi (nyitó gálaest, helytörténeti kiállítás, történettudományi konferencia, emlékérem, pályázatok), a polgármestert pedig felhatalmazza, hogy három millió forint összegig e célok megvalósítására kötelezettségvállalást tehet.

Az 1995. január 17-i közgyűlésen számol be Suhai Sándor polgármester arról, hogy kiker kért fel a Szervező Bizottságra:

A bizottság elnöke: Zsoldos Ferenc önkormányzati képviselő; titkára: Gerencsér Tibor, a Polgármesteri Hivatal főmunkatársa; tagjai: Dr. Horváth György, a Dr. Mező Ferenc Gimnázium tanára, önkormányzati képviselő; Papp Ferenc, a HSMK igazgatója, önkormányzati képviselő; Lovrencsics Lajos, a Városvédő Egyesület elnöke; Dr. Kotnyek István, a Zala Megyei Pedagógiai Intézet főmunkatársa; Horváth Gábor, a Ryno Kft. Kulturális Menedzseriroda irodavezetője; Szakony Szilárd, a Nagykanizsa és Vidéke Általános Ipartestület elnöke; Dr. Vándor László, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága igazgatója; Dr. Pintérné Grundmann Frida, a Polgármesteri Hivatal Humán Osztálya vezetője; Kápolnás Zoltán, a Polgármesteri Hivatal Sportcsoportjának vezetője; Horváth Krisztina, a Polgármesteri Hivatal főmunkatársa; Tóthné Krémer Mária, a Polgármesteri Hivatal főmunkatársa; Serfőzőné Horseczky Márta karnagy; Büki Pálné pedagógus.

1995. február 14-én született az a határozat, mely a rendezvényekre fordítható költségvetési összegről döntött. Hatmillió forintot határoztak meg, mely négymillióval gyarapodhat, ha a város társadalmi és gazdálkodó szervei még ugyanennyit felajánlanak.

Az eddig terjedő időszak alatt kialakul és véglegesül az ünnep hivatalos programja, melyet az ünnepnapra ötezer példányban kinyomtatnak. A Mátrix

Marketing Műhely gondos és szép kivitelezésében készült programfüzet az ünnepi kiadványok közül a legszebbre sikerült.

PÁLYÁZATOK AZ ÉVFORDULÓRA

Az ünneplés maradandóságát, értékét növelték azok a munkák, melyek a helytörténeti és a különböző művészeti pályázatokra születtek. A helytörténeti munkák mindegyikének szerzőjét és a munka címét is közöljük, mert segítségére lehetnek azoknak, akik a kanizsai helytörténeti kutatásban tájékozódni kívánnak.

Helytörténeti pályázat

I. kategória

A pályázatra az alábbi pályamunkákat nyújtották be:

Balogh József: A felsőtemplom és a Jézus Szíve Plébánia története; Göncz Ferenc: Nagykanizsa rendezett tanácsú város szabályrendelet-alkotási tevékenysége (1867-1890); Herczeg Anita: Az Erzsébet tér és épületeinek története; Dr. Horváth György: A nagykanizsai vívás története; Horváth Tamás: Bankok alapítása és a bankhálózat szerepe Nagykanizsán; Márkus Jenő: Az autófuvarozás fejlődése Kanizsáról nézve; Papp Zoltán: Bankok alapítása és a bankhálózat szerepe Nagykanizsán; Rábavölgyi Attila: A nagykanizsai református templom építésének története (1887-1934); Tóth Alíz: A 150 éves nagykanizsai Evangélikus Egyház története.

Az I. kategória díjazottjai:

1. Rábavölgyi Attila: A nagykanizsai református templom építésének története; 2. Dr. Horváth György: A nagykanizsai vívás története; 3. Horváth Tamás: Bankok alapítása és a bankhálózat szerepe Nagykanizsán.

II. kategória

A pályázatra az alábbi pályamunkákat nyújtották be:

Balogh László-Soós Sándor (szerk.): Emlékkönyv a nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola fennállásának 230. évfordulójára (1765-1995); Büki Pálné: „Kapocs”; Gábor Jenő: Ami a Kanizsa Sörgyár cémentáriumi évkönyvéből kimaradt. Dunántúli dalos verseny a sörgyár katakombáiban; Gábor Jenő: A nagykanizsai iparostanonciskola és a 77. számú Szent László cserkészcsapat története; Gábor Jenő: A nagykanizsai ipar-területi dalárda; Gábor Jenő: A nagykanizsai Notre Dame Leánygimnázium és a 238. sz. Árpádházi Boldog Jolánta cserkészcsapat története; Gábor Jenő: A nagykanizsai Piarista Gimnázium és a 74. sz. Törekvés cserkészcsapat; Gá-

bor Jenő: Műkedvelő énekkari és zenekari élet Nagykanizsán a két világháború között; Gábor Jenő — Sípos István: Nagykanizsa és Zala megye ökolívó sportjának története; Harcz Lajos: A volt nagykanizsai Honvéd Kórház története. Múltja és jelene; Hegedűsné Saffer Szilvia: Adalékok a nagykanizsai izraelita temetőhöz; Herczeg Anita: A nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium története; Inkovics László: A Leányközépiskola alapítása és története az évkönyvek tükrében; Nagy Csaba: Nagykanizsa mozitörténete; Takács Mária — Sabján Imre: A Palini Általános Iskola története; Templom Téri Általános Iskola irodalmi szakköre: Fejezetek a Templom Téri Általános Iskola történetéből; Tulok József: A Nagyrác Utcai Általános Iskola története.

A II. kategória díjazottjai:

1. Hegedűsné Saffer Szilvia: Adalékok a nagykanizsai izraelita temető történetéhez; 2. Nagy Csaba: Nagykanizsa mozitörténete (A pályamunka e kötetben olvasható.); 3. Büki Pálné: „Kapocs” és Takács Mária-Sabján Imre: A Palini Általános Iskola története.

A Templom Téri Általános Iskola irodalmi szakköre tagjai igyekeztek kutatómunkájuk eredményeként bemutatni iskolájuk múltjának néhány fejezetét. A bíráló bizottság állásfoglalása alapján a 750. évforduló jubileumi rendezvényeit szervező bizottság és a város polgármestere az iskolai szakkört dicsérettel elismerésben részesítette, erről szóló oklevelet is átadtak. A szakkör 11 tagja Méri István: A kanizsai várásatás című könyvét (Budapest, 1988) kapta ajándékba.

Képző-, ipar-, film és fotóművészeti pályázat

Az I. kategória díjazottjai:

Képzőművészet 1. Szekeres Emil: Hamis Próféta, Befeléfordulás; 2. Kovács Katalin: Térkép, Hortenzia; 3. Ludvig Zoltán: Amorfi mutáció.

Fotóművészet 1. Kotnyek István: Lepel I., Lepel II.; 2. Peterman Károly: Átkelés; 3. Melega István: Margaréta.

A II. kategória díjazottjai:

Amatőr képző- és iparművészet 1. Kalamár Anita: Kompozíció I., Kompozíció II.; 2. Ferkovics József: Akvarell I., Akvarell II. és Flumbort Rita: Rovar érzet, A lény; 3. Mislai Jánosné: Hímestojás, Buzsáki terítő és párna, Gömri terítő és párna.

Amatőr filmművészet 1. Gerócs László, Kotnyek István, Tóth Tamás: Lóság; 2. Kotnyek István: Árnyék vetül a porszemre; 3. Babati Csaba: Frammento (Töredék).

Vers és prózairó pályázat

Vers kategória 1. Pék Pál; 2. Hules Béla; 3. Horváth Tamás Zsolt.

Próza kategória 1. Tábori Zoltán; 2. Vida Zoltán; 3. díjat nem adott ki a bíráló bizottság.

Az önkormányzat 1995. április 20-i ünnepi ülése

Ez a program indította a két napos hivatalos városi ünnepségeket.

A 17 órakor kezdődő közgyűlést Suhai Sándor polgármester nyitotta meg, köszöntötte a megjelenteket, a képviselőket. Külön üdvözölte Kovászna, Puchheim, Csáktornya, Muraköz megye képviselőit és Dr. Fodor Istvánt, a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkárát, a város díszvendégét.

A köszöntő után a jegyző, Dr. Henczi Edit ismertette a képviselőtestület — Dr. Kerecsényi Editnek Nagykanizsa Megyei Jogú Város Díszpolgára címet adományozó — 59/1995. számú határozatát. Tüttő István alpolgármester méltatta Dr. Kerecsényi Edit munkásságát, Suhai Sándor polgármester átadta az emléklapot, a plakettet és a díjat.

Dr. Fodor István üdvözlő szavai után Suhai Sándor javaslatot tett április 20-nak a város napjává való nyilvánítására:

„Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata az 1995. április 20-i ünnepi ülésén a »Város Napjának« nyilvánítja minden év április 20-át. Felkéri a Polgármestert, hogy a határozat kihirdetéséről és az évenkénti e naphoz kapcsolódó rendezvények szervezéséről gondoskodjon.”

Némi vita után — Tarnóczky Attila képviselő azt javasolta, hogy mindig április utolsó előtti pénteke legyen a város napja, mert így a diákok számára sokkal értékesebb ünnepé válik — a testület az eredeti előterjesztést fogadta el.

Játszani jó! — A helytörténeti vetélkedőről

Nagykanizsa első írásos említésének 750. évfordulója alkalmából helytörténeti vetélkedőre került sor általános és középiskolások, valamint felnőttek részvételével.

A versenysorozatot dr. Horváth György, a Dr. Mező Ferenc Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola tanára szervezte azzal a céllal, hogy városunk és a városkörnyék történelmi múltját játékos formában elevenítsék fel az érdeklődő versenyzők.

A vetélkedőn — mindhárom korcsoportban — 3 fős csapatok vehettek részt. Az általános iskolásoknál több helyen — a nagyszámú jelentkezés miatt — helyi selejtezőket tartottak. A középiskolák versenyében csak a Dr. Mező Ferenc Gimnáziumban volt első forduló, ahol 23 csapat indult a megmérette-

tésen. Mind az általános, mind pedig a középiskolásoknál 15 csapattal rendezték meg a középöntőt, innen öten-öten jutottak be a verseny döntőjébe, amelyet a városi televízió is közvetített.

A felnőtteknél összesen hat csoport nevezett, így ők egyből a tévé előtt mérhették össze tudásukat a Hevesi Sándor Művelődési Központ kamaratermében.

A versenyzőknek a különböző fordulókra mindig más-más tanulmányokból kellett felkészülniük, de a vetélkedő anyaga alapvetően három műből származott:

- A nagykanizsai Thúry György Múzeum jubileumi évkönyve,
- Nagykanizsa (Szerkesztette: Barbarits Lajos),
- Nagykanizsa — Városi monográfia I.

A résztvevőknek nemcsak az írásokat kellett pontosan ismerniük, hanem a hozzájuk tartozó ábrákat és képeket is.

A sikeres szerepléshez alapos munkára, sok tanulásra volt szükség. Az induló csapatoknak változatos feladatok segítségével kellett számot adniuk városunk történetéről.

A felnőttek vetélkedőjében a következő fordulók várták a versenyzőket:

1. esszé, 2. villámkérdés, 3. filmbejátszás, 4. képvágás, 5. keresztrejtvény, 6. kérdezz-felelek! — játék a zsűrivel, 7. versfelismerés, 8. történet elmesélése.

A diákok versenyében nem volt ugyan filmbejátszás és történetet sem kellett elmesélniük, viszont barkochbázhattak a játékvezetővel és különféle régészeti leleteket, tárgyakat kellett felismerniük. A legérdekesebb és a legizgalmasabb produkció az általános és középiskolásoknál a szituációs játék volt. Erre előre készülhettek a döntőbe jutottak. Olyan jelenet bemutatása volt a feladat, amely kapcsolatos Nagykanizsával. Jobbnál jobb előadásokat láthattunk mindkét korcsoportban. A mezősök győztes csapata boszorkányt égetett — a zsűritagok közreműködésével (ők hordták a rőzsét) —, a második helyezett cserháti fiúk az ezredzászló-avatás történetét elevenítették fel (a döntő másnapján, április 21-én került vissza Németországból városunkba a lobogó (az esemény részletes leírása kötetünkben megtalálható, a szerk.), míg a „bronzérmes” mezős lányok dalokkal szórakoztatták a közönséget.

Hasonlóan ötletes volt a legfiatalabbak bemutatója is. Egy csapat az 1848. márciusi eseményeket idézte fel, más tanulók regöleléses népi játékot mutattak be. (A zsűri valamennyi produkciót a maximális pontszámmal honorálta.)

Az előkészítő fordulókban Sóstainé Márfi Ibolya, Jászberényi László és Bálint Károly alkotta a zsűrit. A döntőben a verseny anyagát adó tanulmányok szerzői foglaltak helyet e bizottságban: Dr. Cseke Ferenc, a Városvédő Egyesület Honismereti Körének elnöke, a Dr. Mező Ferenc Gimnázium tanára,

Dr. Gyulai Ferenc archeobiológus, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa, Dr. Horváth László régész, a Thúry György Múzeum igazgatója, Dr. Szőke Miklós Béla régész, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa, Dr. Vándor László régész, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága igazgatója (a zsűri elnöke).

A vetélkedősorozat valamennyi döntőbe jutott versenyzője oklevelet kapott és tárgyjutalomban részesült. De nemcsak azok a játékosok nyertek, akik a legutolsó fordulóba bekerültek, hanem azok is, akik nem jutottak a döntőbe, akik vállalkoztak arra, hogy ilyen módon kapcsolódjanak be az évfordulós eseményekbe.

Történelmi múltunk kutatása, tiszteletben tartása, megismerése örök feladatunk. S ezt a feladatot az évforduló esztendejében a helytörténeti vetélkedő hasznosan oldotta meg.

Ugye, jót játszottunk 1995 tavaszán?

Horváth Ilona

A helytörténeti vetélkedő végeredménye:

Általános iskolások

I. Bolyai János Általános Iskola (Szabó Petra, Vuity Vera, Mezei Tímea),

II. Általános Iskola Murakeresztúr II. csapat (Pintér Anita, Pintér Viola, Andrasek Roland),

III. Zrínyi Miklós Általános Iskola II. csapat (Czuk Miklós, Pataki Balázs, Szalai Melinda),

IV. Zrínyi Miklós Általános Iskola I. csapat (Orosz Enikő, Polay Alexandra, Véghelyi Gabriella),

V. Általános Iskola Murakeresztúr I. csapat (Tulézi Rita, Sóvári Eszter, Szilágyi Dénes).

Középiskolások

I. Dr. Mező Ferenc Gimnázium II.A osztálya (Horváth Eszter, Horváth Miklós, Móricz Krisztián),

II. Cserháti Sándor Szakközépiskola I.D osztálya (Anek Balázs, Mosdósi Csaba, Steiner Ákos),

III. Dr. Mező Ferenc Szakközépiskola IV.D. osztálya (Kercsó Tünde, Korpics Gabriella, Pataky Annamária),

IV. Batthyány Lajos Gimnázium III.A. osztálya (Ernszt Ildikó, Gecse Orsolya, Jászberényi Éva),

V. Dr. Mező Ferenc Gimnázium III.A osztálya (Keresztesi Tímea, Kodela Eszter, Szalai Sarolta).

Felnőttek

- I. Vívók (Bokorné Laukó Emőke, Kiss György, Vörös Tünde),
- II. Surd (Csikos Ibolya, Godena Albertné, Horváth Jánosné),
- III. Anonymus (Csapó István, Horváth Tiborné, Polai Ferencné),
- IV. Tungram (Orjány Lászlóné, Sólyomváriné Szabó Ágnes, Tóth Gizella),
- V. Mesterhármas (Kis János, Mester Sándor, Szabadi Sándorné),
- VI. Tűzoltók (Kocsis László, Péter László, Polka P. István).

A Nagykanizsai Városvédő Egyesület és a város évfordulás eseményei

A közgyűlés pályázatát, melyet a város első írásos említése 750. évfordulójának megünneplésére írt ki, a Városvédő Egyesület nyerte el programtervével.

A városvédők nagyszabású regionális találkozóját szervezték meg az évforduló kapcsán.

Az 1995. szeptember 22-23-án megrendezett találkozó a Város- és Faluvédők Szövetsége és a Zalai Egyesületek szövetsége közreműködésével valósult meg.

A megnyitót Suhai Sándor, az évfordulóját ünneplő város polgármestere tartotta. Idézünk szavaiból:

„Egyfajta kollektív biztonság kell ahhoz, egyfajta jólét, hogy az emberek értékrendjében helyére kerüljön a település, a város védelme, szépítése, a múlt értékeinek megóvása. Csak Nagykanizsán több aktív és rendkívül tevékeny csoport tűzte zászlajára az emberibb környezet, az értékeket védő emberi magatartás és kulturáltabb élet érdekében történő alkotást.”

S. Hegedűs László a Város- és Faluvédők Szövetségének elnöke köszöntő szavai után kezdetét vette a plenáris ülés. Kovács Béla építészmérnök, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium főtanácsosa „A helyi védelem kérdései a világörökség és az európai örökség tükrében” címmel, Ráday Mihály, a Város- és Faluvédők Szövetsége alelnöke pedig „A civil szervezetek helye és szerepe a település védelmének megszervezésében, a városvédő munka főbb teendői” címmel tartott előadást.

Lovrencsics Lajos a Nagykanizsai Városvédő Egyesület 1987-től, a megalakulástól napjainkig terjedő időszakának legfőbb eredményeit, Dr. Tolnai Sándor a Kanizsán folyó honismereti munkát, kiadványaikat ismertette.

Másnap Berczeli Iлона tartott előadást a magyarországi műemlékvédelem helyzetéről. Srágli Lajos, az Értékmentő, a városvédő és településszépítő egyesületek lapjának felelős szerkesztője a civil szervezetek és önkormányzatok épített és természeti értékeink megvédésében való együttműködéséről, Dr. Vándor László, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatóságának igazgatója a múzeumok és a városvédelem kapcsolatáról beszélt.

Lovrencsics Lajos elmondta, hogy kezdeményezésükre 1988-ban a város újra a régi címerét állította vissza, 1990-ben sikerült — sokak közreműködésével — a turulmadár és az országzászló visszaállítása. A kutatásokból és az emlékezők szavaiból összeállt a visszaállított emlékmű története. 1932 tavaszán a katolikus leányegylet közgyűlését követően társas vacsorán Boda Károly vetette fel az országzászló felállításának gondolatát.

Nagyarányú gyűjtés következett a Zalai Közlöny segítségével.

Az avatásra 1933. június 4-én, Pütkösd vasárnapján, Trianon szomorú évfordulóján került sor. A kivitelezéssel Kalmár Zoltán építészmérnököt bízták meg. A gyűjtésből származó első 1200 pengőből vették meg Istók János alkotását, a turulmadarat (235 kg tömegű, 190 cm széles, 130 cm magas, kiterjesztett szárnyú bronz turulmadár).

A díszlobogót a Nőegylet készítette Budapesten, a zászló egyik oldalán a magyar címer, a másik oldalán a Zrínyi-címer volt látható.

A Zalai Közlöny híradása szerint impozáns ünnepély keretében, tízezer ünneplő jelenlétében avatták fel.

Az alkalomra filléres gyorsvonatot indítottak Budapestről (1250 fő érkezett ezzel a vonattal, jöttek volna többen is), a kormány képviselőiben Gyömrői György főispán, az Országzászló bizottság nevében Urbánci Nándor és Dr. Molnár Ferenc jelentek meg.

A turulmadarat az ötvenes években távolították el helyéről, a gépgyárba vitték beolvasztásra. A munkások a szenespincében eldugva megőrizték.

1991-ben a Hitel Bank ajándékként a Széchenyi-szobor felállítására került sor.

A Szentháromság szobor teljes rekonstrukciója, a környezete felújítása 1992-ben történt. E szoboregyüttes története is felidézésre érdemes itt is.

Grácban faragták 1758-ban a szobrot, 15 év múlva szentelték fel, Inkey Boldizsár állíttatta.

1892-ben és 1923-ban is felújították, a teljes felújításra azonban ekkor, 1992-ben került sor, ezzel visszanyerte eredeti szépségét.

Még ugyanebben az esztendőben a rekonstruált „Szomolányi sarok”-ra a város és a Magyar Köztársaság, a Városházára a város 160 cm átmérőjű, kör alakú, bronz öntvény címere került tűzzománc díszítéssel.

Ezévben még az egyesület szervezésében a város gazdaságát és kultúráját is bemutató 60 perces film készült, melynek 30 perces változatát Olaszországban kétszer is vetítette egy televíziós társaság.

1995 az újabb fontos évszám az egyesület életében. Az évfordulós év jelentős programjai fűződnek a városvédőkhöz.

A Kanizsai Nyomda Kft.-vel, a Polgármesteri Hivatallal közösen megjelent egy díszes kivitelű, képes városi falinaptár az évforduló tiszteletére. Kétezer-

col az idővel a város lakóinak örömére.

Lovrencsics Lajos, a Nagykánizsai Városvédő Egyesület elnöke avató beszéde 1995. április 21-én, a Török-kút hiteles másolatának átadásakor:

„Hölgyeim és Uraim!

Sokan kérdezhetnék, miért annyira fontos számunkra városunk első írásos emlékének évfordulója? Fontosabb tennivalók is lennének manapság, mint egy megsárgult és pecsétjét vesztett adományozólevél okán ünnepelgetni hónapokon át.

Bizony van némi igazság az évforduló ünnepeit elégedetlenkedően fogadók gondolkodásában, de csak akkor, ha múltunkat tegnaptól nézzük, jövőnket a naplementéig látjuk. Ez pedig nagyon beszűkült horizont és veszélyes is, mely haszontalannak, használhatatlannak tartja mind a korábbi időszak történelmét, mind a közelmúlt történéseit, és semmibe veszi, lekezeli tanulságait, felhasznál-

ható tapasztalataival együtt.

A Műemlékjegyzékben »műemlék-jellegű«-ként nyilvántartott díszkút nyolcszögletű medencéje a hagyomány szerint török-kori, az egykori kanizsai várból származik. Ezt az állítást, illetve feltételezést sem cáfolni, sem pedig igazolni nem tudjuk ugyan, az azonban bizonyos, hogy a felső — a vízköpő oroszlánokat magába foglaló rész — későbbi időből származik. A kútra állított oszlop eredetije állítólag az 1800-as évek második felében készült.

Majdnem 20 évvel később, a Halis-Hoffmann szerzőpá-

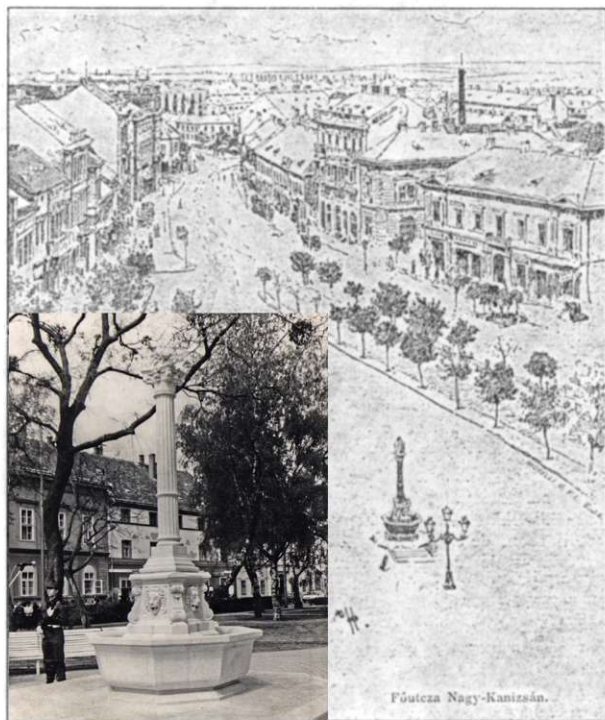
ros által írt Zalavármegyei évkönyv a milleniumra c. munkában egy metszet látható a térről s a kútról is. A rajzon megfigyelhető, hogy a kútnak egy alsó, szintén nyolcszögletű medencéje is volt akkoriban. Ezzel a ténnyel kellett számolnunk a rekonstrukció során.

A kút a Deák téren állott egészen 1934-ig, amikor a 48-as gyalogezred emlékművének felállítása miatt áthelyezték az Erzsébet térre, ahol jelenleg is látható.

Szakvélemények szerint a régi kút már nem hozható úgy helyre, hogy díszítse is e gyönyörű terünket.

A Városvédő Egyesület megoldást keresett és szerencsére talált is arra, hogy a régi kút méltó helyre, a múzeum udvarára kerüljön és helyébe az eredetivel teljesen

A kút ma és a milleniumra megjelent kötetben.

azonos új kutat léte-
sítsünk. E kút már
nemcsak díszít, ha-
nem szolgál is, tehát
ivókútként műkö-
dik.

E helyről szeretném
megköszönni mind-
annyiunk nevében
azt a sok-sok támo-
gatást, amelyet a
város üzemei, vál-
lalkozói, polgárai és
nem utolsó sorban a
Polgármesteri Hiva-
tal nyújtott. Köszön-
jük az alkotóknak, a
tervezőknek, a kivi-
telezőknek a szép és
igényes munkát.

A »Török-kutat« a
Városvédő Egyesület
nevében átadom
Nagykanizsa polgá-
rainak.”

VISSZATÉRT A 17. HONVÉD GYALOGZRED ZÁSZLAJA

A doni harcosok, a kanizsai lövészdandár és a város számára is az évfor-
dulós év egyik legszebb ünnepe volt a második világháborút végigharcoló 17.
gyalogezred zászlajának visszaérkezése a városba. E zászlóra esküdött az a sok
ezer — főként kanizsai — katona, akik e világégés csataterein harcoltak. Sok-
sok kanizsai halt közülük hősi halált és nyugszik idegen földben, de emlékü-
k — a zászló képében, melyre esküt tettek — itt lesz velünk most már mindig.

A lövészdandár megalakulásának 45. évfordulója egybeesett a város ünnepével. Különös gonddal készültek tehát e kettős ünnep legfontosabb eseményére, az egykori kanizsai 17. gyalogezred zászlajának átvételére.

A Magyar Honvédség 14. Thury György Gépesített Lövészdandár parancsnoka, Poprádi Zoltán alezredes 133/1995. napiparancsában a következőket olvashatjuk:

„A Nagykanizsa város első írásos említése 750. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségre és az egykori kanizsai 17. Honvéd Gyalogezred zászlajának ünnepélyes átadására kirendelem a csapatzászlót 1995. április 21-én 10,00-13,00-ig, egyben az alábbi szolgálati személyeket jelölöm ki.

Zászlókíséret parancsnoka: Magyar Tibor százados

Zászlókísérők: Bődör László főhadnagy, Boha Kálmán főhadnagy

Zászlóvivő: Nagy Károly törzsőrmester

Diszszázad: 1. gépesített lövészzászlóalj (54 fő)

1. szakaszparancsnok: Sztari Béla főhadnagy

2. szakaszparancsnok: Vojkovics László főhadnagy

3. szakaszparancsnok: Major László főhadnagy”

Az eseményre 1995. április 21-én 12 órakor került sor az Erzsébet téren, a dandár számos hivatásos és sorkatonája vett részt a programon.

Dr. Fodor István, a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkára és Suhai Sándor polgármester szólott az egybegyűltekhez.

Harcz Lajosnak, az egykori ezred volt katonájának Hazatért a zászló című költeményét Szilágyi Dániel honvéd szavalta el.

Harcz Lajos: Hazatért a zászló

*Nagykanizsán volt a tizenhetes ezred,
Közel hatvan éve egy zászlót szenteltek.
Megjárta a zászló Erdélyt, Délvidéket,
Katonái vére ömlött Don vidéken.
Elkerült a zászló messze idegenbe,
Wang falu temploma volt a rejtkehelye.
Ötven év múltával hazakerült újra,
Német barátaink keltek vele útra.
Baráti tettükért köszönet és hála,
Ezért mindnyájukat a jó Isten áldja.
Még élő vén bakák szemei könnyeznek,
Átvételekor a szentelt ereklyének.
Drága zászlónk előtt térdet, fejet hajtunk,
Elhunyt bajtársaink benneteket áldunk.*

*Tizenhetes bakák példaként állhatnak,
Késő utódoknak, a Thury Dandárnak.*

A zászlót a wangi vendégektől Vitéz Szende László nyugállományú ezredes, a 17. gyalogezred volt tisztje vette át. Mellette állt Boda Lajos, egykori zászlótartó (ő részt vett az eredeti szentelésen). Tőlük a Honvéd Hagyomány-őrző Egyesület nagykanizsai képviselői, a 17. gyalogezred volt katonái: Vitéz Németh István (volt hadnagy, ma nyugállományú őrnagy), Heltay Miklós (volt hadapród őrmester) és Horváth István (volt honvéd) vették át.

A zászlót a gyalogezred hajdani katonáitól Papp Géza százados, Fáncsy Zsolt főhadnagy, Varga Ferenc főhadnagy és Végh János főtörzsőrmester vették át.

Poprádi Zoltán alezredek, dandárparancsnok ütötte be a zászlószeget a zászlórúdba, majd Németh Istvánné, Poprádi Zoltánné, Szende Lászlóné és Tüttőné Dr. Németh Eleonóra kötött szalagot a zászlóra.

Az ünnepség a dandár díszszázadának díszmenetével ért véget.

Az ünnepség szervezésében, lebonyolításában a dandár részéről a humán alosztály tisztjei vettek részt: Domján Károly őrnagy és Kuti János, Horváth Attila, Hajduk Zoltán századosok.

Az alábbi összefoglalás tisztelgés a „tizenhetesek” előtt és egyben a hazatért zászló sorsának felelevenítése is.

A Magyar Királyi 17. Honvéd Gyalogezred rövid története

Hivatalos megalakulásáig a 3. határőr kerület mint „fedőszervezet” részeként működött.

1938. október 1-jén alakult meg. Három zászlóaljból állt az ezred. Az 1. zászlóalj az „ezeredközvetlenek” nagy részével együtt a Károly, ma Thury György laktanyában volt. Az ezredparancsnokság és a 2. zászlóalj a volt József laktanyában, a mai „Citromsziget” helyén, a 3. pedig Zalaegerszegen állomásozott.

Az ezred 1939 tavaszán részt vett Kárpátalja megszállásában.

1941-ben a 2. zászlóaljat Csáktornyára helyezték át. Az ezred Észak-Erdély megszállásában és a muraközi hadműveletekben is tevékenyen részt vett.

Az ezred 75%-a Zala megyei, 5%-a más területről érkezett magyar nemzetiségű katona volt. A 20%-nyi nemzetiségi zöme román, kisebb hányaduk ru-

szin származású volt.

Az ezred parancsnoka Parragh Gyula ezredes lett. A későbbiek során az ezred parancsnokai voltak még: V. Széchy Imre ezredes, Kozderka László ezredes, Szávai Sándor vezérkari alezredes, Szakáts Zoltán ezredes.

Az ezredzászlót — gyűjtés útján előteremtett pénzből — a civil társadalom adományozta az ezrednek. A gyűjtés Nagykanizsára és a Nagykanizsai járásra is kiterjedt.

A művészi kivitelű zászlót a budapesti

Oberbauer cég készítette.

A gyalogezred zászlajának szentelésére 1939. augusztus 13-án került sor Nagykanizsán a Deák téren.

A zászlószenntelésen a kormányzó nevében vitéz Balásfalvi Kiss László altábornagy, a szombateli III. honvédhadtest parancsnoka vett részt vitéz Székely János tábornok kíséretében.

Szenteléskor a zászlót Boda Lajos szakaszvezető tartotta. A zászló megszentelését és megáldását a római katolikus, a református, az evangéli-

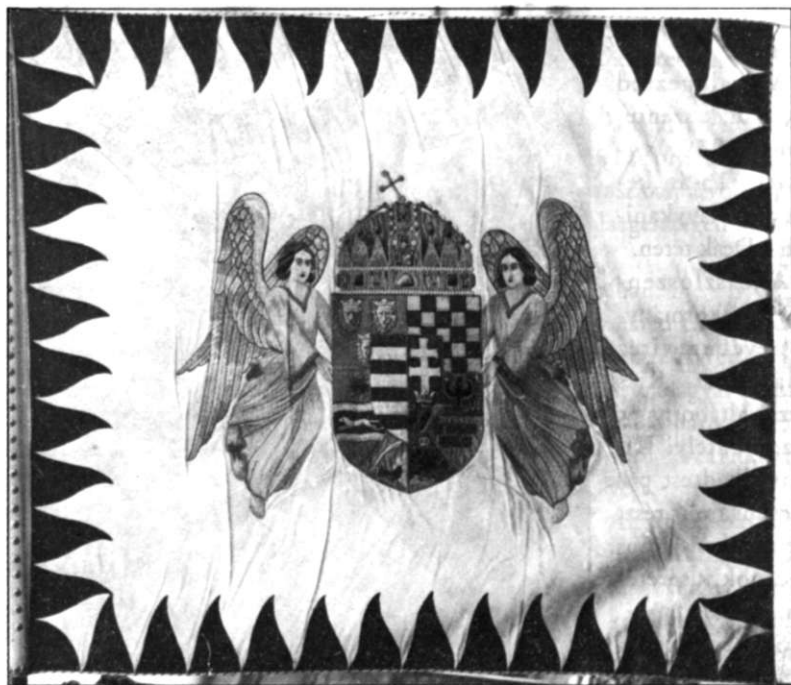
kus lelkész és a rabbi végezték. A zászlóra szalagot kötöttek a zászlóanyák, vitéz gróf Teleki Béláné, Zala vármegye főispánjának felesége és Dr. Krátky Istvánné, Nagykanizsa polgármesterének felesége.

A zászlószenntelés után a zászlószögek jelképes beverésére került sor a zászlósátor előtt. Elsőnek az egyházak, majd a kormányzó képviselője, utána a zászlóanyák, Székely tábornok, Széchy ezredes, a főispán, a polgármester, a járás vitézei, frontharcosok, levették és egyéb alakulatok, végül pedig a két csapatost (másik csapat zászlaját is szentelték ezen a napon) minden alakulatának egy-egy képviselője ütött szöveget a zászlórúdba.

A zászló átvétele után beszédekre került sor, az ünnepség díszmenettel zárult.

A honvédség és a polgárság egybeforradásának nagy ünnepe volt a vasárnapi ezredzászló-szentelési ünnepség.

Hadtörténeti kiállítás keretében került sor a zászló bemutatására, a kiállítás nyitvatartását a nagy érdeklődésre való tekintettel egy héttel meg kellett hosszabbítani.

A zászlószentelési ünnepséget Magyar János moziigazgató jóvoltából filmre vették.

A katonai pompa, a lélekemelő ünnepség után a gyalogezred életében a mozgósítás, kiképzés, feltöltés nehéz időszaka következett, melyet a frontra való vonulás követett.

A 17. gyalogezred a III. hadtest kötelékében az elsők között érkezett ki a doni frontra.

A kirakodás után, míg a körletekbe folyt a vonulás, éjszakai bombázásoknak voltak kitéve.

Két nap alatt — a terveknek megfelelően — váltották fel elődeiket. Hozzáálltak a védőállás javításához, futóárkot mélyítettek, fedezékeket építettek.

1942 áprilisától 1943 februárjáig a Don előtt harcolt az ezred. Mindvégig kitartottak. A tüzérek egyeslövésekkel lőttek, mert kevés volt a lőszer. A veszteségek miatt a védőállás mélységét nem tudták kialakítani. A 4.000 fős ezred vesztesége elérte a 20%-ot. Nagyban növelte a veszteséget az, hogy a

tüzérség nem tudott megbirkózni a sárral, lemaradtak, nem tudták támogatni az ezredet.

A Tim előtti harckocsiárok megkerülése helyett szemből való támadással próbálkoztak, a honvédséggel szemben a Vörös Hadsereg a mesterlövészek kiképzésére nagy hangsúlyt fektetett, drótakadállyal, aknazárral vették körül állásaikat.

Mindezek következtében a hídfő elleni támadások során annyira megfogyatkozott az 1. zászlóalj, hogy alig tudott belőle egy századot kiállítani Péchy György százados.

November elején lehullott az első hó, az időjárás egyre zordabb lett. A gyalogezred a Donnán végig harcolt. A német Chramer hadtest utóvédjeként vonult vissza, utolsóként hagyva el a Dont.

Az ezred maradványai 1944. április 28. és május 2. között tértek vissza Nagykanizsára.

1944 áprilisától újjászervezték az ezredet. Mozgósítást rendeltek el. Májusban megtörtént a bevonulás. Még ebben a hónapban — a 7. hadtest alárendeltségében — elindultak a Kárpátok előterébe, Galíciába.

A szovjet támadások során olyan veszteségeket szenvedtek, hogy a megmaradt személyi állományt máshova osztották be, a gyalogezredet pedig 1944

augusztusában feloszlatták.

A visszamaradó különítmény, ami a pótkeretet jelentette, vitte magával az ezredzászlót Németországba. A visszaemlékezések szerint 1945 áprilisának végén egy magyar katonai egység vonata nyílt pályán vesztegelt Gars és Jettenbach község között. A katonák elmenekültek, de egyikük Wang falu egyik polgáránál hagyta a zászlót.

A wangi polgár a zászlót a templomtoronyban rejtette el, hogy megőrizze, abban bízva, hogy hátha visszajön majd érte valaki. Még arra is gondja volt, hogy időnként szellőztesse és a napra is kivigye.

(A zászló Németországban maradásának másik változatát is ismerjük. Talán a két változat két különböző zászlóról szól, talán az emlékek keveredtek össze az elmúlt évtizedekben, de talán az is lehetséges, hogy ugyanannak a történetnek egymást nem kizáró két részletét ismertük meg.)

A zászló visszaérkezéséről (1995. április 21.) hírt adott a szombathelyi körzeti televízió is. E híradást látva Heves János egykori ludovikás hadnagy Harcz Lajosnak levelet írt. Ebben leírta, hogy fiatal hadnagyként vette magához a zászlót 1944 áprilisában, századát feloszlatták, de 25 honvéddal együtt maradt és velük hazaindult. Bajorországban jártak, itt egy kis faluban — a nevére nem emlékezik — fogságba estek, de az amerikaiak három napig rájuk sem néztek. Ekkor gondolt arra, hogy a zászlót el kellene helyezni valahol a faluban. Egy vendégház idősebb tulajdonosnője tanácsára a plébánost kérték meg a zászló megőrzésére. Ő a féltett zászlót el is helyezte a templom első padjának zászlótartójába. Az ifjú hadnagy megnyugodva távozott, az elmúlt évtizedek alatt sokat gondolt a zászlóra. Heves János ma Kőszegen él. (a szerk.)

Az évek múltával a zászló a templomtoronyból előkerült és azóta több német egylet is őrizte. Végül az unterreiti Sportschützen Verein őrzésébe került.

A véletlen játszott abban közre, hogy 1991-ben két bajor vendég a kanizsai városházán elmesélte Gerencsér Tibornak, hogy a Chiemsee közelében fekvő Wang faluban van egy zászló, ami valószínűleg Nagykanizsáról származik.

A még élő nagykanizsai doni bajtársak, a Honvéd Hagyományörző Egylet vezetői, Németh István és Harcz Lajos azonosították a zászlót.

Mindannyiuk szemében megcsillant a könny, amikor bizonyossá vált, hogy megkerült az 50 éve eltűntnek hitt zászló. Előkerült az ő csapatzászlójuk, melyre annak idején esküt tettek a hazáért.

1995. április 21-én bajor küldöttség hozta az első írásos említése 750. évfordulóját ünneplő Nagykanizsára a zászlót. Díszszemle keretében adták át ünnepélyesen az ezredzászlót.

A Thury laktanyában való bemutatás után a városi múzeumban kap végleges otthont a történelmi ereklye.

(Domján Károly őrnagy írásának rövidített változata)

CSENGEY DÉNES VERS- ÉS PRÓZAMONDÓ VERSENY

1995 májusában városunk másodszer adott otthont a Csengey Dénesről elnevezett vers- és prózamondó versenynek. E rendezvény megszervezésének előzményei 1992-re nyúlnak vissza.

1992 szeptemberében, egy esős őszi estén született meg a gondolat, hogy városunk legyen a helyszíne egy nagyszabású vers- és prózamondó versenynek. Nem véletlen, hogy kanizsaiak a kigondolói egy ilyen nagyszabású rendezvénynek — mely a vers szépségét és értékét hangsúlyozza — hiszen településünk a magyar amatőr versmondás egyik fellegvára.

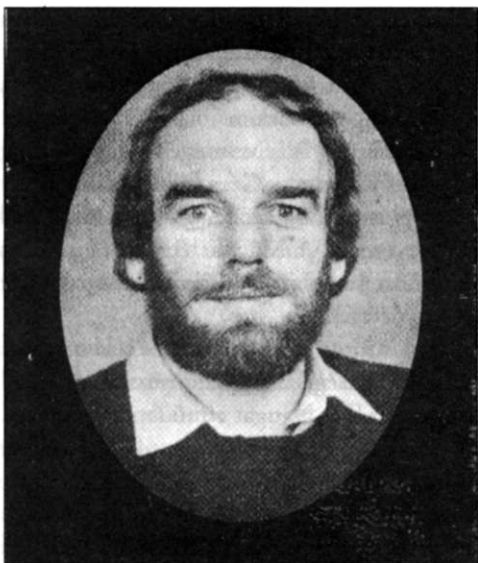
Az itt működő versmondókör tagjai között megtaláljuk a legnagyobb és legrangosabb versenyek győzteseit. Ebből fakadóan is az ötletet nagy lelkesedés fogadta.

Több megbeszélés után megszületett az elhatározás, mely szerint 1993 tavaszán Nagykanizsa ad otthont egy, az egész Kárpát-medence magyarsága számára meghirdetett vers- és prózamondó versenynek.

A rendezvény Csengey Dénes nevét viseli. A névválasztás nem volt véletlen, hiszen arra az íróra, gondolkodóra akartunk emlékezni, aki a magyarság fontos történelmi korszakában éles logikával, fantasztikus hittel és erővel keresett kiutat a több évtizedes bűnultságból, akit — írásai tanúsítják — egyaránt foglalkoztattak a határainkon túl élő magyarok és az anyaországban élők problémái, akinek szókimondó vehemenciája magával ragadott egy egész nemzedéket. Ráadásul Csengey Dénes, mint Zalában élő ember, tisztában volt városunk értékeivel és problémáival is.

1993 novemberében Bedő Csaba, Czupi Gyula, Farkas Tibor, Horváth István, Katona Gyula, Rajnai Miklós, Schmidt István kollegáimmal közösen elkezdtük a szervezést.

Két korosztályban, a 20. századi magyar költészetre összpontosítva írtuk ki a versenyt. Támogatónak a felkérést elfogadta a Nemzeti Alapítvány és a

Magyarok Világszövetsége. Több száz jelentkezőből — 8 elődöntő lebonyolításával (Szombathely, Salgótarján, Debrecen, Szeged, Kovászna, Szabadka, Pécs, Nagykanizsa) — választotta ki a legjobbakat a 3 fős zsűri, melynek tagjai Bedő Csaba és Horváth István Radnóti-díjas versmondók, Schmidt István Radnóti-díjas rendező voltak.

Óriási élmény volt szervezőként a zsűrivel végigjárni az elődöntőket. Akkora lelkesedéssel és annyi tehetséges — a magyar verset szerető, értő és kiválóan tolmácsoló — emberrel találkoztunk, hogy a körút életre szóló élmény lett mindnyájunk számára.

Az elődöntőkből negyvenöten jutottak a nagykanizsai fináléba.

Mindeközben egy nagyszabású döntő és gálaest képe rajzolódott ki előttünk. A rendezvény fővénkötségét Antall József miniszterelnök úr vállalta. Személyesen vettek részt az eseményen a határainkon túli magyar szervezetek vezető egyéniségei, Markó Béla a Romániai Magyar Demokrata Szövetség, Fodó Sándor a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége, Pozsonyecz Mária a Muravidéki Magyar Közösség elnöke és Dobos László felvidéki író, az Együttélés politikusa.

Az esemény díszvendégei voltak: Csengey Dénes özvegye és gyermekei, valamint Jeszenszky Géza külügyminiszter.

Bors István, kaposvári szobrász kisplasztikát és emléklaketteket készített a rendezvényre. A Magyar Rádió és a Magyar Televízió felvételről részletes tudósítást adott az eseményről. Kanizsai cégek nagy értékű díjakat ajánlottak fel a győzteseknek.

A döntőre 1993. április 17-én került sor a HSMK nagytermében, melyre a város közönségét az alkalomra húszezer példányban, napilap formátumban megjelenő Dél-Nyugat című lap invitálta.

A neves — határainkon túli és anyaországi — szakemberekből álló zsűri döntése alapján az 1993-as Csengey Dénes vers- és prózamondó verseny győztese Domány Zoltán zentai versmondó lett. A felnőtt korosztály második helyezettjének Krekity Olga szabadkai, harmadik helyezettjének pedig Bali Judit nagykanizsai versmondót hirdették ki.

Az ifjúsági kategóriát Németh Kristóf budapesti versmondó nyerte.

A nagyszerű gálaesten felléptek többek között: Szabó Gyula színművész, Dinnyés József daltulajdonos, az Egyszólam, az Igricék és a Patkó Banda együttesek, valamint a Kanizsa néptáncgyüttes. A rendezvényen mi, a szervezők ígéretet tettünk arra, hogy kétévénként megrendezésre kerül ez a nemes vetélkedés.

Akik az elejétől a végéig részt vettünk e program lebonyolításában, tudtuk, hogy ez az alkalom a magyar vers ünnepe.

1994 decemberében, ígéretünkhöz híven, ismét nekiláttunk a szervezésnek. Az érdeklődés — akárcsak két évvel korábban — most is nagy volt, meghaladta a háromezretet a magyarulterületekről jelentkezettek száma.

A 1993-as elődöntők helyszínén kívül még Lendván is tartottunk megmérettetést. A mostoha körülmények között dolgozó lelkes szervezőcsapat Marosi Attila és Kobra György személyével bővült. Az elődöntőket ismét ugyanaz a három tagú zsűri bírálta végig.

A selejtezők színvonalából már tudni lehetett, hogy nagy versenyre van kilátás. Az 1995. május 20-i döntőn képviseltette magát a magyar amatőrversmondás színe-java.

A Nemzeti Alapítvány és a Magyarok Világszövetsége ismét lelkes támogatónak bizonyult. Kanizsai cégek és szakszervezetek is ajánlottak fel ismét díjakat. A két évvel korábbinál szerényebb keretek között, kevesebb díszlettel, kisebb díjakkal, a nagy terem helyett a HSMK kamaratermében, de annál emberközelibben, hangulatosabban zajlott le a döntő és a gálaest.

A rendezvényt Suhai Sándor polgármester nyitotta meg, majd a Nemzeti Alapítvány és a Magyarok Világszövetsége képviselői mondták el gondolataikat. A verseny — melyről a színházigazgatókból, rendezőkből és színészekből álló zsűri, valamint az országos versmondó egyesület elnöke is megállapította, hogy ritkán láthatóan magas színvonalú — óriási vetélkedést hozott. Többek között Dsida Jenő és Szilágyi Domokos, József Attila és Ady Endre, Márai Sándor és Kosztolányi Dezső versei kényszerítettek bennünket elgondolkodásra ezen a napon.

Kitűnően felkészült versmondók produkcióit hallhattuk, ám mégis kiemelkedett a mezőnyből rendkívüli előadókészségével egy szabadkai lány, akit Korhecz Imolának hívnak. Ő lett a — zsűri döntése alapján — a második Csengey Dénes vers- és prózamonddó verseny abszolút győztese.

A jó hangulatú gálaesten kanizsai versmondók és zenészek, valamint Dinnyés József szórakoztatták a hallgatóságot. A rendezvény befejeztével senki előtt nem volt kétséges, hogy két év múlva is találkozunk a következő versmondó-találkozáson.

Nagykanizsa tehát visszavonhatatlanul gazdagabb lett egy színvonalas kulturális rendezvénnyel, egy olyan találkozóval, melynek hívó szavára az egész Kárpát-medencéből jönnek ide, a nyugati „végvárra” magyarok, akiket egy fontos dolog köt össze, a vers szeretete.

Farkas Attila

NEMZETKÖZI KÓRUSTALÁLKOZÓ NAGYKANIZSÁN

HSMK 1995. június 23-25.

Nagykanizsa első írásos említésének 750. évfordulója alkalmából városzerzte ünnepségekre, megemlékezésekre került sor. A Hevesi Sándor Művelődési Központ Vegyeskara és a Pedagógus Nőikar is csatlakozni kívánt az ünneplő közösségekhez, egyesületekhez. 1994 őszén vetődött fel a gondolat, hogy ne egyszerűen egy hangversennyel ünnepeljük e jeles évfordulót.

A kórusok szerteágazó külföldi kapcsolatrendszere nagyszerű kiindulópont volt a nemzetközi zenei esemény megrendezéséhez. Október elején Serfőzőné Horsetzky Márta karnagy vezetésével megalakult a rendezvény szervező bizottsága.

Az 1995 kora tavaszán kiküldött meghívókra a következő együttesek adtak igenlő választ:

Harjavalta Város Nőikara (Finnország). Harjavaltaban 1990-ben járt együttesünk, ahol nagyon meleg fogadtatásban volt részünk. Ez alkalommal a finn kórus először járt Magyarországon.

Eschweiler Város Férfikara (Németország). A német együtteshez mondhatni évtizedes barátság köti a HSMK Vegyeskarát. A MESTERKÓRUS minősítéssel rendelkező énekkar 1980-ban és 1984-ben már vendégszerepelt Nagykanizsán, így számos ismerős, barát várta városunkban a német kórus tagjait.

Csáktornya Város Vegyeskara (Horvátország). A horvát kórus az egyetlen a meghívott énekkarok közül, akivel eddig még nem volt kapcsolatunk. Őket a kapcsolatteremtés szándékával hívtuk meg a találkozóra.

Cantemus Nőikar (Csurgó). A csurgói nőikkal a Pedagógus Nőikar tart fenn régóta baráti kapcsolatot, egy alkalommal a vegyeskar is kapott meghívást Csurgóra, melynek egy karácsonyi koncert alkalmával tett eleget.

Helikon Kórus (Keszthely). A keszthelyi együttes első alkalommal 1992-ben hívta a HSMK Vegyeskarát a Három Város Kórustalálkozójára. (Keszthely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa.)

A vendégkórusok június 22-én, csütörtökön érkeztek Nagykanizsára. A német kórus tagjai már a hét elejétől városunk vendégei voltak. Pénteken, a találkozó koncertnapján a délelőtti városnézéssel, szabadprogrammal telt, majd az ebédet követő rövid pihenő után került sor a helyszíni próbákra a HSMK színpadán.

A kórustalálkozó gálakoncertje 19 órakor vette kezdetét Suhai Sándor polgármester köszöntőjével, melyet a külföldi vendégek nyelvére is lefordítottak. A rendezvény díszvendégeiként jelen voltak: Lukin László karnagy, a Bárdos Lajos Társaság főtitkára; Dr. Tóthpál József, a Nemzeti Filharmónia igazgatója; Vadász Ágnes, a KÓTA ügyvezető elnöke. Kodály Zoltánné és Pet-

rovics Emil zeneszerző, akik szintén a rendezvény díszvendégei voltak egyéb elfoglaltságuk miatt nem tudtak résztvenni a hangversenyen.

A teremben helyet foglaló kórusokon kívül szépszájú érdeklődőt vonzott a hangverseny városunk és a környező települések lakói közül. A városi televízió rögzítette a teljes koncertet, sajnos adásba csak néhány másodperc került, a több mint két órányi anyagból. A színpadot Kotnyek István, a HSMK munkatársa, festőművész által készített igényes dekoráció díszítette. A polgármesteri köszöntő után léptek színpadra a kórusok, a következő műsorszámokkal:

CANTEMUS NŐIKAR Csurgó (Karnagy: Peperő Gyula)

Heisz K.: Nehéz idők; Martini: In monte oliveti; Monteverdi-Sass D.: In thru-line; Bartók: Bolyongás; Dunántúli népdalcsokor.

CSÁKTORNYA VÁROS VEGYESKARA

(Karnagy: Karoline Dragica Simunkovic)

Dugan: Imádság; Ukri: Alleluja; Kaplan: Szép gondolat; Magdarenic: Muraköz te csendes; Sganec: Három muraközi dal.

HARJAVALTA VÁROS NŐIKARA (Karnagy: Annalisa Valkonen)

Pacius: Finn dal; Hanikainen: Nyár este; Három finn népdal; Kaski: Harangvirág, Emlékszem rád; Aahola: Dal; Bárdos: Virágok, Napfényes utakon.

HELIKON KÓRUS Keszthely (Karnagy: Kendeh Gusztávné)

Cairton: La, la, la je ne vous dire...; Praetorius: Csengő hangú énekszó; Beethoven: Zengj hű lantom; Mozart: Két noktürn; Szokolai: Miniatúr kantáta; Karai: Estéli nótázás.

Zongorakísérő: dr. Pusztainé Puskás Zsuzsanna

ESCHWEILER VÁROS FÉRFIKARA (Karnagy: Helmut Lausberg)

Friderici: Van három jó barátom; Old Black Joe, Dávid és hárfája; Kodály: Huszt; Német népdalvariációk; Janacek: Az igaz szerelem; Arnold K.: A szép kislány.

HSMK VEGYESKARA (Karnagy: Serfőzőné Horsetzky Márta)

Kodály: A szép énekszó műzsájához, Norvég leányok, Öregek; Bartók: Négy szlovák népdal.

Zongorakísérő: Búcs Angéla

A koncert záró akkordjaként a kórustalálkozó valamennyi résztvevője színpadra lépett és Lukin László karnagy úr vezényletével felcsendült Kodály Zoltán Forr a világ című kánonja.

Szombaton délelőtt a sörfesztivál vendégei voltak az együttesek. Sajnos az időjárás nem fogadta kegyeibe a résztvevőket, a júniusban meglehetősen hűvös, esős idő egyedül finn barátainknak tetszett, ők otthoni „meleget” fedeztek föl benne. A sörsátorban viszont fölforrósodott a hangulat, amikor az énekkarak színpadra léptek. A lelkes közönség nagy tapssal jutalmazott minden produkciót.

Délutánra szelídebbre fordult az időjárás, így kitűnő hangulatban zajlott a gulyásparti és a Szent Iván napi tűzgyújtás. A polgármesteri hivatal vendégházánál rendezett piknik sem múlhatott el muzsika nélkül. A HSMK Vegyeskara Kodály: Kállai kettős c. művével lepte meg a vendégeket. A népzeneészek Németh Ferenc vezetésével muzsikáltak, kitűnő hangulatot teremtve az est folyamán.

A vasárnap reggel a búcsúzás jegyében telt el. Először a finn kórustól köszöntünk el, majd a német kórust búcsúztattuk. (A horvát együttes már szombaton hazautazott.)

Sajnos az írott sajtó a VTV-hez hasonlóan, nagyon szűkszavúan tájékoztott a rendezvényről. A Zalai Hírlap június 26-i hétfői számában egy fényképet és egy pár soros, téves információt tartalmazó cikket közölt a találkozóról. Talán ha a megyeszékhelyen rendezték volna az eseményt... no de hagyjuk.

A KANIZSA EXTRA c. hetilap terjedelméhez képest illő módon számolt be a rendezvényről.

A következő szervezeteknek és magánszemélyeknek kell köszönetet mondanunk a kórustalálkozó anyagi támogatásáért:

Nagykanizsa Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala; Kanizsa Sörgyár Rt.; Dél-Dunántúli Sört Értékesítő KFT.; Geoinform LTD; Kanizsa Centrál KFT.; DKG-EAST RT.; Hevesi Sándor Művelődési Központ; Zalaerdő RT.; Nagykanizsa Fűrész KFT.; OTP Bank RT. Városi Fiók; Gyümölcskert RT.; Kanizsai Nyomda KFT.; Dömötörffy Istvánné virágkereskedő; Kálovicsné Süle Györgyi kereskedő; Bicsák Miklós könyvkötőmester és a kórust pártoló magánszemélyek.

Katona Noémi

IDENTITÁS SZADEGYETEM 1995

A Thúry Szakközépiskola adott otthont az Identitás Szabadegyetem harmadik évfolyamának. A Batthyány Lajos Gimnáziumban töltött két év után itt folytatódott, azonos szellemben a sorozat.

Az a nagyszabású kulturális tett, melyet 1993 óta — a város költségvetésének támogatásával — az Identitás Szabadegyetem véghezvisz, megőrkítésre érdemes, külön kötetet érdemel. Ahogyan az első év előadásából jónéhány megjelent (Husadik századi sorskérdések címmel Czupi Gyula

szerkesztésében), hasonló módon kellene a későbbi évek előadásainak zömét is megjelentetni.

Az 1995. év előadásait fűszerezte az, hogy a 750-es évforduló kapcsán külön kanizsai napra is sor került. Az Identitás Szabadegyetem 1995. július 4-i napjának előadásai:

Dr. Horváth László: Nagykanizsa és környéke régészeti emlékei; Dr. Vándor László: Nagykanizsa története 1690-ig; Dr. Rózsa Miklós: A Nagykanizsa-monográfia I. kötete szerkesztésének és összeállításának tanulságai, a következő rész előkészítése; Dr. Mérey Klára: Nagykanizsa a kapitalizmus korában (a múlt század második fele, a 20. század első fele), különös tekintettel Trianonra; Dr. Dobó László: Nagykanizsa színházi élete.

Mindaddig azonban, míg az előadások megjelentetésére nem kerül sor egy olyan kanizsai vonatkozású előadás szövegével szeretnénk megemlékezni az évfordulós év előadásairól, mely a mindannyiunk által olyan büszkén emlegetett Nagykanizsa-monográfia I. kötetének létrejöttét, a munka tapasztalatait és a munka folytatásának lehetőségeit vázolja:

A Nagykanizsa-monográfia I. kötete szerkesztésének és összeállításának tanulságai, a következő rész előkészítése

1986 őszén merült fel a gondolat, hogy Kanizsának a török uralom alól 1690. április 13-án történt felszabadulása 300. évfordulója alkalmából jelenjék meg Nagykanizsáról egy több kötetes monográfia.

1986. november 25-én Zsoldos Ferenc, a Városi Tanács elnökhelyettese, a Végrehajtó Bizottság képviselőjeként eljárva, megbízta Dr. Béli József szakközépiskolai igazgatót a monográfiának a város múltját az 1690. évi felszabadulásig tárgyaló I. kötete szerkesztésével.¹

Dr. Béli József gyors szervezési munkájának eredményeképpen Dr. Horváth László (a nagykanizsai Thúry György Múzeum igazgatója) a népvándorlás koráig terjedő időszakot bemutató régészeti tanulmány, Dr. Szőke Béla Miklós (az MTA Régészeti Kutatóintézetének tudományos munkatársa) a népvándorlás és honfoglalás korára kiterjedő régészeti tanulmány készítését, Dr. Vándor László (a Zala Megyei Múzeumok Igazgatóságának igazgatóhelyettese) a honfoglalástól Kanizsa török uralom alóli felszabadulásig terjedő idő történetét tárgyaló tanulmány megírását vállalta.

A Zala Megyei Levéltár munkatársai a levéltári források feltárását, forráski-jegyzések készítését, rendelkezésre bocsátását vállalták. A megbízott szerkesztő egyben tervbe vette a külföldi, elsősorban bécsi levéltárakban történő kutatást is.

Dr. Béli József minderről 1986. december 3-án adott tájékoztatást.² Ennek alapján a tanácselnök-helyettes 1987. január 14-én előterjesztést tett, majd a Végrehajtó Bizottság 1987. január 22-i ülésén 7/1987. VB. sz. a. úgy határozott, hogy

— a monográfia 3 kötetes legyen,

— első kötete ne csak a város történetét tárgyaló, már említett tanulmányokat, hanem Dr. Cseke Ferenc gimnáziumi tanárnak Nagykanizsa és környéke földrajzáról írt tanulmányát is tartalmazó tudományos mű legyen,

— 550-600 oldalnyi írott és mellékletekkel szerkesztett terjedelemben, — mindezt 1988. decemberéig nyomdakész szintre kell hozni azzal, hogy

— 1990-ben, 1990. augusztus 1-jei határidőig jelenjék meg.³

Dr. Béli József igen helyesen felismerte, hogy a város múltjának széles körű bemutatásához a Veszprémi Püspöki Levéltárban őrzött források adatainak kutatása és megismerése is szükséges, mert a város és környéke a Veszprémi Egyházmegye területén feküdt. E források adatainak feltárása érdekében intézkedést is tett, s a Püspöki Levéltár igazgatója örömmel vállalta a közreműködést.⁴

Ezeknek a forrásoknak a monográfia-kötet érdekében történő kutatása, beszerzése, sajnos éppúgy elmaradt, mint annak vizsgálata, hogy a Kanizsára és környékére egy ideig illetékes Zágrabi Püspökségnek a Zágrabi Érseki Levéltárban őrzött egyházigazgatási iratai között van-e olyan, amely Kanizsáról adatot szolgáltat.

Az említett határozat folytán 1987. május 17-én sor került a történeti tárgyú tanulmányok szerzőivel a kiadói szerződések megkötésére azzal, hogy a szerzők kéziratukat 1988. május 1-jéig adják át.⁵

A V.B. ugyanakkor megadta a megbízást a Zala Megyei Levéltár hat munkatársának a levéltár irataiban, valamint az országos, illetve az országba bekerült külföldi levéltári anyagokban az 1700-ig terjedő kutatásra.⁶

Időközben megindult a Nagykanizsai Történelmi Emlékbizottság szervezése. A bizottság — ma már meg nem állapítható napon tartott — alakuló ülésén a tervezett tennivalók felsorolásában találjuk tanácselnök-helyettesi javaslatként a „Nagykanizsa monográfia I. kötetének megjelentetését Dr. Béli József szerkesztésében, 1990-ben”.⁷ Ezzel átkerült a 7/1987. V.B. sz. határozat szerinti cél végrehajtásának szervezése és figyelemmel kísérése a Történelmi Emlékbizottsághoz.

A Zala Megyei Levéltár kutatással megbízott munkatársai 1987. augusztus 3-áig 824 db cédulára kiírt forráskijegyzést és több eredeti forrásról készült fénymásolatot adtak át.⁸

1987. október 19-én létrejött a kiadói szerződés Dr. Cseke Ferencsel is azzal, hogy kéziratát 1988. május 1-jéig adja át.⁹

Ez idő táján kiegészült a kötet témaköre Nagykanizsa és környékének³ órájáról és faunájáról szóló tanulmánnyal, amint erről Dr. Gyulai Ferencsel, a keszthelyi Balaton Múzeum természettudományos múzeológusával — ugyancsak 1988. május 1-jei teljesítési határidővel — kötött szerződés tanúskodik.¹⁰

1988 második felére és 1989 január havára esett 3 kézirat átadása, lektorálása.¹¹

A Történeti Emlékbizottság 1990. január 15-én arra a felismerésre jutott, hogy a kötet megjelenése 1990-ben semmiképpen sem lehetséges.¹² A Bizottság 1990. december 10-i feloszló ülésén megállapításra került, hogy „Elmaradt... a Kanizsa monográfia I. kötete”.¹³

1991 nyarán Dr. Béli József megvált a monográfia I. kötete szerkesztésére kapott megbízatásától. Nagykanizsa Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala a kötet szerkesztésére 1991. szeptember 10-én Dr. Rózsa Miklós és Dr. Rózsáné Dr. Lendvai Anna történészeket kérte fel, s átadta nekik az eddig elkészült kéziratokat, lektori jelentéseket és a szerkesztői iratokat.

A velük kötött szerződés szerint a kötet valamennyi tanulmánya kéziratának birtokukba kerülésétől számított hat hónapon belül kellett a monográfia összeszerkesztett kéziratát a Polgármesteri Hivatalnak átadniuk.¹⁴

Az új szerkesztők a feladatukká vált adminisztratív munkák végzése, a már meglévő kéziratok és lektori jelentések megismerése, és a még hiányzó kéziratok rendelkezésre állása érdekében szükségesnek látott lépések megtétele után javaslatot tettek a Polgármesteri Hivatalnak, hogy a kötet a bennük levő tanulmányok német és angol nyelvű rezüméivel kerüljön kiadásra. A javaslat elfogadása után felkértem a szerzőket a magyar nyelvű tartalmi összefoglalók elkészítésére. Párhuzamosan folyt a szaknyelvi ismeretekkel rendelkező fordítók levelezés útján való felkutatása, majd velük — az időközben elkészült magyar nyelvű tartalmi összefoglalók lefordítására — szerződések kötése.

1992 szeptemberét követően készítették el a szerzők a még hiányzó térképillusztációk rajzait, valamint az egyéb illusztrációkhoz szükséges fényképeket.¹⁵

1992. december 27-ére elkészült az 5 mutató tervezete, melyek 1-1 példányát a szerkesztők azzal a kéréssel küldték meg a szerzőknek, hogy a tervezetre, mint tanulmányaik tartozékára tegyenek észrevételeket.

1993. február 25-én a Polgármesteri Hivatal a szerkesztők javaslatát elfogadva úgy határozott, hogy az egyes fejezetek idegen nyelvű rezüméihez ugyanolyan nyelvű képjegyzékek is készüljenek.¹⁶

Dr. Kereskai István polgármester 1993. május 23-án vette át a kötet tipográfizálásra, műszaki szerkesztésre váró anyagát. E munkát nyomdai szakember — Brenner Árpád — végezte el, ezután szállította 1993. szeptember 10-én a Polgármesteri Hivatal Budapestre az Akadémiai Nyomdába a kötet anyagát.

Az A/4 alakú, 464 oldal terjedelmű könyv elején levő magyar, német és angol nyelvű tartalomjegyzéket néhány soros polgármesteri előszó követi. A tanulmányok után a 27 oldalt elfoglaló, oldalanként háromhasábosan elhelyezett ötféle mutató és a három nyelvű részletes tartalomjegyzék zárja. A kék színű, aranybetűs egészsvázon kötést kék színű borító borítja, amelyen a Kanizsai család címere látható.

A monográfia I. kötetével kapcsolatos kiadói elgondolás az volt, hogy a kötetet útrabocsátó polgármesteri előszót egy olyan Bevezetés kövesse, amely a kötet létrejöttének elhatározásáról, körülményeiről, eseményeiről tájékoztatja az olvasót.¹⁷

A Bevezetés elkészült, de kiadói döntés folytán a kötetbe nem lehetett felvenni. A Bevezetés gépiratának 1-1 példányát a Városi Könyvtár és a Thúry György Múzeum őrzi. Kívánatos lett volna a kötetben ismertetni a kanizsai várostörténetírás történetét. Ennek megírására a szerkesztési munkálatok 1986. évi megkezdésekor felkérést senki sem kapott.

Tanulságként kell regisztrálnom azokat a nehézségeket, amelyek a kötet szerkesztője és a műszaki szerkesztő között szükséges együttműködésben jelentkeztek, a szerkesztő és a nyomda között szükséges együttműködést pedig hátráltatták annak folytán, hogy a szerkesztő nem kerülhetett a nyomdával közvetlen kapcsolatba.

A kötetnek Nagykanizsán kívül nincs publicitása. A második és a következő köteteknek már a nyomdai előállítása tervezésének időszakában kívánatos a Kanizsán kívüli, pl. zalaegerszegi és pécsi könyvkereskedői terjesztését megtervezni és megszervezni. A Nagykanizsa-propaganda, de a leendő második kötet széles körben ismertté válása érdekében is kívánatos lenne 1-1 példányt küldeni az Országos Levéltár könyvtára, az MTA Történettudományi Intézetnek könyvtára és a HONISMERET c. folyóirat honismereti kiadvány-gyűjteménye számára, hogy az ezek által évente kiadott és külföldre is eljuttatott történeti bibliográfiákba belekerülhessen a kötet.

A második kötetrel kapcsolatban két alapvető szempontnak kell irányadónak lennie.

Az I. kötet minden fejezete új kutatási eredményeken nyugvó tudományos mű. A II. kötetnek (és majd a többi kötetnek) is új kutatások eredményeképpen létrejövő, ugyancsak tudományos és nemcsak ismeretterjesztő színvonalú várostörténeti műnek kell lennie.

Az irányadóként figyelembe veendő másik szempont, hogy Nagykanizsa 1690 utáni múltja nincs még történettudományi módszerességgel feldolgozva. Az ilyen feldolgozáshoz szükséges levéltári feltárás és kellő számú részlettanulmány még hiányzik. Néhány — egyébként értékes — részletkutatási eredményt közreadó színvonalas publikáció az ürt nem tölti ki.

A II. kötet tervezetének elkészítése érdekében 1994. június 22-ére az Oktatási és Kulturális Bizottságának elnöke, Marton István és a Honismereti Kör elnöke, Dr. Cseke Ferenc különböző munkaterületeken dolgozó történészeket hívott tanácskozára össze.

A tanácskozás résztvevői által egybehangzóan kialakított állásfoglalás az volt, hogy

— a II. kötet a város történetének a török alóli felszabadítás napjától, tehát 1690. április 13-ától az 1849. év végéig terjedő szakaszára, és

— a Nagykanizsával egyesített községek (Korpavár, Miklósfá, Bagola és Bajcsa) múltjának 1849-cel záródó szakaszára is terjedjen ki.

A Polgármesteri Hivataltól 1994. október 19-én kapott megbízás¹⁸ alapján november 30-ára elkészítettem a II. kötet szerkezeti tagolásának tervezetét, december 31-ére pedig jegyzékbe foglaltam összesen 27 fondjegyzék és egyéb levéltári segédlet alapján, 77 gépelt oldal terjedelemben, azokat a levéltári forrásokat, amelyek Nagykanizsára vonatkozó adatainak feltárása és kijegyzése (cédulázása) szükséges, vagy amelyekről fénymásolat készítése kívánatos.¹⁹

A helyi sajtó már ezidőben hangot adott a monográfia II. kötete megjelenése iránti igénynek és az ehhez elengedhetetlen pénz szükségességének.²⁰ A megyei sajtó Nagykanizsa 1690-1849. közti múltja történettudományi módszerességgel való feldolgozásának hiányára, a levéltári adatok feltárása és részlettanulmányok írásának szükségességére mutat rá.²¹

Dr. Rózsa Miklós

Jegyzetek

- ¹ Nagykanizsa Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Központi irattára. A volt nagykanizsai Városi Tanács irattára. (: továbbiakban: Nk. Pm. Hiv. It. A volt Városi Tanács irattára. :) 5101/1986. III. sz. Dr. Béli József megbízási szerződése.
- ² Nagykanizsa monográfiával kapcsolatban keletkezett és e tájékoztató szerzőjéhez érkezett iratok gyűjteménye (: továbbiakban: Monográfia iratgyűjtemény. :) 1/1986.sz.
- ³ Monográfia iratgyűjtemény. 1/1987. A tanácselnök-helyettesi előterjesztés kiadmányi példánya; Nk. Pm. Hiv. It. A volt Városi Tanács irattára. A Végrehajtó Bizottság 1987. január 22-i ülésének jegyzőkönyve. 5/C. pont.
- ⁴ Monográfia iratgyűjtemény. 2/1987. és 3/1987.; Veszprémi Püspöki Levéltár 16/1987.
- ⁵ Nk. Pm. Hiv. It. A volt Városi Tanács irattára. 2784-2/1987-III., 2784-4/1987-III.sz.
- ⁶ U.o. 2784-5/1987-III.sz.
- ⁷ Az ülésre meghívtottak egyikének magánirattárában őrzött „Emlékeztető” az alakuló ülésről, Az „Emlékeztető” sem az ülés napját, sem az „Emlékeztető” keletjét nem örököltette meg.
- ⁸ Monográfia iratgyűjtemény. 5/1987., 7/1987., 8/1987. sz.
- ⁹ Monográfia iratgyűjtemény. 19/1992.sz.

¹⁰ U.o. 10/1987.sz.

¹¹ Monográfia iratgyűjtemény. 4/1988., 5/1988., 6/1988., 9/1988., 10/1988., 11/1988., 12/1988., 1/1989., 3/1989. sz., 4/1989., 5/1989., 11/8/1991.sz.

¹² Magánirattár. „Emlékeztető a NTEB 1990. január 15-i üléséről” c. gépirat IV. pontja.

¹³ U.o. „Beszámoló NTEB felosztó ülésén, 1990. december 10.” 13/a pont.

¹⁴ Nk. Pm. Hiv. It. 1126/1991. sz. szerződések.

¹⁵ Monográfia iratgyűjtemény. 69/1992., 119/1992., 160/1992., 12/1993.sz.

¹⁶ Monográfia iratgyűjtemény. 45/1993. és 73/1993. sz.

¹⁷ Monográfia iratgyűjtemény. 64/1993., 76/1993., 115/1993.

¹⁸ Nagykanizsa Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala 706/1994. sz.

¹⁹ A Nagykanizsa-monográfia II. kötete szerkezeti tagolásának tervezete. Összeállította Dr. Rózsa Miklós. Gépirat a Polgármesteri Hivatalban 521/1995. sz. alatt.; 1-20. old. Jegyzéke azoknak a levéltári forrásoknak, amelyek adatainak feltárása és kijegyzése szükséges a Nagykanizsa-monográfia II. kötete megírásához. Nagykanizsa Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala megbízásából összeállította Dr. Rózsa Miklós (1-77. old.) Gépirat, a Polgármesteri Hivatalban 521/1995. sz. alatt.

²⁰ Cseke Ferenc: Lesz Nagykanizsa monográfia 2.? In: KANIZSA ÉS VIDÉKE EXTRA 1994. november 17., p. 4.

²¹ Czupi Gyula: „Alap kutatás” kell. In: ZALAI HÍRLAP 1995. január 25.

A 230 ÉVES BATTHYÁNY LAJOS GIMNÁZIUM ÉS EGÉSZSÉGÜGYI SZAKKÖZÉPISKOLA

Az iskola alapításának 230., Kanizsa első írásos említésének pedig 750. évfordulója volt 1995-ben. Így az iskola jubileumi ünnepe természetesen része lett a város évfordulós programjainak, akárcsak a kapcsolódó rendezvények többsége. Az ünneplés rendezvényeinek, kiadványainak, anyagi hátterének, a méltó ünneplésnek alapját az biztosította, hogy Mayer Ferenc igazgató mindent megtett a sikerért és nagyszerű munkatársra lelt kollégáiban ebben a tekintetben is. Balogh László és Soós Sándor igazgatóhelyettesek áldozatos munkája külön említést érdemel.

Az 1995. szeptember 29-től október 1-ig tartó **Batthyány Kupa (országos korosztályos sakkverseny általános és középiskolásoknak)** nyitotta a rendezvénysorozatot. Az ország minden részéről közel 200 fő részvételével zajlott az esemény. (Főszervező: Dr. Pintér Ferenc)

A verseny nagyszerű kanizsai sikereket hozott:

A 10-12 éves fiúk csapatversenyét a Batthyány csapata nyerte (Flumbort András, Schwartz András, Szentes András), ebben a korcsoportban a Batthyány lányok (Szabó Virág, Fodor Laura, Sallai Orsolya) a harmadik helyen végeztek. A leány egyéniben Szabó Virág első, a fiú egyéniben Flumbort András második helyezést ért el.

A 13-14 éves lányok csapatversenyében a Hevesi Úti Általános Iskola csapata (Vizvári Mónika, Kertész Anikó, Kiss Judit) második helyezést ért el. Kiss Judit egyéniben győzedelmeskedett.

A sakkverseny megnyitásának pillanata

A verseny felülnézetből

A 15-16 évesek csapatversenyét a Batthyány nyerte (Bagó János, Röst János, Nagy Bozsoky Péter), a széchenyisek csapata (Horváth István, Gerencsér József, Szikora Ákos) végzett a második helyen. A leányok között második helyezést ért el a Batthyány hármasa (Horváth Veronika, Gelencsér Edit, Kanihsai Genovéva). Horváth Veronika és Bagó János is harmadik lett egyéniben.

A 17-18 éves lányok csapatversenyében második lett a Dr. Mező Ferenc Gimnázium csapata (Horváth Anett, Horváth Bernadett, Kuti Zsuzsa). Egyéniben győzött Tamás Norbert a Dr. Mező Ferenc Gimnáziumból, a lányoknál második lett Domina Ágnes a Batthyányból.

Október 4-7-ig „Új utak a matematikai tehetség gondozásában” című konferenciára került sor. Dr. Pintér Ferenc és a matematika munkaközösség sikeres szervezését jelzi, hogy a konferenciának közel 100 résztvevője volt az ország minden vidékéről.

Az előadók Szegedről, Budapestről, Zalaegerszegről, Nyiregyházáról, Bonyhádról jöttek. Erdős Gábor, a Batthyány Gimnázium tanára is az előadók között volt. „Matematikai játékok” című előadása — a többi előadással együtt — megjelent az iskola gondozásában.

Ebből a füzetből idézzük Erdős Gábor dolgozatának bevezető szavait, mert nem szakember olvasó számára is megfontolandó gondolatokat tartalmaz.

„A játékelmélet viszonylag fiatal tudományága a matematikának. Alapjainak lerakása elsősorban az egyik legnagyobb magyar matematikus, Neumann János nevéhez fűződik. Bővülő alkalmazási lehetőségei miatt egyre növekszik iránta az érdeklődés még a nem matematikusok körében is. Aki belepillantott már egy ezzel a témával foglalkozó elméleti műbe, az azt hiszem, egyetért velem abban, hogy messze túljutottunk már azon, hogy játék és munka, játék és tudomány, játék és tanulás egyszerűen szembeállítható legyen egymással. Sőt, mint Dienes Zoltán munkái mutatják, a matematika egyes részei lefordíthatók a játékok nyelvére. Nem arról van szó, hogy a matematikában mindent játékokon keresztül érdemes megtanítani, de az is rossz hozzáállás, ha teljesen száműzzük a játékokat a matematikaóráról.”

A rendezvénysorozat fontos része volt az 1995. október 5-6-án megrendezésre került II. Dél-zalai tankönyv- és taneszközkiállítás és vásár.

Még ebben az esztendőben, 1995. január 6-án volt a Gimnázium aulájában az első vásár, melyet a Ryno Kulturális Menedzseriroda és a Gimnázium közösen szervezett.

Ekkor tizenkét forgalmazó, könyvkiadó és kiállító mutatta be — és árusította kedvezményesen — legújabb termékeit.

Szakmai előadásokat is szerveztek, elsősorban pedagógusok részére. Többek között az APC-Stúdió Bt. a számítástechnika oktatásáról, a MOZAIK

Oktatási Stúdió az ABC-ház tankönyvcsaládról. A Nebulókért Kft. és a Longman Kiadó teljes termékkatalójáról tartott tájékoztatót. Több ezer érdeklődő, diákok, szülők, tanárok, intézményvezetők látogatták a programot.

A hagyományteremtő céllal szervezett rendezvényt pedagógus alkotó tárlat, valamint pedagógus bál tette színesebbé.

A tárlaton Farkas Zsuzsa, Németh Klára, Budaházi Tibor, Szarjas Gertrud, Kovács Katalin, Stamler Lajos, Varga Klára műveit tekinthették meg az érdeklődők.

A zsűri különdíját Németh Klára, Kovács Katalin és Budaházi Tibor nyerte el.

Az esti pedagógus bál vendégeként fellépett a szombathelyi General Harmony Singers együttes, sikerükre jellemző, hogy négyszer tapsolta vissza a kitűnő művészeket a közönség. A hajnalig tartó jó hangulatú bált, melyen a HEK zenekara játszott, a szervezők minden éven megismétlik, a pedagógus hivatás ünnepévé téve a rendezvényt.

A rendezvény fő támogatója a Rotary Fúrasi Rt., a Coca-Cola Amatil, a Kanizsa Trend Kft., a DKG-EAST Rt., a KÖGÁZ Rt., a Polgármesteri Hivatal, a Floreát Kanizsa Alapítvány, a Geoinform Kft., valamint a Ryno Kft. volt.

Az 1995. október 5-6-án megrendezett II. Dél-zalai tankönyv- és taneszköziállítás és vásár tehát már egy szép, hagyománnyá váló sorozat újabb ál-

lomása volt. Az eseményhez szervesen kapcsolódott a már említett „Új utak és lehetőségek a matematikai tehetséggondozásban” című országos konferencia.

A két napos szakmai programon az Alma Mater Bt., az Antik Atlasz Térképolt, a Dinasztia Kiadó és a Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, a Dráva

Mayer Ferenc igazgató ünnepi szavai alatt együtt a színpadon a nagyközönség és a legkisebbek.

A közösen éneklő régiek és maiak.

Piért Papír és Irodaszer Ért. Rt., a Floreát Kanizsa Alapítvány, az Otker Kft. (NOVUS Kiadó, a Pauz Kiadó, a Perfekt Kft.), a Pre SZT Bt., a Zrínyi-Deák Könyvesház, a Terraprint Kft. képviseltette magát.

A kiállítással egy időben rendezték a pedagógustárlatot és a pedagógus bált, melyen közel 150 óvónő és tanár vett részt.

A bál vendégeként fellépett Galambos Livia előadóművész és Huros Tibor popzenész.

A nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium alapításának 230. évfordulója tiszteletére rendezett jubileumi emlékünnepekre 1995. szeptember 7-én 11 órától került sor a HSMK színháztermében. A gálaműsort Dr. Stimecz János

A Gálaműsor utáni fogadás vendégei

A Gálaműsor hallgatósága

A Gálaműsor utáni fogadás vendégei

nosné és Lehota János szervezte. A program méltó és emelkedett volt, a színházterem zsúfolásig megtelt. A BLG Iskolaújság 1995-96-os tanévi első számában Dr. Hámori Zsoltné „Hogyan is ünnepeltünk?” című írásában így emlékezik meg az emlék-ünnepségről:

„A jubileumi rendezvénysorozat gálaműsorral zárult amelyen külön kis hangversenyt adott az iskola Virág Benedek Kórusa. Szép, és megkapó pillanat volt, amikor a hajdani kórustagok együtt énekeltek a jelenlegiekkel.”

Ez a közös éneklés egy felhívás eredményeként valósult meg, melyet Dr. Stimecz Jánosné — a kórusnak immár negyedszázada vezetője — tett közzé. A felhívásra közel 60 régi kórustag jelentkezett.

Az évforduló fon-

tos eseménye volt az — elmúlt teljes időszak történetét tartalmazó — „Emlékkönyv a Batthyány Gimnázium fennállásnak 230. évfordulójára” című kötet megjelenése. A kötetet Balogh László és Soós Sándor szerkesztette. (Az emlékkönyvről külön ismertetés olvasható a kötetben.)

A Gálaműsor utáni fogadás vendégei

HELYTÖRTÉNETI-TÖRTÉNETTUDOMÁNYI KONFERENCIA

Nagykanizsa első okleveles említésének 750. évfordulója jubileumi rendezvényeit szervező bizottság — a városi önkormányzat képviselőtestülete 1994. november 7-i közgyűlésén hozott 243/1994. sz. határozatában foglaltaknak megfelelően — a rendezvények sorába iktatta helytörténeti-történettudományi konferencia tartását, és ehhez kapcsolta a meghirdetett helytörténeti pályázat eredményhirdetését.

A konferencia 1995. október 20-21-én volt. A konferencia zárását követően történt a pályázati eredmények kihirdetése.

A szervezésre Dr. Rózsa Miklós történészt kérték fel.

A konferenciát 1995. október 20-án Tüttő István alpolgármester nyitotta meg.

Sajnálattal kellett megállapítani, hogy az első napra hirdetett előadások közül egyiknek az előadója, Dr. Kerecsényi Edit, a nagykanizsai Thúry György Múzeum nyugalmazott igazgatója váratlanul jött betegsége miatt kénytelen volt távol maradni a konferenciáról.

A húsz perces előadások a következő sorrendben hangzottak el: Dr. Bacsa Gábor: Nagykanizsa határváros, Büki Pálné: A honismereti kutatás módszerei és lehetőségei, Dr. Dobó László: Nagykanizsa színházi élete 1781-1950, Gábor Jenő: Kanizsa amatőr kultúrélete a két világháború között. Királydíj.

A szünetet követően az ülés vezetését Dr. Rózsa Miklós konferencia-szervező vette át. Ekkor hangzott el Harcz Lajosnak A nagykanizsai honvédkórház története; Dr. Horváth Györgynek A nagykanizsai vívás kezdetei; Dr. Horváth Lászlónak A kelták Dél-Zalában; Jászberényi Lászlónak A nagykanizsai vendéglátás és idegenforgalom című előadása.

A konferencia másnapi üléséről — tisztéből fakadó egyéb elfoglaltsága miatt — távol maradt az alpolgármester. Az ülést e napon Dr. Horváth György vezette.

Kőfalvi Csilla: Az intézményesített kereskedelem a Kelet-Mediterraneumban az i.e. II. évezredben címmel tartott előadást. Göncz Ferenc: A közigazgatás története Nagykanizsán 1867-1890 című előadását — a szerző kényszerű távolmaradása miatt — tanártársra, Rábavölgyi Attila olvasta fel.

Ezt Kardos Ferenc: Cigányok Zala megyében a 18. században, különös tekintettel a II. József-kori összeírásokra, majd Dr. Kotnyek István: Hogyan lett iskolaváros Nagykanizsa?, végül Márkus Jenő: Az autófuvározás fejlődése Kanizsáról nézve című előadása követte.

A szünet után Dr. Ördög Ferenc: Migrációra utaló családnevek Zala megye 18. századi népösszeírásaiban (1745-1771.), Dr. Rózsáné dr. Lendvai Anna: Egy 1701. évi kanizsai céhszabályzat, végül Dr. Rózsa Miklós: Kanizsa város török alóli felszabadulása utáni első tanácsülési jegyzőkönyvi kötetének irattani ismertetése és várostörténeti forrásértéke című előadása következett.

Az elnöki összefoglalóban Dr. Horváth György áttekintette a konferencia két napját és méltatta az előadásokat.

A konferencia befejezté nyilvánítását követően nyomban sor került a helytörténeti pályázat eredményének kihirdetésére.

Ez alkalommal a jubileumi rendezvényeket szervező bizottság elnöke, Zsoldos Ferenc ny. városi tanácselnök elnökölt.

A pályázatok megvizsgálására és elbírálására a Polgármesteri Hivatal által alakított 3 tagú bizottságnak minden tagja történész volt.

A bíráló bizottság elnöke tájékoztatást adott (a pályázat ügyében a jubileumi rendezvényeket szervező bizottság elnökének írásban adott tájékoztatóra támaszkodva) a beadott pályamunkákról, majd ismertette a bíráló bizottság tagjainak a díjazásra vonatkozó közös döntését. Zsoldos Ferenc adta át a díjakat. (lásd. az Pályázatok az évforduló tiszteletére című írásban)

A díjak kiosztása után Zsoldos Ferenc, a jubileumi rendezvényeket szervező bizottság elnöke értékelte a városban folyó helytörténeti munkának a konferencián és a pályamunkákban megvalósult eredményeit. Ennek során megemlítette, hogy tervezik a konferencia előadásait tartalmazó kötet kiadását.

Ennek jegyében 1995. november 8-án a Képviselőtestület Oktatás, Kulturális és Sport Bizottságának elnöke és a konferencia-szervező levélben felkérte

a konferencia előadóit, hogy a konferencián előadtak — és az idegennyelvű kivonathoz szükséges tartalmi összefoglaló — kéz(gép)iratát 1995. december 31-éig szíveskedjenek megküldeni.

A kötet megjelenése 1996-ban tehát bizonyosnak tűnik. Az előszó megírását Tüttő István polgármester vállalta.

A 90 ÉVES FARKAS FERENC KÖSZÖNTÉSE

Állami Zeneiskola

Az évfordulós egybeesések kettős fényrel ragyogták be az ünneplő város programjait. Farkas Ferenc, a kortárs magyar zene élő klasszikusa, a város díszpolgára 1995-ben ünnepelte 90. születésnapját.

Az 1995. december 10-én a HSMK-ban megrendezett ünnepi hangversenyen az idős mester is részt vett, így a jelenlévők személyesen is köszönthették. A zeneiskola növendékei, tanárai és a Nagykanizsai Szimfonikus Zenekar (mintegy 70 fős szereplőgárda) adta a műsort.

MEGHÍVÓ

**SZERETETTEL MEGHÍVJUK 1995.12.10.18h-KOR
VÁROSUNK 750. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁHOZ
KAPCSOLÓDÓAN MEGRENDEZENDŐ,**

FARKAS FERENC

**ZENESZERZŐ, VÁROSUNK SZÜLÖTTE,
DÍSZPOLGÁRA 90. SZÜLETÉSNAPI HANGVERSENYÉRE.**

**A BELÉPŐ KÉT SZEMÉLYRE ÉRVÉNYES!
A RENDEZŐK NEVÉBEN:**

Farkas Ferenc — gyerekkora óta — nem először járt Nagykanizsán. Elsőként 1965-ben, hatvanadik születésnapján ünnepelte őt szülővárosa, amikor a város díszpolgárává avatták. Legközelebb 1976 márciusában látogatott Kanizsára, ahol vezényelt is a Zeneiskola ötvenéves fennállásáról megemlékező hangversenyen. 1979 februárjában a Nagykanizsai Szimfonikus Zenekar volt ötvenéves. Erre a jeles alkalomra Farkas Ferenc kanizsai témájú zeneművet komponált, a Thury-kantátát, amelynek a Hevesi Sándor Művelődési Központban volt az ősbemutatója.

1985-ben, nyolcvanadik születésnapján ismét hangversennyel köszöntötték szülővárosában, a Városi Könyvtár pedig „Kalauz Farkas Ferenchez” cím-

A város polgármestere köszönti az idős mestert az ünnepi hangversenyen.

mel bibliográfiát jelentetett meg a zeneszerzőről.

Nyolcvanötödik születésnapja tiszteletére, 1990. október 28-án is volt díszhangverseny, a mester személyes jelenlétét azonban a taxis blokádnak megakadályozta.

Így a város zenekedvelő közönsége és muzikusai tíz év múltán, 1995 decemberében találkozhattak csak újra személyesen Farkas Ferencel.

A kilencvenéves Farkas Ferencet köszöntő ünnepi hangversenyt Suhai Sándor polgármester köszöntő szavai nyitották meg.

Köszöntésként és méltatásként az ünnepi hangverseny műsorvezetőjének, Kocsis Katalin zenei könyvtárosnak az egyes zenedarabok előtt elhangzott bevezetőit közöljük, hogy így azok az olvasóink is betekinthessenek Farkas Ferenc életművébe, akik nem voltak jelen a koncerten.

Farkas Ferenc legtermékenyebb, legsokoldalúbb zeneszerzőnk. Írt kamarazenét és operát, népies daljátékot és balettet, kórusműveket, zenekari műveket, dalciklusokat, kantátákat, de sanzont és filmzenét is. S ez a sokféleség mégis csodálatosan egységes életművet alkot.

Egy interjúban Farkas Ferenc így beszélt erről:

„Életünk sokrétűségét, változó mai hangját keresi a korszerű művészet. Ezért közelítem én is szinte mindig más oldalról a zenét, hiszen a művészetben számomra nem a műfajok és a stílusok jelentik a lényegeset, hanem az, hogy valaki egy bizonyos stíluson belül jól, igazat, szépet alkosson.” (Muzsika, 1966. 2. 1-3.p.)

Ebből a sokrétű életműből szeretne ma este keresztmetszetet adni a nagykanizsai Zeneiskola, amely mindig is fontosnak tartotta Farkas Ferenc műveinek repertoáron tartását.

S a mai koncert abból a szempontból is keresztmetszet, hogy egyúttal a Zeneiskola tevékenységét is reprezentálja a szolfézszt tanuló gyerekektől kamarazenét játszó tanárokon keresztül a városi szimfonikus zenekarig.

Elsőként a legkisebbek lépnek pódiumra. Farkas Ferenc több kórusművet írt gyerekeknek, ezekből hallgassunk meg három kedves darabot. Az első kettő „Az állatok világa”, a harmadik pedig az „Ákom-bákom hadsereg” című sorozat része. A szolfézs csoportot Vajda Zsuzsanna és Vámosné Fordán Yvette készítette fel.

Farkas Ferenc mint filmzene-szerző került kapcsolatba a régi magyar zenével. A második világháború idején készült „Rákóczi nótája” című film zenéjének írásakor terelődött figyelme a XVII. századi magyar zene emlékeire. Szabolcsi Bence zenetudós segítségével szinte úgy kellett kikaparnia, előásnia külföldi folyóiratokból és egyéb forrásokból a korabeli zene fennmaradt emlékeit.

S az elsők között volt aki fel is dolgozott régi zenét. A tudományosan feltárt zenei emlékekből számos átíratot készített különböző hangszerekre és hangszeregyüttesekre, amelyek magukon viselik annak a történelmi kornak, de saját korának és zeneszerzői egyéniségének a bélyegét is.

A most felhangzó „Régi magyar táncok” előadói: Bücs Róbert és Baráth István első éves zongoristák, valamint Wilhelm Márk negyedikes oboista, zongorán kíséri Katzné Szabó Marianna.

Bár Farkas Ferenc a Zeneakadémián nem volt közvetlenül Kodály tanítványa, de így sem vonhatta ki magát Kodály és Bartók hatása alól. 1922-27 közötti akadémiai éveinek emlékezetes élménye a két mester közös népzenei kiadványa, az „Erdélyi magyarság 150 népdala”. Később, a harmincas években Farkas Ferenc maga is gyűjtött népdalt Somogy megyében.

A magyar népzene élménye több művében is visszatér, ugyanakkor ezekben is hasonlíthatatlanul egyéni hangján szól.

1955-ben komponálta azt a „Népdalszonatinát”, amelyet ma este fagotton Baráth Adrien, zongorán pedig Bücs Angéla ad elő.

„A társművészetek mindmáig nagyon fontosak számomra” — mondta Farkas Ferenc egy közelmúltban készült interjúban. „Fiatal koromban magam is festetem és rajzoltam, s pályám során közel ötven magyar költő verseit zenésítettem meg. A legszebb hangszer az emberi hang: ezért a vokális zene, s ezzel párhuzamosan a költészet végigkísérte pályafutásomat.” (Operaélet, 1995. 5. 2-4.p.)

1946-47-ben készült iskolát teremtő dalciklusa, a „Gyümölcskosár” Weöres Sándor verseire.

A tizenkét dalból álló ciklus darabjai a gyermeki fantázia csapongását fejezik

ki. Bennük az énekszólam hajlékony dallama és az érzékeny hangszeres foglalat híven követi a mindannyiunk által jól ismert versek hangulatát.

Most két dal csendül fel a „Gyümölcskosár” című ciklusból. Elsőként az Altató, másodikként pedig a ciklus záródarabja, a Déli felhők.

Előadja: Baráth Yvette — ének, Vámos Béla — Jakobovics Árpád — hegedű, Balogh Tünde — gordonka, Katzné Szabó Marianna — zongora.

Farkas Ferenc játékos szellemének folytonos megújulását követhetjük nyomon versenyműveiben. Mint kiváló hangszerelő, hangszínekre érzékeny mester, csaknem minden jelentős hangszer irodalmát gazdagította egy-egy koncertóval.

Most „Trombitaversenyének” 3. tétele következik, amelyet szerzője 1984-ben komponált a Szegedi Kamarazenei Napokra. Eredetileg trombitára és vonószene-karra készült, most azonban zongorakísérettel hangzik fel.

A magas szintű hangszeres tudást feltételező trombitaszólamot Tatár Csaba játssza, zongorán közreműködik Jánosiné Árvai Zsuzsanna.

A következőben felhangzó mű az 1952-ben komponált „Szerenád fúvósötösre”.

Szonátaformájú első tétele egyszerre játékos és dallamos. Finom hangzású, lágy színekkel festett második tételében az oboé a vezető szerep. A friss invenciójú mű zárótétele pedig egy lendületes olasz tánc, a Saltarello.

A „Szerenád” előadja a Kanizsa Fúvósötös: Baráth Béla — fuvola, Vajda Zsuzsanna — oboa, Vámos Béla — klarinét, Baráth Zoltán — kürt, Baráth Adrien — fagott.

A szerenád után egy egészen más zenei világ következik. Farkas Ferenc kórusművészetét a mai estén két, közelmúltban írott egyházi műve reprezentálja: az „Ave Maria” és a „Pater noster”.

Míves szövegekre írt míves muzsikák. Ezzel a mottószerű megfogalmazással lehetne talán legtömörebben jellemezni Farkas Ferenc kórusköltészetét.

A megállapítás erre a két műre fokozottan igaz, hiszen szövegüket a katolikus liturgiából választotta a szerző. Zenéjükben pedig ott van egy csaknem hét évtizedes alkotói pálya minden tapasztalata, tehetsége és mesterségbeli tudása.

Következik tehát Farkas Ferenc: „Ave Maria” és „Pater noster”. Előadja a nagykanizsai zeneiskola kamarakórusa, vezényel Baráth Yvette.

Befejezésül pedig Farkas Ferenc zenekari művei közül következik két darab.

Elsőként a „Piccola musica di concerto”, egy bájos, négy miniatűr tételből álló „kicsi concerto”.

Farkas Ferenc 1961-ben komponálta. Eredetileg ifjúsági zenekarok számára készült, így most már több, mint harminc esztendeje kedvenc darabja a zenekari játékot tanuló fiataloknak.

A mű azonban túlnőtt az eredeti kereteken, s neves hazai és külföldi kamara-

zenekarok is gyakran tűzik műsorukra.

Kövekezik tehát Farkas Ferenc „Piccola musica di concerto”. Előadja a Nagykanizsai Szimfonikus Zenekar, vezényel Baráth Zoltán.

A mai hangversenyt azzal a művel fejezzük be, amelyik Farkas Ferenc zeneszerzői pályáján a legelsőek közé tartozik, s amely az első hivatalos elismerést is meghozta számára. Ez pedig zenekari „Divertimentója”.

A darabot Rómában írta huszonöt éves korában, ahol ösztöndíjasként két évet töltött el Ottorino Respighi tanítványaként. Ott szívta magába a latinos, sajátosan mediterrán kultúrát, s a hagyományok mellett a század első harmadának szellemi áramlatait.

Ilyen környezetben készült a mű. Ez tükröződik hangszerelésének áttetsző világosságában, a briliáns formálásban, s az egészről sugárzó mediterrán szépségben.

De ha visszagondolunk a mai este folyamán hallott művekre, akkor elmondhatjuk, hogy ez a csiszolt formakultúra, a kifejezés latin világossága, az újnak és a hagyományosnak, az európainak és a magyarnak az ötvözése egész életművére érvényes.

Befejezésül hallgassuk meg tehát Farkas Ferenc „Divertimentóját”. Előadja a Nagykanizsai Szimfonikus Zenekar, vezényel Baráth Zoltán.

A program létrejöttét segítették a Zeneiskola Szülői Munkaközössége, a Zenepártolók Egyesülete és a jubileumi év szervező bizottsága.

GONDOLATOK EGY KIÁLLÍTÁS SZÜLETÉSÉRŐL

A Nagykanizsán 1995 őszén elkészült „Kanizsa nagy korszakai” című kiállítás megszületését egy régi álom, a kutatás újabb eredményeit tükröző várostörténeti kiállítás megvalósításának lehetősége inspirálta.

Az előzményekről röviden annyit kell tudni, hogy a nagymúltú város a Thúry György Múzeum megalakulásától nagyon hosszú ideig rendelkezett várostörténeti kiállítással a múzeum Erzsébet (volt Szabadság) téri épületében. A Fő (volt Lenin) úti épület 1976-ban a múzeumhoz kerülésével az akkori idők igényeként, és nem utolsósorban az erdőgazdaság szponzori háttérével egy nagyszabású gazdálkodási-életmód kiállítás valósult meg, az „Erdő és ember Zalában”, amellyel egyidőben az öregecske várostörténeti kiállítás megszűnt.

Ettől kezdve váltakozó erősséggel, de mindig jelen volt a városban egy új történeti kiállítás iránti igény, amelynek megvalósításához azonban sem az anyagi keretek, sem hely nem állt rendelkezésre. A millicentenárium és az expo, akkor még egymásba kapcsolódó rendezvénysorozatának múzeumi tervezése során felvetődött a múzeum leggazdagabb anyagából, a századforduló Kanizsájából egy nagyszabású kiállítás megrendezésének gondolata. Közben 1990-ben a város török alóli felszabadulásának háromszázéves évfordulóához kapcsolódóan egy je-

lentős méretű kiállítást sikerült összeállítani. Ennek során először próbáltuk meg a vár, a város 400 esztendejét bemutatni az újabb kutatások eredményei alapján.

A 80-as évek második felétől folytak a város új történeti monográfiájának munkálatai, melyben a honfoglalástól a törökig terjedő részét dolgoztam fel. Ez először teremtette meg a lehetőséget arra, hogy Nagykanizsa történetét a 17. század végéig áttekinthessük.

Mikor bizonyossá vált, hogy az említett jubileumi ünnepek keretében a Thúry György Múzeumban egy nagyszabású, látványos kiállítás lehetősége adott, dönteni kellett arról, hogy végül is mit tárunk a közönségünk elé. Az előzmények és az igény is a várostörténet bemutatását helyezte előtérbe, ugyanakkor tudtuk, hogy egy teljes és állandó várostörténeti kiállításnak még nincs itt az ideje. Ezt igazán jól akkor lehetne megvalósítani, ha a várostörténet a feldolgozásban legalább egy lépéssel előbbre tartana, és a városhoz méltó állandó kiállítás költségei is teljesen biztosítva lennének, amelyben a jelen időszakban nem nagyon bízhattunk.

Ami világosan kirajzolódott, hogy jelen ismereteink a már feldolgozott időszakban egyértelműen alkalmasak a valóban jelentős történeti csomópontok megragadására, a későbbi korszakokból pedig legtöbb anyagunk és ismeretünk Kanizsa 100 évvel ezelőtti fénykoráról van. Megérett az ötlet, kiemelni a 750 esztendő város legfontosabb korszakait, amikor Kanizsa jelentősége túlmutatott regionális szerepkörén, amikor a város neve az országban, Európa ezen vidékén az emberek zömének tudatában ismerősen csengett.

A gondolat kimunkálásának végső stádiumát a millicentenáris pályázati időszak jelentette, amikor a múzeumi szervezet nagy kiállításainak koncepcióját, sőt a kiállítások forgatókönyvének vázlatát a pályázathoz el kellett készíteni.

A szinopszis megírásakor már megvolt a jubileumi emlékbizottság, illetve a

kulturális bizottság állásfoglalása alapján a város közgyűlésének döntése, akik a kiállítás koncepcióját a magukévá tették és a megvalósítás anyagi hátterét biztosították. A megvalósítás mikéntjére a múzeum szakemberei által felkínált alábbi három lehetőség közül választhattak:

a/ Az adott térben — Városi Kiállítóterem — a témát egy állandó jellegű kiállítás keretében valósítjuk meg, amely 10-15 évre szól, maradandó anyagokból (kb. 6 MFt)

b/ egy reprezentatív kiállítást készítünk a jubileumi évekre, amelynek kivitelezése lehetővé teszi a pár éves fennmaradást is (kb. 3 MFt)

c/ lesz egy hagyományos kiállítás a múzeumban, a meglévő régi installációval a teljes teret betöltve (1 MFt alatt).

A bizottságok javaslata alapján a város vezetése az adott körülmények között a legbölcsebb döntést hozta, a középső megoldás mellett téve le voksát.

Ezek után a múzeum történetében sok-sok év múltán újra lehetőség nyílt olyan kiállítás készítésére, melyet művészeti terv alapján, a kiállításához tervezett installációval tudtunk megvalósítani. A lehetőségeink azt is megengedték, hogy jelentősebb menynyiségű kölcsönanyagot is hozzunk, benne olyan tárgyakkal, dokumentumokkal, melyeket még soha nem látott a kanizsai közönség.

A már általam korábban elkészített koncepciót a Városi Kiállítóterem körülményei közé „testreszabva”, azaz a bemutatandó korszakokat az egyes termekhez, egységekhez adaptálva elkészült egy előzetes forgatókönyv, melynek közép- és török-kori részeit a szerző, az újkori részét Kunics Zsuzsa történész készítette el. Ebben már a bemutatandó egységek részletei, sőt a kiállítási anyag fő egységei is megjelentek. Erre az anyagra készítette el a látványtervet Bánkuti Albin, akit sikerült megnyernünk a nagy feladat megvalósításához. A tervező által megálmodott keretet azután megtöltöttük a valós tartalommal, a tárgyi és dokumentációs anyaggal, a végleges magyarzó és összekötő szövegekkel. Az így „véglegessé” vált forgatókönyv alapján készült el a kiállítás kiviteli terve. A véglegesség azért került időzjelbe, mert ugyan a fő vonalak, vitrinek, egységek,

tablók, a bekerülő tárgyak zömének elhelyezése már végleges volt, de a tárgyak, dokumentumok pontos helye igazán csak a vitrinek és tablók felállítása után került rögzítésre. Bánkuti Albin az adott térben „megszóltatta” a tárgyakat.

A kiállítás első terme az egész mű apropójaként a Kanizsát először említő 1245-ös oklevél képével indul, de maga a terem a település első nagy korszakának (a 14. század első negyedétől a 15. század utolsó negyedéig tartó 150 év), a jelentős középkori ura-

dalmi központtá és mezővárossá válásának állít emléket. A Kanizsai család hajdani gazdagságát és fényét felidéző tárgyak között sajnos csak fotón látható a kismartoni Kanizsai kehely: a főfalon a család építkezéseinek, a várnak a mementójaként áll előtünk a faragott kőanyag, és középen — most először — láthatja a közönség a várat építtető és a mezővárosi rangot adományozó Kanizsai Miklós tárnokmester sírkövét.

A második terem az országot pusztító török veszedelem nyomán a Balaton és a Dráva közötti védvonal központjává váló főkapitányi székhelyet idézi. Az 1566-1600 közötti bő harmadszázad tette Kanizsa nevét ismertté tőlünk nyugatra és keletre. Leghíresebb kapitányának, Thúry Györgynek 1572-1587 között hatalmas erődítménnyé épülő várának posztereit, a korszak tárgyai, köztük Thúry karabélyá idézi meg számunkra a véres háborúk korát.

A harmadik teremben Kanizsa azon korszakát látjuk, amelyet nem a magyarság, hanem a 90 esztendőre itt berendezkedő hódító oszmán birodalom tett nagyon is ismertté. 1600-tól 1690-ig Kanizsa volt a török birodalom legnyugatibb tartományának székhelye, mely a német birodalom határától ugrásnyira fenyegette a kor keresztény Európáját. Az egész falat betöltő „kanizsai pasa” árnyéka nehezedett a zalai határvidékre, amelynek védelmezői közül messze kimagaslik — a kiállítótérben is érzékeltetve — Zrínyi Miklós alakja. A Kanizsa visszavívására tett kísérletek ábrázolásai, a törökök és a végváriak tárgyai töltik ki a terem többi részét.

A kiállítás negyedik egysége jóval nagyobb alapterületen és látványában is gazdagabban jelenik meg az előzőeknél. A XIX. század Nagykanizsája a nagy felfutás előtti állapot bemutatásával indul, hogy azután szinte letaglózza a látogatót annak a hatalmas fejlődésnek a lendülete, amely a Déli Vasút megépülésével vette kezdetét. A kereskedelmi, pénzügyi központtá váló város arculata gyökeresen megváltozott, központjának palotái, a város üzletei a kor bármely városában megállták volna a helyüket. A kereskedőcsaládok, bankok, biztosítók, a fellendülő — elsősorban mezőgazdasági — ipar mellett kiemelt szerepet és látványt kap a kanizsai polgár, akinek életét látványos és színes enteriőrök mutatják be. A korzó, a szalon, a lakás belső világa, a dédnagypapák, dédnagymamák „békevilágának” hangulatát csempészi a terembe olyan tárgyakkal, melyek máig hatóan a tradicionális kanizsai családok emlékét idézik.

A kivezető folyosón a távozótól a város leglátványosabb részeinek, épületeinek fotóival búcsúzik a tárlat.

Egy kiállítást készítettünk a 750 éves városról, amely mindig is büszke volt múltjára, bátran vállalta és őrizte tradícióit. Még nem tudjuk, egy évig látható, avagy talán kettőig? Ugyanakkor nagyon szeretnénk, ha minden kanizsai látná, és minden látogatóban maradna belőle egy kis emlék. Hiszen e kiállítás egyszeri és megismételhetetlen.

Vándor László

HÍRVERÉS

Sajtótájékoztató a jubileumi év programjairól

Hatalmas hőléggal-
ballon a Deák téren
1995. március 24-
én, ez jelezte, hogy
kezdődik az ünnepi
év hivatalos ese-
ménysorozata.

A Ryno Kulturális
Menedzseriroda
szervezte sajtótájé-
koztatóhoz „tarto-
zott” a ballon. A
MOL Travel utazá-
si irodájában Zsol-
dos Ferenc, a Jubi-
leumi Emlékbizottság
elnöke és Lovren-
csics Lajos, a Város-
védő Egyesület
elnöke ismertet-
te az ünnepi év
pontos programját.
Míg a sajtó munka-
társai a tervekről
hallhattak, addig az
érdeklődők megte-
kintették Kárpáti
Sebestyén Skodáit,

Ferencz Sándor és Ferencz József — a Rally II. kategória 1994. évi magyar bajnokai — versenyautóját. Végül Horváth Ferenc Európa-bajnok is felszállt hőléggal-
ballonjával, mintegy jelképezve a Ryno Kulturális Menedzseriroda
soronkövetkező programjait.

„Környezet, amelyben érdemes élni” szelektív hulladékgyűjtési akció

„Kedves Barátunk!

Társakat, partnereket keresünk. Már akkor is segítesz, ha nem szemetelsz, véded, óvod környezetünket, amelyben élünk, s erre figyelmezteted mindazokat, akik megfelelkeznek magukról. A Te segítségével is szeretnénk szebbé, kulturáltabbá varázsolni városunkat, a fennállásának 750. évfordulóját ünneplő Nagykanizsát.”

Ezekkel a mondatokkal invitálták a szervezők arra a nemes és hasznos versenyre az iskolákat, az óvodákat, mely 1995. február 20 — 1995. december 5-ig tartott.

A felhívás visszhangra lelt, a „Környezet, amelyben érdemes élni” szelektív hulladékgyűjtési akcióban végül több ezer kanizsai óvoda, általános és középiskola vett részt.

A Ryno Kft. Kulturális Menedzseriroda, a Floreát Kanizsa Alapítvány, a Saubermacher-Ryno Hulladékgyűjtő Kft. és a Park Kft. a Petőfi Sándor Általános Iskolával összefogva mindazok részére hirdette akcióját, akik 5 db szárazelemet, vagy 5 db üveget, illetve 5 kg újságpapírt vittek be óvodájukba, iskolájukba. Minden ilyen csomagért 1 db sorsjegyet kaptak a résztvevők. A legeredményesebb az általános iskolások és óvodások körében volt az akció. Több ezer sorsjegy került így kiosztásra.

A tavaszi forduló sorsolását, ünnepélyes körülmények között, 1995. március 27-én 16 órakor tartották az Erzsébet téri húsvéti vásár nyitónapján. Itt talált gazdára a közel száz ajándék (mountain bike kerékpár, turisztikai felszerelések, könyvek és sok praktikus jutalomtárgy).

Már ekkor érezhető volt az akció országosan is egyedülálló sikere, hiszen a kanizsai kisdíjak, óvodások több szárazelemet (meghaladta az 1 tonnát) gyűjtöttek, mint amennyi az ország összes általános iskolájában összegyűlt.

Az 1995. évi akció második, záró fordulójának sorsolására a Kanizsa Rádió nyilvánossága előtt került sor, ahol — 1995-ről lévén szó — 95 különböző ajándékot sorsoltak ki, közjegyző jelenlétében. A fődíjat a Kulturális Menedzseriroda által szervezett „Gála 1995.” városi rendezvényén adták át. A legtöbb szelektív hulladékot gyűjtő Petőfi-iskola 1 db utcai streetball palánkot kapott. A legeredményesebb gyűjtőmunkát irányító tanárokat, Virág Klára tanárnőt, Kertész Tamás tanár urat különdíjban részesítették. A középiskolák között a Thury (szervező tanár: Zolcsák Györgyné), az óvodák között a Csonkai óvoda volt a legeredményesebb.

A rendezvény, a meghirdetőkön túl, az osztrák Saubermacher AG. támogatja, valamint mindazon iskolák, óvodák, melyek lehetővé tették az akció

sikerét. A szervezők, a tapasztalatok alapján 1996-ban is hasonló akció indítását tervezik.

Húsvéti vásár az Erzsébet téren

1995. március 27-től április 14-ig

A vásárt a Floreát Kanizsa Alapítvány, a Kereskedők Kamarája, a Polgármesteri Hivatal és a Ryno Kulturális Menedzseriroda szervezte.

A vásár külön értékét kulturális ajánlata adta. A programok idején benépesült a város főtere. Az érdeklődők hallgathatták a SONCO LLAQTA perui népzenei együttest, az Igricek Együttest, a Patkó Bandát, a Lorenzó Együttest, megtekinthették Jónás Tamás bűvész műsorát és a Hevesi Sándor Színház ifjú színészeinek vendéjátékát.

A rendezvény különlegességeként itt tartották az óvodások, iskolások szelektív hulladékgyűjtési akciója első fordulójának sorsolását. Közel száz ajándék talált itt gazdára, köztük kerékpár, turisztikai felszerelések, könyvek.

A fényképen Makrai Márton, a Saubermacher-Ryno Hulladékgyűjtő Kft. ügyvezetője adja át a kerékpárt a szerencsés nyertesnek.

A rendezvényt támogatta a Petőfi Sándor Általános Iskola, a Kábeltel Kft., a Park Kft., a Saubermacher-Ryno Hulladékgyűjtő Kft.

Bolondos vetélkedő az uszodában

1995. február 25.

A Ryno Kulturális Menedzseriroda, a Délzalai Víz-, Csatornamű és Fürdő Vállalat, a TIP-TOP Divatház meglepő tartalmú invitálásának plakátjai díszítették Kanizsa utcáit 1995 februárjában.

VÍZI VETÉLKEDŐ, VÍZI DISCO, FÜRDŐRUHA BEMUTATÓ ÉS SOK MEGLEPETÉS SZTÁRVENDÉGGEL AZ U S Z O D Á B A N

Aki elolvasta a falragasz teljes szövegét, meggyőződhetett arról, hogy itt valami „eddig-még-sosem-volt” eseményre kerül sor.

A szombaton 9-21 óráig tartó rendezvény a város első írásos említése 750. évfordulója alkalmából került megrendezésre.

A programokon több száz néző vett részt.

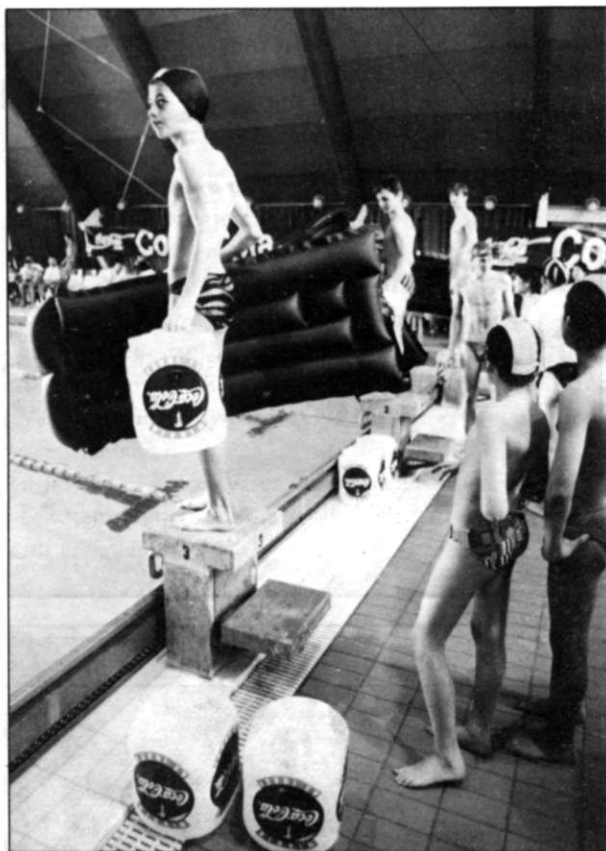
A vetélkedéshez 3 fős csapatok nevezését várták, nem is volt hiány jelentkezőben, 22 csapat mérte össze tudását. A csapatok egy 18 év feletti hölgyből vagy férfiúból és két 18 év alatti gyerekből álltak.

Volt itt minden: víz alatti öltözőverseny; egy asztalból és négy colás kan-

nából tutajt kellett építeni, ezen vitték át a „sebesülter” a túloldalra; időre takarították ki a medencéből a coca-cola dobozokat. Volt még férfi és női fejsgúró verseny, vízipaci birkózóverseny, Búvár Kund (víz alatti) merülőverseny, férfi és női lábszépességverseny.

A rendezvény sztárvendége Csapó Gábor, 273-szoros válogatott vízilabdázó, olimpiai és világbajnok volt, aki válaszolt az érdeklődők kérdéseire, bemutatót tartott és természetesen dedikálta a trikókat, melyeket a

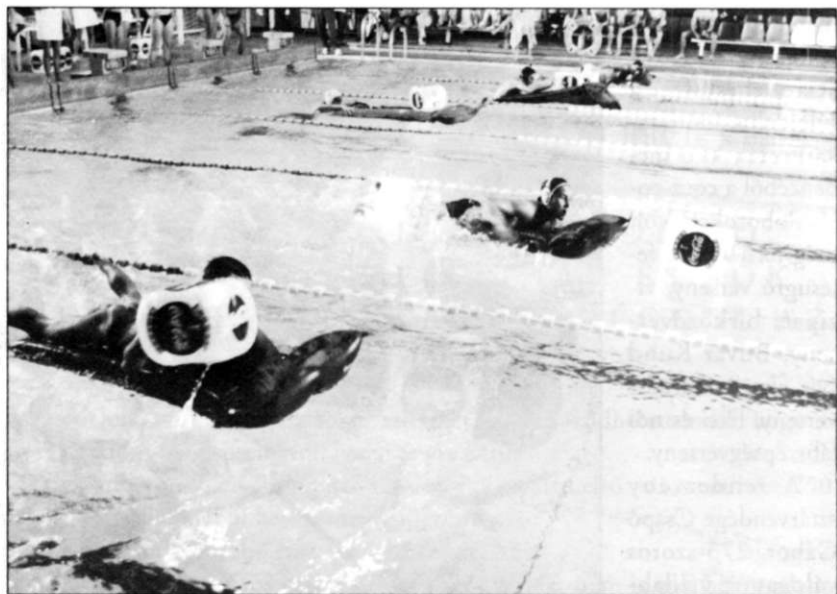
Ryno Kulturális Menedzseriroda erre az alkalomra készítettetett. A vendég elkápráztatta közvetlen stílusával a vízisport szerelmeseit.

A legnagyobb sikere a fürdőruha bemutatónak volt, melyen a TIP-TOP Divatház csinos manökenjei szerepeltek.

Az esti vízi discot viszonylag kevesen élvezték, talán a lassú számok testközelsége, vagy a szokottnál nagyobb fény miatt kevesen táncoltak az ekkor már csak térdig érő vízben. Bár ennek a programnak is voltak igazán kellemes és mulatságos percei.

A program Ryno tombolával zárult.

Ez az uszodai egész napos bolondozás és játék jól sikerült rendezvény volt, mely kizárólag a Vízmű és az Uszoda dolgozóinak támogatásával jöhetett létre. A szervezők külön köszönik segítségüket.

A rendezvény főszponzora a Coca-Cola Amatil volt, támogatta a rendezvényt a Kanizsa Trend Kft., a DKG-EAST Rt., a Rotary Fúrásí Rt. és a KÖGÁZ Rt.

Képeslapok Nagykanizsáról

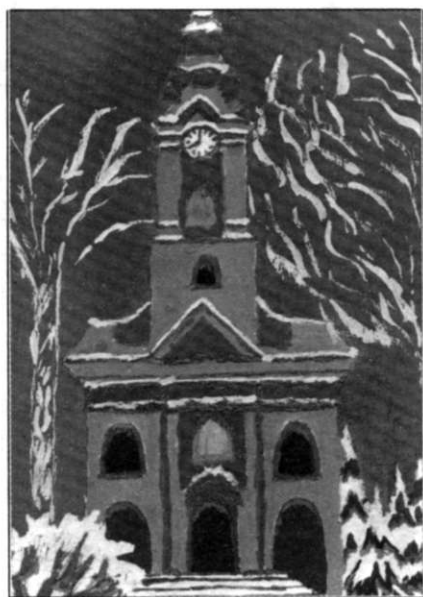
1995. április 20-án, a város első írásos említése 750. évfordulója napján, a Ryno Kulturális Menedzseriroda megjelentette Kotnyek István fotó- és festőművész városunkat ábrázoló reprezentatív képeslapját.

A kiadvány folytatása egy sorozatnak. 1995 novemberében az iroda megjelentette a Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola három diákjának négy — a téli Kanizsát megidéző — képeslapját.

Alul Kotnyek István képeslapja (Inkey kápolna; Bazár udvar; Deák tér, Szomolányi sarok; a Vasemberház folytatásaként készült épület részlete, középen az évfordulós év emblémája).

A következő oldalon fent Noll Eszter Vasemberház és Fő út (részlet), lent balra Kurta Gabriella Felsőtemplom és jobbra Izsák Helga Alsóvárosi templom c. munkájáról készült képeslap.

Léggömb akció 1995

1995. április 21-én — a déli harangszót és a Török-kút avatását követően — 750 óvodás, általános és középiskolás engedte magasba azon léggömböket a város főteréről, melyek felemelkedve hírt adtak a város első írásos említése 750. évfordulójáról.

A szervező Ryno Kulturális Menedzseriroda 10 intézményből kérte 75 jól tanuló, vagy közösségi munkájáért arra érdemes kanizsai ifjú polgár nevét. Az ő nevük szerepelt azokon az — eső elleni védekezésként fóliázott — cédulákon, melyeket a léggömbökkel felbocsájtottak. A léggömb felbocsájtását patronáló vállalkozó, intézmény, vagy magánszemély nevét a Menedzseriroda megjelentette a Kanizsa és Vidéke Extra című lapban.

Bár a tűző nap 60-70 léggömböt eldurrantott (pótlásukat a szervezők folyamatosan végezték) és a környékbeli fákon is hasonló számú akadt fenn, a nyolcféle színben pompázó KÖGÁZ feliratú, egyszerre felrepülő lufik lenyűgöző látványt nyújtottak. A résztvevők ujjongása csak emelte a hangulatot.

Ezzel egyidőben a németországi Puchheimben és az erdélyi Kovásznán a Menedzseriroda által német-magyar és magyar-román nyelven készített 75-75 db léggömb emelkedett magasba, hírt adva a testvérváros ünnepéről.

Mindazok, akik

A nagyon komoly előkészítést és szervezést igénylő rendezvény emlékezetes színfoltja volt az ünnepnap eseményeinek.

A léggömbbel utazó lap szövegének részlete:

„Ezt a (...) léggömböt, 749 társával együtt, 1995. április 21-én déli 12 órakor Nagykanizsa város főteréről bocsájtották fel, hogy messzire vigye hírét a település első írásos említése 750. évfordulójának.”

És egy válasz a sok közül...

Városuk NAGYKANIZSA 750. évfordulójának hírét egy léggömb hozta el hozzánk sok kilométeren át, amely a mi kis városunk erdejének szélén landolt, mi megtaláltuk és elolvastuk.

E szép ünnep alkalmából tisztelettel köszöntjük a város előljáróságát, lakosságát, apraját, nagyját erre évforduló alkalmából kívánunk jó egészséget, sok boldogságot és továbbá sok sikert az elkövetkezendő évekhez.

A léggömböt Nagykanizsa emlékére megőrizzük.

Váradunk tisztelettel

Király család

Nagymező

megtalálták és visszaküldték a léggömbbel repülő lapokat, részt vettek a Menedzseriroda és a Coca-Cola cég által szervezett 1995. május 28-i, Erzsébet téri városi gyermeknap nyilvános sorsolásán.

A rendezvény színvonalát emelte az ezen a napon — közel hetven csapat részvételével — megrendezett Nike Utcai Grundkosárlabda Kupa.

A 274 visszaérkezett szelvény sorsoláson vett részt, 95 ajándéktárgyat (játékokat, könyveket, trikókat, sapkákat) nyertek a szerencsések.

Németországból, Erdélyből és Szlovákiából is küldtek vissza képeslapot. A „Gála 1995.”-ön adták át a legmesszebről visszaküldött megtaláló díját a Kovásznáról érkezett Tímár Rékának, akit — édesanyjával együtt — ötnapos kanizsai útra látott vendégül az iroda.

Simon Szimonetta, kanizsai kisdíák pedig édesanyjával egy németországi meghívást kapott a testvérvárosi Puchheimben működő Német Magyar Egylet vezetőjétől, Nagel Annától.

A rendezvényt a Ryno Menedzseriroda állandó támogatóin kívül több száz kanizsai polgár, vállalkozás, magánszemély támogatta. Külön említést érdemel Horváth Ferenc, háromszoros magyar hőlégballon bajnok, a KÖGÁZ, a Linde Magyarország Kft. és a Polgármesteri Hivatal.

Grundkosárlabda grundon és teremben

A Ryno Kulturális Menedzseriroda közösségépítő és hagyományteremtő munkájának egy szép eredménye a Street Ball meghonosítása Kanizsán, tornateremben és utcán egyaránt.

Az I. Kanizsa Grundkosárlabda Kupára még 1994 decemberében került sor a Zsigmondy-Winkler szakközépiskola tornatermében.

A sikeren felbuzdulva — a NIKE cég magyarországi képviselőjének csatlakozásával — 1995. május 28-án az Erzsébet tér forgalom elől elzárt részén folytatódott a sorozat. Az utcán felállított tíz palánk lehetővé tette, hogy a benevezett hatvan csapat látványos, közönséget vonzó mérkőzéseket vívjon.

Az újabb NIKE Grundkosárlabda kupa 1995. december 2-án a ismét a Zsigmondy-Winkler szakközépiskola tornacsarnokában zajlott.

Most 56 csapat 230 játékosa ünnepelte kosárlabdázással a város évfordulóját. Tizenegy pályán 110 mérkőzést játszottak ezen a napon. Nemek, korcsoportok szerint folyt a viadal, ezt a rendet csupán a vegyes családi csapatok kategóriája borította fel.

A „profikat” sem nélkülöző, a régió városaiból érkezett mezőnyben a kanizsai csapatok a legtöbb első helyet megszerezték. A kanizsai győztesek sora így festett:

Az 1983 után születettek csoportjában a nőknél a „Kegyetlen”-ek csapata (Németh Gabriella, Mátyás Ildikó, Zsovár Orsolya, Horgosi Szabina), a férfiaknál a „Jordan-utódok” (Silló Mátyás, Lukács Péter, Bunzom Tamás, Cserfő Lajos) győztek.

Az 1981-82-ben születettek közül a nőknél a „Mi” (Bem Judit, Kiss Mária, Gróf Márta, Muk Gyöngyi) csapata győzött.

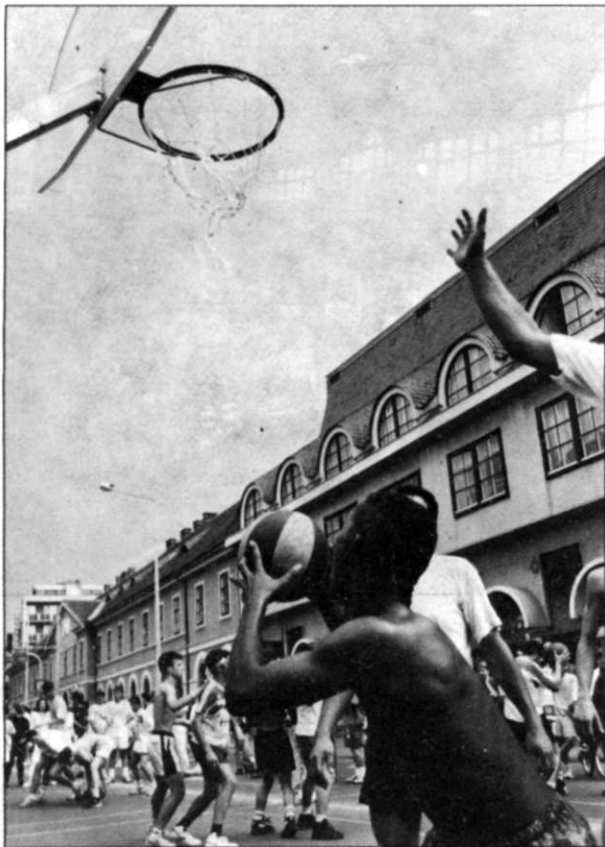
Az 1979-80-ban született „Dilibogyó”-sok (Czinki Gábor, Horváth Gábor, Kovács Gábor, Szokol László) diadalmaskodtak, az 1977-78-ban születettek korcsportjában a „Multiutilógikus Cerancipációsok Kosártermesztő Vöröscsillagos Brigádja” (Czinki Szabolcs, Horváth Zoltán, Szabó F. Bálint, Moór András) győzött. A nőknél ezt a két korcsportot

összevonták és győzött az „MSFG” (Molnár Dóra, Simon Krisztina, Fehér Nóra, Góber Eszter).

A nők 18 év feletti „Eriggy Előre” (Gábor Erzsébet, Kovács Magdolna, Pálné Schubert Judit, Petracsek Erzsébet) csapata és a vegyes családi kategóriában induló „Zsákbalabda” (Szendrey Sándor és Barbara, Horváth Lászlóné és Zoltán) együttese lett az első.

A program részeként sor került az elmaradhatatlan hárompontos női és férfi kosárdobó versenyre. Mint az elmúlt évben, most is megrendezték a téli sibirzét, s a rendezvény sportdiszkóval zárult.

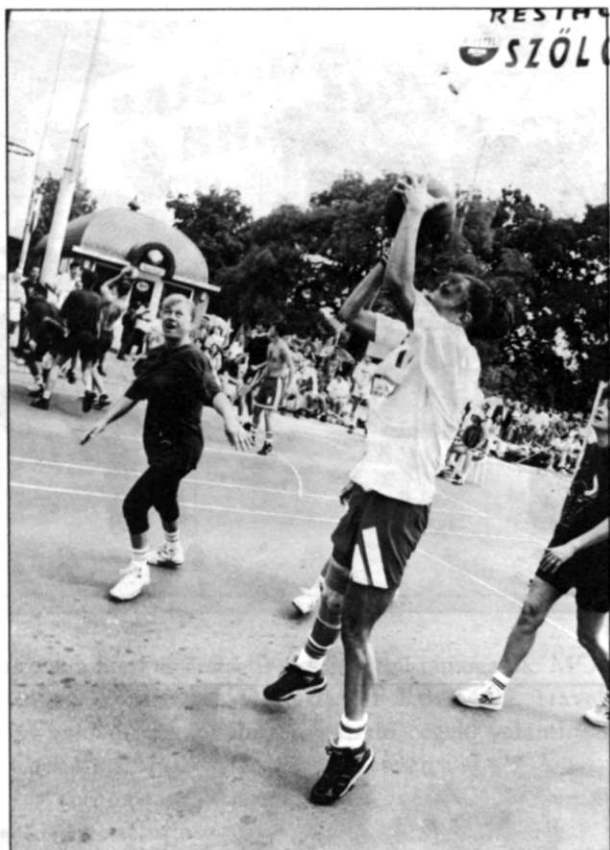
A díjakat Mádé Károly, a DKG-EAST vezérigazgatója és Pánczél Szabolcs, a NIKE cég reklámmendzsere adta át.

A rendezvényt a NIKE mellett a DKG-EAST Rt., a ROTARY Rt., a KÖGÁZ Rt., a Kanizsa Trend Kft., a Geoinform Kft., a Coca Cola Rt., a Kanizsa és Vidéke Extra, a Polgármesteri Hivatal Sportcsoportja támogatta.

Színvonalas kulturális programok kísérték az eseményt, melyen többek között fellépett a Bakter Brothers, a Kispál és a Borz. Sor került a legjobb discjockey megválasztására is, a város legjobbjai mérték össze tudásukat.

Járműipari kiállítás és MOL Bajnokok Tornája

A Ryno Kulturális Menedzseriroda kellemes élményt szerzett az ünneplő város autót és autósportot kedvelő lakóinak 1995. június 4-5-én.

Az AUTÓ 95 kiállítást az Erzsébet téren Tüttő István alpolgármester nyitotta meg.

A kiállítást és a Bajnokok Tornáját élénk érdeklődés övezte.

A ralis hagyományairól is közismert Nagykanizsán a jubileumra az autósport helyi barátai egy rendkívüli versenyt hívtak életre. A Ryno Kulturális Menedzseriroda Magyarországon elsőként megszervezte a Bajnokok Tornáját, melyre azok kaptak meghívást, akik 1978, a MAMSZ megalakulása óta legalább egy alkalommal kategória vagy abszolút bajnokok voltak.

A Pünkösöd hétfőjén megrendezett viadalnak volt még egy érdekessége, a pályát részben Kanizsa belső útjain jelölték ki. A különlegesnek ígérkező

verseny mellé felsorakoztak a helyi és országos érdekeltségű támogatók: MOL Rt., KÖGÁZ Rt., Rotary Fűrési Rt., DKG-EAST Rt., MOL Travel, Geoinform Kft., tehát az olajipart helyben képviselő cégek, valamint a Kanizsa Trend Kft., a Coca-Cola Amatil Kft. és természetesen a MAMSZ.

Az erőfeszítést siker koronázta, 14 bajnok gyűlt össze a versenyre. A program előtt a Deák téren estéenként hatalmas videokivetítőn invitálták a város lakosságát az eseményre.

Az Erzsébet téren, az ekkor zajló járműipari kiállítás mellett felállított rajtkapunál Litter Nándor üzletág-igazgató köszöntötte a versenyzőket, mindegyikük emlékül kapott a város évfordulójára veretett éremből.

Az első három körös futamban — több ezer néző előtt — Érdi Tibor győzött. A második futamban — a rendezők által biztosított Opel Astra-val — Radó István után a második legjobb időt futotta. A saját autós második futamban azonban elpártolt tőle a szerencse, kocsija váltója felmondta a szolgálatot. A vezető helyről esett ki. Az élre a szintén kitűnően hajtó Gerencsér Tibor került, ő lett az I. MOL Bajnokok Bajnoka. A második Radó István, a harmadik Oroszlán László lett.

Nagykanizsa város különdíját, a Kanizsa Bajnokok Bajnoka címet Érdi Tibor, az Opel Astra-val legjobb időeredményt elérő versenyző különdíját Radó István kapta.

A közönség különdíjasa a leglátványosabb, „legdögösebb” autózásért Varga Zoltán lett. A grazi Saubermacher GmbH díját Ferencz Sándornak adták át.

A verseny végső értékelésekor elhangzottak szerint a kanizsai MOL Bajnokok Tornája a sportág jó népszerűsítője, a nézők és a versenyzők érdeklődése sejteti, lehet jövője a kezdeményezésnek.

FÓKUSZBAN az ÜZLET

A különböző cégek, vállalkozások árendedményes vására napjainkban bevált üzleti fogás. Az azonban, ahogy ezt a FÓKUSZ Üzletház és a Ryno Kulturális Menedzseriroda megszervezte, igen ritka.

1995. június 13-15-ig az üzletház Széchenyi téri meghosszabbításaként egy nyitott, hatvan négyzetméteres sátor várta a látogatókat. Az árendedményes termékeket nem csupán működés közben tekinthették meg az érdeklődők, hanem meg is kóstolhatták a legmodernebb mikrohullámú sütőkben készült termékeket, a különböző turmixokat. Az edényeket utána természetesen elmosogatta az automata mosogatógép.

E programok mellett három napig szólt a zene. Délutánonként hol Galambos Ferenc bűvész, a lufikirály műsorára, hol a Maskarades görög együttes, máskor a Los Andinos latin-amerikai zenekar muzsikájára népesült be a tér.

A kulturális program és az üzleti érdek szerencsés találkozását jelentették ezek a napok.

A rendezvényt a Nagy és Társa Kft., a JVC, a Whirlpool, a Philips támogatja.

5. Kanizsai Napok, Környezetkultúra '95 Kiállítás és Vásár

1995. szeptember 7-10-ig rendezte meg a Ryno Kulturális Menedzseriroda az 5. Kanizsai Napok, Környezetkultúra '95 Kiállítást és Vásárt az Olajbányász Sportszarnokban és környékén.

A rendezvény nem csupán a kerek évforduló és a környezetkultúra jegyében szervezett látványosság kapcsán vált rendhagyóvá, hanem azzal is, hogy kapcsolódott a város első írásos említése 750. évfordulója alkalmából szervezett programsorozathoz.

Ezen alkalomból — a rendezők és a kiállítók közös ajándékként — a kanizsai polgárok és az érdeklődők a kiállítás megtekintéséért és a kulturális programokért nem fizettek belépődíjat.

Az ország különböző részéből — zömében Nagykanizsáról és Zala megyéből — 83 cég és vállalkozás mutatta be termékeit.

Vásárdíjat kapott a Faun Kft. esztétikus, praktikus biobútoraiért. Ugyancsak vásárdíjat nyert a Szemafor Bt. faházaival, melyek legapróbb eleme is fából készült. A zsűri vásárdíjjal jutalmazta a Zalagáz termékeit. A Park Kft. csodakertje — melynek öntözőberendezéseit a Pannonpipe építette — Nagy-

kanizsa város különdíját kapta.

Becslések szerint közel 40 ezer látogató kereste fel a kiállítást és vásárt, mely igazán bővelkedett a látványosságokban.

A sörátorban reggeltől estig zajlottak a programok, ízelítőül néhány esemény:

Fellépett a Los Andinos, a Budapest Ragtime Band, volt Avantgard show, aerobic és akrobata show, termékjáték, sörívő verseny.

Nagy érdeklődés kísérte a Menedzseriroda és az SR Hulladékgyűjtő Kft. Bió-papír-üveg autós válogatós rali ügyességi versenyét, melyben részt vett a képviselőtestület több tagja.

A szervezők megrendezték a város újkori történetének első lovagi tornáját, melynek keretében lovagi virtuskodást, Quintál Tornát, harci játékokat tekinthettek meg az érdeklődők.

A Kanizsai Napok ideje alatt a Kremzner étteremben osztrák-bajor, míg a Kiskakasban erdélyi napokat rendeztek a Menedzseriroda közreműködésével. Hivatalos küldöttség érkezett a testvérvárosunkból, Kovásznáról. A franciaországi Hirson város alpolgármestere és munkatársai pedig találkoztak a város vezetésével.

Az eső ezúttal sem kímélte a Kanizsai Napokat, a korhű ruhákba öltözött udvarhölgyek, lovagok, lovasok, hintók városi felvonulása alig fél óráig tartott, ezt a csodálatos látványosságot szétverte az eső. A kiállítást és vásárt vasárnap

este 10 órakor csodálatos tűzijáték kíséretében zárták, miközben a Ragtime Band muzsikált.

A kiállítással kapcsolatban ismét felvetődött, vajon megfelelő-e az időpont, hiszen a program egybeesik a BNV-vel. A rendezők szándékai szerint 1996-ban nemzetközivé válik a kiállítás és vásár.

A rendezvény fő támogatói a Polgármesteri Hivatal, a Dél-Dunántúli Sört Értékesítő Kft., az Anonymus Kft., a Kanizsa Trend Kft., a Kögaz Rt., a Rotary Rt., a DKG-EAST, a Geoinform Kft., a Coca-Cola Amatil Rt., a Kanizsa és Vidéke Extra, a Nyugat Ker. Kft. és az Olajbányász SE. voltak.

„Gála 1995.”

December 9-én került sor a Nagykanizsa első írásos említése 750. évfordulója alkalmából szervezett rendezvénysorozat zárásaként — a Polgármesteri Hivatal felkérésére a Ryno Kulturális Menedzseriroda szervezésében — a „Gála 1995.”-re.

Az előkészületekből érezni lehetett, hogy a meghívottaknak szokatlan látványban lesz részük. Teherautók hordták az anyagokat. Asztalok, szövetek, állványok érkeztek folyamatosan. A dekorátorok, ácsok, szerelők a Zsigmondy-Winkler Műszaki Középiskola sportcsarnokából kulturált — több ezer méter

fekete és vörös szövettel borított — kellemes környezetet varázsoltak a rendezők elképzése alapján.

A felületeken harminc egységes táblán tüntették fel a jubileumi év főbb támogatóinak nevét.

A tetszetős, igényes meghívó invitálásának 507 vendég tett eleget.

Számítógép segítette, hogy a négy fajta ételből minden résztvevő az előre kiválasztottat kapja.

Kellemes látványt nyújtott a virágokkal, gyertyákkal elegánsan megterített asztalokkal teli terem. Az érkezőket helyükre kísérték. Hatalmas vászonra vetített videoképen minden vendég érkezését láthatták a már megérkezettek.

Kellemes szalonzene szólt, melyet a Nosztalgia zenekar biztosított.

Az est háziasszonya, Magyar Éva és házigazdája, Horváth Gábor köszöntötte a jelenlévőket. Külön köszöntötték az előző önkormányzatban tevékenykedő Balassa Bélát, az ünnepségsorozat szervezésének ötletgazdáját.

A Tip-Top divatház manökenjeinek divatbemutatója után Suhai Sándor polgármester értékelte a jubileumi év eseményeit. Hangsúlyozta a történelmi múlt, a gyökerek fontosságát, kiemelte a legsikerültebb rendezvényeket. Megköszönte az évfordulós szervezőbizottság, a Városvédő Egyesület, a Ryno Kulturális Menedzseriroda munkáját.

Külön jutalmat kapott Gerencsér Tibor főmunkatárs, Zsoldos Ferenc, a jubileumi bizottság elnöke, Horváth Krisztina kulturális referens.

Ezt követően a jelenlévők megtekintették a Ryno Menedzseriroda jubileumi videofilmjét, majd az általuk hirdetett 750 léggömb akció értékelésére került sor.

Az Erdélyből érkező Tímár Réka, aki a legmesszebről küldte vissza az évforduló napján Kovásznán felbocsátott léggömbbel repülő levelet, az iroda vendégeként vehette át jutalmát Zsoldos Ferenctől. Simon Szimonetta, a „Léggömb akció 1995.” jutalmazottja németországi testvérvárosunkba, Puchheimbe kapott meghívást kísérőjével.

A műsorvezetők külön köszöntötték a Kőrösi Csoma Általános Iskola diákjait, a Gála díszvendégeit: Noll Esztert, Kurta Gabriellát, Izsák Helgát a Menedzseriroda által kiadott karácsonyi képeslapok készítőit és Jármái Gábornét, az iskola tanárát. Az 1995. évi Kanizsa-képeslap alkotója, Kotnyek István fotó- és festőművész megérdemelt tapsot kapott.

Szabó Siklódi Lia, a Karaoke show győztesének műsora hatalmas sikert aratott, akárcsak a szombathelyi General Harmony Singers.

Nagy György, a Köztisztasági Egyesülés Igazgatója és Hans Roth, a Saubermacher AG igazgatója adta át a Saubermacher Ryno Hulladékgyűjtő Kft, a Floreát Kanizsa Alapítvány, a Park Kft, a Ryno Kulturális Menedzseriroda és a Petőfi Sándor Általános Iskola által hirdetett szelektív hulladékgyűjtési akció díjait.

A legtöbb szelektív hulladékot gyűjtő iskola különdíját — egy utcai streetball palánkot — Benedek Miklós, a Petőfi Általános Iskola igazgatója vette át.

Zsovár Beáta lett a boldog tulajdonosa annak a mountain bike kerékpárnak, melyet — a színpadon kipróbálva — Hans Roth adott át.

Az akcióban tavasszal hasonló értékelésre, a második fordulóban 95 díj átadására került sor. A rendezvény érdekessége, hogy a kanizsai kisiskolások, óvodások több százelemet gyűjtöttek, mint az ország összes többi általános iskolája.

Itt került sor azon streetball palánkok átadására is, melyeket a kanizsai általános iskolák pályázati úton nyertek el a Menedzserirodától, valamint az iroda szakmai projektjét támogató cégektől.

A Kanizsa Trend emblémájával ellátott palánkot a Hunyadi-iskola, a DKG-EAST palánkját a Kőrösi- és a Vécsey-iskola nyerte.

A Geoinform palánkját a miklósfai, a Kögázét a Bolyai-iskola, a Rotaryét a Batthyány Lajos Gimnázium, a Coca-Cola palánkját a Gyermek és Ifjúságvédő Intézet kapta.

A Ryno Kulturális Menedzseriroda 1995. június 4-én és 5-én rendezte meg az I. MOL Bajnokok Tornáját. A rendezvényt segítő partnereknek — Wilhelm Gábornak, a Kanizsa Trend ügyvezető igazgatójának; Junior Hans

Rothnak, a Saubermacher AG igazgatójának; Mátyás Józsefnek, a Polgármesteri Hivatal osztályvezetőjének; Csigó Józsefnek, a Geoinform Kft. ügyvezető igazgatójának; Tüttő Istvánnak, Nagykanizsa város alpolgármesterének; Illés Miklósnak, a Rotary Rt. vezérigazgatójának; György Pálnak, a Kögáz Rt. vezérigazgatójának; Litter Nándornak, a MOL Rt. Üdültetési Igazgatóság vezetőjének — Szabó György, a MOL Rt. volt vezérigazgatója, a MOL Igazgatótanácsának tagja diplomát adott át.

A díjak átadását követően Katona Klári, az est sztárvendége lépett színpadra, számait végigtapsolta a közönség.

Majd egy különleges díjátadás következett, melyet Ferencz József — a Rynoland megálmodója — adott át.

A Rynolander díjakat olyan polgárok vehették át 1995-ben, akik különlegesen sokat tettek környezetünkért:

A környezetvédelmi nevelésben elért eredményért Benedek Miklós, a Petőfi Sándor Általános Iskola igazgatója kapott díjat.

A Rynoland alapfilozófiája: olyan környezet, amelyben érdemes élni. E gondolatiság szellemében a Rynolander különdíjat Lovrencsics Lajos, a Városvédő Egyesület elnöke kapta.

Közttereink élettel való megtöltésének támogatásáért adott díjat a MOL Rt. volt vezérigazgatója, a MOL Rt. Igazgatótanácsának tagja, Szabó György vehette át.

Az ipari termelés keretei között kialakított környezetvédelemért alapított díjat Mádé Károly, a DKG-EAST vezérigazgatója kapta. Mádé Károly nem csupán támogatóként, hanem játékosként, versenyzőként, egy győztes családi csapat tagjaként is részt vett a jubileumi rendezvényeken.

A Rynolander díjak átadását követően színpadra kérték az est díjazottjait, a közreműködő művészeket. Miközben Katona Klári énekelt, a közreműködők, a művészek és a díjazottak — immár virággal és egy pohár pezsgővel a kezükben — búcsúztak a jubileumi évtől, s a háttérben megkezdődött a teremtűzi-játék.

A vacsorát megelőzően, mintegy a bál nyitányaként, a szombathelyi Savaria táncklub standard és latin-amerikai táncainak tapsolhatott a „Gála 1995.” közönsége. A Nosztalgia zenekar hol andalító, hol vérpezsdítő dallamaira hajnalig táncolhattak a résztvevők.

Rendhagyó tombolára is sor került. A rendezők: a Saubermacher Ryno, a Floreát Kanizsa Alapítvány, a Park Kft. és az NSR, valamint a Ryno Kft. erre az alkalomra készített speciális fadobozos 50 palack borát sorsolták ki a belépőkártyák számai alapján.

Ajándékként az Alma Mater BT és a Ryno Kulturális Menedzseriroda jóvoltából a résztvevők átvehették a „Gála 1995.”-ön róluk készült gálás fényképet.

Védnökök:

Zsoldos Ferenc, a Jublieumi Bizottság elnöke; Lovrencsics Lajos, a Városvédő Egyesület elnöke; Mádé Károly, a DKG-EAST Rt. vezérigazgatója; Wilhelm Gábor, a Kanizsa Trend Kft. ügyvezetője; Hans Roth, a Saubermacher AG. Graz ügyvezetője; Illés Miklós, a Rotary Rt. vezérigazgatója; Varga Gábor, a Coca-Cola Amatil Rt. területi vezetője; György Pál, a KÖGÁZ Rt. vezérigazgatója; Litter Nándor, a MOL Üdültetési Üzletág igazgatója; Csigó József, a Geoinform Kft. ügyvezetője; Dr. Simon János, az SH Impex Kft. ügyvezetője; Nagy Lajos, a Fókusz Üzletház ügyvezetője; Kovács Antal, a Dél-Zalai Vízmű igazgatója; Sziva Antal, a NYUGAT Ker. Kft. ügyvezetője; Szakony Szilárd, az Ipartestület elnöke; Molnár László, a Kanizsa Extra ügyvezetője; Dr. Málly Vera, a Floreát Alapítvány kuratórium elnöke; Makrai Mártonné, a Park Kft. ügyvezetője; Kovács Zoltán, a Ryno Kft. ügyvezetője; Czobor Zoltán, az NSR Kft. ügyvezetője.

Bolyai János Általános Iskola

1995. október 16-án matematika, számítástechnika versenyt rendeztek a város általános iskolái számára. 1995-ben (Nagy)Kanizsa első írásos említésének 750. évfordulója tiszteletére még ünnepélyesebbé tették a versenyt. A város nyolc általános iskolájának 35 tanulója versenyzett, a legeredményesebb tanulók jutalmát iskolai ünnepélyen adták át, a jutalmakat a Bolyai Alapítvány biztosította.

Matematikából a legeredményesebb tanulók: Tuboly Kinga (Kőrösi), Horányi András (Rozgonyi), Homonnay Zalán (Hevesi), Jósvai Szilárd és Tóth Zsófia (Bolyai), Balogh Zsolt (Hevesi).

Számítástechnikából a legeredményesebbek: Szantner Bálint (Bolyai), Vida Krisztián (Kőrösi).

Családsegítő Központ

A Családsegítő Központ 1987. október 1-jén alakult meg a Teleki u. 3. sz. alatt. Az intézmény 1991 nyarán költözött a város szívében fekvő Erzsébet térre, ahol a működéshez szükséges feltételek ideálisabbak lettek.

Az intézmény a Szociális Törvény által meghatározott alapellátás keretében két nagy területen áll a lakosság rendelkezésére. A szociális gondoskodás során anyagi segítség és természetbeni ellátás valósul meg, míg a mentálhigiénés (lelki egészségvédelem) ellátás során az egyének és családok lelki problémáira keresnek adekvát megoldást az intézmény családgon-
dozói.

E két tevékenységi kör számos helyen átfedi, kiegészíti egymást, hiszen egy-egy probléma, krízishelyzet megoldása a legtöbb esetben szociális problémából indul és sok esetben az egyén, a család lelki bajainak orvoslásával folytatódik.

A szociális alaptevékenység jelző szerepet tölt be a lakosság szociális és mentális állapotát veszélyeztető tényezők feltárásában, és megoldási javaslatokat dolgoz ki ezek elhárítására, továbbá ezeket a javaslatokat illetékes helyre eljuttatja.

A mentálhigiénés (lelki egészségvédelem) tevékenység olyan erőforrás támogatását jelenti, mely az emberi személyiséget, közösséget a kiegyensúlyozottság, a boldogság, az érettség és kiteljesedés irányába viszi. Mentálhigiénés alaptevékenység jelenti az igénylők mentálhigiénés konzultációval történő

segítését, szükség esetén a hozzánk fordulóknak szakellátáshoz irányítását, vagy a szakellátás megszervezését saját tevékenységi körön belül. A Családsegítő Központ mentálhigiénés munkáját képezik:

- a családok segítése abban, hogy ellássák mindennapi feladataikat, képesek legyenek rugalmasan alkalmazkodni a változó körülményekhez

- az egyén és/vagy család felkészítése arra, hogy saját kríziseit megfelelően kezelni tudja

- az egyének és közösségeik összekapcsolása élethelyzetük javítását szolgáló társadalmi és állami intézményekkel és szolgálatokkal

- tanácsadások: pszichológiai, nevelési, válási, jogi, orvosi és drogtanácsadás

- önszolgáltató csoportokban való részvétel, szervezeti segítségük.

A nagykanizsai Családsegítő Központ szervezésében „TÁMASZ” címmel mentálhigiénés szemléletformáló előadássorozatra került sor a HEMO-ban. A dél-dunántúli régió családsegítő központjainak munkatársai, a város oktatási, szociális, egészségügyi intézményeiben dolgozó segítő szakemberek vettek részt az előadásokon, alkalmanként 50-100 fő.

Az előadássorozat célja olyan gyakorlati, módszertani ismeretek nyújtása a hallgatóságnak, melyek segítségével szakmailag felkészülten és könnyebben el tudnak igazodni klienseik problémáiban. Érzékelhetővé válik számukra a segítség-kompetencia rendszere, az elsajátított módszereket megfelelően alkalmazni tudják.

Az előadók, Dr. Szála Erzsébet főiskolai tanár, Karasuné Lőczy Judit szociális otthoni igazgató, pszichopedagógus, Dr. Gőgös Péter szülész szakorvos, Nagy János szociális munkás, Urbanekné László Judit szociálpolitikus, Nógrádi Gáborné mentálhigiénés tanácsadó voltak.

1995. február 3-án jótékonyági bálra került sor a Családsegítő Központ „Segíts, hogy segíthessünk!” Alapítványa javára. A Helyőrségi Klub nagytermet 140 fős vendégsereg töltötte meg. A Nagykanizsai Szuperinfóval közösen rendezett bált Dr. Kaszás Gizella, a Családsegítő Központ vezetője, Dr. Csáka Iván, az alapítvány kuratóriumának elnöke és Dr. Nagy Imre, a Szuperinfó országos hálózatának ügyvezető igazgatója nyitotta meg. Az est sztárvendégei voltak: Karda Beáta énekesnő és Harsányi Gábor színművész. A Vigadó zenekar húzta a talpalávalót. A rendezvényt a város ötven vállalata, illetve vállalkozója támogatta. A rendezők ezúton is köszönetet mondanak mindenkinek, aki felajánlásával, munkájával, a báli belépő megvásárlásával elősegítette az immár hagyománnyá vált bál megrendezését, az Alapítvány célkitűzéseinek megvalósulását.

Szintén a város, sőt a megye határait átlépő, négy megyét érintő regionális rendezvényre került sor a Családsegítő Központ, a Magyar Családsegítők Országos Kamarája Dél-Dunántúli Régiója és a Nagykanizsai Polgármesteri Hivatal szervezésében 1995. szeptember 26-án. A szintén a Helyőrségi Klubban megrendezésre került szakmai konferencia a „Családok a mentális és anyagi elszegényedés csapdáiban” címet viselte.

Suhai Sándornak, a város polgármesterének megnyitó szavai után Dr. Molnár Péter egyetemi tanár (SOTE Magatartástudományi Intézet) előadása hangzott el, melyben főként magatartástudományi szempontból elemezte a családok helyzetét, magatartástudományi szempontokat felvonultatva az elszegényedés csapdáinak elkerülésére. Ezt követően Dr. C. Molnár Emma pszichológus kandidátus a családdá szerveződés, a gyermek megszületésének időszakát emelte ki előadásában, mint az egyik legfontosabb időszakot a szülők egymáshoz való viszonyrendszerében. Ezek után Bánfalvy Mária szociológus, a Népjóléti Minisztérium munkatársa tartott ismertetőt a mintegy kétszáz érdeklődőnek.

Délután a szakmai műhelyekben — a felkért szociológus szekcióvezetők irányításával — az előadásokról, a továbbképzés lehetőségeiről váltottak szót a szociális szakma dolgozói.

A karácsony jegyében két ünnepségre került sor. December 20-án a HSMK-ban „Gyermekek karácsonya” keretében 100 gyermeket ajándékoztak meg 500 Ft értékű édességcsomaggal. A ZÉTA Kereskedelmi Rt.-vel közösen rendezett programot a Hunyadi-iskola diákjai hangulatos műsorral tették bensőséggé.

A másik ünnepség, az „Idősek karácsonya” december 21-én szintén a HSMK-ban volt. A rendezvényt, melyre 80 idős embert hívtak meg a Családsegítő Központ a Magyar Vöröskereszt Városi Vezetősége, a Caritas és a Polgármesteri Hivatal Egészségügyi és Szociális Osztálya közösen rendezte. Dr. Szakáll István meleg szavai nyitották meg a bensőséges rendezvényt, melyben a helyi és a Zalakomári Általános Iskola diákjai kedveskedtek az időseknek.

Az év során az intézmény színvonalasan valósította meg elsődleges céljait: a személyek és családok szociális és mentálhigiénés problémái esetén az életvezetési nehézségek elhárítását és feloldását, továbbá a helyi szociális szükségletek feltárását és megoldásuk elősegítését.

„...azóta jóra fordult minden:
kiúttalanságunkban felmáztunk
a keresztre,
felfeszültünk,
és vártuk a télidőt,
a lombtalanítást,
hogy látva lássunk,
hogy látva lássatok.”

(Bence Lajos: *Ars poetica*)

Karnyújtásnyira élnek tőlünk, s erről megfedkezni látszunk. Pedig a lehetőségek, a kölcsönös akarat adott a szlovéniai magyarok és Nagykanizsa városa folyamatos kulturális kapcsolatára.

A Cserhádi Szakközépiskola történelem munkaközössége kezdeményezésére, az iskola magyartanárainak segítségével — kihasználva az Identitás Szabadegyetem teremtette rendszeres érintkezést — Dr. Tarjányi Gyuláné szervezésében a város magyar- és történelemtanárai számára példaadó találkozóra került sor. A rendezvény anyagi háttérét Janzsó Antal igazgató biztosította.

A lendvai meghívottak már 1995 szeptemberében előkészítő látogatáson

Dr. Tarjányi Gyuláné, Cseke Zoltán, Göncz László és Dr. Bence Lajos

voltak a városban, ekkor kellő példányszámú szlovéniai magyar nyelvű kiadványt hagytak itt, melyeket ajándékozásra, az érdeklődés felkeltésére használhattak a szervezés során. A rendezvényre újabb kiadványokkal érkeztek a vendégek. Fesztóry Éva a vendégek fogadásában, Tiszainé Dolmányos Teréz a versmondók felkészítésével segítette a program létrejöttét.

1995. október 26-án délután Lendva, Maribor és a Mura menti régió közmegebecsülésnek örvendő alakjai jöttek el városunkba. Itt volt Göncz László, a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója és Dr. Bence Lajos, a lendvai Népújtság főszerkesztője, költő, akit Czine Mihály a magyar líra egyik tiszta hangjának tart.

A maribori egyetemen oktató Dr. Varga József, és a muravidéki RTV-t igazgató Szunyogh Sándor — bár megjelenni nem tudtak — rövid alkotói portréval és néhány, a cserhátis diákok által előadott verssel szerepeltek.

A verseket az iskola diákjai, Fehér Zsanett, Jakab Klára és Szabó László tolmácsolták a negyven fős hallgatóságnak.

Nagy hatást gyakorolt a vendégek szép magyarságú beszéde, a megrendítően őszinte versek, az ironia, mindezek azonnali reakciót váltottak ki az értő közönségben.

A délután kedves színfoltja volt a letenyei rajszakkör képajándékának átadása. A kanizsaiak sok könyvet, folyóiratot küldtek a lendvai iskola könyvtárának, illetve a Művelődési Intézet klubjának. A rendezvény a maga vox humánájával járult hozzá ahhoz, hogy „Írott szóval idegenben” (Bence Lajos) még bátorosabb legyen a megmaradás. Mindez pedig a hazai magyarság, így a kanizsaiak értő, együttérző féltése mellett történjen.

Dr. Rózsáné Dr. Lendvai Anna megyei szaktanácsadó szavai zárták a rendezvényt.

A kapcsolat élénkségére jellemző, hogy a lendvai Magyar Nemzetiségi Intézet szervezésében megrendezésre került „Írott szóval a megmaradásért” című, a kisebbségben élő magyar írók találkozója (1995 novemberében) Cseke Zoltán a Thúry Szakközépiskola igazgatója, az Identitás Szabadegyetem főszerkesztője és Dr. Tarjányi Gyuláné meghívást kaptak. Az ő iskoláik tanárai és diákjai képviselték Kanizsát az erdélyi, kárpátaljai, szlovákiai, vajdasági és horvátországi költők találkozásán.

Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház

A művelődési ház jeleskedik a helyi művészeti csoportok támogatásában és a helyi alkotók bemutatásában.

Két zalai alkotó, Orsós Jakab író és Rorhböck Jenő fafaragó bemutatkozását emeljük ki a programok közül.

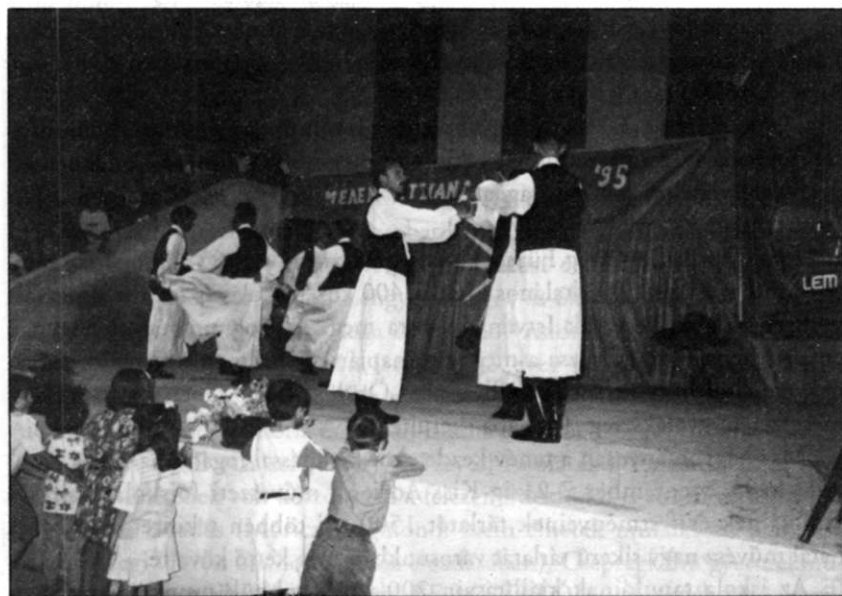
Május 26-án a Gellénházán élő Orsós Jakab, a Zalai Írók Egyesületének elnöke mutatta be és dedikálta Gyökerezés című kötetét. A nagyszerűen mesélő író szavaival most is magával ragadta szépszámú közönségét.

Az október 20-án bemutatkozó Rorhböck Jenő — fadaragásai mellett — most márványból faragott szobrokat és szép használati tárgyakat, bútorokat is bemutatott. A kiállítást élénk érdeklődés övezte, többen többször visszatértek gyönyörködni a kiállított tárgyakban.

A Dél-Zala Néptáncgyűttes 1995. július 28-tól augusztus 7-ig Görögországban szép sikerrel szerepelt egy nemzetközi fesztiválon. A vendéglátó görög együttes még augusztusban Kanizsára látogatott. Az Erkel Művelődési Ház szervezett számukra közös programot.

1995. augusztus 27-én a „házban” egész estét betöltő műsorral mutatkozott be a két néptáncgyűttes. A jó hangulatú műsor megerősítette, hogy nem idegen a magyar közönség számára a görög népzene és néptánc. A sok szép, szemet gyönyörködtető népviselet az élő hagyományt tükrözte. Végül görög-magyar táncházba invitálták a műsor közönségét, az éjfélig tartó program után már a szirtaki lépései is olyan egyszerűnek tűntek, mint a csárdásé.

Az együttes számára a nyár betetőzését, hosszú évek színvonalas munkájának elismerését jelentette az, hogy 1995. szeptember 4-én megkapták a Bányaiari Dolgozók Szövetségének „Művészeti Nívódíj”-át.

A Görögországban vendégszereplő Dél-Zala Néptáncgyűttes

A művelődési házhoz — megalakulása óta — már közel ötven éve kötődő Olajbányász Fúvószenekar nagyszerű koncertet adott 1995. november 24-én. Világlágereket, örökzöld dallamokat hallhatott a közel két órás koncert kétszáz fős közönsége. A megszokott indulózás helyett — már évek óta — Ámon István karnagy vezetésével rendkívül sokoldalú és gazdag repertoárral bővülte el — gyakran vastapsot produkáló — közönségét a zenekar.

Munkájukat — az ehhez hasonló sikerek mellett — 1995. október 23-a óta „Nagykanizsa Megyei Jogú Városért” kitüntetés is dicséri.

Hevesi Sándor Általános Iskola

Az iskola a város jeles évfordulója jegyében szervezte hagyományokra visszatekintő rendezvényeit.

A diákok művészeti-esztétikai nevelése a célja a már 6. éve az iskola galériájában rendezett kiállításoknak. Az aulában kialakított kiállítási területen, a kötelező tárlatlátogatás érzése nélkül találkozhatnak diákjaik — gyakran más iskolák diákjai is — a képzőművészeti alkotásokkal.

„Sosem volt állatok” címmel — Kanizsa általános iskolásai részére — meghirdetett gyermek-képzőművészeti pályázat anyagát láthatták az év során először az érdeklődők. Kustár Zsuzsa nyitotta meg a Márkus Erzsébet és Lengyák István szervezte kiállítást. A harmadfél ezer érdeklődő a Péterfy-, a Rozgonyi-, a Zemplén-, a Zrínyi- és a Hevesi-iskola diákjainak alkotásait tekinthette meg.

A programot Kustár Zsuzsa és Haraszi Janka iparművészekén kívül Török László (Fotoszerviz), Kónya Katalin (Édesség bolt) és Szeder Tibor (Discovery Toys játszóház) támogatták.

1995. március 3-20-ig Magyar Ferenc fotóművész, a Nimród című lap főfotósának 47 természetfotóját tekintette meg kb. 2500 néző. A Dunántúli Természetvédelmi Igazgatósággal és a Zrínyi-iskolával együttműködve jött létre a tárlat.

1995. április 13-28-ig Füzesi Zsuzsa grafikusművész 65 alkotásának mintegy 350 óvodás, 1200 általános iskolás, 400 középiskolás és felnőtt látogatója volt. A tárlatot Lengyák István nyitotta meg. A program fényét nagyban emelte, hogy Füzesi Zsuzsa a megnyitó napján dedikálta könyveit. Az iskolának emlékül hagyott soraiból idézünk: „Örülök, hogy képeim igen kedves, meseszerű gyereksereg „karéjába” kerültek.”

Már hagyományosan a tanév kezdetekor kiállítással fogadja az iskola tanulóit. 1995. szeptember 7-21-ig Kiss Adrienn művészeti főiskolai hallgató grafikáinak és festményeinek tárlatát 1500-nál többen tekintették meg. A fiatal művész nagy sikerű tárlatát városunkban még kettő követte.

Az iskola tanulóinak kiállításain 200-nál is többük munkája szerepelt. Ezek közül a legnagyobb a Hevesi Napokon a HSMK-ban rendezett kiállítás

volt. Ezt a felsősök októberi, majd az alsósok decemberi kiállítása követte. Ezeket a tárlatokat kb. 2600 néző látta.

A Hevesi emléknapok jelentették ebben az esztendőben is a programok csúcspontját. Az 1995. május 2-7-ig a HSMK-val együtt szervezett rendezvények most is rendkívül változatosak voltak. A névadó, Hevesi Sándor emlékének ápolását célozzák a programok. Az iskolában és a Fő úton található emléktáblák, a HSMK-t díszítő emlékszobor koszorúzásán túl az iskola pedagógusai, diákjai képzőművészeti alkotásait tekinthették meg a résztvevők. Közük a „Színházi élményem” címűt, melynek megnyitóján a Hevesi óvodások közreműködtek.

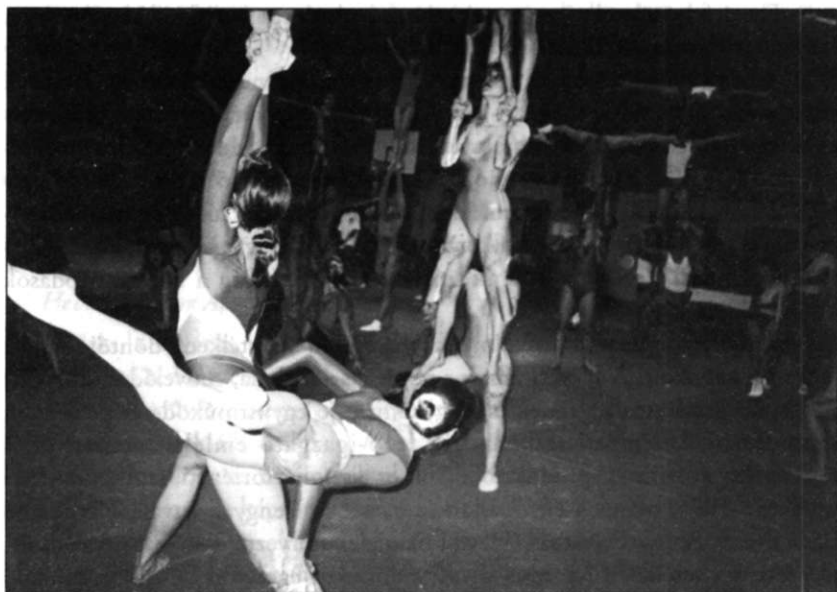
„Színház az egész világ...” című színháztörténeti vetélkedő döntője zajlott ezeken a napokon. A Hevesi Sándor nevét viselő iskola, művelődési központ és színház közös, Zalaegerszeg és Nagykanizsa jó együttműködését példázó, a legendás hírű nemzeti színházi rendező-igazgató emlékét szépen őrző hagyomány ezévi „nagyprodukciója” volt ez a színháztörténeti, színházelméleti vetélkedő 1995. május 4-én. A Márkus Erzsébet, Lengyák István, Némethné Rádi Éva és Boncz Barnabás (Hevesi Színház) szervezte — 7-8. osztályosoknak kiírt — vetélkedő 3 fordulós volt, a döntő az egerszegi Dózsa-, a kanizsai Hunyadi-, Zemplén- és Zrínyi-iskolák vetélkedését hozta.

A döntő — ahol a gyerekek látványos produkciókat mutattak be — Montágh Imre Mondjam vagy mutassam című könyvére épült. A résztvevőknek különösen tetszett, hogy a döntő nem lexikális ismeretekre épült. A mindenkiben rejlő „játékos gyermek”-re volt kíváncsi a Dobó László vezetésével működő zsűri, amikor a situációs játékokból, helyzetgyakorlatokból, mimikai és artikulációs feladatokból álló vetélkedést értékelte. A szereplők produkciói a felnőtteknek is élményt jelentettek.

Az emléknapoknak a megye, sőt az ország határait is átlépő jelentőségű rendezvénye a Nemzetközi Sportakrobatikai Verseny volt. A világ élvonalában szereplő Hevesi DSE versenyzői első helyezést értek el több számban a Csehországot, Németországot, Lengyelországot és Skóciát képviselő csapatok között. A női párost Gajcsi Réka és Kondor Andrea, a fiú négyest Barics Olivér, Sziklai Gábor, Furdán István és Szever Károly, a vegyes párost Ramocsa Krisztián és Kreiner Aida nyerte. A női hármas 4. helyezettjei László Alexandra, Prunner Viktória és Orbán Emilia lettek.

A Hevesi DSE (Gajcsi József), a Hevesi-iskola és a Zalaerdő szerencsés együttműködésének volt köszönhető a félezer érdeklődőt is vonzó viadal.

Színházi előadás (Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzsikaszó nélkül, a Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház előadásában), Csepregi Éva gyermekműsora, az alsósok „tátikája”, a felsősök „BE-MUTATÓJA”, játékdélután („kreál-

A sportakrobatikai verseny résztvevői bemelegítenek

dával”), családi játszóház, óvodás mesemondók bemutatkozása, sportnap tette teljessé az emléknepokat.

Hevesi Sándor Művelődési Központ

A művelődési központ több évfordulós rendezvénynek adott otthont. Az alábbiakban az intézmény saját szervezésű programjairól szólunk.

Az évforduló ünnepségsorozatát az alkalomhoz illő kiállítással kezdték: a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből válogatva Bortnyik Sándor (1893-1976) Munkácsy-díjas grafikus- és könyvművész életművét mutatták be 1995. április 20. és május 14. között.

A magyar avantgárd jeles alakját Bakos Katalin művészettörténész ajánlotta a megnyitó közönségének figyelmébe.

Április 20-án este 19 órától került sor a 750. évforduló tiszteletére szervezett gálaestre.

A város művészeti csoportjainak közreműködésével — Horváth István műsorvezetésével — zajlott a színvonalas műsor, melyen fellépett az Olajbányász Fúvószenekar, a zeneiskola fúvósnégyese, Horváth Hermina versmondó, a Dél-Zala Táncegyüttes, a Batthyány Gimnázium Virág Benedek Kórusa, Galambos Livia és Várkonyi Katalin operaénekesek, Hegedűs Gönczy Katalin zongoraművész.

Április 22-én került sor a HSMK Virágballjára, melyet Mulasics Andrásné virágkereskedő közreműködésével rendeztek meg. A talpalávalót a Los Angelitos dél-amerikai együttes és a Noszatalgia Zenekar húzta.

Május 26-án este került sor az I. Dunántúli Folk és Blues Zenei Fesztiválra, ahol az Igricke Együttes, a Patkó Banda, a Bojtár Népzenei Együttes, a The Innocents, Dinnyés József, a PMD Apák és Fiúk, a Los Angelitos, a Maskarades valamint Török Ádám és a RABB léptek fel, nagy közönségsikerrel.

Természetes igény volt az évfordulóját ünneplő városban történeti előadások megtartására, ahol — ez külön értéke a kezdeményezésnek — kizárólag helyi kutatók ismertethették eredményeiket az érdeklődők előtt:

1995. október 25.: Dr. Horváth László: Régészeti ásatások Nagykanizsán és környékén,

1995. november 8.: Dr. Rózsa Miklós: A mesterlegények vándorkönyve, mint a rendészeti igazgatás eszköze,

1995. november 15.: Horváth Krisztina: Holocaust-kutatás,

1995. november 22.: Jászberényi László: Művelődési viszonyok a 17-18. századi Nagykanizsán,

1995. november 29.: Dr. Rózsáné Dr. Lendvai Anna: Kézműipar és céhek Zala megye mezővárosaiban,

1995. december 6.: Dr. Dobó László: Színháztörténeti kérdések Nagykanizsán,

1995. december 13.: Göncz Ferenc: A közigazgatás története Nagykanizsán a kiegyezéstől 1990-ig.

A színvonalas előadásokat főként általános és középiskolások látogatták.

Kanizsa neve az országban — lassan a világban is — immáron összeforrott a remek jazzfesztiválokkal.

1995. október 13-14-én került sor az V. Alpok-Adria Nemzetközi Jazzfesztiválra. Minden jelentősebb országos lap tudósított az eseményről, a Magyar Rádió pedig egyenesben közvetítette.

A közreműködők imponáló névsora: IN LINE és Krzesimer Debsky (Lengyelország), Tin-Tin Quartet és Fekete István (trombita), Jirzi Stivin Quartet (Prága), Budapest Ragtime Band, E.S.P. Group, Vukán Trió és Art Farmer (USA), Kruza Quartet és Kósa Zsuzsa (ének).

A rendezvény fővédnöke: Dr. Fodor Gábor művelődési és közoktatási miniszter volt, aki személyes látogatásával is megtisztelte a várost és a HSMK-t.

A főszponzor, a Kanizsa Sörgyár Rt. jelentős támogatást nyújtott a fesztivál megrendezéséhez, de mások is segítették e jeles program megvalósulását.

Ezek a következők voltak: Magyar Rádió, Zala Megye és Nagykanizsa Megyei Jogú Város Közgyűlése, DKG-EAST RT., MOL RT. Bányászati Üzem, Rotary Fúrási Rt., Kögáz Rt., OTP Bank Rt. Nagykanizsai Fiókja, Zalaerdő Rt., Alkotmány Tsz., Kanizsa Centrál Kft., Westel Rádiótelefon Kft., Szőlőskert Fogadó, VÁM-ZOLL Consulting Bt., ÁB-AEGON Nagykanizsai

Fiókja, I. sz. Téglagyár, Dél-Zala Áruház, Irodotech Kft., Zala Patyolat Kft., Rynoland, „Pillér-I” Kft., Szatócs Bt., Kanizsai Nyomda Kft., Krémer József, Dávid Ernő, Szőlő-Bor Kft., Nagykanizsai Szuperinfó, Kanizsa és Vidéke Extra, Flamingó Music Shop, Tóth Sándor, Fókusz Üzletház, Blues Box, Halász Károly Fémszerkezetgyártó Műhelye.

Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola

1995 márciusában a 750 éves évforduló tiszteletére az iskola képzőművészeti, irodalmi és történelmi témájú pályázatot írt ki 6-18 éves korú fiatalok számára. A „Kanizsa gyerekszemmel” című pályázatra 180 általános és középiskolás pályamunkája érkezett. Az alkotásokat Kotnyek István, Ludvig Zoltán, Pék Pál és Dr. Hováth György értékelte és bírálta.

A legjobb képzőművészeti alkotásokat a HSMK Ifjúsági Galériájában mutatták be. A díjkiosztó ünnepségre és gálaműsorra 1995. szeptember 29-én került sor a HSMK színháztermében. A pályázók, szereplők és nézők hetedfél-százas tábora tekintette meg a 4.B és a 8.A és B osztályok műsorát.

A szervezésben, rendezésben Dezső Ferenc igazgató mellett jelentős szerepet vállalt Bolf Mária, Falka Lászlóné, Jakabné Czulek Ágota, Jármái Gáborné, Kókainé Hámorszki Éva, Dr. Tolnainé Demeter Csilla.

A rendezvény nem jöhetett volna létre a Mol Rt. Bányászati Üzemigazgatósága, a Rotary Fúrási Rt., a HSMK, a Ryno Kft. Kulturális Menedzserirodája, a Dráva Piért Rt. Nagykanizsai Kirendeltsége anyagi támogatása nélkül.

Idegenforgalmi konferencia

A MOL Rt. Üdültetési és Szállodai Üzletág és a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Nagykanizsai Vállalkozásfejlesztési Irodája idegen-

forgalmi konferenciát szervezett Veszprém, Somogy, Vas és Zala megye idegenforgalmi, szállodaipari vállalkozásainak képviselői, megyénk önkormányzatai, a megye vendéglátást oktató középiskolái vezetőinek (150 fő) részvételével 1995. szeptember 7-én.

A szervezők, e két kanizsai érdekeltségű szervezet — a térség idegenforgalmának minden területét áttekintve — a gazdasági kibontakozás lehetőségét vitatták meg. Jó „lelki környezet” volt ehhez a 750 éves első írásos említését ünneplő város, mely a vendéglátásban komoly hagyományokkal rendelkezik.

MOL

**MAGYAR OLAJ- és GÁZIPARI
Részvénytársaság**

A „Magyarország idegenforgalmi helyzete, kilátásai, különös tekintettel a nyugat-dunántúli régióra” címmel meghirdetett program védnökei Dr. Schagrin Tamás, az Országos Idegenforgalmi Hivatal (OIH) elnöke és Dr. Varga László, a Zala Megyei Közgyűlés elnöke, valamint Suhai Sándor, Nagykanizsa Megyei Jogú Város polgármestere voltak.

Litter Nándor, a MOL Rt. Üdültetési és Szállodai Üzletág igazgatója nyitotta meg a konferenciát.

Őt a felkért előadók követték, Pócs Ervin, az OIH főosztályvezető-helyetese hazánk idegenforgalmi helyzetéről és jövőképeéről beszélt, Dr. Kovács Miklós, a Siótour elnök-vezérigazgatója az utazási irodák piacán kialakult versenyről szólt. Jászberényi László Nagykanizsa vendéglátásának történetét elevenítette fel, Alf Martienssen, a Merten és Martienssen cég ügyvezetője „Minőségbiztosítás a szállodaiparban és az utazási irodáknál” címmel tartotta meg előadását. Dancs Zoltán, a Pannon Consulting Group Kft. ügyvezető igazgatója a Zala megyei turizmus koncepcióját vázolta fel.

A megyében folyó vendéglátóipari és idegenforgalmi képzésről Bogár Imre, a zalaegerszegi, Musztics László, a keszthelyi és Cseke Zoltán, a nagykanizsai szakközépiskola vezetője beszélt. Nagy öröm volt számukra, hogy egy ilyen szakmai közeg előtt bemutatkozhattak. A megye szerencsés adottságából fakadó gyógyidegenforgalomról Dr. Lukács Ferenc, a Hotel Carbona (Hévíz) és Horváth Vencel, a Gránit Rt. vezérigazgatója (Zalakaros) beszélt. A Balaton helyzetéről és jövőjéről Rosta Sándor, a Balaton Alapítvány elnöke szólt. A Zala Megyei Iparkamara képviselőjében Rech Attila beszélt a Kereskedelmi és Iparkamara szerepéről az idegenforgalomban.

A konferencia egyik üzenete az volt, hogy a helyi idegenforgalmi szerveződések szerepét növelni kell az idegenforgalmi ágazat egészének eredményessége érdekében.

A másik pedig így fogalmazható meg: helyre kell állítani a bizalmat az idegenforgalmi szakma tisztességes képviselőivel szemben.

Lukvár Ferencné és munkatársai, a MOL Rt. Üdültetési és Szállodai Üzletág dogozói voltak a fő szervezői és lebonyolítói a programnak, Fekete József, a Nagykanizsai Vállalkozásfejlesztési Iroda irodavezetője szakmai segítségnyújtásával.

Varga Gábor (Coca-Cola Amatil Hungary Kft.); Ragats József (Borsodi Sörgyár Kanizsai Depo); Egri Ferenc (Douwe Egberts Compact Kft.) szolgáltatásukkal segítették a programot.

A Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat első éve

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat 1995. január 6-án alakult a szavazók, a város lakossága akaratából. Az 5 tagú testület elsősorban a város cigányságá-

nak érdekképviseletét és a cigány kultúra szolgálatát tűzte ki célul. Az érdekképviseletben már kezdetekkor sem kívánt párthoz, pártokhoz kapcsolódni, politikai függetlenségét a későbbiek során is fönn tudta tartani. Ezt azonban nem elzárkózással, hanem sokrétű és sokszintű megállapodásokkal érte el.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat csak a települési önkormányzattal, a Polgármesteri Hivatallal, az érdekképviseleti és a szociális tevékenységet folytató szervezetekkel szorosan együttműködve tudja elképzelni a város cigányságának hathatós, tartós érdekképviseletét. Természetesen ez azt is jelenti, hogy a cigánysággal valamilyen módon foglalkozó, munkakapcsolatba kerülő szervezetek, hivatalok, oktatási intézmények számára is szükséges a kisebbségi önkormányzattal való együttműködés, s ezt a rendszeres munkakapcsolatot — az első év eddigi tapasztalatai alapján nyugodtan mondhatjuk — igénylik is az említettek.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke Teleki László, alelnöke Váradi Istvánné. Tagjai: Molnár Jenőné, Csontos Józsefné és Ferkovics József. Utóbbiak a feladatokat önmaguk közt felosztva, társadalmi megbízatásként végzik, csekély tiszteletdíjért, napi 8-10 órában. Két bizottságot is alakítottak: Oktatási és Kulturális Bizottságot és Szociális Bizottságot.

Az önkormányzatban team-munka alakult ki, melyben 3 állandó segítő is részt vesz: Szirmai István (az említett bizottságok külső tagja), Farkas Tibor és Kardos Ferenc.

A Kisebbségi Önkormányzat hivatalát szeptember 31-ig 565-en keresték fel, elsősorban lakás, állás és pénzügyi támogatás ügyében. Az esetek kb. 40%-ában tudtunk segíteni. A többi esetben vagy jelenleg megoldhatatlan problémával álltunk szemben, vagy a megfelelő, segíteni képes szervhez, hivatalhoz irányítottuk az ügyfelet.

Lakásügyben a sok igény és a kevés lehetőség sokszor teremtett feszült hangulatot a Kisebbségi Önkormányzat irodájában. Ennek ellenére ezen a területen is sikerült előre lépni.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal közti jó viszonyt jelzi, hogy szóbeli megállapodást kötöttünk a lakáskiutalások ügyében, ennek értelmében ez évben 6 (az első félévben 3) lakás bérlőjére tehetünk javaslatot. A döntést mindig alapos környezettanulmányok előzik meg.

Családlátogatásokat folytattunk az év folyamán, elsősorban az általános iskolás gyerekek szüleinél, hogy pontosabb információink lehessenek. Eddig 96 családnál voltunk, s részben szociális, részben oktatási kérdésekre kaptunk válaszokat. A nehéz sorsú gyermekek érdekében, a felméréseinkre, ismereteinkre támaszkodva pártfogói rendszert szerveztünk, melyben kiskorú gyerme-

kek fölötti pártfogói felügyeletet vállalnak az önkormányzat tagjai. Eddig 2 fő pártfogol 3 gyereket.

Az Oktatási és Kulturális Bizottság a következő célokat tűzte maga elé erre az évre:

— Szeretné segíteni az általános iskolákban tanuló cigánygyerekek felzárkóztatását.

— Klubrendszert alakít ki és működtet, ahol szabadon választottan, igény szerint a cigány kultúra, hagyományok ápolása, terjesztése, a kulturális örökség gyarapítása a cél.

— Közvetítő szerepet vállal egyrészt intézményi szinten (óvodák, iskolák, hivatali szervek között), másrészt az interperszonális kapcsolatokban, (gyerek és szülő, gyerek és gyerek, szülő és szülő között).

Az első év az alapok lerakásával, a célok érdekében kívánatos munka meghatározásával és elkezdésével telt el.

A normatív etnikai támogatások felosztása iskolánként — együttműködési megállapodások keretében — közreműködésünkkel történt meg. Ebből finanszíroztuk a pótvizsgára való felkészítést, a balatonmáriai nyári hagyományörző-nyelvi tábort.

A második félévben — szintén együttműködési megállapodások keretében — cigány népismereti oktatást kezdtünk el, egyedülként az országban, az általános iskolákban. Mind a 14 nagykanizsai iskola igazgatója és tantestülete pozitív, példaértékű módon állt ügyünk mellé. Ennek következtében 110 órát tarthattunk összesen, 4 állandó előadóval (Teleki László, Szirmai István, Farkas Tibor, Kardos Ferenc) és vendégelőadókkal. Eddig vendégelőadónk volt: Raduly István, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztályának vezetője, Fátyol Mihály a CISZ ügyvezető igazgatója.

Az órák mellett vándorkiállítást rendeztünk 8 iskolában és a HSMK-ban. A kiállításokat Molnár Jenőné vezette. Oktatási munkánkat Orsós Vendel és Bogdán Ferenc zenészek segítették, színesítették.

A cigányklub idén április 28-tól működik. Először zene, tánc és rajz, szeptembertől irodalmi és cigány nyelvi oktatással. A klubba 48 gyerek jár. Az irodalmi kör munkáját szeptembertől Horváth István Radnóti-díjas versmondó vezeti. A cigány nyelvoktatást Csontos Józsefné, a zenei csoportot, ahol gitározni tanulnak a gyerekek, Orsós Vendel és Ste³ovics Attila, a táncosokat Horváth Zoltán, a rajzosokat pedig Ferkovics József vezeti. A klub működését Várad Istvánné koordinálja, szervezi.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat a folyamatos programok mellett ünnepi rendezvényeket is szervezett. A fontosabbak közülük (időrendben):

Farsangi Bál — 1995. február 26.,

Roma Kulturális Nap — 1995. április 22.,
Gyermeknap — 1995. május 28.,
Cigányholocaust megemlékezés — 1995. július 29.
Sport és Kulturális Nap — 1995. szeptember 16.
Mikulásünnep — 1995. december 5.
Nemzetiségek Napja — 1995. december 15-én.

A Nemzetiségek Napja alkalmából 4 díjat és egy posthumus díjat adtunk ki. Ezeket a díjakat az elmúlt 10 évben a nagykanizsai cigányságért sokat tettek közül két cigány származású és két nem cigány származású kapta a kisebbségi önkormányzati testület szavazása alapján, eddigi tevékenységük elismeréséért. Idén Marosi Attila, Farkas Tibor, Kővári Jánosné, id. Orsós Vendel kapta, valamint szintén az eddigi munkájáért a nemrég tragikus hirtelenséggel elhunyt Nagy László.

Ezt a díjat a Kisebbségi Önkormányzat minden évben ki kívánja adni.

Idén két nyelvi-hagyományörző tábort szerveztünk.

Az elsőt Balatonyörökön (1995. június 10-15.), ahol Zala megyei cigánygyerekek vettek részt, mivel a tábor fő szervezője az MCKSZ Zala Megyei Tagszövetsége volt.

A másodikat Balatonmárián (1995. augusztus 14-21.) csak nagykanizsai gyerekek részvételével.

Ezekben a táborokban napi foglalkozásokban ismerkedtek a gyerekek a cigány nyelvvel, kultúrával, történelemmel, hagyományos mesterségekkel.

Mozgalmas és úgy vélem eredményes évet zárt az önkormányzat kulturális téren is.

Ezt a munkát segítette a CKÖ által idén — pályázati pénzekből — kialakított Regionális Cigány Közgyűjtemény, mely a programok háttéranyagait hozza létre. Segíti a cigánysággal foglalkozó kutatók munkáit.

Mindent egybevetve a Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat, mint látható, széleskörű szociális és kulturális munkát végez, tevékenységi köre egyre bővül. A vállalt feladatokhoz a társadalmi háttér, hivatali környezet megfelelő, az együttműködések azt eredményezik, hogy hatékonyabban tudja képviselni a nagykanizsai cigányság valós érdekeit, nem a városlakókkal szemben, hanem velük együtt, értük is dolgozva.

Az eddig elért eredményeink országos visszhangot is keltettek, amit jól mutat a gyakori személyes érdeklődés, látogatás, rengeteg meghívás és segítség. Úgy érezzük, Nagykanizsa hírnevét is öregbítette önkormányzatunk az országban idej munkájával. E sikernek oka legfőképp a képviselők és segítők időt és fáradságot nem ismerő társadalmi megbízatású munkájával egyeztetett, erősített munkája.

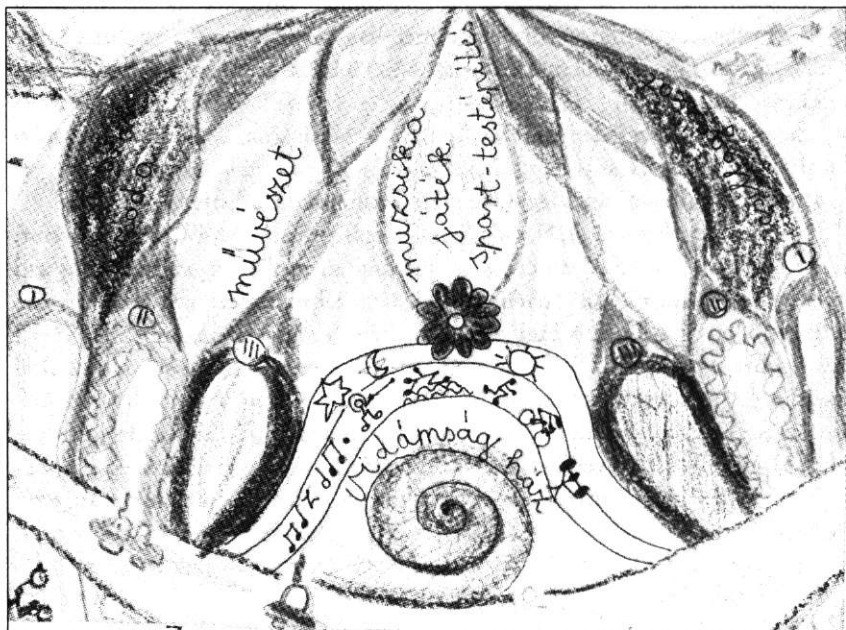
Reméljük, hogy a jövőben is ilyen bizalmat ad a települési önkormányzat, a Polgármesteri Hivatal, illetve a város lakossága az önkormányzatnak.

(A híradást készítette — Teleki László elnök beszámolója alapján — Kardos Ferenc, az önkormányzat társadalmi munkás munkatársa.)

Nagyrác Utcai Általános Iskola

Az iskola alapításának (1928) 65. évfordulójára született Nagykanizsai Nagyrác Utcai Általános Iskola története című kötet — Tulok József munkája — 1995-ben jelent meg. A kötet a kiskanizsai oktatás kezdeteit is számba veszi, így az 1882-ben megépült Rác utcai iskolát is, melyet a mai Nagyrác-iskola előzményének tekint.

Ebben az intézményben ma szakiskolát is működtetnek. Ennek köszönhető, hogy pályaválasztási kiállítást szerveztek az itt 9-10. osztályban oktatott szabás-varrás, bőrműves, gazdaasszony, zöldségtermesztő szakon továbbtanulni szándékozó diákok számára. A gyakorlati bemutatóval színesített kiállítás 1995. november 20-23-ig várta vendégeit a volt Úttörőházban. A szakiskola 10.A és 10.B osztályos tanulói mellett Farkas Lászlóné, Németh Istvánné, Rigó Sándor, Tiszai Ferencné, Szabó Anita, Szalayné Hosszú Ágnes, Vass Erzsébet tanárok voltak tevékeny részesei a Dömötör Miklósné igazgató vezetésével készült kiállításnak, melyet — a város továbbtanuló nyolcadikosainak jelentős hányada — 400 fő érdeklődő tekintett meg. Az Alkotmány Tsz, a

A képzőművészeti pályázat kiállítása az iskolában

Ajándék Janikovszky Évának

Thury Szakközépiskola, a Zemplén-iskola, valamint Rigó Sándor, Szabó Imre, Szántó László, Varga György vállalkozók segítségével nem jött volna létre a rendezvény.

Kanizsa első írásos említésének 750 éves évfordulója tiszteletére Gyermek-sorsok a III. évezred küszöbén címmel — a városban és környékén — irodalmi és képzőművészeti pályázatot hirdetett az iskola magyar és rajz munkaközössége. A pályázattal az 5-8. osztályos korosztály képzeletét kívánták felkelteni sorsukkal, lakóhelyükkel, jövőjükkel kapcsolatos elképzeléseik megrajzolására, megfogalmazására. Az alkotásokból készült kiállítást 1995 májusában a HSMK-ban tekinthették meg az érdeklődők, majd a munkák az iskolában „mutatkoztak be” és adták a környezetét 1995. május 26-án az irodalmi pályázat eredményhirdetésének. Ezt az alkalmat a Janikovszky Éva írónővel való találkozás tette feledhetetlenné. A pályázat sikerét meghatározta Lukács Ibolya és Tulok József odaadó munkája.

A kezdeményezés fogadtatásán felbuzdulva az iskola rendszeressé teszi az irodalmi és képzőművészeti pályázatot.

Nevelési tanácsadók konferenciája

A Nevelési Tanácsadók Dunántúli Egyesülete és a Nagykanizsai Nevelési Tanácsadó közös rendezésében került sor 1995. november 16-án a konferenciára.

Az ún. „tanulási zavarok” és az ehhez társuló „viselkedési zavarok” problémakör megvitatását célozták a programmal.

Suhai Sándor polgármester megnyitója után Dr. Kotnyek István, a tanácskozás levezetője szöveget, bevezető gondolatait Dr. Ranschburg Jenő előadása követte.

A neves pszichológus az iskolai problémákról beszélt. A hiperaktív gyermekek viselkedésbeli, teljesítménybeli jellemzőiről szöveget. Megemlítette, hogy a tehetséges gyerekek másságával nem tud mit kezdeni az iskola. Kitért arra is, hogy az agresszív magatartás a 9-10 éves fiúk esetében a fejlődés természetes velejárója, a szorongó, a pedagógusnak az órán kevés gondot okozó, „csendes” gyermekekre kellene sokkal több figyelmet fordítani a nevelés során.

Dorner Márta klinikai szakpszichológus a szenzoros integrációs terápiáról tartott előadást. Ezt a kaliforniai terápiás módszert tíz évvel ezelőtt Budapesten a IX. kerületi Nevelési Tanácsadó honosította meg, azóta egyre több helyen — a kanizsai tanácsadóban is — eredményesen alkalmazzák a gyermekek tanulási zavarainak leküzdésében.

Dr. Páli Judit, a Nemzetközi Pető Intézet docense arról beszélt, hogy milyen fontos a játék szerepe a szocializációban és az értelmi fejlődésben.

A konferencia ideje alatt a Discovery Toys által forgalmazott — a gyermeki mozgás-, értelmi fejlesztésben felhasználható — játékok bemutatóját tekinthették meg az érdeklődő szakemberek, szülők.

A konferencia során B. Tüske Ágnes pszichológus, a helyi tanácsadó vezetője tájékoztatta az egybegyűlteket arról, hogy munkatársaival — Porkolábné Dr. Balogh Katalin pszichológus (ELTE) lektorálásával — 1995-ben egy új iskolaérettségi vizsgálati módszert dolgoztak ki. A tesztsor országos elterjesztésére 1996-ban kerül sor a Zala Megyei Pedagógiai Intézet támogatásával.

A konferencia szervezői B. Tüske Ágnes, Dr. Csíky Csabáné, Nagyné Sipos Edit, Nagy Jánosné, Farkas Ildikó voltak. A Zalai Mentálhigiénés Egyesület, a Helyőrségi Klub és a Nevelési Tanácsadók Dunántúli Egyesülete támogatta a rendezvényt.

Palini Általános Iskola

Színes programmal ünnepelt az iskola 1995-ben.

Papírgyűjtéssel és szelektív hulladékgyűjtéssel alapozták meg a hangulatot az év márciusában (folytatták szeptemberben), sőt ezzel néhány más rendezvény anyagi alapját is megteremtették. A papírgyűjtést az iskola önkormányzata, a szelektív hulladékgyűjtést, mely az itt élők felkészítését segíti a bevezetésre kerülő hulladékgyűjtési szisztémára, a Ryno Kft. szervezte.

A papírgyűjtést osztályok közötti verseny formájában rendezték. Jutott a befolyt összegből jutalmazásra és rendezvényekre is. Külön köszönik a Kanizsai Nyomda Kft. segítségét. Mindkét programban szívesen vettek részt a gyerekek, a szülők különösen a szállításban segítettek.

Az anyák napi ünnepély minden év legszebb eseményei közé tartozik. Május elején most is az első tagozatos diákok és az énekkar adta a műsort. Színes mesejeleneteket, népi táncot, aerobik bemutatót, furulyaszólót, dalokat és verseket láthatott és hallhatott a közönség. Az ünnepi műsor végén az édesanyákat és a nagymamákat virággal és maguk készítette ajándékokkal köszöntötték a diákok. Csalavári Lászlóné, Dobsa Sándorné, Kalmár Lajosné, VERNYELNÉ Takács Mária, Góber Csabáné és Sasvári Gyuláné felkészítő munkáját dícsérte a szép műsor.

1995. május 6-án helytörténeti vetélkedőre és rajzpályázatra került sor az iskolában. Az érdeklődők és a résztvevők száma meglepően magas volt. Az iskola és a helyi városépítők együttműködése hozta létre a programot.

A rajzpályázat 47 pályázójának 52 alkotását a verseny helyszínén, az iskola tornatermében állították ki.

Az óvodások közül első helyezést ért el Tizedes Petra, második Kiskovács Ágnes, harmadik Süle Fruzsina lett.

Az iskolások rajzai közül az első helyezést Olasz Erzsébet munkája kapta, második Süle Zoltán, harmadik Kósa László alkotása lett.

A vetélkedő 39 résztvevője játékos, vidám feladatokon keresztül mutatta be Palin múltjáról és az iskola történetéről szerzett ismereteit.

Összegyűjtötték a városrészsel kapcsolatos mondákat, verset írtak, megkeresték a legidősebb, a legfiatalabb lakókat.

A főleg általános iskolásokból álló mezőny minden résztvevője ajándékban részesült.

A helytörténeti vetélkedőt a nyolcadikosok csapata nyerte, Olasz Erzsébet, Koszorú Anikó, Herczeg Imre és Kiss István részvételével, Molnár György, Bakonyi Bernadett, Kelemen Laura középiskolások kerültek a második helyre, az ötödikesek Süle Zoltán, Mátyás Gábor, Dominkó Lívია és Kovács Renáta alkotta csapata lett a harmadik.

A vetélkedő és a rajzpályázat első három helyezettje külön jutalmat kapott, amelyet a városzépítők ajánlottak fel.

A vetélkedőhöz az anyagot összegyűjtötte és a programot szervezte: Vernyelőné Takács Mária és Molnárné Borsos Györgyi.

Míndezekkel még korántsem ért véget a május, hiszen 27-én, a gyereknapon a Petőfi-iskolával közösen szerveztek programot. Az iskolák közös akadályversenyen vettek részt az iskola parkjában, a halastó partján, a környező

A helytörténeti vetélkedő, hátul a kiállított képek

erdőben és réten. A versenyt közös szalonnasütés és sportjáték tette még emlékezetesebbé. Az iskola parkjában fák ültetésére is sor került. A rendezvény bizonyította, hogy a gyerekek és a nevelők szívesen töltik együtt idejüket más intézmény tanulóival és nevelőivel.

A Vers- és mesemondó verseny, melyet szintén a helyi városszépítőkkal szervezett az iskola, 1995. október 28-án zajlott.

A felhívásra óvodások, általános iskolások és középiskolások is jelentkeztek. Az egyesület vezetőségi tagjaiból, az óvoda és az iskola nevelőiből álló zsűri 33 produkciót hallgatott meg.

Az óvodások első helyezettje Sáfár Mónika lett, az alsó tagozat legjobbjai Megyes Júlia, Molnár Erika és Németh Erzsébet lettek, a felső tagozatosok közül Dominkó Anita bizonyult a legjobbnak, a középiskolások versenyét Németh Diána nyerte.

Benczikné Lippai Zita és Vernyelné Takács Mária szervezték a versenyt.

A decemberi ünnepségek a karácsony jegyében zajlottak.

December 19-én a palini templomban adtak karácsonyi műsort az iskola diákjai. Az énekkaruk már több éve ad karácsonyi koncertet a templomban. A közismert karácsonyi dalok mellett felcsendült több ritkán hallott szép darab is. Furulyaszó, hangulatos versek és az alsó tagozatos napközisek karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó jelente színesítette a műsort. Sasvári Gyuláné ének-

A kórus karácsonyi műsora a palini templomban

karvezető és Benczikné Lippai Zita napközis nevelő készítette fel a diákokat. Orgonán kísért: Mertz László kántor.

December 21-én először az iskola ünnepelt. Az alsós tanulók a délelőtt első részében színes karácsonyi műsorral kedveskedtek a felsősöknek. A feldíszített fenyőfa körül karácsonyi énekek, versek szóltak, az ünnephez kötődő népszokások elevenedtek meg. A nézők közt helyet foglaló szülők, nagyszülők és kistestvérek örömmel fogadták a műsort.

Az ünnepélyt követte a Tátika, ahol minden jelentkező kedvenc előadója bőrébe bújhatott és élvezhette előadásáért a megérdemelt tapsot. A rendezvény végén minden szereplő ajándékot kapott. A helyezetteket külön jutalom várta. E rendezvény költségeit a hulladékgyűjtésből befolyt pénzből fedezték. Az iskola egész nevelőtestülete részt vett a szervezésben.

Délután fél ötkor a Faluházban adtak műsort az óvodások és az iskola tanulói. A Palini Városszépítő Egyesület kérésére létrejött műsort nagyszámú néző tekintette meg. A legkisebbek versekkel, dalokkal, mondókákkal köszöntötték a közelgő ünnepet. Az alsó tagozatosok jeleneteiben a karácsonyi népszokások elevenedtek meg. A közel egy órás műsort az iskola énekkarának hangulatos dalsokra zárta. A felkészítő nevelők Sipos Károlyné, Lakatos Péterné, Kovács Zoltánné és Benczikné Lippai Ildikó óvónők, Dobsa Sándorné, Csalavári Lászlóné, Benczikné Lippai Zita tanítónők és Sasvári Gyuláné

Egy pillanat a kicsik karácsonyi műsorából

A tátika és hallgatósága

énekarvezető voltak.

Az év fontos eseménye volt még, hogy elkészült az iskola története. „A Palini Általános Iskola története” Takács Mária és Sabján Imre munkája.

Petőfi Sándor Általános Iskola

A Petőfi hét eseményei egyike volt az iskola Kanizsa-történeti vetélkedő-jének döntője. A négy fordulós programba 53 tanuló kapcsolódott be. Tizenketten jutottak a március 16-i döntőbe.

Decemer 15-től március 15-ig zajlott az a négy forduló, melyre egyénileg neveztek a tanulók. Az első alkalommal rejtvényt kellett megoldaniuk, majd Kanizsa hírnevét öregbítő emberek nevét kellett összegyűjteni (ez a feladat különösen érdekes volt, impozáns névsorral büszkélkedhet a város, érdemes lenne többet és többször hallani róluk, híressé vált, Kanizsához valamilyen szálon kötődő emberekről).

A harmadik feladat szintén gyűjtőmunka volt, ekkor Kanizsa nevezetes épületeiről kellett képeslapot, fényképet, rajzot, esetleg saját felvételt gyűjteni egy album elkészítéséhez. Különösen ezek a gyűjtőmunkák lelkesítették a gyerekeket, Horváth Éva, az iskola könyvtárosa sokat segített nekik ebben a munkában. Többen e munkáért különdíjban is részesültek.

„Az én városom” címmel készített fogalmazással lehetett teljesíteni a negyedik fordulót. Ebben városunkat a jövő század elején kellett elképzelnie a szerzőnek. Aki tehát mindezen fordulók után az első tizenkettőbe került, az vehetett részt a döntőn. A 80 fős hallgatóságot vonzó döntőt Dr. Molnár Lajosné és Radics Márta rendezte, a zsűriben Harangi Zsuzsa és Földi Miklósné működött közre.

A döntő résztvevői végső helyezésük sorrendjében:

1. Lőrincz Andrea (8.a), 2. Németh Balázs (8.a), 3. Király Edina (8.a), 4. Pados Zsanett (8.a) 5. Gerő Zsanett (8.a), 6. Hajnal Petra (7.a), 7. Marton Diána (8.a), 8. Horváth Tímea (7.b), 9. Zalavári Zsanett (7.b), 10. Darvas Ildikó (5.b), 11. Zalavári Mónika (7.b) 12. Zsovár Barbara (7.b)

A díjakat a Dalton és a Ryno Kft. biztosította.

Ez a házi vetélkedés jó felkészülés volt a városi helytörténeti vetélkedőre, melyen csapataik a középdöntőben az V. és a VII. helyezést érték el.

Rozgonyi Úti Általános Iskola

1995-ben az iskola a Városi Könyvtárral közösen Arany Jánosról elnevezett szavalóversenyt hirdetett. Ezzel párhuzamosan Nagykanizsáról szóló versíró pályázatot is kiírtak a 750 éves évforduló alkalmából.

21 óvodás és 55 általános iskolás vett részt a versengésekben szépszájú közönség előtt.

A szavalóverseny győztesei:

Óvodások: 1. Bán Dalma (Hevesi út), 2. Bagladi Gábor (Platán sor), 3. Tamberger Ágnes (Rózsa út)

1-2. osztályosok: Vargovics Martina (Bolyai) és Silló Dániel (Templom tér), 2. Hajmási Diána (Kőrösi), 3. Nagy Fruzsina (Rozgonyi)

3-4. osztály: 1. Pleva Nikolett (Zemplén), 2. Csabai Anna (Zrínyi), 3. Hamza Páméla (Péterfy) és Bencze Diána (Bolyai)

5-6. osztály: 1. Bartoly Ilona (Nagyrác), Dominkó Anita (Palin), 3. Balatonyi Judit (Zemplén)

7-8. osztály: 1. Juhász László (Batthyány Gimn.), 2. Szentgyörgyvölgyi Tamás (Zrínyi), 3. Sütő Hajnalka (Péterfy)

A 750 éves évfordulóra meghirdetett versíró pályázat győztesei:

Alsó tagozat: 1. Szatmári Gergely (Rozgonyi), 2. Aner Nóra (Bolyai), 3. Cs. Nagy Réka (Bolyai)

Felső tagozat: 1. Kulik István (Palin), 2. Tuboly Kinga (Kőrösi), 3. Horváth Szabolcs (Bolyai)

Az iskola diákjai szívesen vesznek részt országos, megyei és helyi rajzpályázatokon. Az 1994-95-ös tanévben 20 különböző pályázatra küldtek rajzokat.

1995. május 14-én a HSMK-ban annak a 75 diáknak állították ki mintegy 120 pályamunkáját, akik ezeken a versenyeken helyezést értek el. A kiállítás megnyitását követte az iskola kulturális bemutatója. Ezen közel 250 diák szerepelt egyéni és csoportos számokkal, produkciójukra 500 néző volt kíváncsi.

A kulturális bemutató próbájának egy pillanata

Templom Téri Általános Iskola

1995. szeptember 29-én 14 órakor nyílt meg az a kiállítás, mely az iskola több mint másfélszáz éves múltját volt hivatott bemutatni. Az iskola irodalom szakköre gyűjtötte össze és dolgozta fel az emlékeket. A kiállítást nemcsak az iskola diákjai, hanem a szülők és a nagyszülők is érdeklődéssel tanulmányozták.

A múlt és a jelen bemutatásakor is a szakkör célja az volt, hogy krónikásként örökítse meg az előző évtizedek legfontosabb adatait, eseményeit, ezzel hozzájárulva a város 750 éves évfordulójának méltó megünnepléséhez.

Városi Könyvtár

A Városi Könyvtár az „Összefogás a könyvtárakért” mozgalomban való részvétellel évfordulózott. A város dolgozószobájaként — a tanulás mellett —

az alkotás lehetőségét is megteremtette a kanizsai diáklap, a KA-LAP megjelenésével.

Az „Összefogás a könyvtárakért” mozgalom célja a társadalom összefogásának szervezése a kultúra, a könyvtárak érdekeinek védelmére. Ne jelentse a gazdasági érdekek érvényesítése a kulturális értékek háttérbe szorítását. A könyvtárak léte és fejlődése biztos pont a kulúrátlanodás ellen.

A program alapvetően kettős célt tűzött ki maga elé:

1. a könyvtárak új arculatának megjelenítése,
2. az összefogás példázata.

Az első cél lényege, hogy megváltoztassák a társadalomban ma is élő téves felfogást, miszerint a könyvtár csak a kölcsönzés illetve olvasás helye. A könyvtár ma már sokkal több ennél: a társadalmi és gazdasági átalakulás és struktúraváltás alapintézménye. A demokráciát a könyvtárakban „tanulhatjuk”. A gazdaságban nem történhet profilváltás információk, információs adatbázisok nélkül. Ezek szolgáltatásához a könyvtáraknak megvannak a megfelelő személyi és egyéb feltételei, s ha a gazdasági élet szereplői is támogatják törekvéseiket, bármikor naprakész információkkal tudnak az érdeklődők rendelkezésére állni a világ bármely részéről és bármilyen szakterületről.

A másik megközelítés kulcsszava maga az „összefogás”. Meg szeretnénk mutatni, hogy bizony lehetséges az összefogás egy szakmán belül, egy ágazaton belül, de a társadalmi és gazdasági élet többi szereplőjével is.

Az „Összefogás a könyvtárakért” országos akció Nagykanizsán is megrendezésre került 1995. október 9-15-ig. Az akció a következő felhívással indult:

„Összefogás a könyvtárakért

1995. október 9-15.

A nagykanizsai Városi Könyvtár is részt vesz abban az országos akciósorozatban, mely a könyvtárak fontosságára hívja fel a figyelmet. Célunk az, hogy a város közönsége — és minden önzetlen támogatónk — mellett a könyvtár fenntartója is győzdődjön meg

- *a könyvtárrra fordított pénz hasznáról,*
- *a mai színvonal megtartásának szükségességéről,*
- *a színvonal visszaesésének rendkívüli káráról.*

Biztosak vagyunk abban, hogy a könyvtár szolgáltatásainak, lehetőségeinek bővítése a város fejlődése szempontjából leginkább megtérülő költségvetési pénz.

Amilyen fontos a vízellátás a mindennapi létünkhöz, olyan alapvető fontosságú a tanulás és az általános szellemi gyarapodásunk (vállalkozói, jogi, gazdasági ismereteink stb.) szempontjából a könyvtár.

Kérjük, figyelje az 1995. október 9-15-ig tartó hét könyvtárral foglalkozó rendezvényeit, híradásait.”

A Kanizsa c. hetilap több héten át közölte a könyvtár munkatársainak írásait, a Kanizsa és Vidéke Extra hasábjain — élénk érdeklődés mellett — könyvtári vetélkedő folyt. A Városi Televízió e hét minden adásnapján foglalkozott a könyvtárakkal. Összefoglalókat közölt a Városi Könyvtárban lezajlott két eseményről. A polgármester és a könyvtár vezetőjének beszélgetéséről; a fenntartók, olvasók, könyvtárosok tanácskozásáról.

A kanizsai program a fenti célok szellemében a helyi összefogást demonstrálta. Különös figyelmet szánva a helyi modern könyvtári szolgáltatásoknak, főként a számítógépesítés fejlesztésének.

Az 1995. október 9-én 9 órára összehívott tanácskozásra meghívottaknak küldött levélben a következőképpen fogalmazták meg konkrét céljait:

„El szeretnénk érni, hogy

— a könyvtár költségvetése tartalmazzon minden évben fejlesztési célú pénzt (ez olyasmi lehetne, mint a kórház gép-műszer beszerzése),

— ehhez legyen módunk saját bevételeket produkálni, úgy, hogy az a következő évi költségvetésünkbe ne legyen eleve beépítve, tehát ne csökkentse a következő évi támogatást (ez tulajdonképpen az a része lenne a mi »gép-műszer« beszerzésünknek, melyet a kórház esetében a költségvetés biztosít),

— a dokumentumok beszerzésének összegét azon a szinten kellene meghatározni, mely biztosítja az elmúlt évekhez hasonló igényes és viszonylag teljeskörű könyv és folyóirat beszerzést,

E célok tartalmilag a következőket jelentik:

— a könyvtári munka számítógépesítése:

— nyilvántartások vezetése,

— a gyűjteményünk minél sokoldalúbb feltárása,

— a kölcsönzés nyilvántartása (ma pl. nem tudjuk megmondani, ha egy könyv kölcsönzésben van, akkor kinél van és mikor jár le a kölcsönzési ideje, pedig ez nagyon fontos volna annak, aki szintén ki akarná kölcsönözni ugyanazt a könyvet),

— hazai és nemzetközi számítógépes hálózatokhoz való csatlakozás,

— számítógépes könyvtárközi kölcsönzés stb.

A legfontosabb az, hogy tervezhető, ütemes fejlesztés legyen a számítógépesítés a könyvtárban, melyhez a dokumentumok jól válogatott, széleskörű gyűjteménye társul.”

A KALAP fontosabb céljai között szerepel az is, hogy a

KANIZSAI LAP

Kanizsai diákújság

diákok figyelmét felhívja mai és korábbi nagykanizsai jelentőségű munkákra, így került sor a „Ki kicsoda Nagykanizsán? 1995” című kötet és a Batthyány-gimnázium évkönyve ismertetésére. A minden számában könyvtári vonatkozású írást is tartalmazó lapot képviselje ez az írás:

„Kritikális

A Batthyány Lajos Gimnázium évkönyve

Végre! Itt van! Az Úr 1995. esztendejében (de régen volt...) megjelent az iskola fennállásának 230. évfordulójára a Batthyány Lajos Gimnázium évkönyve.

(A pontos cím: Emlékkönyv a Nagykanizsai Batthyány Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola fennállásának 230. évfordulójára (1765-1995))

Ha az egyik tízperced szabad, esetleg unatkozol a nyáron(!?), lapozd fel! A biztonság kedvéért leírom, mire számíthatsz.

Kék-fehér borító, bal felső sarkában (ha nem fejen állva olvasol) egy batthyány(i)s címert látsz. Vakság esetén válassz másik könyvet! Nyissuk ki! Ha jó helyen nyitottuk ki, ismét egy batthyány(i)s címert vehetünk észre. Ugyanolyan mint a borítón látható, csak nőtt, meg hízott egy kicsit. Ha szemünk balra tekint, rögtön a bevezető látszik, amit Mayer Ferenc, az iskola igazgatója írt.

Gyors lapozás, fénykép, majd szembe találjuk magunkat az első fejezettel: A Nagykanizsai Piarista Gimnázium története 1765-től 1919-ig, Degré Alajos munkája. Ez a fejezet az iskola történetének leghosszabb időszakát mutatja be (másfél száz év). Minden benne van: alapítók, tanulók létszáma, tanárok, táblázatba szedve a származás, nemzetiség (ha untad ezt a fejezetet, hagyd ki a következő hármát is!).

Ezt követi az iskola történetének bemutatása 1920-tól 1948-ig, Kotnyek István munkája. Olvashatunk a piarista rendről, a gimnáziumi oktatásról, az iskoláról, az ifjúsági egyesületekről. Megtudhatjuk, hogyan működött az iskola a háborúban, kik voltak az akkori tanárok, milyenek voltak a tanulók.

Szintén Kotnyek István dolgozata szól az iskola 1949-1990-ig tartó időszakáról: államosítás, névváltoztatás, új oktatásfajták bevezetése. E rész külön érdekessége, hogy felemlíti a tanárok és a diákok részvételét az 1956-os forradalomban.

Következik a „hírnevtábla” bemutatása. Az emléktáblára a Batthyányban tanult, híressé vált emberek neve került fel, az ő életrajzuk olvasható ebben a részben.

Az utolsó öt év krónikájával zárul a történeti rész.

Ebben az emlékkönyvben található meg először az iskola teljes története. Az 1966-ban és az 1990-ben kiadott emlékkönyvek iskolatörténeti részei mind el voltak maradva évtizedekkel a megjelenés időpontjától.

Kotnyek István dolgozata tanúskodik arról, hogy az intézmény történetének megírásában sokat segíthet az évente kiadott értesítő. Érdemes lenne folytatni ezt a hagyományt.

A történeti munkák után néhány emlékező írás következik, majd elérünk a szívünknek legkedvesebb fejezethez, az 1995-ben az iskolában tanító tanárok fényképeibez, adataihoz (mikortól tanít itt, tantárgy, fénykép)! A fénykép bélyegnagyságú, nehogy céltábla lehessen belőle.

Horváth Péter, alias Petrus Croatianus Caesar”

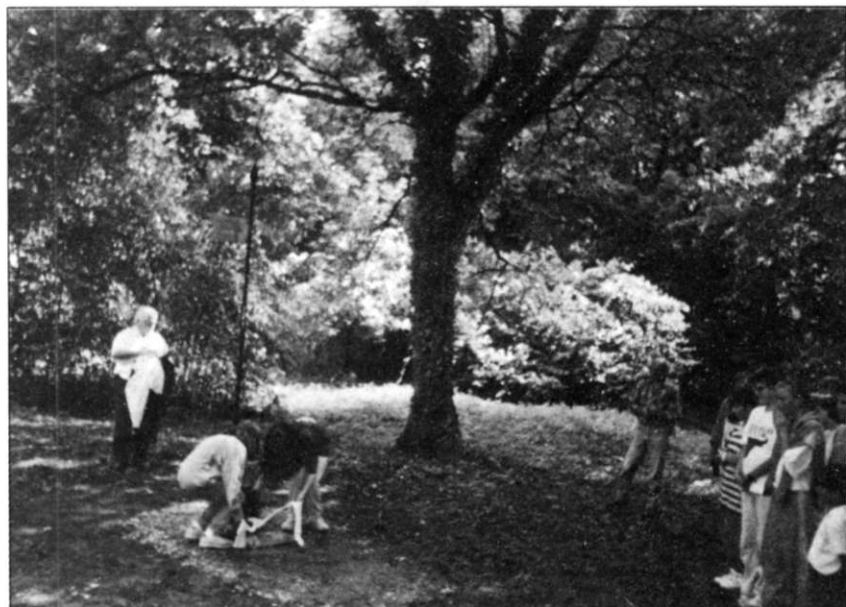
Zrínyi Miklós Általános Iskola

Hagyományteremtő zrínyisek — Kopjaállítás Zrínyi Miklós emlékére

Az a történelem-idéző hangulat, melyet a város évfordulója jelentett a zrínyisek számára, megvalósította azt a tervet, mely Dr. Cseke Ferenc tanácsára fogalmazódott meg. Az iskola felkereste a mai Magyarország egyetlen olyan emlékhelyét, mely Zrínyi keze munkáját őrzi.

A Zrínyi-iskola 1995. június 8-ra „Zrínyiújvár” Emléktúrára invitálta az érdeklődőket. Ezzel tisztelegtek névadójuk emléke előtt.

Az iskola névadója építette azt a stratégiailag fontos várat, mely vár helyének meglátogatását hagyományteremtő céllal hirdették meg. Kezdeményezésükhöz Belezna és Őrtilos is csatlakozott, magukénak érezve az elképzelt. Szeretnék, ha egyre többen ismernék meg az emlékhelyet, egyre többen érez-

nék fontosnak Zrínyi Miklós a költő és hadvezér emlékének ápolását.

A túra rendezői és egyben a kopja állítói (a kopja alatti emléktáblára vésva a nevük): Nagyanizsai Városvédő Egyesület Honismereti Köre, Őrtilos Község Önkormányzata, Nagykanizsai Zrínyi Miklós Általános Iskola.

A mintegy száz fővel lebonyolódott túrán az iskola 7. c. osztálya vett részt Gayer Ildikó osztályfőnök és Gergye Ottóné kísérő nevelő vezetésével, valamint a Zrínyi Kamarakórus (Rózsás Ildikó, Tóth Veronika, Véghelyi Gabriella, Papp Eszter, Kozma Gyula, Véghelyi Zoltán, Varjas Nóra, Bányai Andrea, Bencze Dániel, Horváth Éva, Vékony Katalin, Torma Ágnes) Russay Olivérné vezetésével.

Csatlakozott hozzájuk az Őrtilosi és a Beleznai Általános Iskola csapata. A Nagykanizsai Természetjáró Egyesület végezte az útvonalbejárást, ők gondoskodtak a túravezetésről és az ajándéktárgyakról is.

Nagy sikert aratott a 13+1 kérdésből álló Zrínyi-totó.

A kopja leleplezésekor ünnepi beszédet mondott Őrtilos polgármestere. Dr. Vándor László Zrínyiújvár történetéről szóló előadását is meghallgathatták a túrázók.

MÉSZÁROS JÓZSEF: NAGY GENERÁCIÓ

1963... Különös év volt. A világban a jövőt meghatározó események sora történt. A kubai válság megoldódni látszott... *Gordon Cooper*, amerikai űrhajós, földkörüli pályán... Elhunyt XXIII. János pápa... *Montini* milánói érsek VI. Pál néven lett az új pápa... *Bikovszkij* alezredes és *Valentyina Vlagyimirovna Tyereskova* — az első női űrhajós — páros űrrepülése a Vosztok-5 és Vosztok-6 fedélzetén... *Ben Bella* Algéria első köztársasági elnöke... *Adenauer* kancellár lemond... Katonai felkelés Dél-Vietnamban. A hadsereg átvette a hatalmat... Merénylet következtében életét veszítette *John Fitzgerald Kennedy*...

Városunk polgárai éltek megszokott életüket, hallgatták a híreket, s ezen események mellett fel sem tűnhetett, hogy Nagykanizsán valami új van készülöben, egy új zenei műfaj előretörése, ami csaknem egy évtizedre meghatározó életformát nyújtott az itt élő fiatalságnak. Megalakult egy zenekar, áttörve a magyar könnyűzene korlátait, angol és amerikai együttesek repertoárjához nyúltak. A tiltott Szabad Európa Rádió sugározta slágerzene áthatolt a vasfüggönyön. Az új zenekar műsora egyre több fiút és lányt vonzott a koncertekre. *Borgidai József*, *Csetneki Attila*, *Fehér Vilmos*, *Kápolnás Mihály*, *Pacsa Sándor*, *Punger Pál*, *Szűcs Béla* és *Inoka István* voltak azok, akik elkezdték az új „forradalmi” zenét. Első jelentős sikerük a városi „Ki mit tud?” döntő

Fúrás zenekar, a későbbi Flamingó

A kezdet?!

megnyerése volt 1963 őszén. Nagyon sok iskolai bálon léptek fel, terjesztve a muzsikát, ami később a fiatalok „anyanyelve” lett. Mintegy nyolc hónapig játszottak együtt, s azután a fiúk egy része, új tagokkal kiegészítve megalakította a *FLAMINGÓ* együttest.

Ez a gitárzene a fiatalság muzsikája volt. „Teenager”-ek művelték, s a hasonló korú közönség megtalálta benne teljes érzelmi világát, a panaszt, az örömet, a belső lázadást minden ellen, amit rossznak találtak. Gomba módra szaporodtak városunkban is a kis együttesek. Három gitár dobbal, vagy anélkül, de játszották az új, lüktető ritmusú dalokat. Iskolákban, osztálybulikon — körülülve a zenekart —, hallgatták és dúdolták a már ismert nótákat. Barátságok alakultak, közösségek formálódtak. Lassan megindult a fiatal zenészek között az önkiválasztódás, amikor a hasonló gondolkodású fiúk egy-egy új csapatba szerveződtek. Az iskolák falai mögül már „kimerészkedtek” a kultúrházakba, szabadtéri rendezvényekre. Itt már nemcsak egy szűk kör zenéje maradt, hanem széles rétegeket is vonzott. Így vált szükségessé, hogy a zenekarok nevet válasszanak. S amikor egy-egy banda nevét felfestették a rajongók valamelyik falra, az már nagyfokú elismertséget jelentett.

FLAMINGÓ

Az első nagy zenekar *FLAMINGÓ* néven alakult 1964-ben. Alapító tagok: *Borgidai József* (szólógitár), *Draskovics György* (orgonista), *Fehér Vilmos* (ritmusgitár), *Pacsa Sándor* (dob), *Szőcs Béla* (bőgő) és *Punger Pál* (szaxofon,

klarinet). 1965-ben a SÖRKERT-ben játszottak. Ekkor énekelt az együttesben először női énekes, *Ivánkovits Ágnes*. Rövidesen változott az összeállítás. *Borgidai József* a CENTRÁL presszóba szerződött, így a szólógitáros posztot *Simon István* vette át. Basszusgitárosnak *Soós Mihály* érkezett, s a dobnál is csere történt, *Molnár Attila (MEPHISTO)* lett az új dobos. Az együttesre a keményebb rock muzsika volt a jellemző. 1966 nyarán három hónapig Balatonbogláron a ZANZIBÁR-nak nevezett szórakozóhelyen játszottak hatalmas sikerrel nagyszámú közönség előtt. A kanizsai rajongók követték a zenekart. Népes csoportjaik a közeli ligetekben sátrakban táborozva töltötték a nyarat, hogy esténként hallgathassák a fiúkat.

Még ez év őszén ismételt tagcserék voltak. A felállás így alakult: *Simon István* (szólógitár), *Horváth Antal (MEPHISTO)*, ritmusgitár), *Soós Mihály* (basszusgitár), *Lévai Péter (MEPHISTO)*, szintetizátor) és *Molnár Attila* (dob). 1967 nyarán ismét a SÖRKERT-be szerződtek. A nyár folyamán egy napra átugrottak Zalaegerszegre, ahol az ARANYBÁRÁNY kerthelyiségében egy koncert keretében gitárpárbajt vívtak az egerszegi CYKLON együttesrel, amelyben már akkor olyan neves zenészek játszottak, mint *Tunyogi Péter*, *Tóth János*, *Orbán Sándor*. 1967 őszén eljutottak a salgótarjáni amatőr fesztiválra. A fesztiválon önálló rockzenekarként léptek fel, de kísérezzenekarként közreműködtek *Szabó Éva (MEPHISTO)* és *Szöcs Béla (FLAMINGÓ)* műsorában is. Az Amatőr Fesztiválon ezüstdiplomát kapott az együttes (a zsűri elnöke *Komjáthy György* volt), amely feljogosította a fiúkat arra, hogy a

A Flamingó 1966-os felállásban

fesztivál ideje alatt Salgótarjában a különböző rendezvényeken felléphet-
senek. Így játszottak együtt a híres budapesti *KÉK CSILLAG*-gal és a szegedi
KRISTÁLY együttesel. 1967 novemberében *Horváth Antal* és *Lévai Péter*
bevonult katonának. Érkezett *Dér László* (szólógitár). 1968-ban és 1969-ben
is minden lehetséges alkalommal felléptek.

A *FLAMINGÓ* volt az az első kanizsai rockcsapat, amelyik a jobb sorsra
érdemes régi *MŰVELŐDÉS HÁZ*-ban „össztáncon” szórakoztatta minden
szombaton a város fiatalságát. Ebben az időszakban is az együttesrel énekelte
Szabó Éva. Vetélkedőkön, bemutatókon, koncerteken szerepeltek hatalmas
sikerrel, ahol az állandó műsorvezető *Farkas Tibor* volt. Zenéjükkel meghatá-
rozó szerepet tölthettek be — a többi zenekarral együtt — a város fiatalságának
szórakoztatásában, ízlésviláguk kialakításában. 1970-ben érkezett a zenekarba
Dér Tibor (*VÁNDOR TRIÓ*), *Molnár Csaba* (*VÁNDOR TRIÓ*), *Héjja Mátyás*
(*FONTANA*), *Miskó János* (*LOYDS*). A későbbiekben is voltak átmeneti
személycserék. Rövidebb ideig a *FLAMINGÓ* tagja volt *Muik Tibor*, *Pacsa*
János. A zenekarnak meghatározó szerepe volt Zala megyében és a dél-dunán-
túli városokban. Felléptek többek közt Kaposvárott és Pápán. Az együttes
1972-ben Kecskemétre szerződött, ott játszották utolsó koncertjüket.

MEPHISTO

Az iskolákban szerveződő zenekarok közül az Olajbányászati Technikum-
ban 1964-ben alakult együttest kell megemlíteni. Három gitáros, *Horváth*
Antal, *Mészáros József*, *Solti Károly* és a dobos, *Fenyves Ferenc* voltak az alapító
tagok. Iskolai bálokon, osztályokban rendezett „ötórai teákon” játszottak,
énekeltek, így ismertették meg az új dalokat diáktársaikkal. Több alkalommal
felléptek még a régi *Művelődés Ház*ban rendezett, akkor divatossá vált próba
„Ki mit tud?”-okon. Ez a négy zenész lett alapítója a *MEPHISTO* együttes-
nek, amely — több tagcserével — mintegy másfél évig működött. További
tagok: *Kállai Sándor*, *Lévai Péter*, *Molnár Attila*, *Pacsa Sándor* (*FLAMINGÓ*)
és *Szabó Éva*. A KISZ-táborokban (Balatonederics, Zalaegerszeg) és a
középiskolákban — a kanizsai együttesek közül először — vokális rockzenét
játszottak (Beatles, Searchers, Kinks). A zenekar tagjai a feloszlás után meg-
találhatók a „nagy generáció” más említett együtteseiben is.

ALBATROSZ

1966-ban alakult, és 1967 őszéig működött Kanizsán az együttes.
Többnyire a Shadows és a Spotnicks számai alkották a repertoárjukat. Alapí-
tója *Kállai Sándor* (szólógitár, *MEPHISTO*), *Molnár Attila* (dob,
MEPHISTO), *Mátrabérczi Zoltán* (ritmusgitár), *Heim László* (basszusgitár).

Később a dobnál csere történt. *Molnár Attila* a *FLAMINGÓ*-ban játszott tovább, és jött *Martinecz Antal* (*MUSTANGS*).

KÉK MADÁR

1966-ban alakult a vokális slágerzenét játszó együttes. Alapító tagok *Porteleki Katalin* (ének), *Róka György* (dob) és a három gitáros (*Rezsek Árpád*, *Kriston Barnabás*, *Gerócs József*) voltak. 1967 elején *Porteleki Katalin* a *MUSTANGS*-ba távozott, s a zenekar megszűnt.

MUSTANGS

Az együttes 1966 őszén alakult *Vass Károly*, *Vass István*, *Szőke Attila* és *Martinecz Antal* részvételével. A csapatnak a *Vizeli Dezső* igazgatása alatt működő kiskanizsai *Móricz Zsigmond Művelődési Ház* adott otthont. A szinte állandó személyi változások 1967 első hónapjaira megszűntek. Az akkori felállítás: *Vass Károly* (basszusgitár, ének), *Horváth György* (dob), *Kállai Sándor* (*MEPHISTO*, *ALBATROSZ*, gitár), *Török Ferenc* (zongora), *Porteleki Katalin* (*KÉK MADÁR*, ének), *Purger István* (ének). Az együttes zenei elképzelései, ténykedése, az akkori divatos slágerzenék minél élethűbb, esetleg kisebb változtatásokkal történő tolmácsolása volt. Műsoraikban a Beatles, Kinks, Turtles, Hollies zenéjén kívül szinte minden népszerű számot játszottak, elsősorban a kiskanizsai táncdelutánokon. Később már az egyre nagyobb népszerűség sok meghívást jelentett, s a rendezvények minden alkalommal szépszámmú közönséget vonzottak. 1968-ban és 1969-ben több alkalommal

Jugoszláviában (Varasd, Lendva) vendégszerepeltek a színjátszó és a táncsoporttal együtt.

1969 tavaszán a honvédséghez sorakatonai szolgálatra bevonuló *Vass Károly* helyére *Horváth Antal* (MEPHISTO, FLAMINGÓ) került, majd rövidesen *Lévai Péter* (MEPHISTO, FLAMINGÓ, billentyűs) is elfoglalta helyét a csapatban. A vezérgitáros posztot *Gazdag Attila*, majd *Dér Tibor*,

és őt felváltva *Dugmanits Zoltán* foglalta el, s ebben a felállásban a kb. 3 évig játszó együttes a divatos vokális sláger- és rockzenét szólaltatta meg, de néhány saját szerzemény is elhangzott a rendezvényeken. Az együttes gyakorlatilag ezekben az években volt a legnépszerűbb, komoly rajongótáborral.

1974-ben a *FYX* együttesbe távozott *Dugmanits Zoltán* és *Purger István* helyett újra visszakerült — ha rövid időre is — *Gazdag Attila* és *Dér Tibor*. 1977 őszéig, a feloszlásig, évekig játszott még az együttesben *Lengyel István* gitáros, *Horváth Zsuzsanna* énekes.

1978-ban még egy alkalommal — telt ház előtt — nagy sikerrel zajló bulin vettek részt. Ezen a nosztalgiabulin a sormási *ORPHEUS*-szal adtak közös koncertet. Érdekessége az eseménynek, hogy *Dugmanits Zoltán* mindkét zenekarban játszott. A *MUSTANGS* felállása: *Dugmanits Zoltán*, *Tábori Imre*, *Horváth Antal*, *Horváth György*, *Vass Károly*, *Purger István*, *Porteleki Katalin*, *Horváth Zsuzsa*.

1983-ban egy másik együttesből, tagcserék révén, újra működőképes lett a *MUSTANGS*, mintegy 4 évig. Ezalatt az idő alatt *Aranyi Tibor*, *Lévai Péter*,

Horváth György, Horváth Antal, Varga Géza, Tóth Tamás, Dér Tibor és Hajas Erika énekes szerepeltek állandóan, ill. hosszabb-rövidebb ideig az együttesben.

LOYDS

1967 őszén alakult, és az akkori Bútorgyár adott otthont a zenekarnak. Alapító tagok: *Szakacsits Károly* (szólógitár), *Pintér Frigyes* (dob), *Miskó János* (basszusgitár), *Mészáros József* (*MEPHISTO*, *FONTANA*, szóló- és ritmusgitár). Az első hónapokban mint házizenekar játszott különböző rendezvényeken, és ebben az időszakban énekelt *Pati Ágnes* az együttesrel. Elsősorban vokális slágerzenét (Seekers, Beatles) játszottak, de elhangzottak az első saját szerzemények is. A végleges felállítás 1968 februárjában alakult ki. *Szakacsits Károly* helyére *Horváth László* érkezett. Ez a változás alakította véglegessé hangzásvilágukat.

Számaikban a rock mögött mindig érződött valami szemérmes líra. Ez adott oly különös ízt a Beatles, Dave Clark Five, Hollies nótákból álló repertoárjuknak, amit később színesített még a rágógumizene (Ohio Express) és olyan „vad dolgok”, mint a Troggs és Spencer Davis Group zenéje.

Nagykanizsa összes művelődési házában telt házak előtt játszottak. A Mezőgazdasági Főiskola gólyabálján éppúgy szerepeltek, mint a különböző

szabadtéri rendezvényeken.

1968 nyarától az Erkel Ferenc Kultúrotthon adott nagyobb lehetőséget terveikhez. Az ősz hozta a megméretetést; ki jut Kaniszáról a salgótarjáni amatőr fesztiválra? (Itt került mindig megrendezésre a

legjobb zenekarok seregszemléje.) A városi döntő az Úttörőház színpadán zajlott a *FLAMINGÓ* és a *LOYDS* között. A zsűri nem tudott dönteni, így mindkét együttest a megyei döntőbe juttatta. Ebben az évben azonban egyikük sem jutott el a fesztiválra. A Tűrjén rendezett döntőn lett tagja az együttesnek *Horváth Péter* (dob), aki ha csak alkalmanként játszott is, de végig a zenekar tagja maradt.

1968 őszétől Csurgón második otthonra találtak. A Csokonai Művelődési Házban — a gimnazisták öröme — majd minden héten vendégszerepeltek, és a csurgói közönségnek játszottak 1968 szilveszterén is. Itt „vívta” gitárpárba 1969 húsvétján a legjobb Somogy megyei zenekarral, a *STELLA* együttesrel, akik Salgótarjában ezüstdiplomát szereztek. A Pécsi Zeneművészeti Főiskola zsűrije, az ő pontozási rendszerük alapján 168:47 arányban minősítette győztesnek a *LOYDS*-ot.

Itt meg kell emlékeznünk *Nardai Rózi* néniéről, aki az *OSZK* (*Országos Szórakoztatózenei Központ*) helyi kirendeltségét vezette. Nagy gonddal intézte a város valamennyi zenészének ügyeit. A *LOYDS* együtteshez különösen jó kapcsolat

fűzte. Több vidéki fellépésre is elkísérte a zenekart, és a Csurgón lezajlott nagy vetélkedőn is ott drukkolt a fiúknak. Rendkívüli módon értett a fiatalok nyelvén. Jó tanácsaival nagyon sokat segített a zenekaroknak és zenészeknek.

1969 nyara a ki nem mondott búcsú időszaka. Májusban még leszerződtek a nagykanizsai SÖRKERT-be, ahol szeptemberig játszottak, s szereztek egy bohém nyarat rajongóiknak is. Szeptember 21-én Csurgón a hajnali órákban hangzottak el a záróakkordok.

Ahogy a későbbiekben látni fogjuk, ez valójában mégsem volt teljes búcsú. 1991-ben újjáéledt a LOYDS, és nagyban hozzájárult a „nagy generációs” buli létrejöttéhez.

A FLAMINGÓ és a LOYDS kapcsán is szó esett a SÖRKERT-ről. Mit kell tudnunk róla? A 60-as években nyílt szabadtéri szórakozóhely a kanizsai és környékbeli fiatalok legkedveltebb nyári találkozóhelye volt a Károlyi-kertben. A májusi jó idő beköszöntével nyitott és szeptember 1-jén zárt. Itt zenélni megtiszteltetést jelentett minden zenekar számára. A SÖRKERT a Vendéglátóipari Vállalat része volt, és ez volt az egyetlen olyan egysége, ahol fiatal rockegyüttesek játszhattak. Természetesen csak azok a zenekarok léphettek fel itt, akik komoly rangot szereztek a rockzenében, és zenei vizsgával rendelkeztek. Ezek a nyarak felejthetetlenek, hiszen azokban az években, amikor a FLAMINGÓ, a LOYDS, a FONTANA játszottak egy-egy nyarat a SÖRKERT-ben, minden nap „telt ház” volt. Egy négy személyes asztalnál akár nyolcan-tízen is ültek, így sem jutott hely mindenkinek. A zene és a zenészek olyan sok embert vonzottak, hogy a mozikert benépesedett. Így ezeken a nyári napokon a SÖRKERT a „mozikert”-tel Kanizsa ifjúsági központja lett.

FONTANA

1966-ban, az akkori Landler Jenő Gimnáziumban négy fiú zenekart alakított. Az együttes tagjai: *Hackler László* (szólógitár), *Jászberényi József* (basszusgitár), *Héjja Mátyás* (dob), *Petőfi Lajos* (ritmusgitár). Több alkalom-

mal játszottak a gimnáziumban. 1967 januárjától komoly tervek foglalkoztaták a zenekart. *Petőfi Lajos* helyére a Balatonfenyvesről visszaérkezett *Mészáros József (MEPHISTO)* lépett. Ekkor kezdtek el az énekes számok kidolgozását. Természetesen *Hackler Laci* hihetetlenül pontos és érzelemgazdag gitárjátéka továbbra is fontossá tette a Shadows, Spotnicks számok műsorba iktatását. Sok iskolabulin játszottak. Májusban több faluban, köztük Magyarszerdahelyen léptek fel. E hónapban *Mészáros József* ismét a Balatonra szerződött. Helyére *Szerdahelyi András* került az együttesbe, majd a *FLAMINGÓ*-ból *Draskovics György* (szintetizátor), és a *MUSTANGS*-ból *Vass István* (énekes) érkezett. Így alakult ki a végső felállítás.

Draskovics Györgynek komoly érdemei voltak a zenekar menedzselésében. Szinte eldugta a közönség elől a fiúkat. Következtek a kemény próbák az Erkel és Kodály Kultúrotthonokban. 1967 őszén egy össztáncon kezdtek,

kirobbanó sikerrel. A *FONTANA* volt az első kanizsai zenekar, amelyik valóban profi felszereléssel lépett színpadra. Műsorukon tartották a *Shadows*, *Spotnicks* számokat, repertoárjukon *Rolling Stones*, *Easybeats*, *Nashville Teens*, *Spencer Davis Group* szerzemények voltak találhatóak. Az együttes stílusának, megjelenésének

kialakításában sokat segített a baráti kör: *Jászberényi László*, *Hackler János*, *Nemesi László*, *Hersics László*, *Balaskó József*, *Kósa Miklós*, *Kelemen László*. 1967 szilveszterén ők játszottak a Művelődési Házban. 1968 tavaszán többször vendégszerepeltek Jugoszláviában (Csáktornya, Varasd) a gimnázium színjátszó csoportjával együtt. A tavaszi „Ki mit tud?” megyei döntőről az egerszegi *CYKLON*-nal együtt az országos válogatóig jutottak. 1968 nyarán még a *SÖRKERT*-ben játszottak, utána feloszlott az együttes. *Hackler László*

és *Vass István* ősszel egyetemen folytatta tanulmányait. Ennek volt egyenes következménye a zenekar megszűnése.

VÁNDOR TRIÓ

1968-ban alakult *DEMOLGA* néven. Az együttes tagjainak kezdőbetűi adták a furcsa hangzású nevet. *Dér Tibor*, *Molnár Csaba*, *Gazdag Attila* voltak az alapító tagok. Műfajuk a „városi country”. Tolcsvay, Dinnyés dalok mellett saját számokat is játszottak. 1969 őszén *Molnár Csaba* kivált a trióból, s helyette *Mázsa György* érkezett. Több ízben játszottak Budapesten a Táncsics sétahajón a *SYCONOR* együttesel és *Muzsai Andrással*. A Műszaki Egyetem „R” klubjában adtak közös koncertet *Muszti Beával* és *Dobai Andrással*. 1973 őszén szűnt meg az együttes.

Az 1968-as „Ki mit tud?” megyei döntő kapcsán kell megemlíteni, hogy ezen a versenyen a férfiénekes kategóriában *Németh Tibor* lett a győztes, „Tom

Jones: Az otthon zöld fűvén” c. számmal. Ezen a versenyen a női énekesek közül nagyon jól szerepelt *Szabó Éva* és *Porteleki Katalin*.

Mielőtt *Németh Tibor*-ról bővebben szót ejtenénk, egy kis kitérőként érdemes elkalandozni a „nagy generáció” előtti Kanizsa zenei világába. Nagykanizsán az 50-es években és a 60-as évek elején a könnyűzenei élet szinte csak a vendéglátó egységekre korlátozódott. A CENTRÁL valóban a központ volt. Kü-

Németh Tibor

lön zenekar játszott a PRESSZÓ-ban, az ÉTTEREM-ben és a BÁR-ban. A Szabadság téren (Erzsébet tér) működött még a RÓZSAKERT vendéglő, ahol a hűvösebb idő beköszöntével a belső teremben szólt a zene, de a nyári éjszakákat kellemes környezetben, a kertvendéglőben tölthette a város szórakozni vágyó lakossága. Ez egy bokszokból álló varázslatos hangulatú kert volt, ahol a bokszokat zöldre festett kerítés, rajta sűrűn felkúszó szőlő és vadrózsa választotta el egymástól. A centrumban nyújtott szórakozást a TISZTIKLUB és a VÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ. Zenés szórakozóhely volt még a Fő úton a BÉKE ÉTTEREM, az új, keleti városrészben a KELETI BISZTRÓ, a sétakertben a PARK ÉTTEREM. Olyan kitűnő zenészek játszottak ezeken a helyeken, mint *Maurer János*, *Garzó Kornél*, a *JOÓS* zenekar (*Joós István*, *Illés László*, *Vlasits István*), a *Garzó Károly–Árkus István* duó, *Hajdú Sándor*, *Horváth Károly*, *Bellák Attila*, *Ámon István*, *Nagy Elek*, *Török Ferenc*.

Ebbe a könnyűzenei életbe vitt új színt, és robbant be tizenhét évesen, 1962-ben *Németh Tibor*. Kisérőzenekara a *JOÓS* együttes volt. Kellemes, tiszta hangzású éneke meghódította a közönséget. Fialalok, idősök kedvence lett. Pár évig Kanizsán ő volt a sztár, míg a beat térhódítása kissé a háttérbe nem szorította. Tehetségére jellemző, hogy több „Ki mit tud?”-on városi, megyei döntőt nyert, eljutva az országos válogatóig (1963, 1964, 1968). 1965-ben volt műsoron a TV-ben a városok közötti vetélkedő. Nagykanizsa Pápával versengett — riporterek *Horváth János* és *Moldoványi Ákos* voltak — és ennek keretén belül egyenes adás volt a CENTRÁL BÁR-ból. Kanizsát *Tibi* képviselte a táncdal kategóriában. A Kossuth laktanya zenekarának kíséretében (*ÖRDÖGFIÓK*) énekelt a „Ha volna valaki...” című számot. Érdekeséggé kell meg kell említeni, hogy ebben a zenekarban játszott *Pintér Frigyes*, a későbbi *LOYDS* dobosa. *Németh Tibor* 1962-től a MŰVELŐDÉSI HÁZ-ban és a RÓZSAKERT-ben a *JOÓS* együttesel énekelt, majd 1965-től 1970-ig a TISZTIKLUB-ba szerződött. 1970-ben még bejutott a salgótarjáni amatőr fesztivál döntőjébe, ahol aranyérmes lett, akárcsak a lányoknál a pesti *Eszményi Viktória*. Énekesi pályafutása 1971-ben fejeződött be.

Visszatérve a 60-as évek elejére. Két iskolazenekar működött abban az időben. Ők szolgáltattak zenét a különböző iskolai rendezvényeken. Egyik a Landler Gimnázium zenekara (*Tamás László*, *Horváth Károly*, *Böjti János*), a másik az Olajbányászati Technikum zenekara volt. Ez utóbbiban zenéltek *Fehér Attila*, *Benkóczy Péter*, *Fenyves Ferenc*, *Horváth László*, majd később *Mészáros József*. A végzős diákok után maradt *Fenyves Ferenc*, *Mészáros József*, és érkezett *Solti Károly*, *Horváth Antal*. De ez már egy más történet. Ez már a „nagy generáció” *MEPHISTO* együttese.

A „NAGY GENERÁCIÓ” zenekarainak sikere összetett, pár mondatban vázolni nem lehet. A már leírtak mellett még el kell mondani: az évszázadok során nem volt arra példa, hogy a fiatalságnak saját zenéje legyen. A 60-as években felépült egy önállóan megszerzett zenei birodalom, amely sokszor cinikusan, de mégis a világ szemébe vágta véleményét a felnőttek igazságtalan társadalmáról. Az új irányzat kezdetben nem igényelt túl nagy zenei tudást. A fiatalok megbarátkoztak a látszólag legkönnyebbnek tűnő hangszerrel, a gitárral, s a maguk alkotta zenét játszották a szintén fiatalokból álló közönségnek. Az élvonalba természetesen csak azok az együttesek kerülhettek, akik mesterien bántak hangszerükkel, dallamos muzsikát komponáltak, és a legtöbb esetben értékes szöveget alkottak. A hazai, így a kanizsai együttesek is az abban az időben divatban lévő angolszász országok zenéjét másolták. Shadows, Spotnicks, majd 1964-től a Beatles, Rolling Stones, Animals zenéje hangzott fel a házibulikon és a koncerteken is. Abban az időben a rádióhullámokon érkezett dalok előadói majdnem ismeretlenek (test nélküliek) voltak a fiatalok előtt. Ebből következett az az érdekes jelenség, hogy egyes előadók a lányoknak, fiúknak Paul McCartney-t, John Lennon-t, Mick Jagger-t jelentették. Az előadók személyében szinte az ő „reinkarnációjukat” látták. Talán ez egy kissé enyhítette a hiányérzetet, amit a televízió és az újságok okoztak az elhallgatással. (Különös dolog a lélek, s a fiataloké még érzékenyebb, sérülékenyebb. Nem szabad nem foglalkozni vele...) A siker — azon túl, hogy a Beatles-től és Rolling Stones-tól kezdve újszerű a hangzás és ezzel együtt lázadó, forradalmi a dalok szövege — még annak is köszönhető, hogy a kanizsai fiatal zenészek játéka biztos, érezni mögötte a zeneelméleti jártasságot. Így a „nagy másolások” időszakában élethűen szólaltak meg a világlágerek. Talán fontos megemlíteni, hogy a felsorolt együttesek sikeresen „csempészték be” repertoárjukba saját szerzeményeket is, szinte egy időben az Illés, a Metró és az Omega által gyártott dalokkal.

A saját dalokban egyszerűen fogalmazódtak meg az érzések, épp úgy, mint nyugati társaiknál. Voltak azokban látszólag banális, igénytelen „a búcsú fáj nekem, s tudom, te sem feledsz” jellegű szövegek, de megtalálhatók a szimbólumokkal leírt kilátástalanság, a jövő reménytelenségét felvillantó gondolatok. Rövid részlet egy 1968-ban született dalból:

*Alomvilágban éltem és éltél,
S lám a hideg télben új fagyos szél kél.
Minden hajnal napsugárt hoz,
Ám a télben napvilágot nem látni...*

(Mészáros József: Egy régi világ) LOYDS

Természetesen, ha csak annyit mondanánk egy-egy dalszövegről, hogy banális, igénytelen, akkor igazságtalanok lennénk. A fiúk a közönséggel egy nagy egységet képeztek, és ezeknek a fiataloknak az érzésvilágát szólaltatták meg a dalokban. Az volt a fontos, hogy a szövegekben történjen utalás a szív belső titkaira: „szeretlek”, „te szeretsz”, „úgy fáj, hogy elhagytál”, „várok rád”, „egyedül vagyok”. Nem kellett az érzéseket körülírni, de nem is fogadták volna el, hamisnak tűntek volna. A *LOYDS*-nál az egyszerű szövegeknek más oka is volt. A fiúk sok szerelmes levelet kaptak, s ezek tartalmát, egyes mondatait, mondatrészeit dolgozták össze, és ezután írták meg a kész szöveghez a lírai dallamot. Bizony érthető, hogy sok-sok könny homályosította el a szemeket a koncerteken.

Sajnos a *FLAMINGÓ*, a *MUSTANGS*, a *FONTANA* szerzeményei nem maradtak fenn, a kutatásom nem járt sikerrel.

Ahogy Magyarországon a „nagyok” sem voltak képesek lázadni az akkori szigorúan ellenőrzött rendszeren belül, úgy itt a fiúk sem tehettek többet, mint valamilyen módon szembehelyezkedni és nem azonosulni. Talán a legnagyobb érdeme a kanizsai zenekaroknak az, hogy közösségeket kovácsoltak össze zenéjükkel, viselkedésükkel, és próbáltak közösen talpon maradni. E közösségeken belül bárki bárkitől kérhetett egy doboz cigarettát, egy üveg sört. Mindenki megszólíthatott mindenkit, ha beszélgetni támadt kedve. A hosszú haj, a farmer jelezte, hogy kik állnak ismeretlenül is kapcsolatban egymással. A zenekarok között ugyan tapasztalható volt az egészséges rivalizálás, de sokukat mégis őszinte baráti kapcsolat fűzte egymáshoz. Ez sok mindenben megmutatkozott. Ha szükség volt rá, egy-egy alkalomra szerelést adtak egymásnak, de arra is volt példa, hogy a beteg zenekari tagot helyettesítették egy más zenekarból. Mivel szinte hétről-hétre más helyen játszottak, nagy gondot okozott a felszerelés szállítása. Ekkor volt igazán szükség segítségre, s az volt a természetes, hogy a segítség mindig kéznél volt. Az együttesek szurkolótáborán belül kialakult a törzsközönség, egy „mag”, amely plakátok megírásától, kiragasztásától kezdve a felszerelés mozgatásáig együtt dolgozott a zenekarokkal. Szükség is volt minden kézre, hiszen nemegyszer a szállítást vasúton vagy busszal lehetett megoldani. A vidéki koncertek után a vasútállomások várótermeiben sokszor fél éjszakát töltöttek el az indulásig, s az ezeken a helyeken megélt közös élmények is alakították, és tették nagyon szorossá a barátságokat. Külön említést érdemel a *MUSKÁTLI* presszó. Ez volt a törzshely, a találkozási pont minden zenekar számára. A betérők a nap bármely szakában zenészekbe botlottak, a fiúk itt találták meg egymást, s itt hagytak üzenetet egymásnak. A különleges hangulatú presszó, a kissé félhomályba burkolózott bokszokkal ideális hely volt barátságok, szerelmek

kialakulásához. Ez volt az a hely — a CENTRÁL presszóval együtt —, ahol ötletek, tervek születtek, ahol nagy ünneplések voltak egy születésnap, névnap, vagy egy-egy siker kapcsán. De a legszebb ünnep, a karácsony, és az azt követő szilveszter is elképzelhetetlen volt a kanizsai fiatalok életében a MUSKÁTLI és a CENTRÁL presszó nélkül.

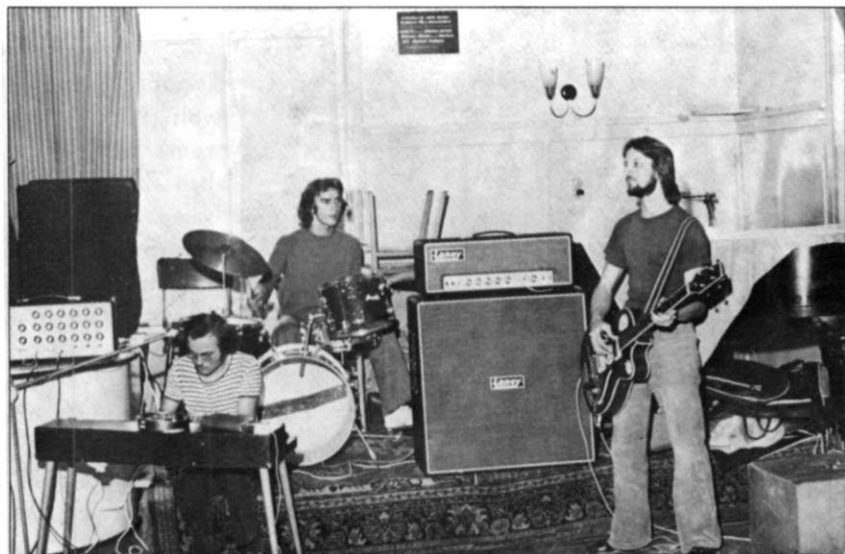
A BEAT HŐSKORSZAKA UTÁN

A hetvenes, a nyolcvanas és a kilencvenes évek könnyűzenéje Nagykanizsán

A beat hőskorszaka a 60-as évekkel véget ért, de új zenekarok alakultak, a fiatalok zenéje formálódott — és ahogy lennie kell —, ma is keresi az „igaz” hangot, azt a „csodát”, amit általában tíz-húsz évenként újra meg is találnak.

FYX

A 70-es évek egyik meghatározó együttese volt Nagykanizsán a FYX. Régi zenészek alapították 1974-ben. Alapítók: *Miskó János* (LOYDS, basszusgitár), *Dugmanits Zoltán* (MUSTANGS, szólógitár), *Purger István* (MUSTANGS, ének), *Lukács Béla* (dob), *Tábori Imre* (billentyűs). Műsorukat kezdetben a slágerzene (Mungo Jerry), később az erős „fémzene” jellemezte (Steppenwolf, Black Sabbath, Gary Glitter). 1975-ben *Gazdag Attila* került a zenekarba egy rövid időre, majd a katonai szolgálatra bevonult *Dugmanits Zoltán*-t *Sárközi Mihály* váltotta fel. Ez lett az állandó felállás, ami stílusetolódást is jelentett a

Seregi Mariann

hard rock felé, megtartva részben a kemény „fémzenei” vonulatot. *Sárközi Mihály* virtuóz gitárjátéka külön említést érdemel, hisz az addig utánozhatatlannak hitt számok is a műsorukba kerülhettek (Led Zeppelin, Jimi Hendrix, Deep Purple, Nazareth). Az együttesnek a MÁV Kultúrotthon biztosított hátteret. A kanizsai művelődési házak mellett állandó vendégek voltak Csurgón, Lovásziiban, Letenyén és Becsehelyen, de távolabbi városokban is több fellépésük volt (Pápa, Veszprém). Még ez évben *Tábori Imre* kivált az együttesből. Nyáron szerződést kötöttek a Vendéglátóipari Vállalattal, 2-3 hetes váltásokkal Nagykanizsa valamennyi zenés szórakozóhelyén játszottak: CENTRÁL ÉTTEREM,

CENTRÁL BÁR, RÓZSAKERT, KELETI BISZTRÓ, PARK ÉTTEREM, KANIZSA ÉTTEREM és PRESSZÓ (ma, 1995-ben KÍNAI ÉTTEREM). Talán ez volt az első alkalom, amikor a kanizsai vendéglátó egységek zenészei nyári szabadságra mehettek. Ősszel *Draskovics György* vette át az egyre népszerűbb zenekar menedzselését. Még másfél évig játszották a néha elvont, de a közönség érzelmeit felkorbácsoló kemény zenét. 1976 szilveszterén volt a búcsúkoncertjük Lovászában.

FOURMAN

A *FLAMINGÓ* zenészei (*Simon István, Lévai Péter, Molnár Attila, Soós Mihály*) alapították 1972-ben. Egy évig működött. Repertoárja majdnem megegyezett a *FLAMINGÓ* korábbi műsorával.

A 80-as évek elején úgy tűnt, mintha Kanizsán elsorvadt volna a könnyűzenei élet. A gépzene kezdte uralni a vendéglátóipart. Ezekben a nehéz években alakult meg a *START*, a *LORD*, a *GROUP*, a *VIGADÓ* és több „tini” zenekar, s ezekben az években tűnt fel egy tizenhat éves kislány — *Seregi Mariann* —, aki az 1983-as „Ki mit tud?”-on ért el jelentős sikert.

Seregi Mariann 1982-ben kezdett énekelni a *TISZTIKLUB*-ban, *Tábori Imre* mellett. Az 1983-as „Ki mit tud?”-on a városi döntő és a megyei döntő megnyerése után sikeresen jutott tovább. A televízió elődöntőjéből könnyedén került a középdöntőbe. A második televíziós fellépéskor „Hatvani–Szenes: Jöjj

el, ha szeretnél” című számával ért el nagy közönségsikert. Sajnos a „koronázás” elmaradt, mert abban az évben a táncdalénekes kategória a zsűri jóvoltából nem szerepelt a döntő műsorszámái között... Több, mint három év kihagyás után kezdett ismét énekelni, az 1987-ben alakult *MODERN TRINGS*-ben. 1989-ben még egyszer benevezett a „Ki mit tud?”-ra. Az országos válogatóig jutott el. Az együttessel 1993-ig énekelt. Nevük először *SACC*-ra, majd *MARSHALL*-ra változott. Az együttes tagjai: *Zrimics Ferenc* (szintetizátor), *Zrimics Géza* (dob), *Neumayer György* (szólógitár), *Nagy Béla* (basszusgitár), *Seregi Mariann* (ének). Játszottak még: *Végh Zoltán* (basszusgitár), *Vukics László* (dob), *Kósa Ferenc* (basszusgitár), *Sipos László* (dob), *Levik Gyula* és *Auer Jenő*.

START

1981 elején alakult a zenekar. Alapító tagok: *Dugmanits Zoltán* (*MUSTANGS*, *FYX*, gitár), *Pálffy Tamás* (gitár), *Tolnai Sándor* (dob), *Ernszt Katalin* (budapesti *KEX*, szintetizátor, ének), *Orosz Kornélia* (*Nelli*) (ének). Legnagyobb sikerüket 1982 nyarán Keszthelyen érték el, ahol a Zala Megyei Könnyűzenei Fesztivál döntőjét nyerték meg. A zsűri elnöke *S. Nagy István* volt. Az első helyezéért *ORI* engedélyt kaptak, ami azt jelentette, hogy az *ORI* rendezvényein szereplési lehetőséghez juthattak. 1982 őszén *Pálffy Tamás* Bonyhádra költözött, *Tolnai Sándor* pedig egyetemre nyert felvételt. Ez egyben az együttes megszűnését jelentette.

LORD

1982-ben alakult meg az együttes. Tagcserék során a mai felállás: *Dugmanits Zoltán* (MUSTANGS, FYX, START, szintetizátor), *Nagy Béla* (gitár), *Pusztai László* (basszusgitár), *Kisgergely Attila* (dob), *Molnár Tiborné-Perlaky Anna* (ének). Játszanak Nagykanizsán, járják a megye falvait. Mennek, ahová hívják őket. A zenekar mindent játszik. Diszkó, divatos rétegzene, a legújabb slágerek találhatóak meg műsorukban. Jelen pillanatban is aktívan zenélnék.

GROUP

1984 őszén alakultak. Alapító tagok: *Purger István* (MUSTANGS, FYX, ének), *Kisgergely Attila* (LORD, dob), *Varga Géza* (MUSTANGS, gitár), *Nagy Béla* (gitár), *Pusztai László* (basszusgitár), *Vámos Béla* (szaxofon). Repertoárjuk főleg Deep Purple, Santana, LGT számokból állt. 1984-ben az egerszegi „Poptojás” fesztiválról a legjobb hangszeres díjak közül többet is elhoztak. 1985 őszén szűnt meg a zenekar.

VIGADÓ

1985-ben alakult a Nagykanizsai Tisztiklubban. Alapító tagok: *Nemere László* (gitár), *Ernszt Katalin* (ének), *Kovács Tamás* (basszusgitár), *Sinkovits István* (szintetizátor), *Jerausek András* (dob). A Nagykanizsai Tisztiklubon kívül az ország több Tisztiklubjában játszottak (Szeged, Pécs, Szombathely, Zalaegerszeg) és a környező üdülőhelyeken (Zalakaros, Hévíz, Keszthely). A zenekar repertoárja a 60-as évektől született beat, rock slágerekből áll. Mint általában, itt is zenészek váltották egymást. Az alapító tagok közül maradt: *Ernszt Katalin*, *Nemere László*, *Kovács Tamás*. Az együttesben játszott *Ladeczky László*, *Kém Sándor*, *Tóth Tamás*, *Tábori Imre* és a jelenlegi billentyűs, *Pálfi Attila*. *Gyuricza József*, *Inoka Zsolt* dobolt még a zenekarban. A jelenlegi dobos: *Vukics László*.

1988-ban Svájcba kaptak meghívást. Luzernben az ottani magyar Katalin bálon szerepeltek nagy sikerrel. Ennek eredményeként 1989-ben, 1990-ben, 1991-ben visszatérő vendégként mentek Svájcba. Felléptek Bernben, Baselben, Zürichben.

GNOOM

1985 végén alapították kanizsai diákok: *Gaál Zsolt* (ének), *Pulai Zsolt* (dob), *Papp Zsolt* (gitár), *Boa Péter* (gitár), *Sebestyén Miklós* (basszusgitár). Többnyire saját szerzeményeket játszottak, rock stílusban. Klubokban léptek fel és két koncerten a HSMK-ban. 1987 őszén oszlottak fel.

Numero 86

1986 tavaszán alakultak. A tagok: *Kovács Zsolt* (ének), *Inoka Zsolt* (dob), *Oszter Ottó* (gitár), *Tóth Tamás* (szintetizátor), *Pusztai László* (basszusgitár). Saját szerzeményeikben a rock, a funky és a jazz elemei voltak megtalálhatók. Főként kanizsai klubokban zenéltek. 1987-ben távozott a zenekarból *Tóth Tamás*, helyét *Sinkovits István* foglalta el. 1988 elején átalakult az együttes és mint *SZEXTETT* együttes zenéltek tovább.

SZEXTETT

1988 elején alakult. Alapító tagok: *Kovács Zsolt* (ének), *Inoka Zsolt* (dob), *Oszter Ottó* (gitár), *Varga Géza* (gitár), *Pusztai László* (basszusgitár). A *Numero 86* zenei világát folytatták saját szerzeményeikben. A zenekar tagja volt még *Kalamár Szabolcs* (ének) és *Sinkovits István* (billentyűs). Az együttes 1991-ben szűnt meg.

SZINKRON

1987 nyarán alakultak. A tagok: *Kalamár Szabolcs* (ének), *Kisgergely Attila* (dob), *Nagy Béla* (gitár), *Kálovics Zoltán* (gitár), *Sebestyén Miklós* (basszusgitár). Saját szerzeményeikkel gyakran szerepeltek az akkor még működő Béke klubban és a Diák klubban. A zenekarban játszott még *Kovács Zsolt*. Az előadott dalok stílusa a populáris arculattól a jazz-rockig terjedt. Később nevüket *RÖVIDZÁRLAT*-ra változtatták. 1990 elején szűnt meg ez a formáció.

Elismeréssel kell szólni néhány zenekarról (*FLAT ROCK, EASTON, Mr. LSD, ALARM, THE INNOCENTS, KRITIKUS PONT*), akik a 90-es években nehéz körülmények között is meghatározói lettek a helyi zenei életnek.

FLAT ROCK

A 90-es évek egyik nagy zenekara. Az együttes tagjai: *Tárnok Ferenc* (szólógitár), *Balogh Tamás* (ritmusgitár), *Kucsebár Zoltán* (basszusgitár), *Varga Róbert* (dob), *Somogyi Zoltán* (ének). Hard-rock zenét játszottak, erősen közelítve a blues-hoz. A repertoárban megtalálható Hobó, Uriah Heep, Steppenwolf, Black Sabbath és természetesen a saját számok. Pár sor a „3atrockos” gondolatokból:

„Megújult a világ,
megújult, de miért!?
Magad teremtetted
a könnyeket s a vért.”

Az együttesben játszottak rövidebb-hosszabb ideig: *Papp József* (gitár), *Miklós László* (ének), *Molnár Ákos* (basszusgitár), *Radics Csaba* (ének). Maradt *Kucsebár Zoltán*, *Varga Róbert*, *Balogh Tamás*, érkezett *Bali Miklós*. 1995-ben készült demójukat új énekessel — *Skoda Róbert* — készítették, majd tavasszal az együttes megszűnt.

EASTON

A metal-zenét játszó együttes 1985-ben alakult. A kezdetektől nagyon sok zenész váltotta egymást — legalább még két zenekart lehetett volna a tagokból létrehozni. A zenei alapokat az alapító tagok — *Horváth Tamás* (gitár), *Nagy Zolt* (dob), *Bakony Tamás* (basszus), *Hódosi Ervin* (ének) — fektették le és alakították majd nem véglegesre hangzásvilágukat. Végső felállási forma: *Hódosi Ervin* (ének), *Bölecz Norbert* (dob), *Dudás István* (szólógitár), *Bali Miklós* (szólógitár), *Csizmadia Balázs* (basszusgitár). *Bölecz Norbert* előtt *Simon István* ült a dobnál. Saját számokkal léptek fel. Játékukra jellemző volt, hogy számaikban egy-egy téma erejéig klasszikusokat építettek be (Liszt, Brahms) és nem a hagyományos vers, refrén formulával dolgoztak, hanem „egységekkel”, melyek önálló részek voltak, de a sorrendi váltogatás megengedhető volt. Nyugat-európai orientációjú, kelet-európai motívumokkal átszőtt heavy-metalt játszottak.

Nagykanizsán kívül Budapesten, Ajkán, Zalaegerszegen koncerteztek. Háromszor nyertek megyei találkozót. A *Metal Hammer* című újságban bemutatásra kerültek. Játszottak a szombathelyi *LORD* előzenekaraként. *Nagy Feró* „Garázs” című műsorában négy számuk hangzott el. Saját számaik a kilátástalan jövőről szóltak. Barátságáról, elhidegülésről, irigységről, anyagiasságról. 1994-ben a zenekar feloszlott.

Mr. LSD

1992-ben alakult az együttes. *Csizmadia Balázs* sorkatonai bevonulása miatt rövid ideig szünetelt a zenekar. 1993 februárjában már újra együtt próbáltak. A felállítás: *Dudás István* (gitár), *Bali Miklós* (gitár), *Csizmadia Balázs* (basszusgitár), *Nagy Zolt* (dob), *Papp Viktor* (ének). Kemény rock 'n' roll zenét játszottak. 1993 végén szünetelt a zenekar, majd 1994 februárjában tartották a búcsúkoncertet a HELY-ben, *TRAFUCK JAM* néven.

CARMEN

1991 januárjában alakult, a *Happy End*, az *IZ RT*, valamint a *CENTRÁL étterem* zenészeiből. Alapító tagok: *Juhász László* (dob, ének), *Sebestyén Miklós* (gitár, basszusgitár, ének), *Tóth Tamás* (szintetizátor, ének), *Kőrösi Andrea*

(ének) valamint két táncos lány, *Tolnai Bea* és *Tolnai Andrea*. 1991 őszétől *Horváth Tamás*, majd *Tátrai Lajos* gitározott. 1992 januárjában *Végh Zoltán* (gitár, basszusgitár, ének) és *Miholics István* (gitár, szintetizátor, ének) érkezett a zenekarba. 1993 elején alaposan átalakult az együttes. Az akkori felállás: *Juhász László* (dob, ének), *Tóth Tamás* (szintetizátor, gitár, ének), *Molnár Gábor* (szintetizátor), *Szabó S. Lia* (ének), *Király Gert-rúd* (ének, tánc), *Nagy Zita* (ének,

tánc). 1993 őszén kivált a zenekarból *Molnár Gábor* és *Szabó S. Lia*. Helyükre tért vissza *Kőrösi Andrea* és *Miholics István*. Ez a felállás jelenleg is változatlan. A zenekarnak alkalmanként segítettek még: *Oszter Ottó* (gitár), *Inoka Zsolt* (dob), *Czinege Klára* (ének), *Turkovic Tímea* (ének), *Bandl András* (gitár), *Fenyvesi Andrea* (ének).

Műsorukat mindig az éppen aktuális slágerek alkotják. Elsők között voltak a megyében, akik előben a színpadon használtak számítógépet, sequencert, a nagyzenekari hangzások szimulálására. Nagyon sok rendezvényen léptek fel, többek között 1993-94 nyarán vasárnaponként rendszeresen a fonyódi Sándortelepi Strand szabadtéri színpadán. 1993 tavaszán megjelent tőlük egy demokazetta. 1994-ben nevüket „*Carmen-lányok*”-ra változtatták. 1995 áprilisában megalapították a PTT Records Betéti Társaságot. Azóta a tagok stúdiózenészként működnek közre a stúdiómunkában.

A 94-es évtől, a fiatalok között fokozottan jelentkező munkanélküliség, tanulási lehetőségek megszűnése, a romló életszínvonal, a zenekarokat is akaratlanul nagy feladat elé állította. Összefogni az új „kallódó” generációt, hogy minél kevesebb veszteséggel vészelhessék át az „átmeneti éveknél” elkeresztelt kemény és nehéz időszakot. Reméljük, sikeres évek lesznek a zenekarok számára.

ALARM

1994 áprilisában alakult. Az együttes tagjai: *Bandl András* (szólistagitar), *Pálosi Róbert* (dob), *Klaszán Sándor* (ének, gitár), *Vági György* (basszusgitár), *Horváth Tamás* (szintetizátor), *Vadász Gábor* (ritmusgitár). A kezdeti nehézségeken *Pálosi István* — a dobos édesapja — segítette át a zenekart. A fokozódó sikerek után 1995 júniusában már a *P. MOBIL* koncertjén előzenekarként léptek színpadra. Saját szerzeményeket játszanak, melyekben

megtalálhatók a hard-rock, heavy metal és a blues elemei. Talán legsikerültebb számuk „Az apró képek balladája” (zene: *ALARM*, szöveg: *Klaszán Sándor*), melynek refrénje erős hitet takar:

*„Magyarok Istene, magyarok Istene, adj erőt nekem!
Magyarok Istene, magyarok Istene, tégy csodát velem!
Add, hogy legyen még hitem, add, hogy ne csüggedjek el!
Vezess át a kőnokon, Istenem!”*

THE INNOCENTS (AZ ÁRTATLANOK)

1995 márciusában alakult. Alapító tagok: *Bali Miklós* (EASTON, Mr. LSD, FLAT ROCK, gitár), *Balogh Tamás* (FLAT ROCK, gitár), *Bróz István* (budapesti ESSEX, STREET, LAZA PANEL, dob), *Sebestyén Miklós* (GNOOM, SZINKRON, RÖVIDZÁRLAT, NAUDIUS, CARMEN, BON-BON, basszusgitár). *Bróz István* és *Sebestyén Miklós* jelenleg együtt játszik még a *VÖRÖS ÉS FEKETE* nevű zenekarban. Eddig Nagykanizsán több rendezvényen léptek fel. Rhythm and blues stílusban játszanak feldolgozásokat régi zenekaroktól (Z.Z.TOP, Kinks, Doors, HBB, LGT). Nem titkolt céljuk, hogy elősegítsék az élő zene varázsának visszatérését és elfogadtatását Nagykanizsán is.

Az *ALARM* és a *THE INNOCENTS* fellépett a „NAGY GENERÁCIÓ”-s bulin.

Meg kell még említeni néhány együttest, akik valamilyen módon szintén szerepet játszanak városunk könnyűzenei történetében.

KRITIKUS PONT

1993-ban alakultak. Az 1986-87-ben működő *TIMUR ÉS CSAPATA* hardcore punk együttes három egykori tagja: *Juhász Péter* (gitár), *Hegedűs*

Lajos (dob), Bátor Lajos (basszusgitár) és két lelkes helyi fiatal, Vajda András (gitár), Vajda Dóra (ének) voltak az alapító tagok. 1993 szeptemberében a távozó Hegedűs Lajos helyére Bánáti Zsombor került. Így alakult ki a napjainkig változatlan felállítás. Lendületes gitárzenét játszanak. Stílusuk az underground irányzatba tartozik. Folyamatosan koncerteznek Nagykanizsán, de játékukkal eljutottak már Budapestre, Szigetvára. Szövegeik a szürrealizmus világát tükrözik:

*„Varázkönyvek ihlette földindító mámor,
Felfékszem egy szellőre és távozom a mából.
Ráncbaszedett arcom vasald hát ki élet,
Ha selymes paripámmal a csillagokba érek...”*

(Zene: KRITIKUS PONT, szöveg: Bátor Lajos)

TEEP ROADS

1993 októberében alakult meg Tizedes Anita (ének), Berta Richárd (gitár, ének), Tóth Tamás (dob), Bánovics Attila (basszusgitár) és Lipódi Roland (billentyűs) felállásban. 1994 januárjától koncerteztek. Első alkalommal a HELY pinceklubban játszottak. Májusban megváltozott felállással a Helikon napokon szerepeltek. Az új tagok: Csordás Noémi (ének), Gerencsér Gábor (ének). Később Homonnay Szilárd vette át a mikrofont. 1994 augusztusától a katonaság miatt szünetre kényszerültek. Szeptemberben — a leszerelés után — a próbákat új felállásban és új stílusban kezdték.

Új számaikban a dallam lágy vonalvezetése mellett különleges hangzásvilág érződik, részben a szaxofon jóvoltából. Szövegeikben szomorkás lírai hatás tükröződik:

*„Elfáradtam, megpihennék, de veled újra útra kelnék,
Bárányszélhők tengerében, szívárványút mezejével
Ringat engem édes álom...”*

(Berta Richárd: Ringat engem...)

Az új felállítás: Berta Richárd (gitár, ének), Solti Gabriella (szaxofon, ének, zongora), Mészáros Bálint (basszusgitár), Tóth Tamás (dob, zongora).

NYÍRFA TERROR

A zenekar 1990-ben alakult. Alapító tagok: Füzesi Zsolt (ének), Varga Zsolt (ének), Darabos Gábor (gitár), Ladányi András (dob), Dobos István (basszusgitár), Buza Barna (gitár). Első fellépésük 1992-ben volt, már új tagokkal: Weinhoffer László (dob), Weinausz Ferenc (ének), Matola János (gitár). Egy

koncertsorozat után újabb tagcserék következtek. Jött *Fejes Sándor* (basszusgitár), *Farkas Balázs* (ének). Kényszerű pihenés következett katonai behívók miatt. Idén, 1995-ben ismét színpadra léptek a következő felállásban: *Weinhoffer László* (dob), *Horváth Tamás* (basszusgitár, ének), *Matola János* (gitár), *Darabos Gábor* (gitár). Stílusukat nehéz meghatározni. Valahol a punk és a hard-core között található.

SZIGET

1994 elején alakultak. Három gitáros — *Keszler János*, *Balogh László*, *Fazekas Sándor* — és egy dob — *Varga Ferenc* — alkották az együttest. Az általuk képviselt zenei világ kialakításában *Pünkösdi Zsombor* volt segítségükre. 1995-ben az együtteshez csatlakozott *Szigetvári Péter* (ének).

DISSIDENT

1995 márciusában alakult az együttes. Alapító tagok: *Lendvai Szabolcs* (dob), *Polai Ferenc* (basszusgitár), *Bocskai Tamás* (gitár), *Pataki Márk* (ének). Saját szerzeményeikben az egyszerű rockzene világa hallatszik. Feldolgozásaikban is az egyszerűbbnek tűnő hangzásokhoz nyúlnak (*The Clash: Should I Stay*).

VÖRÖS ÉS FEKETE

1994 novemberében alakult a következő felállással: *Bróz István* (*ESSEX, STREET, LAZA PANEL, THE INNOCENTS*, dob), *Csizmadia Balázs* (*EASTON, Mr. LSD*, gitár, vokál), *Papp Viktor* (*Mr. LSD*, ének), *Sebestyén Miklós* (*GNOOM, SYNCRON, RÖVIDZÁRLAT, NAUDIUS, BON-BON, CARMEN, THE INNOCENTS*, basszusgitár, vokál). 1995 februárjában debütáltak az Old's Club-ban. A zenekar rockzenét játszik. A zenét és a szövegeket az együttes tagjai felváltva írják, a hangszerelés közös.

Városunkban még rövidebb ideig működtek más fiatal zenekarok is. Információ hiánya miatt, a történések nélkül, következzen a névsor: *DEXTRIN, CRISIS, A.T.P., GRAMOXON, A.V.F., REMEK, EHP.*

MÁS IRÁNYZATOK

Áttekintve Kanizsa könnyűzenei életét, szólnunk kell más zenei irányzatokról. Természetesen e különböző zenei műfajokban olyan nagy zenészek is játszanak, akik külföldön is ismertek, elismertek. Épp ezért az ő munkásságuk egy külön fejezetet érdemelne. Most csak arra lehet vállalkozni, hogy röviden ismertetjük, amit tudnunk kell róluk.

Tiborc Iván 1991-ben alakította meg a *TIBORCZ JAZZ QUARTETT*-et. Alapító tagok: *Tiborc Iván* (szaxofon), *Inoka Zsolt* (dob), *Pusztai Titusz László* (basszusgitár), *Sinkovits István* (zongora). Később *Pusztai László* helyére *Szappanos György*, *Sinkovits István* helyére *Kovács Gábor* érkezett. Jelenleg trióként működnek *Tiborc Iván* (zongora), *Murka László* (bőgő), *Inoka Zsolt* (dob).

Amon István a *KANIZSA JAZZ QUARTETT* megalapítója. A quartett-ben játszottak: *Amon István*, *Baráth Béla*, *Illés László*, *Dr. Beke Árpád*, *Pálfi Attila*, *Gazdag István*, *Horváth László*, *Gadó Gábor*, *Süle László*. Új zenekara a *NOSZTALGIA*-zenekar, amelyik 1995-ben is a HSMK-ban szolgált zenét. Az együttes tagjai: *Amon István* (szaxofon), *Murka László* (gitár), *Muik Tibor* (dob), *Kém Sándor* (billentyűs). Hosszú ideig játszott *Vass Károly* (gitár) is a zenekarban.

A jazz és annak művelői előkelő helyet foglalnak el városunk zenei életében. Elég, ha csak *Dr. Beke Árpád* elévülhetetlen érdemeire gondolunk, aki megszerettette velünk ezt a „klasszikus” műfajt, és a jazz egyik hazai fellegettevé emelte Nagykanizsát.

Nagyon nagy élménnyel lettünk gazdagabbak minden egyes *Alpok-Adria Nemzetközi Jazzfesztivál* után, 1995-ben már az ötödik került megrendezésre.

Külön kell szót ejtenünk a *HOT BRASS BAND*-ról, *Baráth Zoltán* vezetésével.

Ivánics Tamás keresztény rockoperái, a „*Betlehem*” és a „*Tékozló fiú*” az ország több városában is bemutatásra kerültek. A szerző az MTV Zenebutik műsorában maga adott elő egy részletet a „*Betlehem*” című darabjából. 1995-ben készült el a harmadik rockopera, a „*Damaszkusz*” (Fejzetek Pál apostol leveléből).

Megérdemelt sikert aratott *Némethné Horváth Emilia* műve, a „*Passiójáték*”. A passiójáték a keresztény vallás egyik fontos eleme. Már kb. 1500 éve — a 4. sz. óta — minden húsvét előtt e zenés játék keretén belül mutatják be Jézus Krisztus szenvedését a keresztrefeszítésig. Hosszú évtizedek után Magyarországon, így Nagykanizsán is — legnagyobb örömünkre — újból látható és hallható a passiójáték.

A „*Betlehem*” című rockoperában a Főangyal szerepét *Németh Krisztina* alakította. Tehetsége, énektudása nagy jövőt sejtet. Többek között 1992-ben a Keszthelyi Helikon Játékok-on a legjobb énekes díját hozta el. Az 1993-as Ki mit tud?-on városi döntőt nyert, s akik ismerik, azok az országos döntőbe várták...

Beszélnünk kell a zenei körkép végén a kanizsai énekmondókról, az *IGRICEK*-ről, akik 1986 óta működnek sok sikerrel. A zenekar tagjai: *Farkas*

Tibor, Kaszás Ottó, Horváth Gábor, Cseke József, Balogh Tünde. Egy ideig együtt zenélt az „igricekkel” *Marosi Attila*, 1988-ban *Gazdag Attila* (nagybőgő), és a tagok közé tartozott *Bedő Csaba* (versmondó). Ez évben, 1995-ben jelent meg első kazettájuk.

A NAGY GENERÁCIÓ ÚJRA A PÓDIUMON

1991-ben 60-as évek zenéje visszatért városunkba, a Cserháti Sportcsarnok falai közé. Próbálkozások addig is voltak, de különböző okok miatt mindig meghiúsult a terv.

LOYDS, OLD MIX

1991 decemberében alakult egyetlen alkalomra. Megalakulásukkor még a *LOYDS* nevet vették fel, hisz a nemrég elhunyt szólógitárosuk — *Horváth László* — emlékének akartak tisztelegni egy *NADISZ* szervezésű *BIT*-bulin. Sajnos *Pintér Frigyes* (*LOYDS*, dob) nem tudott ott lenni a koncerten. Szinte az utolsó pillanatban kellett lemondania a fellépést. A csapat végül összeállt, *Molnár Attilával* kiegészülve. 1991. december 28-án sikeres és emlékezetes koncertet adtak a budapesti *LADÁNYBENE 27* és az *UDVARI BOLONDOK* együttesekkel a Cserháti Sportcsarnok-ban. A zenekar: *Miskó János* (*LOYDS*, basszusgitár), *Mészáros József* (*LOYDS*, ritmusgitár), *Molnár Attila* (*FLAMINGÓ*, dob), *Bacsokay Zoltán* (kazincbarcikai *CYKLON '65*, *FH-*

SOKK, miskolci MSE, szólógitár). Az egy alkalomból — mint ilyenkor történni szokott — több fellépés lett. A 60-as évek gitármuzsikáját (Shadows, Spotnicks, Ventures) felvállaló zenészek 1992 tavaszán — koncertlehetőséghez segítve a fiatal zenekarokat — még kétszer léptek fel. A HSMK-val közösen egy jótékonyági koncertet szerveztek. A nagyteremben lezajlott zenei délután teljes bevételét a Városi Kórháznak ajánlották fel, a szívbetegség gyógyítását elősegítő műszerek vásárlására. A koncerten felléptek: *FLAT ROCK*, *EASTON*, *Mr. LSD*, *URBI ET ORBI*, *REMEK*, *EHP* és az ez alkalomra *Purger Istvánnal* kibővült *LOYDS*. Május 1-jén a *Csónakázó tónál* rendezett majális szabadtéri színpadán a *FLAT ROCK* együttessel szereztek örömet több ezer embernek muzsikájukkal. 1992 óta — közkívánatra — minden Sörfesztivál műsorán megtalálhatók. 1993-ban *Miskó János-t Solti Károly (MEPHISTO)* váltotta fel, s ekkor nevüket *OLD MIX*-re változtatva folytatták és folytatják a 60-as évek felidézését gitárzenéjükkel. 1995 őszén *Solti Károly* családjával Prágába költözött, és basszusgitárosnak ismét *Miskó János* érkezett.

Városunkban 1991-ben, a *LOYDS* sportcsarnoki fellépése után kezdtek megfogalmazódni azok a gondolatok, hogy a régi zenekarokat ismét összehozva egy nagy közös koncertre, visszaidézzék — ha csak egy napra is — a 60-as évek hangulatát. E gondolatok megszületésében tehát a *LOYDS*, a későbbi *OLD MIX* jelentős szerepet játszott, mert bizonyították, hogy az „öreg” zenészek is hajlandók egy-egy koncert erejéig összeállni és „összekapva” magukat egy jó bulit csinálni. Hogy mégis milyen nehéz a megvalósítás, mutatja az is, hogy 1992-ben a szervezés olyan előrehaladott állapotban volt, hogy az őszi Sörfesztiválra már a plakátok hirdették a *FLAMINGÓ*, *LOYDS*, *MUSTANGS*, *FONTANA* fellépését. Sajnos abban az évben mégsem jött össze, az előadás elmaradt. Most 1995-ben, *Nagykanizsa első trászos említésének 750. évfordulója* tiszteletére, megtörtént, amit már hinni sem lehetett: egy monstre koncert erejéig összeállt a legendás kanizsai *FLAMINGÓ*, *MUSTANGS*, *LOYDS*. A koncert 1995. szeptember 2-án 14 órától 22 óráig lett tervezve. Tizenegy zenekart hívtak meg, akik az előzetes elgondolás szerint non-stop játszanak a Károlyi kertben.

A „NAGY GENERÁCIÓ” beat-rock-tánczenekari emlékkoncert a jubileumi év egyik tervezett rendezvénye volt. Főszervező *Nemere László*. Fővédnök *Zsoldos Ferenc* önkormányzati képviselő. Főszponzorok: *Helyőrségi Klub Nagykanizsa* és *Flamingó Music Shop*.

Az előkészületekről *Nemere László* a következőket mondja: A régi. úgynevezett „nagygenerációs” zenekarok nosztalgia koncertjének megszervezése már régóta foglalkoztatott. Először igazából akkor kezdtem el foglalkozni a gondolattal, amikor 1993 februárjában a miklósfai faluház igazgatója lettem.

Akkor még a körülmények és az idő sem igazán érett meg arra, hogy a koncertet össze lehessen hozni. Ennek megszervezésére és lebonyolítására igazából Kanizsa város 750-es évfordulója adott lehetőséget. A zenekarok, melyek 1960 és 1980 között működtek, elsődlegesen a *FLAMINGÓ*, a *MUSTANGS*, a *LOYDS* és a *FONTANA* kapott meghívót a koncertre. Kevésbé ismert zenekarokat, valamint a jelenkor fiatal együtteseit, amelyek hasonló stílust, tehát a beat, rock stílus zenéjét játsszák, szintén meghívtuk. Erkölcsei és anyagi támogatást is sikerült a várostól szerezni a rendezvényre. Először fel kellett kutatnom a régi zenekarok tagjainak hollétét, ugyanis ezen tagok nagy része szétszóródott az országban. Egyes tagjai más földrészre, Amerikába, illetve Európa más országaiba kerültek. A zenészek nem kis meglepetésemre óriási örömmel fogadták a hírt, hogy ismét összeállhatnak, ismét együtt zenélhetnek rajongóik, illetve Kanizsa város közönsége előtt. Innentől már nem voltam egyedül, közösen dolgoztunk. A nagykanizsai *Helyőrségi Klub* biztosította a helyet és a lehetőséget a próbákhoz. Eleinte hetente csak egy-két zenekar próbált, de ahogy közeledett a fellépés időpontja egyre jobban sűrűsödtek a próbák. Az utolsó héten már volt olyan nap, amikor két-három órás időbeosztással reggel nyolctól este tizenegy óráig egyfolytában próbáltak a zenekarok. Rendelkezem egy teljes komplett zenekari felszereléssel, amelyet a próbákra rendelkezésre tudtam bocsátani. A nagyobb munkát a szponzorok szerzése jelentette. 25-30 vállalkozót, illetve vállalatot kerestem fel, akik kisebb-nagyobb összegekkel támogatták a rendezvényt. Így lassan sikerült összeállítani a rendezvény költségvetését. Ezekért a támogatásokért a szponzorok a rendezvény ideje alatt kihelyezhették transzparensüket, zászlóikat. A KANIZSA TV egyenes élő adásban közvetítette a rendezvényt. A KANIZSA RÁDIÓ több ízben készített riportot a zenészekkel. Közben megrendeltem azokat az *aranyozott ezüst, város címet ábrázoló érméket, amit a város a 750. évforduló tiszteletére készíttetett*. Ezt a kis emléktárgyat *Zsoldos Ferenc* önkormányzati képviselő adta át a rendezvény utáni fogadáson a Helyőrségi Klubban. A koncert gyakorlati lebonyolításában legnagyobb segítőt *Zoltán* fiam és három barátja volt. Név szerint: *Misi, Sziszi és Attila*. Ezúton is köszönöm a segítségüket.

A célom az volt, hogy a 60-as, 70-es évek tini korosztálya, akik ma már felnőtt 45-55 éves emberek, ismét találkozzanak régi szeretett nagy zenekaraikkal. Ezek a zenekarok az akkori fiatalság életét, életvitelét meghatározóak voltak. Második célom az volt, hogy találkozhassanak azok a régen elszakadt ismerősök, barátok, akik 20-25 éve nem látták egymást. Valóban, saját szemünkkel győződhattünk meg arról, milyen erős érzelmeket váltott ki egy-egy találkozás. Bizony sokszor csillant könny a szemekben, véget nem érő

"NAGY GENERÁCIÓ"

Műsorvezetők:

Ernszt Katalin
ERNSZT KATALIN

Jarkas Tibor
JARKAS TIBOR

Zsoldos Ferenc
Fővédnök: ZSOLDOS FERENC

Nemere László
Főszerző: NEMERE LÁSZLÓ

Főszponzorok:

Ernszt Katalin
Helyőrségi Klub Nagykanizsa
ig.: ERNSZT KATALIN

Draskovics György
Flamingó Music Shop
et.: DRASKOVICS GYÖRGY

ölelések emlékeztettek a régi barátságokra. Azt hiszem, a rendezvény így teljes egészében elérte célját. A közönség az eső ellenére is kitartóan végigállta, végighallgatta a koncertet. Öröm volt nézni, ahogy 45-50 éves emberek csápoltak a Károlyi kert kavicsán, és meséltek fiaiknak, unokáiknak, hogy valaha milyen világban éltek. Egy kicsit nosztalgizálhattak, egy kicsit visszatérhettek tizenéves korukhoz. Azt hiszem, ennél nagyobb élmény nem igazán ért mostanában senkit ebben a városban. Mi, a szervezők és a zenészek a koncert utáni pár napban nem tudtunk úgy végigmenni Kanizsa városán, hogy valaki ne gratulált volna, ne köszönte volna meg a rendezvény megszervezését. Köszönöm én is a fellépő zenekarok tagjainak, illetve a közönségnek, hogy ekkora szakmai sikerélményhez juthattam.

A „NAGY GENERÁCIÓ” címmel meghirdetett beat-rock tánczenekari találkozó július 14-én kezdődött el. Ekkor találkoztak a meghívott zenekari tagok a HELYŐRSÉGI KLUB-ban. Ez olyan élmény volt, ami meghatározta a későbbiekben az előkészületek és a koncert hangulatát. 20-25 éve megszakadt kapcsolatok elevenedtek meg újra, a fiúk őszinte barátsággal köszöntöttek egymást. Ettől kezdve minden lehetséges módon segített mindenki a másíknak. Még olyan dolgokban is közösen döntöttek, hogy ki milyen számot vesz fel műsorára. Kialakult tehát egy rivalizálástól mentes, bensőséges hangulat. Igaz, a zenekarok a lehetséges maximumra törekedtek, de azzal a gondolattal, hogy a másíknak is legalább olyan jól sikerüljön a koncert.

Az előkészületekről a KANIZSA TV folyamatosan tudósított. Az elhangzott riportokból — időrendi sorrendben — következik egy csokor (hogyan látják a múltat, s hogyan élik meg a jelent a fiúk):

FLAMINGÓ:

Riporter: *Kiss József*

Operatőr: *Donát Attila*

Beszélgetés *Simon István*-nal

— *Mikor játszottatok utoljára?*

— Azt hiszem, hogy 1973-ban. Igen, akkor ez már 22 éve.

— *Milyen érzés 22 év után újra együtt zenélni?*

— ... Mozog minden belül...

— *A Nagy Generáció?*

— Hát nagyok voltunk? Abban az időben nem nagyon éreztük, ez az igazság.

— *És utána lehetett érezni?*

— Utána? A szakmában egyedül én maradtam, azt hiszem. Talán még a *Héjja Máttyás* barátom az, aki éveken csinalta, de stabilan vendéglátós muzsikát

egyedül én. Mindenki más-más szakmát választott... Hát igen... Sok megbecsülést nem kaptunk — az az igazság — se akkor, sem most. 30 éves pályafutásom végén elérkeztem odáig, hogy már elhelyezkedni sem tudok, mert egyszerűen olyan szinten dolgozik minden vendéglátó egység, hogy nem kell a zenész... De hát most azt hiszem nem erről van szó, nem panaszkodnom kell...

— *Egy hónap múlva lesz a Nagy Generáció koncertje. Milyen szinten áll a felkészülés?*

— Semmilyen szinten áll még. Ma volt az első összeroffenésünk... Hát most mit kell csinálni? Most megkeressük a régi nótákat, a szövegeket, a számok felvételeit, aztán azt, hogy ki mit tud... Ki mit tud... Mert mint mondtam, én vagyok az egyedüli, aki a szakmában maradtam... a többi fiú... az most fel kell, hogy elevenítse, és talán ez az egy hónap elég lesz arra, hogy kellő mennyiségű próba után azért visszanyerjük régi önmagunkat...

LOYDS:

Riporter: *Kiss József*

Operatőr: *Donát Attila*

Beszélgetés *Mészáros József*-fel (M) és *Pintér Frigyes*-sel (P)

— *Mikor játszott utoljára a LOYDS együttes?*

— (M) Nagyon nehéz... 1969 szeptember vége... Azt hiszem, 21-én Csurgón volt egy búcsúkoncertünk.

— *Azóta kik maradtak a szakmában?*

— (M) Senki sem. Senki...

— *És annak idején a nagy generációnak mondott korosztály mennyire érezte magát nagynak?*

— (M)Hát nagynak nem éreztük magunkat... Másképp éltek akkor a fiatalok, mint most. Tartozni valahová — nem tudom most hogyan néz ki, mert már koros vagyok —, szóval annak idején tartozni egy zenekarhoz nagyon jó érzés volt. De ez nem azt jelenti, hogy mindenki csak egy zenekarhoz tartozott, mert ahogy mi is elmentünk más zenekarok játékára, a másiak is eljöttek hozzánk, és a fiatalság ugyanígy volt... szóval nem tudom... más volt az élet akkor, abban az időben...

— *Szeptember 2-án „Indián nyár”. Milyen szinten áll a felkészülés?*

— (P) Hát most azt hiszem, hogy a legjobb úton haladunk arra, hogy a másodikai koncertre felkészüljünk. Amint már a *Mészáros Öcsi* is említette, mióta utoljára játszottunk, tulajdonképpen mindenki elhagyta ezt a pályát, és most újra kezdeni, majdnem harminc év után, ez rendkívül nehéz, emberpróbáló feladat és hát ebben a nagy melegben igyekszünk helyt állni...

MUSTANGS:

Riporter: *Fogarasi Mónika*

Operatőr: *Szabó Zsigmond*

Beszélgetés *Horváth Antal*-lal

— *Mikor alakult az együttes?*

— 1966 őszén. Utána nagyon sokat változott, emberekben, minőségben, nórákban. De hát 1966 őszén megalakult és gyakorlatilag olyan tíz évig egyfolytában tette a dolgát, amit tenni kellett...

— *Miért bomlott fel?*

— Azt nem lehet mondani, hogy felbomlott, mert közös megállapodással abbahagytuk. Jöttek az elfoglaltságok, a család. Lefutott az élő zene, a disco vette át a helyét. Ezt jobban szerették a fiatalok, jobban tetszett nekik. Gyakorlatilag a folytatásnak sok értelme nem volt. Most azt hiszem újból van kelte az élő zenének, habár még mindig nem annyira, amennyire szeretnénk, de kívárvuk, még fiatalok vagyunk.

— *Mivel foglalkoztok a zene mellett?*

— Mindenki dolgozik. Vezető emberek gyáraknál, üzemeknél. Vállalkozók, dolgozók maszekoknál. Mindenkinek van munkahelye, tehát zenéből nem élünk, s nem is akartunk élni sosem.

— *Most jött egy lehetőség, hogy újra fellépjete. Mit jelent ez a zenekar életében?*

— Húha!... Hát... talán egy picit nosztalgiazunk az elmúlt harminc éven, mert hiszen lassan harminc éve, hogy az együttes megalakult. De azt hiszem, hogy a jövőt tekintve különösebbet nem jelent, mert továbbra sincsenek terveink, olyan jellegű terveink, hogy aktívan foglalkoznánk zenével. Mi már ebből kinőtünk, fiatalabb korban megtettük azt, amit meg kellett tenni. Elég jó nevű együttest hoztunk össze. Közönségünk volt, nem is kis számban. Jó rendezvényeink voltak. Mi már nem akarunk semmit kezdeni. Ez az egy nap lesz most az életben, 1995. szeptember 2-án, amikor még egyszer egyet zenélünk. Azok a zenésztársak fognak szerepelni, akik az elmúlt harminc évben meghatározó egyéniségei voltak az együttesnek.

OLD MIX:

Riporter: *Kiss József*

Operatőr: *Donát Attila*

A beszélgetés résztvevői: *Solti Károly (S)* és *Bacsokay Zoltán (B)*

— *Mit kell tudnunk az OLD MIX együttesről?*

— (B) Tulajdonképpen az OLD MIX nem a 60-as évek kanizsai zenekara, hanem a 60-as évek jórészt kanizsai zenészeiből alakult öregfiúk csapata.

Annakidején, amikor ők itt Kanizsán pengették a gitárokat, én innen 400 km-re Miskolcon és Kazincbarcikán a *CYKLON* nevű zenekarral játszottam, gyakorlatilag ugyanezeket a számokat. Mikor idekerültem Nagykanizsára, a *Mészáros Jóska*val, *Öcsivel*, kollégák lettünk, és én tudtam, hogy ő gitározott. Aztán mikor *Miskó Jancsi* operatőr volt a TV-nél, kiderült ő meg a basszusosa volt a *LOYDS*-nak. Nos, már csak egy dobos kellett. *Pintér Frici* nem vállalta, ezért *Molnár Attila* lett a dobosunk, s így léptünk fel először 1991 december 28-án a Cserháti Csarnokban, a BIT-bulin, mint *LOYDS* együttes. Közben *Miskó Jancsit Solti Károly* barátom — aki a legendás *MEPHISTO* együttesnek volt a gitárosa — váltotta fel. Tulajdonképp most egy új dobossal — *Vukics László* — lépünk fel.

— (S) Nagyon örülök, hogy Zoli barátom megemlítette a *MEPHISTO*-t. Azt hiszem, tényleg a 60-as évek kanizsai beat élete két zenekarra épült. Az egyik a *FLAMINGÓ*, a másik a *MEPHISTO* volt, amelyikről azért szeretnék itt megemlékezni — ha szabad —, mert sajnos az eredeti felállásban nem sikerült összehozni a zenekart... Remélem, hogy a korombeli nézők nagy része is emlékszik még azokra a szép gimnáziumi, keribeli és olajbéli bulikra, amikor kezdetben *Mészáros Öcsivel*, *Horváth Tónival*, *Fenyves Ferivel*, majd később *Molnár Attilával*, *Kállai Sanyival*, *Pacsa Sándorral* alkottuk a *MEPHISTO*-t, és hát tulajdonképpen onnan ered — azt hiszem — minden, ami bennem rock, illetőleg beatzenét illetően ma is buzog.

VIGADÓ:

Riporter: *Fogarasi Mónika*

Operatőr: *Szabó Zsigmond*

A beszélgetés résztvevői: *Ernszt Katalin* (E) és *Kovács Tamás* (K).

— *Miért éppen VIGADÓ a nevetek?*

— (E) Húha... nehéz kérdés, de könnyű rá válaszolni. Indítottunk mi itt ebben a házban, most már több, mint tíz éve, egy ilyen nevű sorozatot, ami havonta jelentkezik. Tulajdonképpen nosztalgiaestek ezek, budapesti művészek fellépésével, és a mi zenekarunk játékaival. Ezért vettük fel a *VIGADÓ* nevet.

— *Milyen stílusban játszatok?*

— (K) A régi 70-es évek rock és beat zenéjét játsszuk.

— *Vannak saját szerzeményeitek is?*

— (E) Voltak, inkább így lehet mondani. Nem nagyon vannak repertoáron, magunknak játsszuk inkább, mint a közönségnek.

— *Ti még mindig együtt vagytok. Sokáig szeretnétek ezt így csinálni?*

— (K) Tulajdonképpen sok mindenben múlik, a szándék megvan.

— (E) Amíg le nem zavar bennünket a közönség a színpadról, és elviseli, hogy negyven körül is ki merünk állni, merünk játszani — talán nem is olyan rosszul —, addig szeretnénk színpadon maradni.

— *Ha azt mondom, hogy szeptember 2-á, mit választok?*

— (E) A frász jön ránk, mert annyira izgulunk.

— (K) Nem sok időnk volt, hogy próbálhassunk, ugyanis elég sok zenekar gyűlt össze, és mi vállaltuk azt, hogy biztosítjuk a mi szerelésünkön a régi nagyok próbalehetőségét. Ők már 20-25 éve abbahagyták az aktív zenélést, és megfelelő hangszerük sem nagyon van, no meg így sokkal kényelmesebb a felkészülés.

— (E) Sokkal nehezebb dolgunk van pont ezért, de hát tekintettel kellett lennünk a régi nagy zenészekre, akik bizony huszonöt, sőt van olyan, aki harminc év után vett újra hangszert a kezébe. Csodálatos dolog...

— (K) Most volt az első alkalom, hogy sikerült összejönnünk kicsit, csiszolni a nótákon, amit kiválasztottunk erre az alkalomra. Bízunk benne, hogy egy próbát fogunk még tartani és sikeresen tudunk szerepelni a koncerten.

A KANIZSA TV e riportjai mellett folyamatosan lehetett tájékozódni az eseményről augusztusban hetente a KANIZSA és VIDÉKE EXTRA, és néhány cikk erejéig a ZALAI HÍRLAP segítségével. A KÁBELTEL Kft. három héten át folyamatosan a közérdekű közleményekben tartotta képernyőn a három oldalas reklámot. Az utolsó hetekben a város egy része már lázban égett. A fiúk állandóan kérdések özönébe ütköztek, és az érdeklődés mellett felfokozott szeretetet kaptak a rajongóktól.

Augusztus 31-én a KANIZSA TV és a KANIZSA RÁDIÓ élő adásban folytatott beszélgetést zenekari tagokkal. Ezek az egy-egy órás beszélgetések a visszaemlékezések pillanatai voltak. Visszatekintés a kezdetekre, az indulásra, a lehetőségekre. Jó volt hallgatni, hiszen közel volt már a „nagygenerációs” koncert, s ez egyben ráhangolódást jelentett az „INDIÁN NYÁR '95” műsorára.

Szeptember 1-én elkezdődtek a munkálatok a Károlyi kertben. A színpad mögött felállításra került a háttér, a dekorációkkal. A színpadon a *Dugmanits Zoltán* vezette DEMTON STÚDIÓ dolgozott. Elhelyezték az oszlophangfalakat, a színpaddal szemben felépült a keverőpult. A DÉDÁSZ szakemberei kiépítették a kb. 15000 W-hoz szükséges hálózatot. A KANIZSA TV is elkezdte az élő adáshoz szükséges rendszer kiépítését. Estére életbe léptek a biztonsági intézkedések.

És elérkezett a nagy nap. A Károlyi kertben kora reggel folytatódtak a munkálatok. Délelőtt a zenészek nagy része kilátogatott a helyszínre. Érezni lehetett egy enyhe feszültséget... A szervezők óriási erővel dolgoztak. Kora délután már szállingóztak az érdeklődők. A városban a Deák térről indult a ROVER MAJORETT GROUP, akik tulajdonképp felvezették a nagy műsort, megadva az alaphangulatot az „ünnepnek”. A meghirdetett 14 órás kezdést nem lehetett tartani, mert még gondok voltak az erősítéssel. S mire 14²⁰-kor elkezdődött a nagy buli, az INDIÁN NYÁR '95, a Károlyi kertben már legalább ezren várták a zenekarokat.

Az *ALARM*-nak jutott az a nehéz, de egyben hálás szerep, hogy első zenekarként ünneppé avassák a koncertet. Nagyon kemény muzsikát játszottak, tiszta hangzással. Saját szerzeményeik közül a legnagyobb sikert az „*Apró képek balladája*” hozta. Nagyon jó kezdés volt!

A második félórát — növekvő közönség mellett — a *LORD* adta. Nagy rutinnal szólaltatták meg a slágereket. Mindent megtettek, hogy a buli bulivá váljon.

AZ *ÁRTATLANOK* bebizonyították, hogy a zenében sem kötelez a név. Blues-rock zenéjüket, feldolgozásait nagy siker kísérte. Érezhetően emelkedett a hangulat.

A 60-as éveket hozta vissza rövid időre az erre az alkalomra alakult *FIRE BIRDS* együttes: Lakatos Zsolt (szólógitár), Lakatos József (ritmusgitár), Tolnai Sándor (dob), Tar Ervin (basszusgitár), Horváth Tamás (szintetizátor). A Shadows dallamok nyugtatóan hatottak az akkor már több ezres tömegre, akik várták a „nagygenerációs” zenekarokat.

A sátrak mellett 4 óra körül feltűntek a *FLAMINGÓ* zenészei. Fütty, taps... Elszabadult a pokol, mikor színpadra léptek... *Draskovics Gyuri* konferálásával elindult a „henger”. A régi slágerek újból életre keltek... Jó volt látni a régi arcokat, s hallgatni a zenét, ami ott, akkor, sokuknak a fiatalságot jelentette. Üdítőleg hatott az „öreg” fiúk mellett a „kis” *Fehér Vili*. Végig csörgözött, gitározott, vokált énekelt. *Héjja Matyi* „gyufaszál emberkéje” (Status Quo) visszavitt minket 1965-be. *Simon Pityu* profi módon énekelte a „Blue Suede Shoes”-t. *Fehér Vili* is azt bizonyította, hogy nem kopott meg a hangja. Úgy szólt az „Animals: The House of The Rising Sun”, mint 30 évvel ezelőtt. Megbízhatóan játszott *Dér Laci* és *Soós Misi*. *Draskovics Gyuri* jól tömörített szintetizátoron. A blokkot *Simon Pityu* zárta, a „Beatles: Rock And Roll Music”-jával. Az INDIÁN NYÁR '95 sikere biztossá vált.

Következett a *VIGADÓ*, akik úgy vélekedtek, hogy a *FLAMINGÓ* után fellépni nagy bátorság. Kellemes csalódást okoztak. Két jól megválasztott

egyveleg között pár világláger. Vokáldús zenéjükkel belopták magukat a közönség szívébe.

A *MUSTANGS* megjelenése a színpadon újabb tapsvihart váltott ki. *Vass Karcsi* „Give Me Some Loving”-ja (The Spencer Davis Group) mutatta, hogy ez a „menet” is nagy show lesz. A lányok ABBA slágerrel (I do, I do, I do), *Purger Pisti* az „All Right Now”-val (Free) mutatkoztak be, nagy sikerrel. A vokál már az első számtól kiválóan működött. *Lévai Peti* egy Creedence Clearwater Revival számmal (Have You Ever Seen The Rain) az elmúlt fiatal-ságot idézte. Az egész zenekar jól együtt dolgozott. *Dugmanits Zoltán* (*Dugó*), *Varga Géza* biztos kezű gitárosok maradtak, s *Horváth Gyuriban* (*Sexpír*) még mindig megmaradt a metronóm. Az „Illés: Ne gondold”-ja volt a csúcs. A közönség együtt énekelt az együttessel. Zárószámként *Horváth György-né-Porteleki Kati* szólóénekevel együtt egy nagyon szép vokált hallhattunk a négy lánytól (*Horváth Hajnalka, Marosné Horváth Zsuzsanna, Maros Eszter, Maros Zsuzsanna*). Zajos, nagy siker!

Nagy taps kísért a harmadik „nagygenerációs” zenekar, a *LOYDS* fellépését. *Nemere Laci* bemelegítésnek elénekelt a „My Baby”-t, megteremtve a *LOYDS*-nak is a koncerthangulatot. Egy Creedence Clearwater Revival szám, a „Lookin’ Out My Back Door”, szintén *Laci* énekevel (*Miskó Jani* erős basszusjátékával, a „Jolly Joker” *Vukics Laci* — aki *Pintér Frici* helyett ugrott be — megbízható dobolásával, és *Ernszt Kati* jól tömörítő szintetizátorával) tovább emelte a hatást. A blokk gördülékenységét megtörve, *Horváth Laci* -ra emlékezve — aki már 1991 óta nincs közöttünk — eljátszották kedvenc nótáját, amit Ő is minden lehetséges alkalommal elszólózott; a Shadows-tól a Kék csillag-ot. S ezután jött a Beatles varázslatos világa. *Mészáros Öcsi* először a „Things We Said Today”, majd az „I’ll Cry Instead” című számokkal emlékeztette a jelenlévőket fiatalságukra, a 60-as évekre. *Nemere Laci* előadásában a „Rock az óra körül” zárta a sok tapssal kísért blokkot.

Az előzmények ellenére hangulatos fél órát varázsolt a *LOYDS* az esős délutánba. *Pintér Frigyes*, aki végigpróbálta az augusztus hónapot, s a VÁROSI TV riportjában is nyilatkozott, nem tudta vállalni a fellépést. A nagy nap előtti estén egészsége váratlanul megromlott. A fiúk természetesen nem adták fel, s *Vukics Lacival* úgy látták — másfél óras próba után —, hogy nincs akadálya a másnapi fellépésnek.

Következett a *MAROS FAMILY*. Két régi sláger — egy külföldi (Be My Baby) és egy magyar (Ugye te is akarod) — nyitotta a blokkot. Üde jelenség volt a két kislány — *Zsuzsi és Eszter* — a szülők (*Maros Sanyi és Marosné Horváth Zsuzsanna*) biztonságos hátere mellett. *Porteleki Kati* és *Horváth Hajnalka* közreműködésével előadták az „ABBA: Thank You For The Music”

című számát, majd a „California Dreaming” világlágerrel zártak. Csak dicsérni lehet a jól kidolgozott, tiszta vokált.

Óriási hangzavar... A *FLAMINGÓ* másodszer... Nagyon jó indítás. Black Sabbath: Paranoid. *Simon Pityu* a tőle megszokott pontos énekkel. Hangulat lassan a tetőfokon, pedig még csak fél hét van. (Bekiabálások: EZ AZ FIÚK! ÚJRA 20 ÉVES VAGYOK!) A következő szám beharangozása előtt *Pityu* megemlékezett arról a két barátról *Disznó (Hadi Ferenc) és Eddi (Farkas Imre)*, akik már nem lehetnek közöttünk. Az Ő emlékükre szólt a dal (Beatles: Egy kis segítség barátaimtól). *Fehér Vili* énekelt, akárcsak a következőt (Beatles: Lady Madonna). (A közönség soraiból: ÉLJEN A VILI!) *Simon Pityu* kezdett egy Ricky Nelson nótát, egy rokit, a Mona Lisa-t. Az első sorokban többen, majd egyre többen járták a vad rock and roll-t. *Pityu* egy újabb rock számot vett elő, s a hangulat a tetőfokon! Közben megeredt az eső, ernyők nyíltak, de senki sem távozott... (*Gyuri* a mikrofonba: HA KITARTATOK, JÁTSZUNK!) A szervezők ernyőket hoztak a fiúk fölé. Indult a Rolling Stones. Szám közben elment a basszus... Kis technikai szünet... *Simon Pityu* a szintéhez ment, s felhangzott a Beatles-től a Hey Jude... Ismét kivágódott a biztosíték. Sikerült fél percre visszahozni, majd végleg sötétben maradt minden... A közönség, a régi barátok, nem engedték abbahagyni, közösen folytatták a dalt... Mint egy nagy kórus, szólt a Hey Jude, s már nem csak az első sorok énekelték... Megható volt ez a szeretet... Végül elkezdtek tapsolni, szólt a fütty... Ez volt a második blokk.

Meg kellett várni a DÉDÁSZ szerelőit, s utána folytatódhatott a buli. Óriási füttykoncert... Megint a *MUSTANGS* a színpadon. Purger Pisti: (UGYE JÓL ELÁZTUNK!... KI BELÜL, KI KÍVÜL!). Nagy nevetés... Máris adott volt a jó hangulat. *Pisti* kezdett (Deep Purple: Smoke On The Water). Utána *Géza* szólózta el mély átéléssel Santana Európáját. Közben szép lassan beesteledett. *Lévai Peti* egy újabb Creedence Clearwater Revival számot adott elő (Bad Moon Rising), majd jöttek a lányok, s egy nagy vokál mellett *Vass Karcstól* hallhattuk a Rubettes: Sugar Baby Love-ot. Végig sok taps, kiabálás (KATI A LEGJOBB! VISSZA! VISSZA!) *Karcsi* folytatta, „Troggs: Vad dolgok”. (REGGELIG SEM MEGYÜNK HAZA, CSAK JÁTSSZATOK! VISSZA! VISSZA!). A műsoridő lejárt.

Színpadon az *ORPHEUS*: *Balázs József (gitár), Borsos Rózsa (ének), Sipos Ferenc (basszusgitár), Sipos István (dob), Reivner László (szintetizátor)*. Külföldi és magyar, régi és új slágereket játszottak. Közönségsiker...

Nyolckor az *OLD MIX* állt fel. A hangolás és az előkészület ideje alatt a *FONTANA* egy régi felvételét játszották le, *Hackler Jancsi* jóvoltából. A zene

megdöbbenően jó volt! Nagyon hiányoztak a mai estéről! Örökké sajnálni fogjuk, hogy *Hackler Laci* erre az időszakra nem érkezhett meg Amerikából.

Az *OLD MIX* magabiztosan, szinte profi módon játszotta a *Shadows*, *Spotnicks*, *Ventures* számokat. A 60-as évek hangulata pillanatok alatt visszatért a Károlyi kertbe. A finom dinamikával játszott számok megfogták a közönséget, amit az egyre erősödő taps jelzett. A blokk közepére tartogatták a meglepetést. „Előttem az utódom” gondolatokkal vezéreltetve *Solti Karcsi* kislánya, *Gabriella*, és *Mészáros Öcsi* fia, *Bálint* jött fel a színpadra, s így két szám erejéig hat tagra bővült a zenekar. *Johnny & Hurricanes* számokat választottak, akik szintén a 60-as évek elejét uralták a gitárzenében. *Gabi* szaxofon szólói (A közönség soraiból: JOBB VAGY, MINT A FATER!), *Bálint* basszusjátéka és *Karcsi* szintetizátor megszólaltatása élmény volt! Tapsvihar... Az *OLD MIX* újra négy főre csökkenve játszotta tovább a blokk másik felét. *BacsKay Zoli* szólójátéka aratott tetszést. *Vukics Laci* metronómba ágyazott dobolása biztos pont volt a fiúk számára. A füttyel és tappsal kísért tetszésnyilvánítás bizonyította, hogy a zenészek urai a hangszerüknek. Igazi csapatmunka volt. Méltó előjáték volt a *LOYDS* második fellépéséhez.

A szünetben a tombolasorsolás keltett izgalmakat, hiszen az egyébként is értékes nyeremények mellett a fődíjak — 2 db egy hetes üdülés Görögországban, 1 db egy hetes erdélyi körút — kerültek kisorsolásra. Közben megállt az eső, majd újból eleredt.

Talán a tombolával egyidőben hangzott el a következő beszélgetés. Apa és fia beszélgetnek:

— Apu! Ezek az öregek mit akarnak! Lemásolták a mai jó számokat!

— Nem, fiam! Ez az eredeti, és a maiak a másolatok. Ezeket a jó számokat már régen megírták.

A *LOYDS* ismét a színpadon... (A hangszerek a páradús levegőben elhangolódtak, s igazán már nem lehetett visszaállítani a teljesen tiszta hangzást!) Megkezdődött a *Beatles* show. (Közben a nézőtérről skandálva: MISKÓ JANI, MISKÓ JANI, MÉSZÁROS, MÉSZÁROS!) Zengett a szólógitár, indult az „I Feel Fine”. *Mészáros Öcsi* első száma után *Dave Clark Five*-ra váltott. „Because I Love You” szólt a lányoknak az ének. Nemere Laci „Who’ll Stop The Rain”-je emelte tovább a hangulatot (miközben nem volt senki, aki megállította volna az esőt). *Öcsi* újra lírai dalba fogott. Felcsendült a *Beatles*: „And I Love Her” dallama (Ismét: MISKÓ, MÉSZÁROS, MISKÓ, MÉSZÁROS!). Nagy taps kíséretében Nemere Laci énekével, az „Ohio Express: Chewy, Chewy” rágógumizenéjével búcsúzott a közönségtől (pá-pá, pá-pá) a *LOYDS*. Rövidített jó menet!

"NAGY GENERÁCIÓ"

FLAMINGÓ

Hausi Vilmos	János János
Ócskó István	János István
Boros Árpád	Héja István

MUSTANGS

Pongrácz László	Dugonai István	Lakó István
Székely István	Háros István	Háros István
Háros István	Háros István	Háros István
Háros István	Háros István	Háros István
Háros István	Háros István	Háros István
Háros István	Háros István	Háros István

LOVDS

Werner István	János István
Ernst Kati	János István

(ÚJRA ITT VAN, ÚJRA ITT VAN A NAGY CSAPAT!) köszöntötték a *MUSTANGS*-ot énekelve. (SZERVUSZ TÓNI, SZERVUSZ KATI!) *Purger Pisti* az „All Right Now”-t ismételve kergette „őrületbe” a közönséget. Hogy ne lankadjon a hangulat, jött *Vass Karcsi* „Give Me Some Loving”-ja. A *MUSTANGS* a búcsúszámot jelentette be. Felhangzott a „Good Bye” (A közönség együtt a zenekarral: GOOD BYE). Nagy taps, füttykoncert!! Mentek volna a színpadról, de visszakövetelték őket. Jöhetett a ráadás. (*Purger Pisti*: MERT ILYEN LELKESEK VAGYTOTK! A közönség soraiból: BÜSZKÉK VAGYUNK RÁTOK FIÚK!). Az eső esett, de mindenki a helyén maradt. Felsírtak a gitárok a torzítókkal, és *Pisti* valóban a zárószámot énekelte. A szeretet érzése kerítette hatalmába a Károlyi kertet...

És harmadszor is *FLAMINGÓ*! Szintén rövidített blokk. *Simon Pityu* ismét a „Black Sabbath: Paranoid”-jával kezdett. Kész őrület!! Rolling Stones vadított tovább (*FLAMINGÓ AZ ISTEN!*), majd megkezdődött a búcsú rock and roll. *Simon Pityu* éneke közben felszállingóztak a színpadra a zenekarok tagjai. Táncoltak a színpadon, táncoltak a nézőtéren. *Nemere Laci* a főszervező, az épp szabad mikrofont kézbe fogva mondott köszönetet: *Hölgyeim és Uraim! Kedves Közönség! Kedves TV-nézők! Azt hiszem, óriási élményben volt ma részünk itt a Károlyi kert színpadán, ahol ismét találkozhattunk a legendás hírvű zenekarokkal, a FLAMINGÓ-val, a MUSTANGS-szal, a LOYDS-szal és a többiekkel... Búcsúzunk... Jó volt itt veletek! Mindenkinek nyugodalmat jó éjszakát! Szevasztok!* Ez már valóban a csúcs volt. A közönség nem törődve az esővel, a helyén maradván csápol, a színpadon és a kavicsoson is rock and roll-t jártak a párok. Többen (*Purger Pisti*, *Nemere Laci*) beszálltak énekelni. *Héjja Matyit* a dobnál *Sexpír* váltotta fel, s amikor befejeződött volna a zene, a közönség követelte a folytatást. Még vagy öt percig tartott a „mámor”, és *Nemere Laci* szavaival zárult a *NAGY KONCERT*: „Köszönjük, hogy itt voltatok, köszönjük, hogy itt lehettünk! Köszönjük a mai napot nektek és a zenekaroknak, külön a *FLAMINGÓ*-nak, a *MUSTANGS*-nak és a *LOYDS*-nak! Sze-vasz-tok!!!”

Csend lett, nagyon nagy csend. A Károlyi kert még zsúfolásig telt. A fiúk és lányok nehezen válnak meg a színpadtól. Érzelmek szabadulnak el... Sírás és boldog mosolyok... Hát ez is elmúlt... De a szívekben már örökké élni fog, az emlék kitörölhetetlen...

Lassan mégis elindult mindenki... Tizenegykor már üres volt a tér... A csend az, ami most rossz, ami most fáj... *SZERVUSZ INDIÁN NYÁR '95...* *Találkozunk-e még?...*

Jóval tizenegy után találkoztak a zenekarok tagjai és hozzátartozóik a *HELYŐRSÉGI KLUB*-ban. *Zsoldos Ferenc* önkormányzati képviselő, a műsor

"NAGY GENERÁCIÓ"

LORD

Duguruvics László

Puskás László

Pestvári Anna

To the
Kisvárdai Állami Gimnázium

ALARM

Vári György

3-4

Vári György

Wandl
P. P. P.

THE INNOCENTS
(AZ ÁRTATLANOK)

Közi Unkó!

Ócsa László

Székely

Ócsa László

Székely

fővédnöke tartott beszédet: „Szeretettel köszöntöm a régi és a fiatal zenekarokat, azok tagjait, akik ma felejthetetlen élményt nyújtottak a város lakóinak...”, „Én azt kívánom, legyen a szervező és rendező számára a jövőben is olyan elszántság, erő, törekvés, amellyel meggyőződésem szerint a mai találkozót... meg tudják ismételni.” „Én emelem poharam mindazokra, akik jól érezték magukat, és mindazokra, akik e kellemes érzést kiváltották az őszinte, tiszta, lelkes, nagyszerű muzsikájukkal.”

A beszéd után Nemere László kért szót: „Ahogy megígértem, most következik a meglepetés. Elmondom és megmutatom ezt a meglepetést (halk moraj). Kanizsa város a 750-es évfordulóra nyomatott egy aranyérmet — pontosabban színezüst, arany bevonattal —, amit fogadjatok úgy, mint zenei munkásságtok elismerését. Tekintsétek meg! (nagy taps, hangorkán) Az idősebb zenekarok minden tagja kap egy érmet, a fiatalok pedig zenekaronként egyet... Azért kapjátok, hogy emlékezzetek a városra, emlékezzetek a rendezvényre! Ennél szebb ajándékot nem igazán tudnék elképzelni.”

A nevek elhangzásakor sorban átvették a zenekarok és azok tagjai a város érmét Zsoldos Ferencről. Nagyon sok volt ez egy napra... Az asztaloknál a nap élményei, emlékei elevenedtek meg. Felejthetetlen, hogy erre a koncertre a régi rajongók közül megjöttek Dél-Afrikából, U.S.A.-ból, Hollandiából, Ausztriából és az ország különböző tájairól... Felejthetetlen, hogy a néha zuhogó eső ellenére is kirtartott a közönség... Egyöntetű volt a vélemény: az a sok szeretet, amit a lányok és fiúk kaptak a nap folyamán, nem múlik el nyomtalanul. Kellemes volt az érzés, hogy sok-sok ember számára sikerült örömet szerezni és néhány órára visszavarázsolni a fiatalságot... Megérte a sok fáradságot, a másfél hónapos hajtást. Mindenki, a zenészek és a közönség (A NAGY EGYÜTTES), érzésekben, örök élményben lettek gazdagabbak.

A „nagy buli”-ról megemlékezett a ZALAI HÍRLAP, a MAGYAR HÍRLAP. A koncert reggelén előzetes riportot sugárzott a MAGYAR RÁDIÓ PÉCSI KÖRZETI STÚDIÓJA, éjfél után pedig élő riport hangzott el a MAGYAR RÁDIÓ PETŐFI adóján. A KANIZSA RÁDIÓ szintén riportokat készített. A KANIZSA TV másfél órás összállításal próbált örömet szerezni azoknak, akik a helyszínen átélték a varázslatos hangulatú koncertet, és azoknak is, akik valamiért lemaradtak az eseményről.

Hogyan tovább fiúk? Hogyan tovább lányok? Ez a kérdés vetődött fel a koncert után legtöbbször. Természetesen mindenhol más a jövőkép. Az idősebb zenészeknek szeptember 2-a egy nagyon fontos dátum. Ugyanakkor többségben nem zárták ki a lehetőségét egy majdani újabb koncertnek, ha azt értelemmel lehet kitölteni. A fiataloknak ez a koncert csak egy esemény volt a sok között, ami teljesen érthető, hiszen előttük a jövő, lehetséges, hogy

"NAGY GENERÁCIÓ"

VIGADÓ

Memere Lívó
Ernst Kati
szégy. Annis
Vigadó
Mária Gábor

MAROS FAMILLY

Máros Katalin

Máros Sándorné
Máros Ester

Máros Györgyanna

OLD MIX

S-P
Mária György

Bárczy
Mária Katalin

Szabó
Mária Balázs

közülük olyan zenészek nevelkednek, kerülnek ki, akikre büszkék leszünk. Könnyen előfordulhat, hogy 20 év múlva már őket is, mint „NAGY GENERÁCIÓ”-t emlegetik társaik.

Hogyan tovább Kanizsa? Ez a nehezebb kérdés. Csak remélni lehet, hogy minden a legjobb úton fog haladni. Remélni lehet és kell, hogy igény lesz a kultúrára — ezen belül a zenére —, hogy a rendezvények sokaságára bőven akad kultúrát szerető és érte adni tudó polgára városunknak. Remélnünk kell, hogy e nehéz gazdasági helyzetből kijutva nem kell hasonló kérdést feltenni, mert Nagykanizsa gazdag, jelentős várossá fejlődik.

Végül köszönetet mondunk mindazoknak, akik nélkül a találkozó nem jöhetett volna létre:

Helyőrségi Klub, Ford Autó Kanizsa, Flamingó Music Shop, Sponzor Kft., Brillians Ékszerbolt (Ady u.), Geoinform Kft., Vastag Foto, H+C Bt. Rózsa úti Vill. Bolt, Ryno Kft., Park Kft., Áfész Kanizsa, Suzuki Márkakereskedés, Záhony Optika, Zalagáz, Matyók Drogéria (Fő u.), Trió Bt., Autóbontó Miklósfa, Autómentő és Segélyszolgálat Lakatos Miklósfa, Németh László Burkolóüzlet (Zrínyi u.), Autocenter BMW Angyalosi, Kanizsa és Vidéke EXTRA, Kábeltel Kft., Kanizsa Nyomda, MATÁV Kanizsa, DÉDÁSZ Kanizsa, Viola Kozmetika, Szőlőskert Fogadó, Kiskakas Vendéglő, Kremzner Étterem, Gerő Cukrászda, EXPRESS Utazási Iroda, IBUSZ Utazási Iroda, SPONZOR Utazási Iroda, VOLÁN TOURS Utazási Iroda, ZALATOURL Hotel Termál Zalakaros, Kanizsai Tűzoltóság

és a LELKES, KITARTÓ, SZENZÁCIÓS KÖZÖNSÉG.

(Elnézését kérjük annak, aki említetlen maradt. A szerző szívesen vesz minden olyan információt, dokumentumot, mely pontosabbá teheti kutatásait.)

"NAGY GENERÁCIÓ"

FIRE BIRDS

Kalász puz

ORFEUS

Liptóczy S. J.

Szász Zoltán Kőrös László

Balogh József

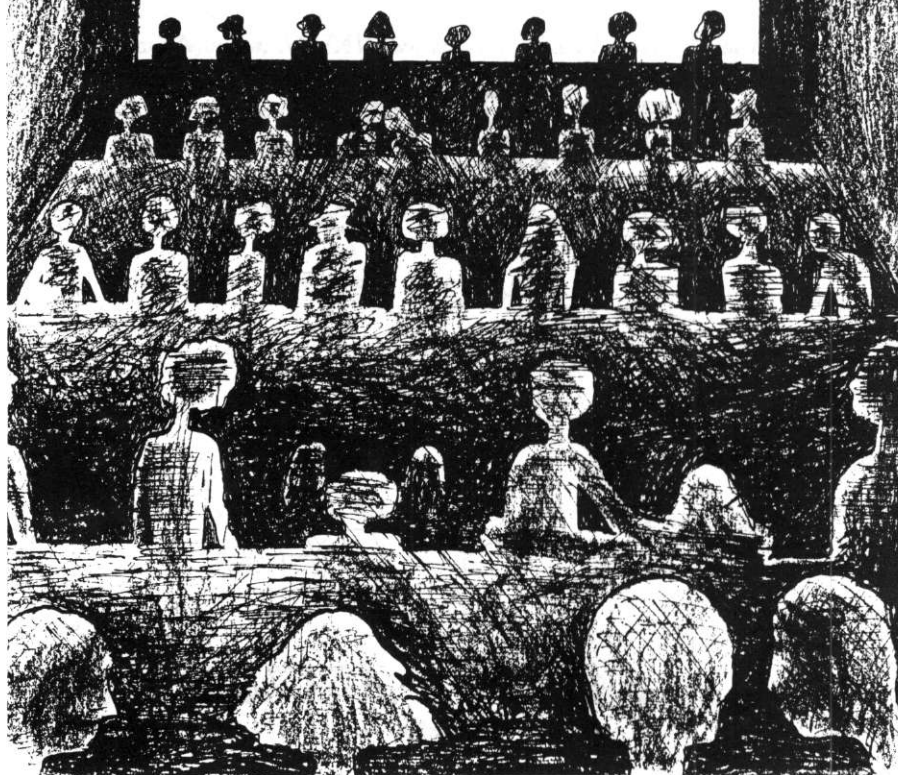

GAZDAG ATTILA

Dalénekes

Nagy Csaba

NAGYKANIZSA
MOZITÖRTÉNETE

NAGY CSABA: NAGYKANIZSA MOZITÖRTÉNETE

„A mozi

Nemcsak az őszi gyümölcsfák, de a mozi is jelzi, hogy a téli időszak beköszön-
tőben van. A terjedelmes plakátok felújultak, s az ingyen panoráma számos nézőre
talál az utcán járókelők között. Sárguló levelek környezetében állnak a hirdető
falak a Polgári Egylet kertjében, melyeken a reklám hívogató képei mondanak el
rettenetes valótlanosságokat s meg nem történt rémes históriákat. De mikor ez job-
ban tetszik, mint a színlap egyszerűsége. És mennek. Se hossza, se vége a moziba
vándorlók sokaságának. Pedig mi is a mozi? Pedig mi is az a mozi? Tulajdonkép-
peni hivatása az ismeretterjesztés lenne. De ma nem ezt a célt szolgálja már.
Idegfeszítő érdekességeket látnak ott, melyek nem egy bünténynek lesznek előidéző
okai. Hány határozatlan lélekben fogalmazódott meg a bűn gondolata, mikor
annak könnyű kivitelét látta. S az elhatározását tett követte. Hány ilyen mozi
neveltről számolt el már a rendőrségi jelentés? Érdekes lenne erről statisztikát
készíteni. De ki törődik ezzel? A fő a mulatság, a szórakozás! Szép: de ne feledjük
el, hogy kárt tenni még üzleti spekulációból sem szabad! Jöjjön a mozi, de szép és
tanulságos műsorral.” (Zala, 1912. X. 13.)*

* Az idézett szövegeket az újságokban található írásmóddal közöljük.

I. ÉLŐ FÉNYKÉPEK

„A terem hátsó részében egy elkülönített fabódéból, melyen három, mintegy 15 centiméternyi négyzetleges nyílás van, gépsistergés hallatszik: a középső nyíláson át egy sugár tör elő...” (Zala, 1896. XI. 12.)

Ami ma nekünk természetes, száz éve még jócskán világcsovának számított. Jegyet váltunk és beülünk egy elsötétített terembe, vagy csak odaheveredünk a nappalink kanapéjára és nyomogatni kezdjük a formatervezett távkapcsolót, s a csoda minden alkalommal újra és újra megtörténik.

Pedig csak száz éve kezdődött, decemberben. Egy párizsi kávéház különtermében egy frankos belépőt fizettek az érdeklődők, hogy láthassák azt az érdekes készüléket, amely állítólag mozgó képeket tud a falra vetíteni. A konstruktorok, a francia Lumière-testvérek gépüket — a fény mozgására utalva — *cinematograph*-nak keresztelték, a görög nyelvből merítve, amúgy feltalálói szokás szerint.

Nagykanizsa ekkortájt még poros, vidéki városka, külsejében is leginkább csak falusiasnak mondható. Legtöbb háza csak vályogból épült, kevés a járda, a sarat dagasztják a járókelők. Az élet is sekélyes, vidékies. Mindenki mindenkire ismer, mindent tud, nem lehet elvonulva élni, bele kell olvadni a mindennapi kis szenzációk kitérgetésébe. Persze alig van szórakozási lehetőség, a vasárnap délutánok jobbára csak a kávéházakban telnek el, kisvárosi unalomban.

Jóval fontosabbak a hétköznapok: jelentős kereskedőváros Kanizsa, vasútja is több évtizede van már, hiszen az országot fiumével és a déli országrészeket Béccsel összekötő főutak metszéspontjában fekszik. Nem csoda hát, hogy megfordul itt mindenféle mutatványos, kardnyelő meg vándorszínész, akiket lelkendezve és szájtátva bámul mindenki a városban. Hát még ha valami újdonságot hoz, mint *Hoffmann Soma* úr, a keszthelyi jogász, aki elsőként ismertette meg a várost a mozgó képek csodájával, 1896 novemberében. Még egy év sem múlt el a híres párizsi vetítés óta, s csak pár hónapja volt annak is, hogy Budapesten, a millenniumi kiállításon megjelent az első kinematográfus.

Hoffmann úr megjelenése igazi szenzációja a városnak. A helyi lapok (Zala, Zalai Közöny) lelkendezve írnak az előadásokról, egymást túllicitálva ismertetik, ízelgetik a látott képeket: *„Minden egyes személy él, ugyanúgy mozog a vásznon, mint mozgott a párizsi boulevardon, vagy a bécsi ringen. Látunk két gazdát, midőn ökrös ekével szántanak. Nem csak az emberek és állatok élethű járását, hanem még az eke által fölthantolt föld dülését is reprodukálva látjuk. A szudán négerék fürdésénél a locsogó víz, a londoni állomásra beérkező vonatnál a ki- és beszálló egyének kötik le érdeklődő figyelmünket. Az előadások iránt napról-napra fokozódik az érdeklődés, mert aki*

csak elhagyja a mutatványok színhelyét, csak bámulattal beszél a látottakról." (Zala, 1896. XI. 12.)

Látogató pedig akad bőven: Hoffmann naponta három előadást tart, viszonylag magas, 30-50 krajcáros áron. Igaz, előadásait nem is a kor szokásához igazodva sátorban, hanem a város szórakoztatásában elég előkelő helyet elfoglaló *Polgári Egylet* Sugár úti székházának kertiházában rendezi. Így a kezdeti idők „mozija” Kanizsán nem is minősül olcsó látnivalónak, az Egyletkertbe bárki nyugodt lelkiismerettel ellátogathat. Nem is igen tudnak ráunni: a szokásos 3-4 nap helyett Hoffmann úr 12 napon át szórakoztatja a város közönségét 15-20 filmből álló készletével.

De milyenek is voltak ezek a vetítések? Harsányak, és mai szemmel nézve technikailag szinte élvezhetetlenek. A vetítőgépek e korban még gyakran házilag szerkesztett, rossz minőségű masinák, fényerejük kicsi, képük életlen, s szemrontó remegés is zavarja a szemlélődést. A filmek csak 3-4 perces rövid tekercsek, egy műsorban gyakran nyolc-tíz darabot is lepergetnek belőlük, válogatás nélkül, ami éppen kéznél van. Hiszen nem is a téma az érdekes, maga a mozgó kép, a mozgás újszerűsége, elevensége a fő látnivaló. S majd, amikor ez már nem lesz elegendő, akkor jelennek meg az egzotikusabb témák, s messzi tájak, híres emberek, kalandos események látványa tölti be a mozivásznakat.

De Hoffmann még a legelső filmtekercseteket vetíti. Képei közül a híradások alapján mintegy nyolcat azonosítani is tudunk, felismerve közöttük néhány eredeti, vagy az eredeti után újraforgatott Lumière-filmet is: *Szántás a mezőkön*, *A szudáni négerék fürdőzése*, *Vonat érkezése a pályaudvarra*, *Tengerparti séta*, *Párizsi korzó*, *Kánkán táncosnők*, *Csökönyös ló*, *Bécsi élet az Opera előtt*, *Gőzkocsi és Vívólecke*.

itt először.	A	itt először.
Polgári Egylet katakombájának fűtött termében		
ma vasárnap, november hó 8-án és ezen kívül még csak néhány napon át látható az Edison által feltalált		
Kinema-Fénykép-Készülékkel		
előadott mutatványok.		
ÉLŐFÉNYKÉPEK!		
A continens legnagyobb városaiban, mint Páris, Bécs és Budapest a legnagyobb tetszést aratott.		
A n. é. közönség kéretik ezen kiváló élvezetet nyújtó alkalom tömeges felhasználására.		
Az előadások naponként a következő órákban tartatnak:		
I-ső előadás 6 órakor a II-ik 7 és fél a III-ik 8 és fél órakor.		
Helyiárak: 1-4 sorban 50 krajcár a többi sorban 30		

Hoffmann távozása után pontosan egy évet kell a kanizsai közönségnek a következő vetítésekig várni, s ez a ritkaság nem is változik meg a századfordulóig. Kevés a vándormozis, kevés még a film, drága a szállítás. Ráadásul a mozi-idény nem tart egész évben: pár hónap ősszel, téli szünet, pár hónap tavasszal. Nyáron nincsenek soha vetítések, nem érdemes a vándorszínészekkel sem vetélkedni, sem felbőszíteni őket.

Így a következő vándormozis újra ősszel, 1897. novemberében jut el Kanizsára. Ő az Erzsébet téri *Szarvas szállóban* vetít, de műsorait más bemutatókkal is kiegészíti: „*Különösen tetszett a phonograph, melyből katonai indulók, orpheumi kuplék, zongorakisérettel stb. hangzottak teljes precizitással. A kymematograph is jól működött. Szépen sikerültek a Szállodában, az Elefánt etetés, a Megtréfált kertész, a Vonat érkezése című képek. Zlinszky úr előadásait megismétli, melegen ajánljuk pártolását olvasóink figyelmébe.*” (Zalai Közlöny, 1897.XI.13.)

Az előadások két-három napig tartanak, utána természetesen Zlinszky úrról sem hall soha többet Kanizsa közönsége.

Az első visszatérő vendég, egyúttal a korszak legnagyobb sikere az először

FIGYELEM!

NAGY-KANIZSÁN ELŐSZÖR.
A POLGARI EGYLET NAGYTERMÉBEN

Excelsior Kinematograf

ÉLŐ FÉNYKÉPEK.

**A spanyol bikaviadatok MADRIDBAN
12 KÉPBEŒ.**

Szombaton, február 19-án, vasárnap 19-en és hétfőn 20-án
rendkívüli nagy előadások.

Pénztárnyitás 7 órakor, kezdete fél 8 órakor.

Jegyek előre válthatók a pénztárnál délután 2—5 óra közl

**Vasárnap délután 3 órakor nagy
családi előadás.**

Pénztárnyitás fél 3 órakor.

H ELYÁRAK: Páholy 2 frt, Zártszék 50
kr. Ülőhely 30 kr. földszinti ülőhely 25 kr.
karzat 20 kr.

— KEDDEN ÚJ MŰSOR. —

Szíves látogatásért eserlex
Az igazgatóság.

FIGYELEM!

1899-ben érkező, *Bianchi Angelo* vezette *Excelsior* kinematográf lesz. Bianchi 1903-ig összesen négy alkalommal látogat el Kanizsára, s műsorában már igazi csemegéket ígér közönségének: spanyol bikaviadalt, egy egzotikus utazást, a „király és *Kossuth Lajos életnagyságú képeit*”, harctéri felvételeket és passió-játékot, „szóval van látni és csodálni való bőven”. (Zala, 1899. II. 30.)

Az Excelsior meg is hódítja a közönséget, s Bianchi halmozza a kuriózu-
mokat: jótékony előadást rendez a városi szegények javára, külön férfi-előadást
(véltetően kissé „pikáns” képekből), csoportos iskolai vetítést. *„A bemutatásra
kerülő képek annyira tökéletesek, hogy élethűségükkel szinte bámulatba ejtik a
közönséget, mely tényleg azt hiszi, hogy közvetlen szemlélője a spanyol bika-
viadalnak...”* (Zala, 1899. II. 23.) A lelkesedés a sajtóban is egyre fokozódik,
már azt is hihetnénk, hogy ilyen színvonalas szórakozása még nem volt Kani-
zsának. *„Míg a Polgári Egylet étkezőjében üres asztalok mellett erőlködik a műv-
szetnek csúfolt, ledér, meztelen komédia, addig fönn, a nagyteremben zsúfolt sorok
gyönyörködnek a mozgó fényképekben. Már több ízben is láttunk Nagykanizsán
mozgófényképeket, de ilyen szépen sikerült, tiszta és változatos felvételekben eddig
nem volt részünk.”* (Zala, 1899. III. 5.) Aztán persze az Excelsior is szedelőz-
ködik, de Bianchi visszatérést ígér: *„A kinematográfus egy nagy sor új felvételt
kapott tegnapelőtt, köztük egy ober-ammergani passió játékról egész sor felvételt,
de ezeket majd májusban fogja bemutatni, mikor ismét visszajön.”* (Zala, 1899.
III. 12.) A májusból ugyan következő év júniusa lesz, de az ígélet nem vész el:
az 1900-as szezon egyik fő látványossága az oberammergami passió.

*„A Passió-játék 12 részből áll, amelyek közül különösen Lázár feltámadása,
Jézus Krisztus elfogatása, tövisekkel való megkoronázása, a felfeszítés és a
Kálvária-hegy lelik meg a nézőt, közvetlenül fejeződik ki az arcokon a rémület és
a fájdalom: megilletődés ül az arcokra a Megváltó kínszenvedéseinek láttára...”*
(Zala, 1900. VI. 28.)

Bianchi új műsora több szenzációt is tartogat, s hogy erről közönsége is
időben értesülhessen, próbaelőadást tart a helyi sajtó képviselői számára. A
reklámfogás persze beválik, a sajtó, mint szinte mindig, most is egyre lelke-
sebb... *„A próbaelőadáson arról győződünk meg, hogy a kinematográf, melyet
Bianchi kezel, kitűnően működik, a képek minden egyes árnyalata tökéletesen ki-
domborodik. Nem vész el egyetlenegy mozgás sem, meg van örökítve a legpará-
nyibb mozdulat is: csupa élet, amit Bianchi kinematográfja az izlésesen dekorált
vászonra vet.”* (Zala, 1900. VI. 24.)

A műsor számai lassan kezdenek már differenciálódni is. Megjelenik né-
hány kép az angol–búr háborúról, a párizsi vilákiállításról, mint napi aktua-
litások, vagy a játékfilmek őse is a passióban, vagy a „Csillagász álma” című
darabban, ami már csak azért is említést érdemel, mert rendkívüli hosszúságú,
hiszen majdnem hét perces...

E korai vándormozik működése rövid vetítéseik után teljesen homályba
merül. Még alig pár éve létezik csak a találmány is, de a sajtó már elfelejtette a
pár évvel ezelőtti történeteket, s 1903-ban a Zala riportere úgy mutatja be
Bianchit, mint aki *„először mutatott be Kanizsán mozgóképeket”*. (1903. III.

Előleges jelentés!

THE ROYAL ELEKTRO-BIOSKOP.

Először jön Nagykanizsára.

A legnagyobb szenzáció a kinematograf terén!

Utolérhetetlen a maga nemében.

Saját villamvilágítás!

Bővebbet a napi falragaszok.

12.) Pedig a köztudat később őt sem tartja számon: az 1929-es Barbarits-féle városmonográfia csak *Misztrik Lajos* nevét említi, aki 1906 novemberében érkezik Nagykanizsára, *The Royal Elektro-Bioskop* nevű vállalatával. Először sátorban vetít pár hónapig a Zárda utcában, majd télre elköltözik, s 1907 nyarának végén tér újra vissza. Itt is marad, először sátorban, majd az Egyletkertbe költözve, egészen 1909 teléig, amikor végleg lemarad a helyi „moziháborúban”. De 1907 őszéig

vetélytársa nincs, s joggal jelentheti ki róla a Nagykanizsa című lap újságírója, hogy „*valóságos városi kulturális intézménnyé vált itt tartózkodása óta a Misztrik-féle villamos színház.*” (XI.16.) Véglegesen letelepednie azonban nem sikerült, s a vándormozik korszakának elmúltával nevével seholy találkoztunk.

A mozik vándorlását ekkoriban már egyre több akadály nehezíti. Életrehívójuk maga az újdonság volt, annak gyors szétterítése, s az a tény, hogy egyszerűbb volt utaztatni a sátrat, gépet, személyzetet, mint újra és újra cserélni a filmtekerceket. De eltelt néhány év, s már igényesebb a közönség:

Megérkezett!

Megérkezett!

MISZTRIK LAJOS

Villanyszínháza.

Szept. 21-én
szombaton

nagy megnyitó előadás a Zárda-
utzában

12 lóerejű gőzgép. Az ország legnagyobb villanyszínháza. Saját villanyvilágítás.

Legmodérnebb, legkényelmesebb berendezés esőtől, zivatartól mentve.

Igen érdekes, tanulmányos előadás.

Feltűnést-keltő, itt még soha nem látott képek a természeti és világeseményekről.

Népies helyárat!

I. hely 30 kr. — II. hely 20 kr.
III. hely 10 krajczár.

kényelmesebb nézőteret, precízebb vetítéstechnikát igényel, s mindennek a szállítása egyre nagyobb költségeket jelent a vállalkozónak. Ráadásul senki nem nézi meg ugyanazt a műsort kétszer, így — ha filmjeit nem cserélgeti — akár naponta is költözködhetne sátrastul, mindenestül. Egyszerűen eljött a kor, amikor az új filmek vásárlása, esetleg gyártása kezd olcsóbbá válni, mint a vándormozi magas rezsijének finanszírozása, s e hatás egyértelműen az állandó, helyi mozik megjelenése, illetve a vándorlók letelepedése felé mutat. Ezzel próbálkozik Misztrik is Kanizsán: vissza-visszatér, hol sátorban, hol a Polgári Egyletben vetítve több szezonon keresztül, de mikor megjelenik helyi riválisa, a közönség azonnal megvon minden támogatást az „idegen”-től.

Az új forma megjelenésének első jele a városban az *Apollo* mozgóképszínház feltűnése, mely 1907. november 30-án nyílik a görögkeleti egyház Erzsébet téri épületében működő Fiume kávéházban, mint ingyenes látványosság. Tulajdonosa, *Berger Ignác* igényes és nagyvonalú: a megnyitó előadásra teljes cigányzenekart szerződött, 3-4 naponta változó műsorát a Nagykanizsa című lap majd minden számában közölteti.

Vállalkozása hatalmas sikerrel jár. „... a nézőközönség valósággal hering módjára szorongott és sokan kénytelenek voltak visszamenni, mert állóhely sem volt, de nem is csoda, mert a bemutatott képek oly tiszták és élethűek, hogy a szemlélő a természeti valóságot látja maga előtt.” „Nyugvással konstatáljuk, hogy a közönség szívesen tölti itt napi munkájának bevégeztése és a lefekvés közt a saját szórakozására álló kis idejét. Hiába, ezen a téren is haladtunk...” (*Nagykanizsa*, 1907. XII. 1., 2.) Működésének rövid két hónapja annál is inkább fontos színtörténetének, mert rendszeres műsorokból a korabeli filmkínálat rendkívül gazdagon bontakozik ki. „*Iramszarvas-vadászat* (látványos), *Erede-*

Szombat, 1907., november 30.

NAGYKANIZSA

Megjelenésnap utáni napok kivételével minden nap reggel.

Kiadó: Iházi Horváth István. Hirdetsek és nyilttér közlése

Ma este 8 órakor teljes cigányzenekar kísérete mellett nyílik meg az

„Appoló” - mozgókép - színház

Nagykanizsán a „Fiume” kávéházban.

MŰSOR:

Vig özvegy (operette). Tergeri rablók (dráma). Önbirkozó (humoros). Önagsága neve napja (humoros). Kártya király. Megtrefált fürdő vendégek. Betörő. Utazás Délamerikába (látványos). Pajkos iskolás gyermekek (szines).

Szabad bemenet.

zenny a tercsi s a végődnak, hatalas álvenyöpös-elésejokat, t, túb is hibás, helyáltza

financ felfogó sorban alkalm sok; d ban, h a m i államu s aztá Veg a dolg hatalla állapo kább, ez n kük i

ti végrendelet (humoros), Madame cigarettáz (humoros), Gyűjtogató rablók (dráma), Póruházi férj (humoros), A fegyenc (humoros), A Varázs-tó (színes)” — december 10-én, és például a nagy karácsonyi műsor december 24-én: „A pénzsóvár végzete, a Koldus önérzete, Művész majális, Ezüst kanál (érdekes), Francia katonák átkelése egy nagy folyón, Szalonka vadászat, Paplak, Damm-család, Mai cselédek (humoros)”.

Az előadások általában másfél óra alattiak, így egy-egy film hosszát 7-10 percesre becsülhetjük. Címet, feliratokat ritkán viselnek, ezért — hogy valamennyire mégis el lehessen őket különíteni — címként, mint láthatjuk, a fő tartalmi elem pár szavas leírását adják, néha rövid, eligazító megjegyzések kíséretében (humoros, érdekes, dráma).

Az ingyenes belépésnek köszönhetően Berger képtelen lépést tartani az emelkedő költségekkel, s mikor a kávéház épületének emeletén megnyílik a Kálmán Pál-féle új mozi, végleg felhagy ingyenes vendégcsalogatójával.

II. „A 40-FOKOS MOZI-LÁZ”

„Helyi szempontból örvendetes dolognak tartjuk, hogy ezt a most fényesen jövedelmező iparágat helybeli ember kultiválja és így a vándor-mozik nem viszik el tőlünk az ezrekre rúgó bevételeket...”
(Zala, 1908. I. 21.)

Alig egy évtizeddel az első kísérletek után a mozi már állandó vendége a világ nagyobb városainak. A műsorok hosszabbak és technikailag is jobb minőségűek, a készülékek megbízhatóbbak, a nézők pedig sokkal figyelme-
sebbek: a mozgó árnyképek csodálata helyett már csak egyszerűen mozizni járnak esténként. Pedig nagy utat kellett bejárni, mire a „kinema fénykép készülék”, a „kynematograph”, vagy az „Edison fénykép-készülék” egyszerűen mozgófényképszínházzá vagy mozivá, s a kacifántos „The Grand Royal Willy and Co. Cinematograph and Bioskop” egyszerűen Apolló vagy Uránusz mozgóvá szelídült.

Az első állandó mozik világszerte ezekben az években alakulnak. 1905-ben alig néhány működik még, de 1907-ben New Yorkban már 470, Moszkvában 80, Berlinben 300, Párizsban 200 is vetít. A moziüzemeltetés mindenki szerint jó üzlet, az első tulajdonosok hamar meggazdagodnak s filmvállalkozóvá válnak maguk is. Az egykori vásári mutatványos, Charles Pathé által alapított cég 1909-re megszerzi magának valamennyi európai országban a filmmonopóliumot, de még az Egyesült Államokban is kétszer annyi filmet ad el évente, mint valamennyi amerikai filmgyár együttesen. Filmjei jó minőségűek, bár vetélytársai árujától sem különböznek sokban: olcsó kis bohózatok, sorozatok.

Többnyire Pathé-filmeket vetítenek a kanizsai mozik is: a Misztrik-féle „Royal” a Polgári Egyletben, s az „Apolló” a Fiume kávéházban. 1908 januárjában azonban egy élelmes helyi újságíró, a Zala szerkesztője a város piacterén megnyitja a harmadikat, s ezzel megszületik a város első állandó mozija, a *Kálmán Pál* tulajdonában levő *Uranus*.

A következő napokban a mozialapítási láz szinte futótűzként terjed: még négy alapítási kérelmet nyújtanak be a rendőrfőkapitányhoz engedélyezésre, amelyeket ő a meglévő vállalatok érdekeinek védelmében elutasít. *„Ezután tehát Nagykanizsán sem adnak ki több mozi nyitására engedélyt, mert a meglévő kettő a szükségletet teljesen kielégíti. A főkapitány ezt a határozatot idejekorán hozta meg, mielőtt még valaki meddő költségekbe verné magát.”* (Zala, 1908. II. 16.) *„Az intézkedés közérdek szempontjából nagyon helyénvaló...”* — nyugtazza a Zalai Közlöny (II. 10.) is a történeteket, holott az intézkedés már nagyon jól jelzi azt a megkülönböztetett figyelmet, melyet a későbbiekben majd a közigazgatás a mozinak szentel.

Kálmán Pál új vállalkozása egyébként valóban minden szempontból figyelemre méltó összegzése a kanizsai filmes tapasztalatoknak. Előadásai rendezettek, minden alkalommal egyforma hosszúságúak, technikája jobb az átlagosnál, filmellátása egyenletes. *„Kálmán Pál tehát bőkezűen méri a látványosságot, és emellett olcsón is, mert az Uranusban az első hely 25, a második 15, a harmadik 10 krajcár.”* — olvashatja a Zala előfizetője a nyitás előtti napon, természetesen a sajtó számára tartott próbaelőadás tapasztalatairól.

A Zala és a Zalai Közlöny tudósításait a későbbiekben is érdemes nyomon követnünk, s ha hihetünk szerkesztőiknek, akkor ezen a tavaszon a mozit kell tartanunk a városi élet legnagyobb szenzációjának. Annál is inkább, mert a vetélytársat igencsak rossz szemmel fogadó Misztrik ellen olyan gúnyhadjárat indult a városi sajtóban, amihez hasonlót csak néhány szaftos politikai botrány

Holnap nyílik meg
Nagykanizsán
 (Erzsébetkirályné-tér 20, szembe a Gör. kel. egyház épületében)
az „URANUS”
mozgóképszínház
 Helyi vállalat, Elegáns berendezés.
 Másfélórás előadások. Váróterem.
 Komoly, humoros, tanulságos és látványos képek.
 NAPONTA ÚJ, rendkívül érdekesítő MŰSOR.
 Bővebbet a napi falragaszok.
 A színházat Lamberg Gusztáv, a világhíres Pathé Frères cég igazgató mérnöke rendezte be.

Szalad!?

Hogy mi történik a
Sugár uton?
Kérdi valaki? Óh!
Már rég tudom...

A mozi, kis mozi
Szed sátorfát,
Orrunkba többé nem
Reszel tormát.

Sárga kocsí rudja
Már kinek áll!
Adieu, adieu te bús
Mákvirág, szál!

kirobbanásakor produkáltak. „Az Uranus színház hatalmas és páratlan sikere nagyon fájt Misztrik Lajos vándormozisnak, aki vagy 5 hónappal ezelőtt Nagykanizsán ütötte fel sátorfáját. Emberei tehát a németet jellemző bosszút követtek el. Letépdesték az Uranus gyönyörűen színezett, nagyméretű falragaszait, melyek Párizs legelső műintézetében készültek és darabja 5 korona. A tisztességtelen verseny eme szokatlanul durva és erőszakos megnyilvánulásáért Misztriknek a rendőrséggel gyűlik meg a baja. A magunk részéről csak kíváncsiak vagyunk, hogy a rendőrség miképp fogja egy helybéli adózó polgár érdekeit és helyi vállalatát megvédeni egy jött-ment német erőszakos tehetetlensége ellen. Elevenére kell koppintani a vándor osztrák truppnak, hogy elmenjen a kedve idegen országban hencegni. Örüljön, hogy a jó bolond magyar közönség kenyeret ad legnagyobb ellenségének, aki a pénzünket kiviszi majd Ausztriába.” (Nagykanizsa, 1908. I. 27.)

Misztrik persze magyarázkodni kezd, de nyilatkozata csak újabb olaj a tűzre: „Tulajdonképpen mi jogcímen kéri a német, hogy pártolja a nagykanizsai közönség? Ezt megfejtteni nem tudjuk. Ellenben az Uranus színház tulajdonosa igenis re³ektálhat a pártolásra. Helybeli adózó polgár, újságíró, aki nemcsak fának és dolgozik a város és polgársága érdekeiért, nemcsak a közterhekhez járul, hanem a keresett pénzt itt is forgatja.” (Zala, 1908. I. 27.)

Misztrik belátja, hogy vesztett, s csendben elköltözik a városból (igaz, még távozását is gúnyvers örökíti meg). Ősszel még egy szezonnra visszatér, de 1909 tavasza után már nem hallani felőle. Az Uranus megnyitásával csendesen elhal az ugyanabban az épületben működő Apolló is, s Kálmán Pál mozija marad egy ideig a város egyetlen látványossága. „Az eddig unatkozni kényszerült lakosság tömegesen keresi föl az Uranus mozgóképszínházat, ahol hihetetlenül kevés pénzért lát, hall, tanul és mulat. Az Uranus napról-napra zsúfolt ház előtt adja szebbnél-szebb képeit...” „...egész drámákat, meghökkenítő tragédiákat és pompásan humoros sorozatokat produkál: van képe, melynek előadása negyedóránál is tovább tart.” „Esténként tompa unalom nehezédnek a városra, ha az Uranus mozi előadásai szünetelnének. A moziban pedig kacagás, jókedv és érdekesség messze űzi az unalmat.” (Zala, 1908. I. 27.; II. 3.) — olvashatjuk időről-időre. De érdemes egy kicsit alaposabban figyelni ezekre a híradásokra: rendkívüli helyzetet rögzítenek, egy korábban soha nem létezett jelenség kialakulásának, meggyökeresedésének első pillanatait, változásának főbb irányait. Mi lesz be-

lőle? Olcsó szórakoztatás, vagy magas művészet? Mindkettő gyökereit itt találjuk, ezeken a lapokon. Hiszen a merev kisvárosi társadalmi életben különös jelentőséget kaphat, ha egy hír az újság címoldalán jelenik meg, vagy ha valamelyik fontosabb eseményről vezércikk íródik. S a Nagykanizsa szerkesztősége 1908 februárjában már akkora jelentőséget tulajdonít a mozinak, hogy hatással összefoglalóan kíván foglalkozni... „*Mi is az a mozi? Vagy egy bódé, vagy egy jól rosszul összeválogatott földszint, ahol a mozgófényképipar bő produktumai mesélnek történeteket, rémes históriákat az ámuló közönségnek. (...) Hogy a szórakozás mellett a mozik kulturmissiót is teljesítenek, azt rájuk fogni nem lehet: azonban az igaz kulturintézeteknek határozott kárára van...*” (II. 12.)

Kálmán Pál természetesen azonnal reagál a lap nyílt támadására, s válasza — a mozi szerencséjére — jóval felvilágosultabb véleményt tükröz. „...*ma már a nagyobb iskolákba a mozgófényképet kezdik bevezetni, ahol pedig ez nem lehetséges, ott rendszeresen mennek a diákok a moziba. Mert ma nem ismerünk jobb szemléltető eszközt, mint a mozit. A modern pedagógia pedig csak szemléltetve oktat.*” (II. 24.) De a mozi nem az „oktatás” felé halad. „*Új vágyak, új igények kerültek elő. Beülünk a mozi szűk helyiségébe, jó szorosan egymás mellé és a vekkeróra kattogására váltakoznak a képek. Ma London, holnap Párizs, aztán New-Orléans, Svájc, Kanada és az ember lelkéből sóhajok szállnak fel...*” (II. 19.) És mindezt persze olcsón adja a mozi, mindenki számára elérhetően, „*urak, úrhölgyek, katonatisztek, iparosok és kereskedők*” számára...

Természetes, hogy a filmek ízlésvilága is hozzájuk igazodik, hiszen ők „diktálnak”: pénzük — a belépőjegy ára — elengedhetetlenül szükséges a mozigépezet működésbe hozásához. E sajátos ízlés nyomait a filmek címeiben érhetjük legjobban tetten: *Küzdelem a létért* (dráma), *Féltékenység örültre* (dráma), *Lélekvándorlás* (lírai), *A félreismert automobilvezető* (humoros), *A gyors szobrász* (lírai), *Egy szerelmes kalandja* (humoros), *Lovagló-iskola* (sportkép) és *A*

Ritka eset.

Vasárnap délután óriási közönség rohant a járókelők sokaságán át, törtetve a népes utcákon, úgy hogy mindenki velök iramodott.

— Utat! Utat kérünk! Mert le-késünk!

Egy hölgy látva a jókedvvel siető liatalmas emberáradatot, mindjárt gondolta, hogy valami nagy csoda történt s meglepetve kérdezte, hogy:

— Mi történt? Hová szaládnak? Erre valaki megszólalt:

— Kérem, kérem! Mi az Uranuszba megyünk, mert Kanizsán még soh'se volt ily érdekes és mulattató látványosság!

— Ugy?! Akkor én is oda megyek, mert úgy hallom, hogy a sógor fűtő mozija már örökre befagyott! He, he, he...

szénárusítottó szeretője — mindezek az Uranus január 29-i műsorán. Egyelőre keveredik minden mindennel, a híradó jellegű felvételek a bohózatokkal, de a későbbi hármas tagolódás nyomai már jól felismerhetők: híradók, játékfilmek és tudományos munkák váltakoznak a vásznon. S ahogy a közönség egyre jobban megszokja és megszereti a mozit, úgy várja el egyre jobban az érdekes, cselekménydús képeket, kiszorítva minden más jellegű felvételt a műsorokból.

Az Uranus működésének első évei az intézményrendszer történetének mindmáig legmozgalmasabb időszakára esnek. Egymás után alakulnak, változnak, gazdát cserélnek a mozik, a helyiségek.

Kálmán Pál vállalkozását elsőként a Szarvas szálló emeleti nagytermében megnyíló *Uránia* követi, *Brónyai Lajos* tulajdonában, mely később *Saturnia*, majd — már a szálló vezetőjének, *Haas Vilmos*nak a birtokában — *Edison* néven működik. Ám ez sem túl nyereséges, így 1913 júliusától már az időközben *Holzer Samu* igazgatása alatt működő *Uránust* találhatják itt az érdeklődők. Közben 1912-ben nyit a Rozgonyi utcai *Uránia mozipalota* is, s majdnem egy évig három mozi közül választhatnak esténként a szórakozni vágyók.

Ezeket a kisvállalatokat ekkoriban még maguk a tulajdonosok üzemeltetik, s ez viszonylag tisztességes megélhetést biztosít nekik és családjuknak. Hogy a mesés jövedelmekről szóló legendák mennyire nem igazak, azt bizonyítja, hogy egyetlen mozi sem működik sokáig változatlan formában. Tulajdonosa vagy csődbe jut, vagy egyszerűen túlad a megunt vállalaton és más vállalkozásba kezd. Az új tulajdonos aztán ott folytatja, ahol elődje abbahagyta: vetíti ugyanazokat a filmeket, csinosítgatja a helyiséget és mérsékelten emeli a helyárakat. Szinte mindannyian kistőkések: Kálmán Pál lapszerkesztő, Brónyai nyomdász, Haas Vilmos a szálloda bérlője, s csak az *Uránia* mozit alapító *Armuth Náthán* személyében jelenik majd meg a helybeliek között nagytőkésnek számító kereskedő.

A város — apró kivételektől eltekintve — nem avatkozik a mozik dolgába. A képviselők ugyan szeretnének valamilyen módon hasznot húzni működésükből, s sok más város mintájára megpróbálják városi monopóliummá tenni a mozialapítást, vagy városi mozit építenének, de a növekvő gazdasági nehézségek és a közelgő világháború miatt mindez meghíúsul. Nincs egységes koncepciójuk sem, ami a már meglévő vállalatok működését szabályozná, s bár az évek alatt több szabályrendelet-tervezet is készül, különböző okok miatt egyik sem lép életbe. Pedig a javaslatok nagyon előnyösek... „*A vidéki városok, Arad, Nagyvárad egész egyszerűen maguknak foglalták le a mozikat, olyképp, hogy tőlük, mint tulajdonostól lehet bérelni mozgót, ami magyarul annyit jelent, hogy a tejfelt a város fölözi le a nyereségből. (...) Tegyük fel, hogy minden ezután*

felállítandó mozi bérlője fizet a városnak ezer korona évi bért. Már ebből oly tetemes jövedelemre tehet szert a város, hogy ebből kényelmesen meg lehetne oldani számos olyan ügyet, amely éppen pénzhány miatt már hosszabb ideje nem tud megvalósulni.” — védi a Zalai Közlöny a városatyákat. (Zalai Közlöny, 1912. X. 10.) A mozgófényképezés történetének első néhány évtizedében a törvényi szabályozás nem is nagyon tekinteli feladatának, hogy külön foglalkozzon a mozizás gyors terjedése nyomán feltámadó kérdésekkel; elegendőnek tekintetik, hogy jobb híján a már meglévő, kardnyelőkre, vásárosokra vagy épp kötél tánccsokra vonatkozó rendelkezéseket alkalmazzák a kinematográfusokra is. Meghatározott időre — általában harminc napra — szóló rendőrhatalósági engedélyt kell váltaniuk és befizetniük az államilag megszabott

bélyegilletéket, ezen túl a városnak nincs velük szemben követelése. A későbbiekben is ezt a kérdést egy 1901-ben, a mutatóengedélyekről szóló belügyminisztériumi rendelet alapján szabályozzák, s részben ez a fő oka annak, hogy a mozi bizonytalan üzlet Magyarországon. A pénzüknék biztos befektetési lehetőséget kereső tőkésekkel joggal aggaszthatja az a tény, hogy „...az engedély bármikor visszavonható, ha az előadások, mutatóanyagok (...) a közérkölcshöz, a közbiztonsághoz, közrendre és nyugalomra nézve veszélyesekké válnak.” (64573/1901. sz. BM. rend.) De a hatóságok a négy hónap leteltével minden külön indoklás nélkül is megtagadhatják az engedély meghosszabbítását. Nincs hát abban semmi különös, ha egy vidéki magyar város ezt saját jogkörében monopolizálja, s döntését nem indokolja semmilyen, a filmipar fejlődését előmozdító szempont, saját vagyonosodását leszámítva.

A tényleges szabályozás végül — talán szerencsére — csak egyes alkalmi intézkedésekre korlátozódik. Időről-időre megpróbálják megakadályozni a

„URÁNIA“

villamos mozgófényképszínház
a Szarvas-szálloda dísztermében.

Ma pénteken október 14-én

párisi férfi-estély

rendkívül érdekes műsorral.

— Csakis 18 éven felüli férfiaknak. —

Mérsékeltlen felemelt helyárral!

200 kényelmes ülőhely.

Előadások 7, és 1/2, 9 órakor.

Szombaton f. hó 15-én

teljesen új családi műsor
rendes helyárral.

Szíves pártfogást kér

4297

BRÓNYAY LAJOS, tulajdonos.

nézőterek túlzásfoltosságát, tűzrendészeti szemléket tartanak, esetleg betiltanak néhány „erkölcsromboló” előadást. A különböző „férfi-estélyek”, „pikáns” felvételek mind remek indokot szolgáltatnak a mozik által közvetített „társadalmi mételey” visszaszorítására, a cenzúra minél erősebb érvényesítésére, a különböző műsor- illetve előadás-ellenőrző intézkedések bevezetésére. A legnagyobb ilyen botrány 1910-ben tör ki, amint az a Zala lapjain igen részletesen olvasható... *„A lefoglalt férfi-est. Brónyai Lajos, a Nagykanizsán újonnan megnyílt Uránia mozgóképszínház tulajdonosa gondolt egy merészet és nagyot, s rendezett egy olyan férfi-estélyt, amilyent még nem rendeztek Nagykanizsán. Férfiestélyt már láttak, de ilyet még nem. A férfi és női aktok oly pogány fesztelenségben mozogtak a lepedőn, mint egykor Ádám és Éva az Éden kerijében, még a fügefalevél-korszakot megelőző időben. Amit pedig produkáltak az a legkimerítőbb illusztrációja Kraft Ebingnek és Forelnek. Lehet, hogy a mozi közönsége jól mulatott, ám a királyi ügyész úgy vélekedett, hogy nemi felvilágosításnak is kissé sok az, amit az Uránia művelt, és ezért Brónyai ellen megindította az eljárást. Az ügyész intézkedett, hogy a képlemezeket lefoglalják, ami meg is történt.”* S hogy a „kifogásolt”, vagy inkább a rendes „családi” felvételeket kedveli jobban a közönség? A hírlapíró nem nagyon hagy kétséget: *„Ezek után kettő történhet: vagy, hogy Brónyai Lajos nem fog több férfiestélyt tartani vagy ha rendez, ki fogja bérelni az Erzsébet királynő teret, mert a Szarvasban kevés lesz a hely.”* (Zala, 1910. X. 18.) Brónyai természetesen „tanul” a leckéből s nem illetlenkedik többet. Alig egy hónappal később moziját már Saturnia néven hirdeti, s nagy családi előadást rendez, melyen *„vasárnap és hétfőn olyan képsorozatot mutatnak be, melynek lemeze másfél kilométer hosszú. Ennek nagyobb részét Kossuth Lajos strjának áthelyezése foglalja le, e kegyeletes nemzeti gyászünnepély részletekig menő, megkapó bemutatása.”* (1910. XI. 27.)

A mozinak illendőnek is kell lennie, hiszen ezidőtájt már „kulturális rendeltetést” tölt be. Természetesen a fogalmat elég tágan kezelik: belefér a tripoliszi háború, a sport, de a kalandortörténetek is; a közönség romantikát és boldogságot akar látni a vásznon, s a mozidrámák teljesítik óhaját. A kispolgári lét felé orientálódó tömeg — a mozik krajcáros közönsége — kultúraként, művelődésként kapja majd a legérzelgősebb giccseket, hogy vele a kellő árnyaltatú rózsaszínű álomba ringathassa magát.

A reklám egyre harsogóbbá s hamisabbá válik: minden műsor nagy szenzációt ígér, legyen szó „világ rekord nagy családi műsor”-ról, a Halley-üstököst bemutató filmről, „fényes elite előadás”-ról, az olasz tűzéréség „bravúros gyakorlatai”-ról, vagy az első kanizsai „női estély”-ről. Hirdetnek jótékony előadásokat, igaz, a jótékonykodást a város kötelezően írja elő számukra, de Holzer úr, az Uranus tulajdonosa akkor is 211 korona tiszta jövedelmet ad át

a város szegényei javára 1910. januárjában, a „Világ Rekord nagy családi szenzációs műsor” bevételként.

Az emberek szeretik a mozit: az Uranus már 1908-ban bérletes előadásokat hirdet, s a szelvények nagyrészt el is fogynak működése második (!) hónapjára. S mivel a filmek némafilmek, a pénztárnál minden néző ingyenes magyarázó szöveget vehet át... tudatja Kálmán Pál a közönséggel, természetesen a sajtóban.

A legnagyobbbrészt fizetett sajtóközleményekben aztán feltűnik minden, ami csak vonzó lehet a közönség számára, néha teljes összevisszaságban: „...az URANUS mozgókép-színház. Helyi vállalat. Elegáns berendezés. Másfélórás előadások. Váróterem. Komoly, humoros, tanulságos és látványos képek. Naponta új, rendkívül érdekesítő műsor.” (Nagykanizsa, 1908. I. 21.) Ugyanaz a mozi, új tulajdonos, két évvel később: „A megnyitó műsor szenzációs és meglepő, Nagykanizsán még teljesen új. A helyiség amerikai mód szerint van berendezve és a legkényelmesebb.” (Zala, 1910. IX. 25.) Még egy betörés is jó alkalom a hírverésre. „Az Uránus gépét ellopták, de az újonnan beszerzett gép már bebizonyította, hogy ép oly jó tiszta képet ad, mint előde. A tanulságos és mulattató műsoroknak mindig sok és előkelő közönsége van.” (Zalai Közlöny, 1911. X. 19.)

A filmek folyamatosan nyúlnak, de még mindig 5-8 darabot vetítenek egy-egy előadáson. S az újságok sem filmet, hanem műsort hirdetnek még, bár egyre többször emelnek ki valami különleges „szenzációt”. „Ritka érdekessége lesz holnap és holnapután a Szarvas szálló Edison mozijának. Ami mostanában minden újságolvasót a legjobban izgat, a tripoliszi háború eseményei

URANUS

mozgókép

színház

Nagykanizsán

Erzsébet-tér 20. sz. I. em

Ma teljesen új, rendkívül érdekesítő műsor. Komoly, humoros, tanulságos és látványos képek.

Első előadás délután 6, második este fél 9 órakor.

Helyárak: I. hely 50 fillér, II. hely 30 fillér, III. hely 20 fillér. Gyermeknek szülői kíséretével 20 fillért fizetnek. Katonajegy 14 fillér.

Egy hónapig érvényes, 12 bérletjegy kedvezményes áron a pénztárnál kapható.

EDISON
 villamos színház
 „Arany szarvas” szálloda.

Szombaton és vasárnap

F. T. C.

a budapesti „Ferencvárosi Torna-Club” és az angol „Football-Club” között Angliában (Londonban) történt football-mérkőzésről felvett eredeti angol felvétel és még

5 szám.

vonulnak fel két napon át az Edison fehér vásznán. A helyszínen, az afrikai harctéren felvett eredeti filmek remek változataiban mutatják a nagy élethalálharcot, ami ott folyik, s mit minden ember képzelete végig él. Ennél népszerűbb programszáma még nem volt mozinak Nagykanizsán.” (Zala, 1911. XII. 2.) „F.T.C. Három nap óta az egész város népe nagy érdeklődéssel nézi e három feltűnő betűt, melyek az Edison mozi plakátjain olvashatók. A Ferencvárosi Torna Clubnak angliai világhíres footballmeccséről készített mozifelvételek bemutatását jelzik e rejtelmes betűk. Tekintve azt a valóságos lázat, melyet e jeles magyar csapatnak mérkőzése pár hete az egész országban keltett, bizonyosra

vehető, hogy egyetlen újságolvasó sincs Kanizsán, aki a nagy sportesemény reprodukcióját megnézni ma vagy holnap el ne menne a Szarvas szálló mozijába.” (Zala, 1912. II. 24.)

A filmek hosszabbodásával egyre jobban lehet figyelni tartalmukra is. Megjelenik a „sláger”, mert a mozgókép létezésének ténye már régen nem elég ahhoz, hogy a közönséget vele a moziba becsalogassák: a néző már filmet választ, s a filmek nyomán a tízes évek második felében lassan megszületik majd a kritika.

III. „A MOZI MINT KULTÚRTÉNYEZŐ”

„Az eleven, az eredeti teljesen értéktelen. Tudod, mi az eredeti szobor? Agyag, melyet nyomban négyfelé vág és ismét összegyúr a szobrász, mihelyt elkészült vele. S mi ennek a főlvételnek az eredetije? Valami, ami régen nincsen. (...) Én csak a reprodukciókat becsülöm, tisztelem, szeretem és szolgálom, s a legfőbb gyönyörűségem a moziban az, hogy ugyanabban az időben a kép a világ minden táján éppúgy látható, mint mi előttünk...” (Zala, 1912. IV. 7.)

1912 októberében Armuth Náthán nagykereskedő különleges díszelőadásra hívja a város mozikedvelő közönségét: megnyitja az Uránia mozipalotát, az első, önálló épületben működő kanizsai mozit. Az 1820-as évek táján épített, raktárként működő Rozgonyi utcai épület a ma városlakóinak sem lehet

ismeretlen: nemrég még állt, néhány évtizede még vetítettek benne —, bár a hajdani hangzatos név helyett már csak „Bolhás”-nak titulálta törzsközönsége.

Armuth nagyratörő tulajdonos. Palotát ígér közönségének, ahol előkelő környezetet, kényelmet és igényességet talál a kultúrára szomjazó látogató. Mai szemmel, emlékeinkben a lebontásra ítélt épülettel, nehéz elképzelni azt a vidéki pompát, ami az Urániát s megnyitó előadását jellemzi. Szerencsére részletes leírás maradt fenn az eseményről.

„Átlépve a nagy átalakulások külső keretén, szinte meglepő kép tárul a kanizsai szem elé. A régi Löwinger féle magtárból két magas, szinte homályba veszően hosszú, tágas terem lett, mely egész belsejének és berendezésének előkelőségével szinte lebilincseli a belépőt. Ami praktikus, szép és kényelmes egy hatalmas mozgófénykép-színházban csak elképzelhető, az itt mind együtt van. De vegyük csak sorra az egészet.

Az ember először a 21 méter mélységű és 6 és fél méter szélességű váróterembe lép, melynek délszaki növényekkel tarkított egész hosszán egy 3 méter szélességű vörös szőnyeg fut végig. Kerek száz darab felcsapódó kerek Thonet szék húzódik itt a falak mellett,

minden kényelmet kínálva az új előadás kezdetét váró közönségnek. Nagy ruhatár, buffe és a pénztár üveglakos rekesze teszik teljessé e helyiség felszerelését, melynek falait Pathé mester művészgárdájának sok száz berámázott képe díszíti.

A publikum a fűtött váróteremből három széles ajtón juthat a színházi terembe, aszerint, kinek hova szól a jegye. A terem méreteiben megközelíti a Casino dísztermének nagyságát. Szinte hihetetlen, milyen nagy az a huszonegy méter, ha ez egy teremnek a hosszúságát jelenti. Épp oly impozáns ez, mint szélességében a 10 méter, ami az Uránia szélességének mérete. Ez 210 négyzetmétert jelent, amely területen 270 pompás, kényelmes felcsapódó ülésű Thonet karosszék áll glédában a három páholy előtt, melyekben még 40 ülés van. Köröskörül a nagy falak elegáns krémszínre festve, amihez jóleső színharmóniával illeszkedik a mennyezet halvány zöldje, középen gipszből öntött hatalmas

ellipszissel, melynek övéből 8 darab száz gyertyafényű izzólámpa és 20 villamosgömböcke árasztja el a termet vakító világitással, amit nappali fényre növel az a további 45 darab 25-ös gömb izzólámpa, melyek a fal girlandját szegik köröskörül az egész termen. Mikor ez a rengeteg villanyfény kigyúl, csak akkor látni azt a nagy eleganciát és kényelmet, amit Nagykanizsának ez a legújabb közszükségleti alkotása magában rejt." (Zala, 1912. X. 19.)

A díszes megnyitó előadás fő attrakciója egy francia film, az Albert Capellani rendezte *Nyomorultak*, mely közel ötezer méteres hosszával kora egyik legnagyobb méretű alkotása. S igaz ugyan, hogy az új kölcsönzési rendszernek köszönhetően a filmet Budapesten egyidőben vetíti a kanizsai mozi, de folytatásokban... S a híres film, melynek *Valjean* címre hallgató első része fő száma ugyan a nyitánynak, de osztozni kénytelen a műsoridőn a *Pali beszökkik a török hárembe* című, rendkívül humoros, a *Kirándulás a nagy Chartreusebe* című elsőrendű természeti, a *Bekötött szemek* című, ugyancsak humoros felvételekkel, illetve a *Stellman nővérek* varieté mutatványaival és *Pathé újság* címen az utolsó esztendőök szenzációs világujdonságaival. Az Hugo-regényből készült film további részeit aztán hetente tűzi műsorra az Uránia, majd karácsonykor — közkívánatra — egyben megismétli az egészet, közel öt órán át pergetve a filmszalagokat.

A közönség kultúrát kap hát, akár művelődni, akár csak szórakozni akar: a mozik irodalmi filmeket vetítenek, na meg persze a kiírthatatlan kalandortörténeteket és melodramákat.

Magyarországon, szinte a világon egyedül, a film akkor számít igazán értékesnek, ha irodalmi alapanyagot dolgoz fel. Sehol másutt nem talpalt annyi jeles író a filmszakmában, s sehol máshol nem is fordulhatott volna elő,

hogy a kinematográf szó nemzeti megfelelőjét rangos író találja ki, mint Heltai Jenő a mi mozi szavunkat. A mozi így népszerűsíti az irodalmat, az irodalmárok pedig sorra bizonygatják, hogy a mozi nemcsak olcsó szórakozás, de mindenkinek egyformán

Uránia

színház Rozgonyi-utca 4. szám.

1912. október 19 és 20-án, szombaton és vasárnap:

A nyomorultak. (Les misérables).
Első kép: „VALJEAN”.

Pali beszökkik a török hárembe. Rendkívül humoros.

Kirándulás a nagy Chartreusebe. Elsőrendű természeti felv.

Bekötött szemek. Humoros.

Stellmann nővérek varieté mutatványai.

Pathé újság. Az utolsó idők szenzációs világujdonságai.

hasznára való tartalmas művelődés is. Sorra születnek a különböző népszerűsítő írások az újságokban, könyvek, cikksorozatok jelennek meg olyasféle hangzatos címekkel, mint *A mozi, mint a népműveltség eszköze*, vagy *Mozik a népművelés szolgálatában*.

Nagy hatású írások ezek, vezércikként, összefoglaló-elemző indíttatással jelennek meg a Zalai Közlöny hasábjain. Érdemes megismerkednünk velük.

„Mozik a népművelés szolgálatában

Alig 18 év, hogy a Lumière testvérek első vetítőgépe megjelent s máris alig vagy egyáltalán nincs a világon város, ahol ne volna mozgófényképszínház — s alig találni embert, ki mozgófényképet még nem látott volna.

New-Yorkban magában körülbelül 500, a mi fővárosunkban is vagy 100 mozgófényképszínház működik.

Nagykanizsa városában a 2 elsőrendű mozgóképszínház működik. Az egyik „Uranus” mozgóképszínház Híradó, a másik „Urania” színház. Mind a két moziban mindig a legérdekesebb műsorra talál a közönség.

Az egykor, kezdetleges, kintornás formájából nőtt ki a kinematográfia valóban bámulatosan nagygyá s hatalmassá, mely ma már nemcsak az első néposztálynak nyújt kedves ünnepi szórakozást, de a jobb, a kényesebb izlésű közönségnek is kedvelt mulatsága s mint ilyen nemcsak millió és millióknak nyújt hasznos szórakozást, de sok ezer embert kenyérkeresethez is juttat.

* * *

Akadnak ugyan felületesen gondolkodó egyének, kik a mozi kulturális hivatását tagadják s akik a mozi versenyétől féltik a színházakat, de ezek az egyoldalúan ítélkező egyének elfogultságukban sofizizmusuk közepett nem veszik vagy nem akarják belátni, hogy egy aktuális film vagy egy természet után felvett dráma jóval többet mutat a való életből mint bármely színmű. — És hogy a nép a jó moziban többet tanul az egyes iparágakról, találmányokról, vidékekről stb. szóló tanulságos felvételekből, mint akár az egész drámaciklusból; nem is említve azt, hogy a közönség szórakoztatásában a mozi messze felülmúlja a színházat.

Szóval tagadhatatlan, hogy a mozi a tanulságos képeivel a népművelődésnek egyik leghatalmasabb eszköze lett, melylyel a színház semmi körülmények között nem versenyezhet, ahol nem csupán a stilizált a szépitett s a kendőzött életet, hanem láthatja azt a maga valóságában, mezítelenségében, látja annak nagy feladatait, problémáit, komoly bonyodalmait, az emberiség fejlődését, haladását, a mai világot tanulságos és természetes felvételekből.

* * *

Igaz, hogy a mozik ezeken a minden tekintetben kifogástalan s tanulságos képeken kívül gyakran valóban kárhóztatandó s tűzre való filmet is adnak elő,

melyek káros, sőt romboló hatással lehetnek a néplélekre ; de éppen az a jövő feladata, hogy a mozik e szépséghibáktól megtisztíttassanak s emez elfajulások, káros kinövéssek, melyek a mozi gyors fejlődésének tudhatók be csupán, onnét kiirtassanak.

Káros filmek lehetnek az u. n. mozidrámák, melyek sokszor helytelen tettek utánzására csábítanak. S mivel ma még nagy a hiány a jó, a szórakoztató s humoros képekben, a kilométerdrámák töltik ki legtöbbször a moziműsort, melyek a néplélek szempontjából a leggyakrabban esnek kifogás alá.

II.

Különösen gyermekeket kellene eltiltani az u. n. slágerképek megnézésétől. — Mert a mennyit használ a gyermeknek a tanulságos képek szemléltető oktatása, egy jobb dráma vagy figyelmet, érdeklődést keltő humoros kép, olyan károkat okozhat egy-egy durvább jelenet pl. hamis kártyások, ledérnök fosztogatása, gyermekeknek szüleikkel való tettelegessége, furfangja, mostohaanyák kegyetlenkedései, holmi Turcsányi Elza féle esetek stb., melyek hova tova a jobb mozik műsoraiból az ízlés finomulásával teljesen kiszorulnak vagy be sem juthatnak, sőt a műveltebb kezekbe kerülő filmgyártás s moziigazgatás mellett sem filmre sem mozivászonra egyáltalán nem kerülhetnek.

Szóval a mozin még sokat kell javítani, hogy tudományos és tanulságos képekből álló műsort megfelelő szórakoztató s humoros képekkel tudjuk fűszerezni; mert a tisztán tudományos képeket nem igen veszi be senki.

Minden javításra szoruló vonása mellett azonban óriási a haszon, az erkölcsi előny, melyet a tanulságos képek megtekintése maga után von, mintegy észrevétlen meghonosítván a játszva tanulás elvét.

Alig van a tudománynak csarnoka, melyen a kinematográfia be nem kopogtatott volna s a melyen jelentős eredményt ne tudott volna elérni.

Legelőször is a földrajz nyert benne segítő társat, megismertetvén hazánk s a föld különböző részeinek szépségeivel, a népek gazdasági életével, viseletével, életmódjával s szokásaival bennünket.

Megjelenik előttünk az északi, a déli s az afrikai népek hazája, környezete, élete, foglalkozása. Khina, Japán, London, Páris, Stockholm, Melbörne, s a mit temérdek pénzen el nem érhetnénk, rövid néhány perc alatt ott látjuk. A Niagara erejének kihasználását, a svédországi tornaversenyeket, a rizstermelés, a kávé, gyapot, tea termelés módját, szüretelését s előttünk sok száz és száz ismeretlen s tanulságos érdekességet.

* * *

Ezek során bemutatja a kinematográfia az újabb legújabb gazdasági gépek, modern gazdasági eszközök felhasználását: példákat mutatva a föld különböző

kihhasználására, melyek nemzetgazdasági szempontból megbecsülhetetlen hatással bírnak.

De lehetetlen volna e szűk keretben felsorolni mindazt, ami a mozi rendkívül becses használhatóságát bizonyítja. Bonctan, orvostan, történelem, erkölctanítás, jog stb. tudomány mind hasznát látják.

És még molyen szédületes perspektívát nyerünk ezen iparág jövőjéről, ha elgondoljuk, hogy ma már a vásznon szereplő egyéneket összhangzásba hozzák a fonográf-fal s így az egyes jeleneteket teljes hűségükben örökíthetjük meg az utókornak, a melyre azonban nem holmi Turcsányi Elzával kapcsolatos otromba cselekedetek, de a valóságos kultúrmozi darabjai lesznek érdemesek s számíthatnak egyúttal a művelt s jóízű közönség látogatására s támogatására.” (Zalai Közlöny, 1914. II. 4-7.)

Az ehhez hasonló írások legnagyobb jelentőségét talán abban láthatjuk, hogy meglepő precizitással tudatosítják azokat a főbb irányvonalakat, melyeket a „hivatalos” társadalom, elsősorban a közigazgatás ösztönösen megszab. A mozi egyre inkább szabályozandó, mesterségesen alakítandó képződménynek tűnik, mellyel szemben szinte már elvárjuk az erélyesebb hatósági fellépést, a cenzúrát, a nemzetnevelést és állami propagandát meghatározó hivatalos intézkedéseket.

A filmkultúra helyi fejlődése szempontjából sokkal fontosabbak azok a nem összegző jellegű, nem vezércikként napvilágot látó írások, melyek a mozi lehetőségeit, technikai korlátait feszegetik, elemezgetik. Szerzőik 5-6 éve rendszeresen járnak már a vetítésekre, válogatás nélkül nézik a bemutatott mozgóképáradatot, s a rengeteg kép látványából leszűrődő tapasztalataik kezdenek megjelenni a sajtóban is. „A mozi gyorsan pergő és változatos cselekményeket mutat olyan indulatokat és olyan cselekményeket és olyan helyzeteket tud kifejezésre hozni, amelyek színvonalú eszközökkel el nem érhetők. Csupa rohanás, automobil, gyorsvonat, léghajó, repülőgép, a közlekedés minden faja, vízi és szárazföldi eszköze érvényre jut a vásznon. Amikor ezt a nagy térhódítást, de tisztára szórakozási szempontból észrevették azok, akik fölismerték a kinematográfiában a más téren való hasznát is, akkor már tudományos célokra is kezdték ezt az új találmányt kiaknázni.” (Zalai Közlöny, 1913. X. 9.) De a közönség kimerítő információkat kaphat akár technikai kérdésekben is, pl. ebben az időszakban olvashatunk először a vetítővászon titkairól. „A fehér mező, amire itt a mozgóképeket vetítik, a technika legújabb vívmányainak példánya. Nem fehér vászon az, mely a kép javát keresztülbocsátja magán és azt a néző részére homályossá teszi, hanem egy nagyon komplikált és drága összetételű anyag. A minden irányban 5 méter dimenziójú fehér négyszöget először 1 centiméter vastagságú gipszből öntötték meg. Erre egyetlen egy alumínium lepedőt

húztak, emerre pedig dupla, hófehér papírostapétát. Itt egy ezredrésze nem enyészik el a vetített képeknek, melyeket egyébként a világhíres Pathé-cég gyárában készült gép segítségével tesznek láthatókká.” (Zalai Közlöny, 1912. X. 19.) A mozik társadalmi jelentőségének, ha úgy tetszik, népműveltségi és főleg népszórakoztatási szerepének igazi próbája a színházzal szembeni térhódításában csúcsonylik ki, annál is inkább, mert a mozgókép terjedését főleg a vidéki színiigazgatók nézik rossz szemmel, hiszen látványosságra és szenzációra éhes közönségük tekintélyes részét elcsábította. Ráadásul a vetített filmek egyre látványosabbak, egyre „grandiózusabbak”, elkészítésük, a statiszták ezreinek fizetése egyre több pénzt emészt fel, így reklámkampányuk is egyre nagyratörőbb. Az ilyen filmeket aztán már nem is lehet „csak úgy” megnézni: díszelőadások mérsékelten felemelt helyárait kell kifizetni az úri közönségnek, ha el kívánja foglalni helyét a díszpáholyban... Egyre erősebben érezhető a presztizsfogyasztás: ha a mozi magas kultúrát szolgáltat, annak bemutatóján ott a helye a vezető polgárságnak. Aki kimarad, lemarad...

Az Edison nagy Pathé-estet, az Uránia nagy magyar estet rendez, műsorán „az első magyar filmdráma 2 felvonásban, játszik a budapesti Vígszínház művészei.” ...címe *A víg özvegy*. (Zala, 1912. X. 24.) A célt az Uránia változtatásai is szolgálják: többször olvashatunk kiegészítésekről és felújításokról, s ezek legtöbbször a nézők kényelmét szolgálják. Egyidejűleg ugyan három mozi működik a városban — az Uránus, az Edison s az Uránia —, de az Uránia felszereltségével sem a Szarvas szálló, sem a Polgári Egylet termében vetítő vállalkozó nem vetekedhet, s lassan második vonalba süllyed. 1913-ban aztán az Uránus el is foglalja a csődbe jutó Edison helyiségét, s 1914-től, a világháború kitörésétől *Berlin*, majd 1918-tól *Világ* néven működik Holzer Jakab tulajdonában 1927-es megszüntetéséig.

A világháború évei a mozinak soha nem látott, példátlan fellendülést jelentenek. A hátszágban maradottaknak félelmeket és nélkülözést hoz: az emberek felejtést keresnek, híreket és látványosságokat várnak s a harctéri felvételek mindezt megadják nekik. Háborút láthatnak és halált, meghozzá valódi halált, ahol a harcmezőn felszálló füstpamacsok nemcsak a forgatás végét, de emberek tragédiáját is jelentik — s ez borzongató, szörnyű, de izgalmas érzés, melyet a kalandorfilmek élvezetének büntudata nélkül fogyaszthatnak, hiszen amit kapnak — kultúra.

A háború elzárja előlünk Európát, mozijainkból eltűnnek a francia, olasz és amerikai filmek. Itt termett viszont a dán film, *Asta Nielsen* és *Valdemár Pyslander*rel, néha német darabok és a fellendülő magyar filmipar termékei, egyre nagyobb számban. 1916-ban már azt olvashatjuk *Az Apostol* című film bemutatója kapcsán, hogy „háborúnak kellett bekövetkeznie, hogy észrevegyük,

mennyi értékes kincset rejteget a magyar irodalom a kinematográf számára is". (Zala, 1916. V. 29.) Pedig ebben a szezonban még csak 26 új magyar játékfilm közül válogathatnak a filmkereskedők, 2 év múlva, 1918-ban már 102-ből...

Mindezek ellenére a mozik jövedelmezősége napról-napra csökken. Új kötelezettségeket, egekig emelkedő állami közterheket kapnak, miközben romlik az általános gazdasági helyzet, nőnek az adók és járulékaik, drágulnak a filmek, egyre nehezekebb a szállítás is, de nem ritka a film- vagy színházihiány miatti moziszünet sem.

1919-ben a tanácskormány államosítja a filmgyártást és a mozikat — világelsőként, a Szovjetuniót is megelőzve. Óriási energiával látnak hozzá a szakma teljes átszervezéséhez, új filmek gyártásához, a mozipropaganda magasabb szintre emeléséhez, de a megvalósításra már nem jut idejük. Intézkedéseiknek valódi hatása vidéken nincs is: a tényleges átalakítások még meg sem indulnak, a leforgatott új filmek Kanizsára még el sem jutnak, mikor az Uránia mozgóképalota és a Világ nagymozgó színház már „Horthy Miklós fővezér és a dicsőséges nemzeti hadsereg bevonulása Budapestre” című képpel csalogatja közönségét. „A kommunisták rettenetes terrorja” a mozik felett szinte ártalmatlanul vonul át, ha leszámítjuk a proletárgyerekeket, akiket a — sebtiben átkeresztelt — Zala-Népakarat újságírója megörökít... „Apró kis emberek a szomorú cipőkben, a foszladozó harisnyákban és a színesre foltozott, nagyoktól levetett, anyakézizagarta ruhákban ott álltak és vártak és tülekedtek az eljövendő nagy szenzációk előtt. Sokan, istenem — szegény gyermekek, proletárgyermekek ma voltak tán először moziban életükben. Eddig csak társaiktól hallották talán, hogy odabenn színes

URANIA mozgóképalota

Rozgonyi-utca 4. sz.

Csütörtökön december 17-én.

Nagy szenzáció!

Horthy Miklós

fővezér és a dicsőséges nemzeti hadsereg bevonulása Budapestre. — Bemutatásra kerül még

A BABA

Vigjáték 5 felvonásban.

Előadások kezdete: Hétköznapokon 6 és 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon 3, 5, fél 7 és 8 órakor.

VILÁG nagymozgó színház

:: Szarvas-szálloda. ::

Pénteken és szombaton dec. 19. és 20-án

Anita Berber

svéd művész fő felléptével

DIDA

tárcadalmi dráma 5 felvonásban és csak még pénteken

HORTHY MIKLÓS
bevonulása Budapestre.

Előadások kezdete: Hétköznapokon 6 és 8 órakor
Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, fél 7 és 8 órakor.

csodák vannak, nagy gyönyörű paloták és a palotákban tündérszép szobák és még színes képek is jönni szoktak...” (Zala-Népakarat, 1919. IV. 16.)

Az igazán jelentős változás a tanácsköztársaság leverése után következik be. A mozik szabadon válogathatnak a háborús blokád miatt kiszorult termékekben; az európai és amerikai képviseletek ontották a drámákat, kalandortörténeteket a minden politikai feszültségkeltéstől mentes, érzelgős giccseket. *Ravengár, Barlingtoni Jaguár, Miss Amerika, Megváltás (Mária Magdolna története), továbbá nyolc eredeti Fantomas...* — hogy csak pár címet említsek az 1920-as év nyarának filmkínálatából.

Nem csoda, hogy erősödik a cenzúra is. 1920 áprilisában megjelenik a Belügyminisztérium új rendelete, mely előírja, hogy mozgóképet csak az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság engedélykirata alapján lehet bemutatni. Megváltozik az állami befolyásolási szándék nagysága is: egyre határozottabb jelek mutatják egy átfogó mozitörvény bevezetését, mely szabályozni fogja a teljes szakmát, az engedélyek kiadásának módját, a játékrendet stb... S mint várható volt: 1921 tavaszán megjelenik a kormányrendelet, mely végleg lezárja a hazai mozirendszer kialakulásának időszakát.

IV. „FILMORSZÁG”

„Bár a filmcenzúrázás sok erkölcsstelen darabot kitiltott már a vásznonról, mégis nap-nap után tapasztalhatjuk, hogy a mozgóké csúcspontjában mindig más szerepel, — elsőnek a tűzön-vízen való pénzszerzést említve, csak az igazi hivatás, a kultúra terjesztése nem. A kormány nagyon helyesen úgy intézkedik, hogy a jövőben csak a Belügyminisztérium engedélyével kaphat bárki is mozinítási engedélyt, sőt, a meglévőket is felül fogja bírálni, s a vizsgálat folyamán esetleg megvonni. Ha az engedélyek felülvizsgálását oly eréllyel tudja megcsinálni, mint ahogy az szükséges, azt hisszük, nagy tisztítómunka vár a Belügyminisztériumra.” (Zalai Közlöny, 1920. X. 7.)

1921 tavaszán a Belügyminisztérium kisebbsajta államosítást hajt végre a mozik között. Az előjelzéseknek megfelelően megszabja a városonként üzemeltethető mozik számát, felülvizsgálja a kiadott engedélyeket, hogy azokat új, kormányhű emberek kezébe adhassa. A törvény a hangzatos, *A mozgófényképszínházakról* nevet viseli, de valójában csak az engedélyek kérdéskörének néhány — kulcsfontosságú — részletét szabályozza. Következésményei azonban, melyeket egyszerűen csak mozirevízióként emlegetnek, egészen a második világháborút követő államosításig határozzák meg a magyarországi mozikultúra alakulását. A Horthy-kormány kultúrpolitikája révén beinduló „árjásítás” — mely csak az 1939-es tisztogatásokhoz hasonlítható —

a magyarországi moziknak mintegy egyharmadát új, a szakmát eddig egyáltalán nem ismerő tulajdonosok kezébe adja. *„Érthető, hogy mindenki az existenciáját és a jövőjét félti, félti azt a vállalatot, amelyet saját erejéből, ambíciójával és családjának önfeláldozó munkájával tett virágzóvá akkor, amikor a mozitulajdonosi minőség nem éppen a legfairabb foglalkozások közé tartozott. Ma valóban igazságtalanság volna ezektől az emberektől a most már megbecsült és általánosan elismert kultúrmunkát végző mozit elvenni és hozzá nem értő, tőkeszegény embereknek kiadni”* — fakadt ki Lajta Andor az 1921-es Filmművészeti Évkönyv lapjain.

Az októberi kormányrendeletnek mégis van a mozisok szempontjából is némi előnye. Azzal, hogy szabályozta a moziengedélyek kérdését, leszűkítette az engedélyre jogosult személyek és intézmények körét, voltaképpen kiemeli a mozit a vásárosok sorából — jogilag is —, s ha nem is egyértelműen közművelődési, de állami, nemzeti szempontból fontos intézménnyé avatja.

Mozi üzemeltetésére engedélyt — az új törvény értelmében — jobbra csak természetes személy kaphat. Jogi személy csak kivételesen, olyankor, amikor azt *„akár az előadások tudományos vagy hazafias iránya és ebből kifolyóan a befektetési tőke magassága vagy jövedelmezőségének kisebb valószínűsége, akár a vállalkozás jövedelmének közérdeklő rendeltetése indokoltá teszi.”* (8671. 1920. M.E. rend.) A tisztogatás elvi alapját a 8454/1920.sz. miniszterelnöki rendelet teremtette meg. Az előbb említettekén túl kimondja, hogy moziengedélyhez csak az a személy juttatható, aki *„1. legalább tíz év óta magyar állampolgár; 2. feddhetetlen életű és hazafias szempontból sem esik vagy esett kifogás alá; 3. életének 24-ik évét betöltötte; 4. korlátlan cselekvőképességgel rendelkezik.”* Az új, minden eddiginél szigorúbb előírásoknak persze a régi mozitulajdonosok zöme nem tud megfelelni, részben valódi szakmai indok (tőkehiány, hozzá nem értés), részben nyílt politikai okok miatt (külföldi vagy zsidó származás, baloldali szerepvállalás...). Az új moziengedélyesek zöme nem nagyobb hozzáértése, hanem nagyobb politikai lojalitása, háborús sérülése, hazafisága vagy egyéb érdeme jutalmául kapja az engedélyokiratot.

Armuth Náthán Urániáját így a félkatonai jellegű hazafias szervezet, a *Magyar Országos Véderő Egylet* (MOVE) kapja, a Holzer és fia-féle Világ mozit pedig egy harctéren elesett százados özvegye, *Pósfay Pongrácné*. Az új engedélyesek helyzete sem lehet irigylésre méltó. A törvény csak az üzemeltetés jogát biztosítja számukra — a határidőre történő beindítás kötelezettségével együtt —, de nem oldja meg a vállalkozás tényleges beindításának problémáit. A már működő, de új vezetés alá kerülő mozik birtokba vételéről a minisztérium csak úgy rendelkezik, hogy *„a helyiség átengedéséért semmi néven nevezendő térítés vagy kártalanítás nem jár. Ez a rendelkezés azonban nem érinti a helyiség*

használatáért járó bérfizetés kötelezettségét.” (68800. 1920. B.M.rend.) Ez nehezíti a megállapodást az új kanizsai tulajdonosokkal is: végül Armuth 600.000 koronáért eladja a teljes berendezést, a terembérletért pedig kiköt évi 100.000 koronát. Pósfayné pedig hetekig meg sem tud egyezni a régi tulajdonossal.

A moziüzemeltetés állami monopóliummá tétele a trösztösödést segíti — szándéka ellenére. A mozijogot kapott társadalmi szervezetek nagyon hamar újra privatizálják a bérleményeket, az eddigi kistulajdonosi formák helyett most már személytelenebb jellegű, de tőkeerősebb részvénytársaságokat hozva létre. Nagykanizsán is nagyon hamar lezajlik ez a folyamat, alig egy évvel a revízió után, 1922 májusában. A MOVE által létrehozott *Uránia Rt.* megvásárolja Armuthtól az Uránia mozi épületét s örökli a MOVE üzemelési engedélyét. Az így újra magánkézbe kerülő mozival Pósfayné nem tud versenyre kelni, s 1923 őszén kénytelen nekik eladni vállalatát, ezzel lehetővé tenni a városban működő mozik közös vezetés alá kerülését.

Van azonban Kanizsának egy harmadik, mindeddig kihasználatlan moziengedélye is. Sokáig maga a város próbálkozott, de soha nem volt elegendő pénze az üzem felszerelésére és beindítására. Tervek ugyan voltak, már a tízes évek közepétől, különböző színházak, mozik, kultúrpaloták építésére, de egyik

terv finanszírozását sem sikerült megoldani.

Végre, a húszas évek közepén úgy tűnt, siker koronázza az erőfeszítéseket. Több évi kísérletezgetés és pénzgyűjtés után megkezdődnek az állandó kőszínház építési munkái, s mikor a vállalkozók pénze elfogy, a város azon az áron veszi át a vállalkozást, ha az épület a színiszezonon kívül városi moziként funkcionálhat. Így készül el 1927-ben a *Városi Színház és Mozi*, a *Medgyaszay István* építőművész tervei szerint készült egyetlekerti épület.

Új színháztypus a vidék számára. Megyaszay István építész, a Magyar Mérnök- és Építészegyletben előadást tartott, melyben utalt arra, hogy a magyaroknak egészen más, a mi sajátos hazai viszonyainkra szabott vidéki színházakra van szükségük és nem olyanokra, mint amilyenek a külföld gazdag iparvárosaiban és a kis fejedelmi székhelyeken épültek. Előadása kapcsán egy új színházi típust mutatott be a szakértő közönség előtt, amely típus megalkotásánál az előadó arra törekedett, hogy a legkisebb helyen, a legkevesebb anyaggal a legtakarósebben szerkessze meg színházát.

Az első vidéki színházunk, mely ezen elvek szerint épült, a *nagykanizsai színház*. A legsúlyosabb probléma, a finanszírozás azért lehetséges, mert Megyaszaynak sikerült az 500 személyes, teljesen felszerelt, központi fűtésű színházat a végszámlák szerint 200.000 pengőből kiállítani. —ts.

„A városi színház

Nagykanizsa jelentős tavaszi állomása volt a mindig jóhírnevű pécsi színtársulatnak. A háborút megelőző évtizedben komoly lépések történtek aziránt, hogy állandó színházi épület létesüljön a városban, amely célra tekintélyes összegeket biztosítottak a város, a takarékpénztárak és az egyesületek. A háború megakadályozta a terv végrehajtását, a letétbe helyezett pénzek megsemmisültek.

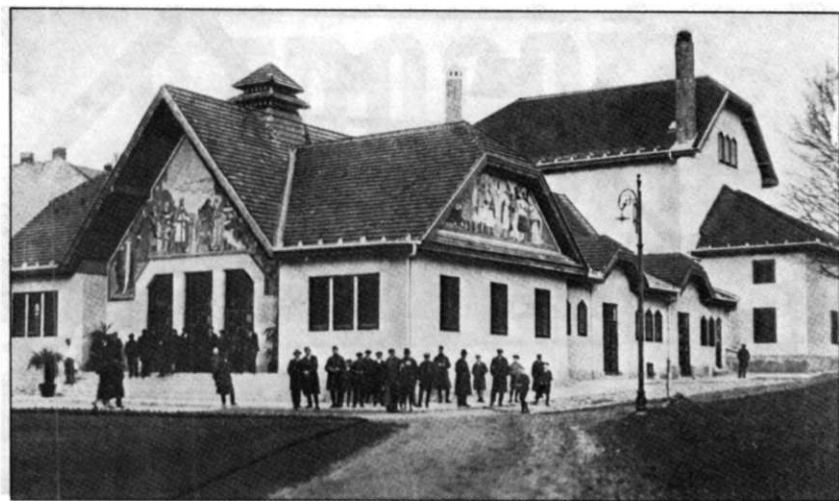
A háború utáni nagy kulturális alkotás lázában a város végre felépíttette a Sugár-uti sétakertben a színházat.

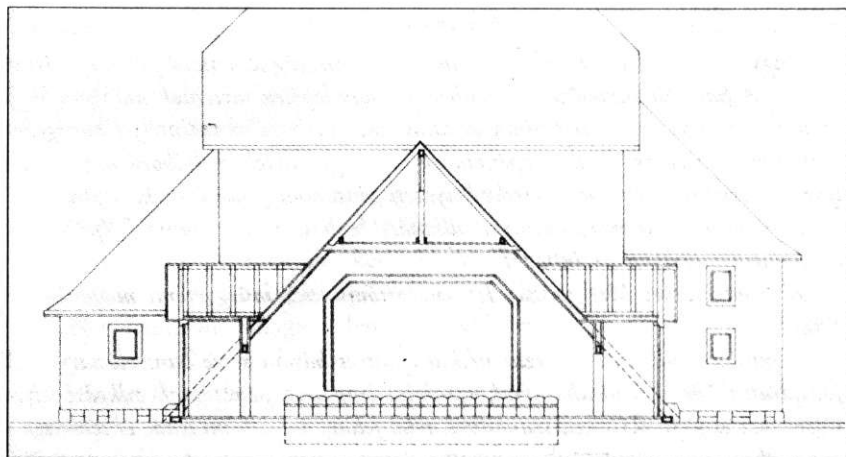
A színház tervét Medgyaszay István építőművész, műegyetemi magántanár készítette.

A színház földszintes, karzat nélkül épült és három része van: előcsarnok 3 főbejárattal, kétoldali ruhatárral, színházi irodával, pénztárral, cukrászhelyiséggel, női és férfi W.C.-kel, szabadból nyíló feljárattal a filmvetítő- és tekerceselőhelyiségbe.

A nézőtér hossza 20,8 m, szélessége 13,60 m, 465 ülőhellyel, két oldal-páhollyal, 4 szélfogóval ellátott, a szabadba nyíló kijáratral és 2, illetve hátsó páholyból nyíló 3 kijáratral az előcsarnokba. A nézőtér alatt szabadból hozzáférhetően van a központi fűtés és szellőztetés kazánháza és szénraktára. A színpad előtt süllyesztett zenekari hely, ahonnan ajtó vezet az alszínpadra és a sűgőhoz, továbbá lépcső a nézőtérre. A nézőtérről még egy ajtó nyílik az öltözők szabadba nyíló kijáratába.

A színpadi rész 14 m széles és 10 m mély, zsinórpaddal bíró színpaddal, egyik oldalon női öltözőkkel és diszletraktárral, a másik oldalon férfi öltözőkkel, W.C.-vel és butorraktárral. A diszletraktárból és a férfi öltöző előteréből ajtó vezet

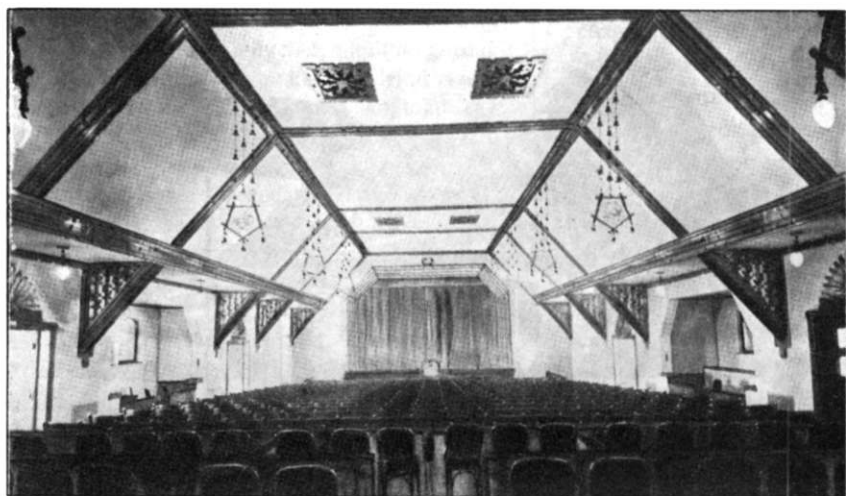

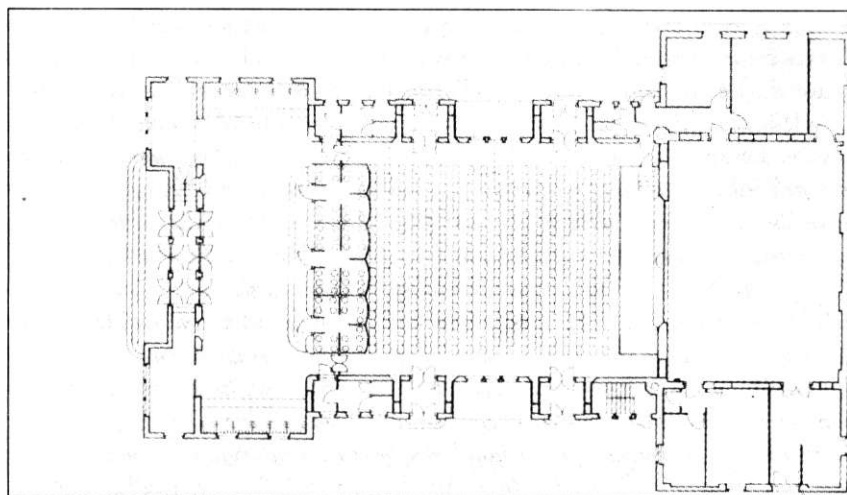
a szabadba. A színpadon fel vannak szerelve: 3 kulissza-út, rivalda és szufita, a diszletek felhúzására szolgáló vonókötelek, zsinórpadráson erkély és közlekedő-híd, az egész színház és színpad villamos világítását vezető keverő- és szabályozó és csengő berendezés, belső- és vasfüggöny, sülyesztő és 5 törzsdíszlet.

Az egész színházban központi fűtés és szellőztetés, vízvezeték és csatornázás, továbbá tűzcsap berendezés van.

A nézőtér átlagos magassága 6,20 m, padlózata lejtős; a nézőtér hátsó részén páholy készült, az előcsarnokból 3 külön bejáratral. A színház az év háromnegyed részében mozgóképszínház céljára szolgál.

A színház-épület beépített térfogata 5275 köbméter, építési költsége berende-

zével együtt 220.000 P.” (Városkultúra, 1935.) (Az illusztrációként közölt Új színházstípus a vidék számára című írás a Városi Szemle 1926-27. évfolyama 530. oldaláról való, az épületről készült rajzok és fotók Kathy Imre Medgyaszay István című könyvéből valók.)

A Városi Színház megnyitó mozielőadása

Március 21-én és 22-én, hétfőn és kedden
5, 7 és 9 órákor — I. rész

23-án és 24-én, szerdán és csütörtökön
5, 7 és 9 órákor — II. rész

STROGOFF

JULES VERNE hírneves regénye filmen
MOSJOUKINE a főszerepben

Pénztári órák: délelőtt 10—12-ig, délután 4-től, illetve egy órával az előadás előtt

TELEFON 500.

Helyárak: Oldal- és erkélyülés 1:50, Zsöllye 1:20, Támlásszék 1 P. Kőrszék 60 f.

Az új mozi üzemeltetésére két pályázó is akad, a zalaegerszegi és a nagykanizsai mozik engedélyese, de a város egyikük ajánlatát sem tartja elfogadhatónak. Végül mégis a helybeli vállalat mellett döntenek, aki látványos díszelőadással mutatja be az új mozit közönségének, az Ivan Mosjoukine főszereplésével készített *Strogoff* című francia filmet vetítve. „*Izgalmasan lüktető, minden jelenettel előbbre vitt, csupa történetiből, a szereplők kevés beszélgetésével, egyetlen kieső jelenet nélkül felépített film. A regény-átdolgozások legtöbbször elnagyolva, az operatőr meglátásain át a lelket elveszítve kerülnek filmre. A Strogoff Mihály-t a film nem törte derékba.*” (Zalai Közlöny, 1927. III. 22.) A három mozi egy kézbe kerülését igen kedvezően fogadja a város közönsége. „...*ha sikerül ezt a helyzetet fenntartani, ez kizárja a versenynek azt a formáját, ami a több mozival rendelkező városokban morális elvek félredobálását, izgalmat ígérő reklám-hajhászást eredményezett. Így biztosítva lesz a kanizsai közönség, hogy a mozik jótékonyan kapcsolódnak életébe és nem eldurvítani, hanem a szórakoztatás elsődleges célja mellett finomítani fogják az ízleket és valóban szellemi kincseket tárnak közönségünk elé. Röviden: a film, mint üzlet háttérbe fog szorítani a film, mint művészet mögött, mert a kasszasikernél magasabb szempontok fogják motiválni annak irányítását.*” (Zalai Közlöny, 1927. III. 20.)

A Városi Mozi megnyitásával az Uránia a három hónapos színházi szezon idejét leszámítva végleg másodrendű mozivá válik, a gazdaságtalan és tűzrendészeti veszélyes Világot pedig kezelői megszüntetik. Ezzel az intézkedéssel kialakult a város ma is ismert mozirendszere: az Erzsébet téri Szarvas szállóban (volt Világmogó) filmet többé nem vetítenek: a Rozgonyi utcai Uránia (később Nép-mogó) a hatvanas évekig működik, néhány évtizedig üresen áll, s ki ne emlékezne az épülete körül pár éve fellángolt vitára...: a „legfiatalabb”, a Városi Mozi pedig azóta is a város filmkultúrájának szinte egyetlen központja.

A mozik egy kézbe kerülésével jelenik meg a differenciálódás lehetősége. A

tulajdonosok ezzel élnek is, így — a részvénytársaság megalakulásától — az Uránia, majd 1927-től a Városi Mozi válik bemutató teremmé, a kisebb, kopottabb mozi pedig az elhagyhatatlan kalandorfilmek otthonává és utánjátszó helyé szürkül, lehetőséget adva néhány kedvezményes, jótékony akció támogatására, „...*ami legjobban érdekli a közönséget: az*

Az URÁNIA mozgó
 ezentúl az előadások keretén belül
helyi aktualitásu
 mozgóképeket is mutat be

KANIZSAI HIRADÓ cimen.

E héten látható:
A vasárnapi korzó.
 A Kath. Legényegylet 25 éves jubileuma.

igazgatóság méltányosabb helyáratat szabott, ezzel lehetővé tette a kevésbé módos emberek számára is a többszöri látogatásokat.” (Zalai Közlöny, 1928. IV. 3.)

Minden erőfeszítés ellenére azonban a nézőt egyre nehezebb megnyerni, a mozik is komoly anyagi gondokkal küzdenek. Hiába szállítják le többször a helyáratat (míg a megnyitó előadás árai 60 fillér, – 1,50 pengő között mozogtak, addig a harmincas évek második felében is sűrűn találunk 20-60 fillér közötti helyáratokkal bemutatott filmet); hiába közölnek egész oldalas hirdetések, vagy mutatnak be „helyi aktualitású” mozgóképeket, Kanizsai Híradót is, a mozi egyre jobban pang. „Ha jó a film, ha nem jó, a mozi nem megy.” — írja rezignáltnan a Zalai Közlöny újságírója 1929-ben. — „...a mozi, a kezdődő éjszakai élet egyik állomása üres termekkel jelzi, hogy meghalt minden iránt az érdeklődés, nincs pénz és akinek volna is, annak meg kedve nincs.”

V. „A LEGHATALMASABB FILMEPOSZ”

„Az élet olyan, mint egy jó film, ebből következik, hogy egy jó film olyan, mint maga a valóságos élet...” (Zalai Közlöny, 1929. III. 10.)

Üljünk be képzeletben a hetven évvel ezelőtti Uránia nézőterére, melyet a legutóbbi felújítás során meleg vörös színekkel festettek ki körös-körül, míg a plafon fehér maradt, hogy a mozit kiemeljék a tipikus kisvárosi mozik unalmas hangulatából..., merüljünk el valamelyik grandiózus amerikai film tömegjeleneteiben, s a felvonás-szünetben (mert ne feledjük el: cserélni kell a film tekerceit a vetítógépben...) nézzük át gondosan a havi vagy negyedévi programot, melyet az Igazgatóság volt szíves rendelkezésünkre bocsátani... Mít láthatunk?

Az 1920-as években a némafilm virágkorát éli. Ekkor születnek a máig is legértékesebbnek tartott alkotások, melyek sorban eljutnak Kanizsára is. Például 1923-ban az *Intolerance* s még négy filmje Griffith-nek, 1924-ben *Chaplin*, *Buster Keaton* és *Stroheim* egy-egy műve, majd sorra a többi *Chaplin*, *Griffith* és *Stroheim*: később persze *Cecil B. deMille* filmpozsai és *Greta Garbo* érzelmes történetei...

A nagyszámú értékes film mellett persze rengeteg giccses is vetítenek. Megjelenik a horror, azaz a „grand guignol”, mint például az *Orlac* című film is, „...abból a fajtából, amelybe a *Nostradamus (Dracula)* tartozott. Rendezése tökéletes, sok helyen szenzációs, így mindjárt a cselekményt megnyitó vesúti katasztrófa olyan mozgalmas, fényhatásokban annyira meglepő és újszerű, hogy a közönség figyelmét a legnagyobb mértékben leköti.” (Zalai Közlöny, 1926. V. 12.)
Vagy megérkezik *Tarzan*, „aki szép, mint egy görög szobor és erős, mint egy

bölcény és egész lényében az ős-természet reinkarnációja” (Zalai Közlöny, 1927. V. 21.) Megszemélyesítője természetesen Johnny Weismüller. A kanizsai mozi persze ezeket a filmeket — álszent szerénységgel — nem szívesen vetíti, hiszen „kulturális missziót” teljesít, kizárólag azokat a filmeket köti le, melyek igazlomba hozták Amerika nagy arányokhoz szokott jenkijeit is... A mozinéző a filmsodák bővületében él, lenyűgözi a filmtechnika fejlődése. Mindent: látványt, monumentális díszleteket, szereplők ezreit egyre nagyobb méretekben kér és kap, s az amerikai film maximálisan kielégíti igényeit. Merüljünk bele kicsit együtt a filmsodák élvezetébe!

Ha régen jártunk utoljára moziban, alaposan elcsodálkozhatunk azon az augusztusi napon 1921-ben, mikor a „magyar irredenta művészet leglélekbemarkolóbb alkotása” pergett az Urániában: *Ha megfűjják a trombitát!* Hol van már a korábbi sok apró filmecske, az érdekes-kalandos történetek! Ez már művészet, komoly, hosszú film esetleg valami kísérővel. A felvonások között ugyan még szünetet tartunk, hiszen a kétgépes vetítési rend csak 1928-tól válik általánossá, de az a pár másodperc nem zavarhatja a könnyes élvezetet: „...s a filmen már látható is, hogyan verik a székelyekre a 25 botot és hogy korbácsolják a felvidéki tótót. Ezalatt Szalkay Lajos az öreg tót szerepében izzadva dolgozik. Végig kiabálja az ódon Tabán utcáit: drótozni, foltozni! Leírhatatlanul megható jelenet, amikor az izzé-porrá tört cserepeket drótozza, s ugyanakkor lelki szemei előtt a filmen megjelenő Nagymagyarország szétdőlt térképét próbálja fanatikus erővel összedrótozni. Jelképezvén, hogy ez az az út, a munka útja, amellyel eggyé forr újra a Felvidék s Erdély a Tisza-Duna közivel s a Dunántúllal.” (Zalai Közlöny, 1921. VIII. 2.) A közönség elérzékenyül, most is, a premieren, de augusztusban is, amikor a mozitól búcsúzó Armuth utolsó vetítését e filmmel rendezi... Az új mozis aztán célul „a nemzeti újjáépítés nagy programjával” összefüggő műsort dolgoz ki, s már itt is van az új siker, értékét nem is mutathatja semmi jobban, mint hogy „minden sorból fuldokló zokogás mutatta a páratlan hatást.” (Zalai Közlöny, 1922. IX. 30.)

Az új film, a Hannele természetesen a német filmipar gyöngye, bemutatása a legkomolyabb irodalmi esemény. De hagyjuk a németeket, nézzük Griffith halhatatlanját, az Intolerance-t. Ne is csak nézzük, hallgassuk is, hiszen a mozizenekart vezénylő Blaton karmester komoly zenei programot állított össze a filmhez. „Wagner Lohengrin opera-jelenetek, Beethoven szimfónia-részletek: a Kálvária jelenetei alatt Grieg Per Gynt Sujet-ből, Aas halála, a babiloni harc jelenetei alatt Blaton karmesternek a zászlószentelés aktusára írt nagyszerű kvartettje. E súlyosabb darabok mellett egyveleg — víg opera, keringő részletek is fognak a darab menetéhez simulni.” (Zalai Közlöny, 1923. IV. 25.)

Az Intolerance nem érdemtelenül kap persze ilyen aláfestést, hiszen olyan értékes film, mely „rendezése tekintetében annyira új utakat kereső, hogy útmutatás nélkül csak magasabb intelligencia fogja benne megtalálni és megérteni célzatát: a türelmetlenség visszataszító voltának és a szeretet mindenható erejének szimbolizálását.” (Zalai Közlöny, 1923. IV. 29.)

De még Griffith sem tudja elhomályosítani a legnagyobb mű, *A hindu sír-emlék* frenetikus sikerét, mert „hosszú idő óta ez az egyetlen film, mely a nagystíluság mesteri koncepcióját és a játék feltétlen tökélyét végig egyesíti.” (Zalai Közlöny, 1923. III. 23.)

Megkapták már az új szezon programját? Nézzük, mit ígér *Ujjfalussy* igazgató úr a téli szezonra! „Programunk legelső pontja a kalandor filmeknek minimumra redukálása, lassankint teljes kiszorítása. Elég alacsonyan jár az átlag ember moralitása, nem akarunk a filmmel detektívzszeniket, még kevésbé kalandor, szélhámos csemetéket nevelni. Az irodalmi, történelmi filmeknek annál gazdagabb sorozatával jövünk...” (Zalai Közlöny, 1923. IX. 26.)

Így is van, nézzük csak át a kínálatot! Nanouk, az eszkimó; Max Linder vígjátéka, a Három testőr; Paganin, főszerepben a német Conrad Veidt, Lenkeffy Ica idej egyetlen filmje, a Jeanette házassága; Az apokalipszis négy lovasa, mint az idej legszenzációsabb film; A gyönyörváros; Az iramszarvas csodája; s A kölyök, Chaplin és Jackie Coogan óriási sikerű képe, melynek „előadásai felemelt helyárrakkal és zárt ajtók mellett tartatnak meg, már amint Amerikai filmjeit a kis Jackie Coogant és a nagy Charles Chaplint ez a tisztelet megilleti...” (Zalai Közlöny, 1924. I. 13.)

Aztán újra szezon szezon után, s már itt a Metro nagyszabású sorozata, a „Bálna, Scaramouche, Hentzau Rupert, amely képek új mozinagyságokat hoztak a közönség elé. A múlt szezon csillagai Blatzko-Ibanez és Rudolf Valentino, mintha eltűntek volna s új nevek emelkedtek fel a divat szeszélyén: Rex Ingram, a Metro nagyszerű rendezője; Ramon Novarro, aki szebb Valentinónál — a hölgyek tudják — és Alice Terry, szebb minden elődénél...” (Zalai Közlöny, 1925. I. 1.)

Újra adózunk a nemzeti kultúrmisszióknak is az Urániában: „Január 13-14-én felújítja Porzolt Kálmán lebilincselő irredenta moziszekeccsét: Ha megfűjják a trombitát! A darab értékét mindenki ismeri. Az Uránia 1922-ben megbecsülendő elhatározással ezzel zárta kapuit. Akkor leírhatatlan volt a sikere; még az országgyilkoló béke atmoszférájában állottunk s a darab tragikum, mint korbács suhogott felettünk. Ma sem lesz kisebb a hatása: a régi teljes és boldog Magyarország elvonuló képei a felkorbácsolt tenger bosszuálló viharát ébresztik lelkünkben. Ez a darab nem üzlet lesz, hanem misszió.” (Zalai Közlöny, 1925. I. 1.)

Az egyre bonyolultabbá váló filmek és az egyre filmértőbb közönség pontosabb fogalmazásra, alaposabb elemzésekre kényszeríti a filmről re-

Mozgósínházaink

legközelebbi programja a darabok kvalitása és a program változottsága dolgában felülmúja Budapest bármelyik mozgószínházának programját. A mozikedvelők bálmatát váltja ki a címeknek és neveknek közel egymásutánban következő sorozata, amely nevek és címek Budapest mozgóit között szélszórótan és nagy időközökben szerepelnek a műsorokon.

A lejátszott Amerika hőskorát és a legszebb klasszikus filmet a bőcs Náhánt nem is említve, legközelebb olyan filmujdonsággal jön az Uránia, amilyet a szó legszorosabb értelmében nem látott eddig a közönség:

A NANOUK-kal

Grönland jégmezőin 56 fokon hidegben készült filmet, melyet a budapesti Uránia színház nagy fénykiszorítással juttat Jászra. **A hegyek alján**, D'Alben zenei-éneki-át Michael Boren és Lil Dagoverrel, csak megemlítjük. Készítők

Max Linder

frontrólus hátsó viglálékának a Damas Három testvér után és a párisi Páthé cég gyönyörű filmje után készült tragikomikus paródia

Három a testőr,

melyben Max Linder d'Árany gavallér szerepét játssza; a filmet B. díszekkel egyidejűleg mozgóznak be mozgók.

Haragzik a tenger (Ciklon, Dorothy Filippac) és a **Sötétséget** Gasta Eckmannal (avé B. u.) csak megemlítjük.

Conrad Weidt

egyik klasszikus filmje a

Paganini,

Lenkeffy Ica

Idel egyetlen filmje a:

Jeanette házassága.

Az apokalipszis négy lovasa

a leg szenzációsabb film,

A gyönyörváros

Iván Mosinkoval, a Titkok háza főszerepével,

Az iramszarvas csodája

melynek közvetlen bájja felülmúja az „Ut a boldogság felé” a-épségeit, ezek a nagy filmek, melyek a budapesti Uránia, Kézvira, Corvin, Mozcycóp Orthon látni film szenzációit voltak, a kanizsai színházaknak rövid egy hónapi műsora.

Míg jászra végén egy pezer változottságu sport-sorozat rendez az Uránia, 17 legjobb sportfilmmel és 2 sport buliakkal.

Szerződés utolsóinak hagyjuk, bár jászra napja a legközelebbi **Chaplin** és **Jacki Cogan** óráit sikerül képeznek

A KÖLYÖK-nek,

melyre a mozgó már előjegyzést nyitottak.

A KÖLYÖK

előadását felment helyi iraknál (a zart alkotó mellett tartalmak meg, már amit Amerika filmjeit a kis **Jacky Cogan** és a nagy **Charles Chaplin** ez a történet megjelöl.

cenziót író riportereket is, kialakítva velük a modern filmkritikát. Elemzéseikbe már nemcsak a filmtechnikai bravúrok csodálatával, hanem esztétikai vizsgálódással is közelítenek egy-egy alkotáshoz, s a szerkesztők nemcsak hogy engedik, de támogatják is ezeket a próbálkozásokat. A kanizsai „filmelméletírás” így főleg a Zalai Közlöny mozipárti szerkesztőinek, *Urbán Gyulának, Ujjfalussy Gyulának, Kempelen Bélának és Barbarits Lajosnak* köszönhető. Ujjfalussy köztük az egyetlen „mozis”, mint az Uránia igazgatója, 1921-ben. Nem sokkal korábban került Kanizsára Erdélyből: ő volt az első újságíró, akit onnan magyar származása miatt elűdöztek. Urbán Gyula is erdélyi származású, 1926-ban kerül a laphoz. Ugyanaddig az évig főszerkesztője a Közlönynek Kempelen Béla, budapesti zeneesztéta és genealógus, akit posztján Barbarits Lajos követ. Írásaikban legfeljebb talán az a jószándékú ismeretterjesztés, melyet végezni próbálnak. Elszakadni a reklámtól, a filmek pusztán tartalmi ismertetésétől, objektív mércét teremteni — ez olyan feladat, melyet a kanizsai filmújságírás történetében először, nevükkel is vállalhatnak. Kritikájuk szintjét jól érzékelhetjük, ha felidézünk

pár mondat erejéig Somlyó Zoltán-
nak az 1916-os Petőfi-film (Az
Apostol) bemutatójára írt méltatá-
sát: „... 1.500 méternyi gelatin te-
kercs, gigászi acélkígyó az emberi szel-
lem és találékonyság őserdejében. Hal-
latlan perspektíva, plen air ragyogás és
sötét komorság, emberi jóság és földi
gyarlóság, angyalok csókja és ördögök
véres körme...” (Zala, 1916. VI. 6.)

És egy „kritika”, tíz évvel később,
Urbán Gyula tollából: „A szenvedé-
lyes mozilátogatóval azt mondom én
is: egy filmet, ha van benne csak né-
hány kitűnő jelenet is, érdemes meg-
nézni. (...) A film nem attrakció.
Nem, mert felszínes, túldekorált, és
különösen az eleje csordultig telt ame-
rikai ötletektől, sajátos, óceánon túli
szellemességgel. (...) Blanche Swelt,
Ben Lyan (...) nem nagyok: de becsü-
lettel végezték, amit csináltak. (...) A
rendezés 2/3. A kép tiszta. Premier
plánjai a hollywoodi technikát dicsé-
rik. A megrázó jelenetek értékessé te-
szik a filmet.” (Zalai Közlöny, 1926.
XI. 14.)

E kritikák néha talán túl erősen
is korholó hangjai azért is különösen
érdekesek, mert korábban, a szinte
kizárólag fizetett közleményeket
megjelentető szerkesztés idején el-
képzelhetetlen volt egy olyan filmle-
írás megjelentetése, ahol nem kizáró-
lag felsőfokon nyilatkozik valaki a
látott képekről.

ARANYLÁZ

JÖVÖK

VÁROSI SZÍNHÁZ

Május hó 3, 4, 5 és 6-án mutatjuk be a világ filmgyártásának eddigi legnagyobb büszkeségét és legcsodálatosabb alkotását, a

BEN HUR-t

Főszereplők: Ramon Novarro, May Mc. Avoy, Betty Bronson

Rendező: Fred Niblo = Magyar dramaturg: Fodor Sándor

Jegyek előre válthatók a Krátky-tőzsdében és a Városi Színház pénztáránál

A Ben Hur adatai számokban:

- 150.000 ember dolgozott a BEN HUR felvételeinél,
- 100.000 szereplője van egyedül a kocsiversenynek,
- 4,000 000 dollárba került a film elkészítése,
- 500 000 dollárt költöttek egyedül a kocsiversenyekre és további
- 500 000 dollárt a tengeri lütközetre,
- 850.000 m. negatív filmet használtak fel a felvételeknél,
- 300.000 m. pozitív filmet hivatkozott elő és ebből mindössze
- 4.000 m-t tartottak meg.
- 160 m. felhasználatlan film jut minden méterre.
- 160.000 m. szövetet használtak fel a
- 8.000 kosztüm előállítására,
- 22.000 kg. réz kellett
- 6.000 római fegyverhez stb. stb. stb.

A grandiozus kiállítású film nagy anyagi áldozatokat is követelt és ezért voltunk kénytelenek a helyáratat a BEN HUR előadásaira 40%-al felemelni

„A maharadzsza gyöngye

A giccs-filmek tipikus példája ez a tíz felvonásos, „napkeleti szerelmi dráma”. Amilyen hamis kongású hangzat a címe, olyan fércmunka az egész film, kezdve a szűzsétől a rendezésig és a feliratokig.

A történet limonádé-mese: minden racionális tartalom és lélektani alátámasztás nélkül egymásra zsúfolt jelenetek. Kaotikusan torlódnak a cselekmény-részek, de összefüggést csak egy halvány, naív mese-vezetés ad nekik, közben goromba valószínűségi hibákkal és bőven kínálkozó stilszerűtlenségekkel.

A rendezés kapkodó, rendszertelen, szegény és abszolút stílustalan. Egy-két hárem-jelenete valami szegényes pompával hangulatot próbál kelteni, de csak pillanatokig, aztán újra jönnek a sűrű hátterek, kidolgozatlan dekoratív miliő, a lehetetlen szcentrozás minden példáját szinte iskolásan felvonultatva.

Az operatőr hanyag munkát végzett, ami a re³ektor-kezeléstől az élettelen total-planokig és minden értelem nélkül favorizált blende-alkalmazásig kiütöközött.

A kanizsai közönség semmit se veszített azzal, hogy jóformán üresen hagyta e két napra a Városi Színház padosrait.” (Barbarits Lajos)(Zalai Közlöny, 1927. IV. 2.)

A hosszabb, elemző írások közül talán legjelentősebb Kempelen Béla *Mozi és színház* címmel, 1925-ben megjelent cikksorozata. A cím összehasonlítás ígér, az írás ennél jóval többet nyújt: szintetizálja a filmről kialakult, szembenálló véleményeket, feltárja a film jellegzetességeit, hatásmechanizmusát, pszichológiáját és szociológiáját, kutatja a mozi jövőjét. Hasonló terjedelmű és mélységű munka a helyi sajtóban máig sem olvasható...

Színház és mozi eredeti szembenállása a mozi legkorábbi időszakából, az önállóságkeresés első lépéseitől származik. A viták, elemzések téje mindig is az volt, hogy elismerhető-e önálló művészi teljesítményként a mozgóképek készítés, vagy csupán egy színészi teljesítmény pontos és gépies másolata? A vitát egyre mélyebb és alaposabb elemzések követték, amik kimutatták a két ág eltéréseit és azokat a speciális területeket, melyekre a másik nem, vagy csak igen nehézkesen tud behatolni. Ezek Kempelen gondolkodásának kiindulópontjai is. „...az egyszer filmre hozott előadásokról akárhány másolat készíthető, melyek mind egyformán hozzák szemünk elé az egyszer megjátszott cselekményt, míg a színészet közvetlen szemléletet nyújt. (...) A filmen hiányzik az alak testisége, minden mozdulatukat csak síkban látjuk s hiányzik a hang, annak lágy-sága vagy keménysége, varázsa s a benne kifejezésre jutó közvetlensége az érzelmeknek. (...) De nem szoltunk még arról, hogy a filmnek mennyivel több lehetősége van olyan körülményeknek és jelenségeknek szemléltetésére, melyek színpadon egyáltalán nem adhatók vissza. (...) Mert ha a filmfelvételnek

lehetősége szinte korlátlan, viszont a színpadnak legfőbb eszközei a plasticitás s a hang, akkor nem lesz nehéz meghúzni köztük azt a határvonalat, ameddig az egyik is, a másik is mehet.”

Ha mindkét formát a kultúra terjesztése szempontjából határozzuk meg, akkor azt is definiálnunk kell, mit is értünk kultúrhivatás alatt. „Ha kultúra alatt azt a műveltségi állapotot értjük, melyben valamely nép, adott időpontban van, akkor körülbelül így definiálhatjuk a színháznak kulturmisszióját: emelje az általános törekvést a kielégíthető kulturigények megvalósítására. (...) De vajon alkalmas-e erre a színház? (...) A színház azonban — éppen az utóbbi évtizedekben — messze eltávolodott ettől a hivatásától. (...) A modern darabok izgalmaikra vannak alapítva: az erkölcsöt inkább sértik, mint javítják: az eszményi szép helyére az élet hétköznapisága lépett, s tiszta levegő helyett chaotikus ködfoltokba fullasztják bele az embernek lüktető hevületét. Körülbelül így vagyunk a filmekkel is. (...) Nem tudnám meggyőző érvekkel bizonyítani azt az állítást, hogy a film mélyebb benyomást gyakorol a lélekre, mint a színi előadás, de úgy érzem, hogy ez mégis így van. (...) Ha pedig valóban úgy van, hogy a filmnek maradandóbb a hatása, mint egy színi előadásé, akkor kétszeres kötelességünk, hogy különös gondot fordítsunk annak tárgyára és a cselekmény megfelelő beállítottására. (...) Hogy betetőzése hol fog végződni? Valószínűnek látszik a feltevés, hogy kiéli magát s letűnik a szereplés színteréről, amikor majd valami új eszközt találja fel a leleményesség az emberi érdeklődésnek intenzívebb lekötésére.”

Kempelen majdnem meg is találja ezt a „valamit”, s kis híján megjósolja a televíziót. „A technikai fejlődés esetleg megvalósíthatja (...), hogy valamely készülék útján otthon, a szobánkból láthassuk és hallhassuk a színházi előadásokat, de igen kétséges, hogy az előadások ilyen szemlélete ki fogja-e majd elégteleníteni a művelvezet megkövetelte igényeinket? (...) A mozi jövőjében azonban már nagyobb szerepet játszhatnak egy ilyen találmány. Itt már egészen közömbös, hogy az élénk vetített képet a moziban vagy otthon, a szobánkban láthatjuk, bár az élvezet szempontjából szerepe van a környezet ránk ható befolyásának is.” (Zalai Közlöny, 1925. XI. 7-12.)

VI. „MÁMORKERINGŐ”

„Fokozatosan hódította meg a magyar közönséget a hangosfilm. Legelőször csak zenélt, de alig beszélt és énekelt. Majd később, mikor már megszoktuk a zenét, több dialógust és betétdalt kaptunk. És íme, most eljött hozzánk a száz százalékos hangosfilm.” (Zalai Közlöny, 1931. január)

1929 januárjában a Városi Színház új igazgatót kap, *Magyar Jánost*, a kaposvári mozgóok akkori vezetőjét. Az ő nevéhez fűződik a hangosfilm bevezetése Nagykanizsán.

A hang rögzítése és a képpel együtt történő reprodukálása a mozi születése óta egyik fő törekvése a technikusoknak. Kanizsán is látható volt több kísérlet eredménye, mint a kinematográfhoz kapcsolt gramofon egy korai vándormozisnál, az Edison-féle kinetofon 1913-ban Armuth Urániájában, vagy a Lee Forest-féle fonofilm 1929-ben. A különböző — megvalósult — találmányok jogtulajdonosai között nagyon heves üzleti harc alakult ki, mely megegyezéssel, területi felosztással zárult: így Magyarországon csak német szabadalmakat árulhattak, hangosfilmet csak német közvetítéssel mutathattak be a mozik.

Ezekkel a szabadalmi perekkel találja magát szembe Magyar is, amikor elhatározza — és nyilvánosságra is hozza —, hogy Budapest után Nagykanizsa lesz az első magyar város, melyben a film megszólal. Szerencsére a per, *„melynek tárgyalására az egész magyar moziszakma nagy érdeklődéssel tekint, mert ennek a pernek a kimenetelétől függ, hogy az ország nagyobb városaiban rendszerezhető lesz-e a hangos gép”* (Zalai Közlöny, 1930. I. 30.)

— Magyar és a város számára kedvező döntéssel zárul, s így a kanizsai Városi Mozi 1930. február 9-én hangosfilmet vetíthet,

melynek címe *Mámorkeringő*. *„A film 1929 decemberében készült Berlinben a legújabb és egyben a legtökéletesebb TOBIS-rendszerű KLANG felvevőgépen. Négy szereplője van a filmnek, az anya (...) a férj, a csábító és az enniváló, édes gyermek. Van a darabban egy nagyon hangulatos szerelmi keringő, Dich hab ich geliebt, melyet napok alatt énekelni fog mindenki.”* (Zalai Közlöny, 1930. II. 8.)

VÁROSI NAGYMOZGÓ	
Hétfőn, kedden és szerdán, szeptember hó 10-én, 11-én és 12-én	
Az új világszöda!	
A BESZÉLŐ FILM	
Dr. Lee Forest-féle Fonofilm	
Kísérő műsor 10-én és 11-én:	Kísérő műsor 12-én:
A vérnász Dráma 8 felv.	Aranyország
Főszereplő: Mady Cristians.	Főszereplő: Eva Novak.
Az előadások kezdetete 8, 7 és 9 órakor.	

A közönség fanyalog. Hiába a Mámorkeringő és egyre több hangosfilm, a recsegő, alig hallható német vagy angol hangot, az új sztárokat nehezen tudják a nézők megszokni. De a filmtechnika gyorsan fejlődik, az érkező filmek hangja egyre tökéletesebbnek tűnik, néha már magyar nyelvű feliratokat is mellékelnek hozzájuk, a leadógépet pedig a terem akusztikai jellemzőihez hangolják. A minőség így hamarosan ugrásszerűen javulni kezd, s nem is csoda, hogy a közönség hamarosan nem is akar mást látni, mint a csodát, a beszélő filmet. Az igazgató — Magyar János — természetesen továbbra is csak a legnagyobb filmszlágereket szerzi be, lehetőleg Budapesttel egyidőben, hogy közönsége kényes művészi ízlését kielégíthesse. Főleg német filmeket várnak tőle, hiszen „*az európai emberek követelményeinek és ízlésének csak a legritkább esetben felelhetnek meg azok a filmek, melyeknek Amerika a hazájuk*” (Zalai Közlöny, 1931. IV. 17.) — nyilatkozta egy újságírónak. Az amerikai film csak szórakozásra való, a kultúrát az európai képviseli, leginkább természetesen az

MÁMORKERINGŐ

Beszél, énekel, zenél.

GIGLI

a „Parasztbecsület-”ből énekel.

A Városi Színházban
szombattól

újjáéledő magyar filmgyártás termékei, mint 1932 tavaszán a *Hyppolit*. „*Csúcspontja a film-teljesítménynek a film-rendezés, hangos leadás, színészi teljesítmény és vídamság dolgában. Az ember elkezd a kacagást az első méternél és abbahagyja az utolsónál. Egy rendkívül fordulatoss, ütemes, kellemesen pergő történet, a párbeszédei lüktető elevenséggel sziporkázzák az ötleteket, sok helyütt harsogó kacagást kiváltó humort.* A film magyar film. Budapesten játszódik le az egész. Ma-

gyar színészek játszáik, magyar szóval véges-végig. Minden szót tökéletesen, minden hangsúlyt az utolsó kis rezdülésig kihoz az új fotocellás leadó, aminek ez az este volt a premier. Sikere a páratlanul pompás filmnek és a meglepően tiszta és hű hang-leadásnak.” (Zalai Közlöny, 1932. III. 9.)

A Hyppolit és társai sikerét és „művészetét” persze jobbára csak középszerű német és amerikai kommerszek követik. A sztárok időszeke az, az ő nevük virít a plakátokon is, messze megelőzve a film címét. És természetesen csak a hangosfilm, a „talkie” kell, már a legnagyobb némafilmek reprimé is csak banálisnak, túlhaladottnak tűnik.

„Láttam a Hindu síremléket!” — teszi közzé a Zalai Közlöny filmkritikusa 1936-ban. Élményei mintha másfélék lennének, mint az 1923-as ősbemutató látogatóié... „Valami keleti muzsikát hallunk: — érezni a hangszórón át a hanglemez tűjének sercegését. De talán ez fel sem tűnik sokaknak. A film némasága akkor ötlük csak igazán szembe, amikor az író, rendező és szereplők nevei után megjelenik az első kép. az első ember, aki beszél. A főhős: Konrad Veidt áll a vásznon. Sovány, beesett arca egész közelről látszik. Egyenletes szájmozgásáról érezni, hogy beszél. De a keleti muzsika mit sem törődik ezzel, vadul ordít tovább. (...) Milyen más ez, mennyivel több és mégis mennyivel semmitmondóbb mint a ma művészete. A mai sztárok ezt a fájdalmat egyetlen tekintettel, egyetlen ajk-vagy vállrándítással határozottabban, biztosabban ki tudják fejezni. Konrad Veidt — a nők bálványa volt abban az időben, mint hallom — kísérteties, lassú mozdulataival valóban hatásos lehetett egykor. Ma: mosolyt keltő. A férfiak ruhája azonban elfogadható. A frakk örökéletű, fess és elegáns.”

Csak a legnagyobbak, „Chaplin és Greta Garbo az egyetlenek, akik azt állíthatják, hogy ők beszélő film nélkül is meghódíthatják a világot” — véli a kritikus.

A hangosfilm gyors terjedése leginkább a zenés filmeknek, operettek-

VÁROSI MOZGÓ

Március 19-én és 20-án, szombaton és vasárnap

Magyar beszéd!	Magyar ének!	Magyar muzsika!
-----------------------	---------------------	------------------------

Az idei évad legnagyobb szenzációja:

HYPPOLIT

Főszereplők: Csontos, Kabos, Góth, Gózony, Jávor, Szenes, Harasztli Mici, Fenyvesi Éva és Erdélyi Mici.

Magyar hangos hirdető
Fox világhirdető

Tartalom:

Az angol királyi pár	A magyar testőrség felvonulása a királyi várba
Vadregényes strand	Dajos Béla dirigálása
Gyermekek eldorádója	200 tagu zenekarnak
Texasi majom-farm	

Előadások: Szombaton 5, 7 és 9, vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor.

nek kedvez. Persze a zene, a tánc hangsúlyozása mást is magával hoz... „A filmrevü újra divatba hozta a göröket. A film erotikáját képviseli a gör. Senki sem kívánja, hogy lelke legyen. A földolog, hogy szép legyen.” (Fox follies — Zalai Közlöny, 1930. IX. 7.) „Az egész film tisztán a nuditásért, a kiélezett meztelenségért, táncért, fürdődresszért, pompázó mesés toilettékért, balettekért állítatott össze. Ennyi szép nő, válogatott testforma, derűltég, napsugár, amerikai méretű dekoráció, még nem szorult bele egy filmbe. Hálásak lehetünk a hangosfilmnek, mert egyelőre ha csak ennyit hoz is ez az új technika, gyönyörű reményeink lehetnek a további jövőre.” (Táncos diákok — Zalai Közlöny, 1930. IX. 13.)

A mozik teljes átállítása a hangos leadásra nem várt költségekkel jár, de Kanizsa e szempontból még szerencsésnek is mondhatja magát: „Most tűnik ki, milyen bölcsen építették ezt a kis kanizsai mozi-színházat! Lévén színház is egyúttal: jó az akusztikája. Kaposvárott csak az akusztika 8.000 pengőbe került a mozinak. Különbféle szőnyegetek, függönyöket, alakításokat kellett alkalmazni, hogy a hangosfilm a moziban élvezhető legyen.” (Zalai Közlöny, 1931. II. 27.)

Felszerelik az Urániát is, s kiderül, „hogy az Uránia akusztikája még jobb, mint a színházé. Igaz, hogy az átszerelés már az újabb tapasztalatok alapján készült, s csak súlyos pénzáldozatok árán volt megvalósítható. Most már az Uránia is két géppel dolgozik, s a felvonások között nincs bántó szünet.” (Zalai Közlöny, 1931. V. 9.)

A kényyszerű korszerűsítések és felújítások megrendítik az amúgy sem túl jövedelmező vállalat gazdasági stabilitását, s az Uránia Rt.-t 1931 végén a csőd fenyegeti. „A gazdasági válság legelső sorban a szórakozásra szánt helyek üzleti forgalmát kezdte ki. A színházak, mozik, mulatók, kávéházak végtelen sorában, amelyek nem is esett áldozatul a krízisnek, a legsúlyosabb gondok között vergődve toldozza az üzemét, ameddig bírja. A katasztrofális üzletmenet nem kímélte meg a nagykanizsai mozit sem. Az Uránia Rt., mely a város két moziját bérelte, a veszteséges évek után a hétfői közgyűlésen kimondta a felszámolását.” (Zalai Közlöny, 1931. XII. 6.)

Az értékes moziengedélyt a város saját kezelésben igyekszik tartani, s vállalkozót keres a mozik bérlétre. Erre legalkalmasabbnak Magyar János, az eddigi igazgató tűnik, aki az üzemeltetés jogát néhány havi próbaidő után 1940-ig megkapja. Hosszas egyeztetés után a város hajlandó a közterhek csökkentésére is. „Eddig az Uránia Rt. 8.800 pengő bért fizetett a városnak. Ezek a terhek most némiképp apadni fognak. Maga az Uránia mozi megszüntetése megszüntet bizonyos terheket. A jövőre úgy tervezi a polgármester, hogy a jövedelem 40%-a és a 10% vígalmiadó lesz a város járandósága. Ez is 4-5%-os csökkentésnek felel meg.” (Zalai Közlöny, 1931. XII. 6.) Magyar igazgató az eddigi irányvonalat kívánja folytatni: a hangrendszer tökéletesítését és a műsor nap-

VAD ORCHIDEÁK

GRETA GARBO

A Városi Színházban március **27-én** és **28-án**.

Főszereplők: Lewis Stone, Greta Garbo, Nils Asther.

Izzó szerelmi történet egy asszonyi párducról, akit a férj vet oda szabad prédának.

Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Rendes helyárák. Jegyelővétel.

rakészségét tartja legfontosabb céljának: „...kifejtette, hogy legfőbb törekvése lesz, hogy Nagykanizsa részére a budapesti premier színházak teljes műsorát szerezzze meg, lehetőleg Pesttel egyidőben, de legkésőbb közvetlen utána. (...) A hangos film nyelvi nehézségeit azzal akarja kiegyenlíteni, hogy az amerikai nagy slágerek német nyelvű változatain kívül a ma már teljesen versenyképes, sőt az amerikai filmeket úgy szüzsé, mint rendezés és kidolgozás tekintetében messze felülmúló német (UFA) filmekre fekteti a fő súlyt...” (Zalai Közlöny, 1932. I. 13.)

A német filmek azonban nem olyan látványos kiállításúak, mint az amerikaiak, kisebb a tőke is, melyet megmozgatnak. Talán ez az egyik oka annak, hogy még az 1932-33-as szezon anyagi mérlege is lesújtó. „A bérlő hiteles könyvekkel igazolja, hogy a forgalma az előző évihez képest 50%-kal csökkent, s hogy ily magas bér mellett biztos tönkrehjutáshoz jut. (...) A közönség kulturális igényeit a legteltesebb módon kielégíti, a filmpiac legjobb és legdrágább filmjeit hozza, a helyáratat úgy leszállította, hogy most Kanizsa az ország legolcsóbb mozivárosa. A

bérlő azt mondja, hogy ha nem szállítják le a bért és a vígalmiadót, tönkremegy.” (Zalai Közlöny, 1933. IX. 19.)

Dr. Krátky István polgármester végül enged, néhány százalékkal csökkenti a mozi terheit. A csőd elkerülésével Magyar helyzete stabilizálódik, s egészen a világháború utáni államosításig változatlan ma-

A KERT-MOZI
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA
szombaton és vasárnap, július 16-17. este 9 órakor
A legnagyobb hangos filmszenzáció!
GUSTAV FRÖHLICH, a legfelkapottabb filmszínész és
DITA PARLO, a törékeny fiúdiva együttes fellépésével
Somerset Maugham világhírt regénye:
SZENT LÁNG
A szerelem, a hiúság és büszkeség apotheozisa 10 felv.
KISÉRŐ MŰSOR: 1. Fox hangos híradó. 2. Dunán, hajóval a Fekete tengerig. 3. Fekete Pál rádió énekes fellépése. 4. Éji hangulat.
Ugyanez a műsor szombaton d. n. 6 órakor, vasárnap d. n. 3, 5, 7 órakor **filléres helyáratokkal** (20, 30, 50, 60, 80 fill.) a Városi Színházban.
A kert-moziban foglalt, sőr és egyéb díltől mentes kaphatók, de a legyaszás nem kötelező.
Kedvezőellen idő esetén az előadás a Városi Színházban fog megtartatni.
Jegyelővétele a Városi Színház pénztáránál.

1932. július 16. ZALAI KÖZLÖNY

Ma megnyílik a
HANGOS KERT-MOZI
Polgári Egylet árnyas kertjében. Előadás kezdete 9 óra

Arlottan olasz követ és
Dzilia ezredes meglátó-
tatók Balatonföldvár-
Leventeoktatók kimentettek a Balatonból
egy fuldokló leányt
Filléres gyorsot Nagy
kanizsáról Szonrho!

rad. Az intézményrendszer újra bővül: 1932. júliusában megnyitja a — ma is ismert — *Kert-mozgót*, s 1935-ben felújítva újra megnyitja a volt Urániát, ezúttal *Nép-mozgó* néven, melyet egészen a 60-as évekig visel majd.

A nézőszám fokozása érdekében az igazgató újabb és újabb reklámfogá-

sokat eszel ki, melyek nem egy esetben különlegességükkel keltik fel a figyelmet a városban. Csak egyetlen példát említsünk: *„Kaniszi fiatelembere szerepel a Bécsi bál című filmen. Persze nem vezető szerepet játszik, de nincs kizárva, hogy rövid időn belül mint sztárt fogjuk őt viszontlátni, amit az is bizonyít, hogy a mai filmen is premier plan-ban látjuk. Aki legelőször felismeri és a mozi-irodában bejelenti, 10 darab páholyjegyet kap (a pályázatban rokonok nem vehetnek részt).”* (Zalai Közlöny, 1934. X. 21.)

Pályázat dönt a felújított Uránia névváltoztatásának ügyében is: itt 25 páholyjeggyé a nyertes pályadíja.

1933-ban a város lakossága végre saját magát is láthatja a mozivászonon: a Hunnia filmgyár a Városok filmje című sorozat keretében filmet forgat Kanisziáról. *„Szépek a város utcáiról, nevezetességeiről készült felvételek, nagyon jó a városi magisztrátus együttese, gyönyörűek az elemista tornagyakorlatok, mozgalmas a korszó, megható az irredenta élőkép (a magyar határok csupa gyerekből!), szépek a film-arcok, a vidámságot sikerülten képviseli Csillag Zsaki, aranyosak a gyerekek a Zalai Közlönnyel, drágák a falusi apróságok, amint sorakoznak, játszanak, özönlenek, izgulnak és szélesykednek a lencse előtt. A kö-*

Figyelem!

Figyelem!

Csak a Kert-Moziban!

Ingen!

A Kert-Mozi hétfői és keddi előadásain 1/48 és 9 órakor azok a mozilátogatók, akik **asztali-üléseket** váltanak, a jegyek árában választásuk szerint kaphatnak teljesen díjtalanul

- 1 zónapörköltet,**
- 1 pohár frissen csapolt sört,**
- 1 hosszulépést,**
- 1 feketekávét,**
- 1 dupla adag olasz fagyaltot,**
- 1 tortaszeletet,**
- 1 málnaszörpöt.**

1. sz.

Szelvény,

Zalai Közlöny

melynek felmutatója 200/o engedménnyel válthat jegyet a nagykaniszi moziban az „Égi titánok” előadására.

Érvényes pénteken este az 5, 7, 9, szombaton az 5, 7 órai előadásokra

zönség igen nagy érdeklődéssel keresi kedvenceit a Városi Moziban a napokban pergő filmen." (Zalai Közlöny, 1933. VI. 1.) Kár, hogy a tekercseknek ma már nem lehet nyomára bukkanni.

„Mozivezetésben Nagykanizsa az élen

Nagykanizsa fejlett szellemi életével nem áll arányban a város egyetlen kultúrintézményének, a mozinak a látogatása. A mozi igazgatósága ezt a körülményt annak a számlájára írja, hogy e határváros különböző társadalmi rétegeinek nem ad módot a mozi gyakoribb látogatására. A direkción felismerte a helyzetet s éppen ezért most — az országban legelsőnek — olyan uttörő intézkedéseket tesz, ami a lakosság minden rétegének lehetővé teszi, hogy részt vegyen a kultúra áldásaiban s hogy a mozi által nyújtandó szórakozást, tanításokat, ismeretterjesztést élvezesse.

A mozi vezetősége havi bérletrendszert vezet be. Olyan olcsó bérletrendszert, amit minden kultúrember igénybe vehet, mert ez az összeg senkinek a költségvetését fel nem billentheti.

Havi 5 pengőért mindenki végigélvezheti a Városi Mozgó minden műsorát. Kényelmes páholyból vagy zsöllyéből

Nagykanizsa közönségét a mozidirektor hozzászoktatta, hogy a szezon nagyszerű filmjei, főleg a magyar slágerek, a budapesti premiermozgókkal egyidőben kerüljenek bemutatásra, egészen bizonyos tehát, e bérletrendszer mellett, amikor a

BÉRLETRENDSZER A MOZIBAN!

A Városi Mozgó igazgatósága elhatározta, hogy — elsősorban a közönség kulturális igényeinek a lehető legjobb kielégíthetése céljából, másodsorban pedig a mozilátogatás olcsóbbá-tétele miatt — folyó évi október 1-16-i kezdődőleg

HAVI BÉRLETRENDSZERT vezet be.

Tekintettel arra, hogy a bérletrendszerrel kapcsolatos műsorbeszerzési kiadások aránytalanul megnövekednek, ezt a bérletrendszert csak abban az esetben állandósíthatjuk, ha azt a közönség a megérdemelt pártfogásban részesíti, illetőleg, ha a bérlok száma arányban fog állani a kizárólag slágerekből álló műsorok költségszámjainak emelkedésével.

A közönség olcsó pénzért válogatott műsorokat fog élvezni.

A bérlet feltételei a következők:

Kibocsátunk 10 szelvényt ellátott bérletjegyeket; e jegyek minden egyes szelvénye jogosítja a bérlok egy műsor egyszerű megtekintésére. Havonta bemutatunk 8—10 sláger-műsort. Az egyes szelvények számozva lesznek s

minden műsornál sorrendben esedékessé válik egy szelvény beváltása.

A be nem váltott szelvény érvénytelenné válik. A szelvényt a mozi pénztára vágja le. A bérletszelvény másra át nem ruházható. A bérlok minden műsornál csupán egy szelvényt válthat be.

Mivel a vasárnapon és ünnepen bemutatandó műsorok hétköznapokon is bemutatásra kerülnek, a szelvények vasárnapon és ünnepen nem érvényesek.

A HAVI BÉRLETJEGYEK ÁRA: 5 PENGŐ.

A bérlok a szelvényt tetszése szerint páholyra vagy zsöllyére válthatja be.

A bérletrendszert csak akkor vezethetjük be, ha kellő számú bérlok jelentkezik.

Ismételjük, hogy műsoraink válogatottak lesznek s jelentékeny számban mutatunk be magyar filmeket is. A bérletrendszer a mozilátogató közönségnek nagy megkönnyítést jelent, mert tíz film bemutatása esetén egy páholy vagy zsöllye az 1 pengős napjár helyett

csak 50 fillérbe kerül.

Bérletek a Városi Mozgó irodájában vagy Csillag Jenő úrnál előjegyezhetők.

Városi Mozgó igazgatósága.

direktornak az előzetes kalkuláció hozzávetőleg rendelkezésére áll, nem fog a mozi vezetősége elzárkózni attól, hogyha kell, anyagi áldozatot hozzon azért, hogy a kanizsai közönség ezeket a nagysikerű filmeket úgy, mint eddig, legelőször kaphassa.

Ez az olcsó bérletrendszer határozottan hozzájárul a kultúra terjesztéséhez s mi hisszük is, hogy ennek meg is lesz az üdvös eredménye.

Különösen örvendetes a mozivezetőség elhatározása most, amikor nagy lendülettel indult meg a magyar filmgyártás s így a kanizsai közönségnek olcsó pénzért módjában lesz gyönyörködni a magyar színészet legjobb erőiben.” (Zalai Közlöny, 1935. VIII. 28.)

„Többen járnak moziba, mint iskolába” — adja hírül *A némafilmtől a távolbalátásig* című cikksorozat, Gráf Ernő tollából. Gráf módszeresen végigelemez minden kérdést, ami a mozi három évtizedes története alatt nagyobb jelentőségre tett szert: ír a film születéséről, elterjedtségéről, a film által közvetített magatartásmintákról, a gyerekekre tett hatásáról, a hangosfilm problémáiról, Európa és Amerika filmjeinek különbözőségéről, a film és a színház, film és irodalom összefüggéseiről, vagy a küszöbön álló nagy találmány, a televízió lehetőségeiről: „Hogy a televízió mennyire befolyásolja majd a filmet, színházat és mennyire alakítja át majd a rádiót, arra vonatkozóan nehéz még hozzávetőlegesen is véleményt mondani. Az bizonyos, hogy nagy harc indul meg a film és a rádiótechnika világában, a küzdelem azonban teljesen nyílt s bár nincs kétségünk aziránt sem, hogy a képrádió fog győzni, az eredményt az elkövetkezendő évtizedek, vagy már talán csak évek fogják eldönteni. Bennünket még a rádió szpikerje, az újságok riportjai és a mozihíradók képei visznek el a helyszínre. Unokáink már egészen bizonyosan együtt kapják a hármat, azonnal az eseményekkel egyidejűen. Ülnek odabaza a kényelmes fotelban és nemcsak hallják, de látják is a világ eseményeit...” (Zalai Közlöny, 1937. IV. 21-28.)

Gráf Ernő elemzései kissé felszínesek, inkább csak érdekességeket közöl, ennek ellenére sorozata messze kimagaslik a korszak reklám- s kritikai cikkei közül.

A fegyverkezés és az újabb háború közeledése jelentősen megváltoztatja a város moziéletét. A vetítésre bevonul a politika: egy film — a *Lovagias ügy* — bemutatása ellen nyilas fiatalok tüntetéseket terveznek: néhány apróbb rendezavarás meg is bolygatja az előadások rendjét, de a közönség — ekkor még, 1937. áprilisában — józanul reagál az eseményekre: „Mindössze egyetlen tenyér verődött össze tapsra, amikor a híradóban megjelent egy berlini képen a horogkeresztes zászló. Visszhangja azonban ennek a magányos tapsnak sem támadt. Ettől kezdve azután a műsor legvégéig a világon semmi nem történt. Azaz-hogy megtörtént az a csoda, hogy a tüntető hangulatú elemek úgy belefeledkeztek

a Lovagias ügy derűsnél derűsebb jeleneteibe, hogy éppen ők tapsolták végig a hatásosabb jeleneteket, megtapsolták a »csupa zsidó« szereplőket.» (Zalai Közlöny, 1937. IV. 2.)

A politika egyre fagyosabbá válása leginkább a bemutatott filmek származásában látható. Folyamatosan fogynak a nyugati filmek, a külföldiek között egyeduralkodóvá válnak a német termékek, pár olasz művel kiegészítve. De az igazi nagy filmtömeget a hazai produkciók alkotják. 1935-ben a létező magyar és magyarra szinkronizált filmek száma már elegendőnek bizonyul ahhoz, hogy a kormány rendeletben tegye kötelezővé a magyarul beszélő filmek 10 százalékos kötelező vetítési arányát. A mozik filmszükségele országosan ekkor

ZALAI KÖZLÖNY

Városi Mozgó Csütörtöktől-vasárnapig

Megdobban a szív, ujjong a lélek!
Erdély egy része visszatér!
 Minden magyar ember megnézi, átéli a

**KELET
FELÉ**

című egész estét betöltő filmben büszkeségünknek, a magyar honvédségnek káprázatos diadalutját.

Kőnyárban usznak a szemek, zugnak a hangok és egymás után térnek vissza Szatmár, Zilah, Nagykároly, Máramarossziget, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely stb.

2600 méter, egész estét betöltő film.

Gyártotta a m. kir. Fővezérség filmsztálya.

Előadások köznap 5, 7, 9-kor, vasárnap 3, 5, 7, 9-kor.
Külön diák- és katona-előadások.

körülbelül kétszáz film, így ha a kötelező hányadot már az 1936-os 20%-kal számoljuk, ez akkor is csak évi 40 legyártandó film. A magyar műtermek pedig ekkorra már jóval többet termelnek: 1934-ben tizenkettő, 1935-ben huszonkettő, 1937-ben pedig már több, mint kétszáz(!) film készül hazai műtermekben. Filmimportra épülő kereskedelmünk így fokozatosan átállhat a magyar filmek készítésére, ami a negyvenes évekre páratlanul jó üzletet teszi a magyar filmgyártást. A korlátlan felvevőpiacról az állam gon-

doskodik, folyamatosan emelve a magyar termék kötelező arányát: ez a negyvenes évek elejére eléri a 40 százalékot. 1944-ben pedig a Városi Mozi már be sem mutat külföldi filmeket, annyira lefoglalják az új magyar termékek: „Mostantól a Nép Mozgó mutatja be a külföldi filmeket, mert a Városi Mozgóban a dátumokat a magyar filmek annyira lefoglalják, hogy a lekötött külföldi slágerek ott be nem mutat-hatók...” (Zalai Közlöny, 1944. III. 10.)

A mégis levettí-tett külföldi film zöme háborús témájú: részben a „hódításokhoz” kötődő, mint *A nyugati villámháború* vagy a *Kelet felé*, részben egyszerű háborús kalandfilm vagy propaganda-film. A háború okozta filmhiány, a mozik terheinek növekedései csak a legutolsó időkben zavarják az üzemvitelt, de komoly akadályokat nem jelentenek: 1945. januárjában az igazgatóság még a fűtési rendszer korszerűsítésén dolgozik... „Sajnos, a nagy tüzelőhiány azzal fenyegette a mozi vezetőségét, hogy vagy le kell hogy állítsa üzemét,

A Városi Mozgóban péntektől–vasárnapig

Minden idők legmegrá-zóbb történelmi filmje!

A nyugati VILLÁM- HÁBORU

**Írta: a Történelem. — Főszereplői:
a katonák és a filmoperatőrök.**

Ezenkívül: RIPORTFILM

Előadások köznapokon 6, 7, 9, vasárnap 3, 6, 7, 9 órakor

VÁROSI MOZGÓ

Március hó 23-tól — péntektől

Névtelen ifjú harcosok önfeláldozása egy nemzet felemelkedéséért

Miénk a jövő! (Hitlerjugend Quex)

Az ifjuság hősi küzdelme az új hajnalhasadásért. UFA-hiradó.

Előadások kezdete 6 és 8 órakor

vagy pedig hideg teremben tartsa meg előadásait. Márpedig hideg teremben képtelenség, hogy a mozi játszon. Leállani pedig a mai körülmények között, egyenesen megfosztása lenne a szórakozásra annyira rászorult véderőinknek minden szellemi szükségletéről, nem is említve a polgári lakosságot, a sok menekült és egyéb szenvedő magyar testvért, akinek egyenesen szellemi szükségletét képezi a mozi. (...) Így Nagykanizsa egyetlen szórakozóhelye a Városi Mozi rövidesen már gázfűtéssel várja látogatóit, azt a közönséget, amelynek ma annyira szüksége van egy kis kikapcsolódásra, szórakozásra, egy-egy derűs pillanatra, hogy tovább bírja az iramot, hogy tovább járhassa a magyarok kemény útját — a végső győzelemig.” (Zalai Közlöny, 1945. I. 14.)

A közeledő front ellenére a Városi Mozi 1945 márciusáig folytatja előadásait. Utolsó műsorán egy német propagandafilm, a *Hitlerjugend Quex* szerepel. Április elsején a Vörös Hadsereg utcai harcok nélkül bevonul Nagykanizsára.

Három hét múlva nyit a mozi.

VII. „ÚJ GYŐZELMEK FELÉ”

„A dolgozók nagy többsége ráunt és megcsömörlött azoktól az édesded, giccses és hazug filmekről, amit az amerikaiak, a nép bizékenységre építve, azért gyártottak százsámra, hogy zsebjeiket a dolgozók nehezen megkeresett pénzével megtömhessék, de azért is, hogy eltereljék a figyelmüket azoktól a problémáktól, amit a szocializmus igazsága és győzelme jelentett a kizsákmányoló kapitalista rendszerre.” (Zala, 1947. XI. 3.)

Az első bemutatott film természetesen magyar, Nagy István, Lukács Margit, Harsányi Rezső, Mihályi Ernő és Serényi Éva főszereplésével a *Fekete hajnal*, szombaton, 1945. április 21-én. De a vezetőség már ígéri az orosz filmeket és a háború miatt kiszorult nyugati alkotásokat is.

„Éppen ideje, hogy a komisz és útszéli álromantikával és émelygős humorral spēkelt szolgabírók, földbirtokos, négyesfogatú, ostoba, izlésromboló, nyilasmentalitású filmeket komoly művészek filmalkotásaival váltsák fel.” (Zala, 1945. IV. 6.) — fakad ki az újságíró az újrainduló Zala hasábjain. A kritika nemcsak a háborús évek magyar filmtermését éri: hamarosan kiterjed az amerikai játékfilmek egészére is. Megjelenik a rendelet, mely kitiltja a magyar mozikból mindazokat az amerikai filmeket, melyeken a „fasiszta” amerikai színészek szerepelnek, többek között Robert Taylor, Gary Cooper, Robert Montgomery...

1946-ban, a mozijogok új elosztásánál Nagykanizsa mindkét moziengedélye a Kisgazdapárt tulajdonába került. A döntés nem meglepő, hiszen az igaz-

gatást mindeddig ellátó Magyar János kisgazdapárti országgyűlési képviselő, ráadásul a moziengedélyekről tárgyaló parlamenti bizottságnak is tagja. Az 1947-es államosítás alkalmával azonban munkaviszonyát megszüntetik.

„Állami kezelésbe vették a Városi Mozit

A közelmúltban megegyeztek a pártok mozivállalatai abban, hogy lemondanak moziengedélyeikről az állam javára. Ez a határozat most már gyakorlatilag is megvalósult. Az erről szóló rendelet végrehajtása során kedden a nagykanizsai Városi Mozit is állami kezelésbe vették és a Magyar Filmhivatal kinevezte Faludi Antal személyében a mozi új igazgatóját. Faludi Antal már át is vette a filmszínház vezetését Magyar János volt igazgatótól, akinek alkalmaztatása a Városi Mozinál ezzel megszűnt.

A mozi átvétele a legnagyobb rendben történt — jelentette ki Faludi Antal munkatársunknak. Változás nem történik, minden változatlanul megy tovább. A személyzet is a helyén marad. A műsort illetően sem történik egyelőre változás.

Noll János városi főjegyző kijelentette, hogy a Városi Mozi és a hivatalos város között fennálló bérleti viszony rendezésére a közeljövőben sor kerül.” (Zala, 1947. VII. 1.)

Az államosítás után minden téren rohamos hanyatlással találkozhatunk. Leszűkül a filmkínálat: a nyugati behozatal csökkenése és a magyar filmgyártás stagnálása oda vezet, hogy az ötvenes évek elejére a néhány magyar filmen kívül a mozi szinte csak szovjet filmet vetít. Minimálisra csökken a havonta bemutatott filmek száma is, mintegy 8-9-re.

Megváltozik a kritika is. Az első években filmről szinte alig esik szó: el kell fogadtatni a közönséggel a tőle teljesen idegen szovjet filmeket, így a kritikát ezek általános dicsérete, ismertetése pótolja. A kritika nem elemez, hanem mozgósít, a mozi direkt politikai eszközzé válik.

„A szovjet filmek segítségével közelebb kerülünk a Szovjetunióhoz, megismerjük a szovjet nép életét, a szocialista építés vívmányait, a szovjet társadalomban élő új típusú ember nagyszerű küzdelmeit. Ezért a dolgozók politikai és kulturális továbbfejlesztésének egyik legfontosabb és legeredményesebb eszköze a szovjetfilm.”

Megnyilik a Városi Mozi!

Szombaton, 21-én a Városi Mozi megkezdí előadásait 3 és 5 órai kezdettel. A bemutatásra kerülő filmek a városi katonai parancsnokság és a rendőrkapitányság megtekintése után kerülnek a nagyközönség elé. Az első film a »Fekete hajnal« című nagy-sikerű magyar film lesz Nagy István, Lukács Margit, Harsányi Rezső, Mihályi Ernő és Serényi Éva főszereplésével. Ujításként a mozi vasár- és ünnepnapokon délelőtt fél 11 órai kezdettel is tart előadást rendes helyárák mellett. Ugy az orosz, mint a bolgár katonai alakulatok tagjait, valamint a nagyközönséget szívesen hívja a

Mozi igazgatósága

A belügyminiszter rendeletére:

Nem szerepelhetnek a magyar mozikban a fasiszta amerikai moziszínészek

A magyar közönség egyre növekvő felháborodással fogadta azokat az erkölcstelen és romboló tartalmú filmeket, amelyekkel az Egyesült Államok Magyarországot elárasztotta. Míg a Roosevelt elnök idejében gyártott haladó filmekből alig jutottak el hozzánk, addig tömegesen terjesztették a gyilkosságokról, gangszterekről és banditákról szóló filmeket. Ezeknek főszerepeit vagy fasiszta reakció filmszínészek játszották, mint Cary Cooper, Adolf Menjou, vagy jellemetlen besugók, az amerikkaleneas tovékenységet vizsgáló bizottság szolgálatában állanak. Charlie Chaplint és más haladó színészeket alaptalan vádaskodással kényerkültől akarták megfosztani.

A Magyar Ifjúság Országos Tanács és a különböző ifjúsági szervezetek határozati javaslatot fogadtak el az ilyen filmek ellen, amelyek épen az ifjúságra voltak leginkább könnyelmű hatással.

Rajk László belügyminiszter most rendeletet adott ki, amelynek értelmében január 22-től kezdve a magyar filmszínházak nem játszhatnak olyan filmeket, amelyekben Robert Taylor, Cary Cooper, Adolf Menjou, Allan Jones, George Murphy és Robert Montgomery szerepelnek.

A hatóságok korábban engedélyezték ezeket a filmeket az említett színészekkel, a rendelet azonban az engedélyeket hatályon kívül helyezi. A magyar közönség nagy meglepődéssel fogadta a belügyminiszter intézkedését, mert a magyar demokrácia nem tűrheti, hogy háberus uszitók és reakció besugók filmjel szórakoztassák a magyar ifjúságot.

Vette:	TÁVIRAT	Továbbította:
Kissné		Nagyné
Szeretettel meghívjuk		
a Szovjet Film Ünnepe		
hatalmas filmjeinek megtekintésére		
Zala megyei Moziüzemi Vállalat		
Szovjet filmmel a békéért,		
a szocializmusért!		
SZOVJET FILM ÜNNEPE		
1953 február 18 — április 4		

(Zala, 1949. VIII. 14.)

Ugyancsak ezt a célt szolgálja a Szovjet Film Ünnepe érdekében szított mesterséges lelkesedés is. „Nagykanizsa az ország olajellátásának központja, ahol az olajvidék dolgozóit beleszámítva közel 4.000 munkás keresi kenyerét, elvárja, hogy a Mozgóképzé-

zem Nemzeti Vállalat Nagykanizsán is megrendezi a szovjet film ünnepét. A városnak két mozgóképszínháza is van, így semmi akadálya sem lenne annak, hogy a nagyszabású film-ünnepélyt Nagykanizsa dolgozó népe is élvezhesse.” (Zala, 1947. IX. 26.)

Az értékek torzulására jellemző, hogy legnagyobb sikerként, remekműként az MDP II. Kongresszusáról készült film bemutatását hirdetik. Új győzelmek felé! „Látjuk Lengyel József sztáhanovista mozdonyvezetőt, aki a szovjet példa nyomán soha nem látott eredményt ér el mozdonyával. De látjuk Túrkevét is, ahol a Kongresszus előtti hetekben megmozdult a föld, s a parasztság egymással versengve írja alá a tsz-ekbe szóló belépési nyilatkozatokat.” (Zala, 1951. V. 23.)

Hogy az egyes filmek helyett inkább kultúrpolitikai filmsomagokat próbált eladni a kormányzat, az jól látszik a különböző nemzeti filmnapok bevezetésén is. A 80-as évekig élő

szokást a kínai filmhét nyitja 1951-ben. „A Kínai Filmhét túlelmelkedik egy filmesemény jelentőségén. A filmhét sikerreltelével erősítjük a kínai és a magyar nép közti barátságot, növeljük népünkben a szeretetet Mao-Ce-Tung népe iránt.” (Zala, 1951. IX. 29.)

A megváltozott filmpolitika megváltoztatja a sajtóközlemények jellegét is. Minimálisra csökkennek a vizuálisan ható hirdetések (ez túlságosan piaci hatás), megnő a hosszabb terjedelmű szöveges anyagok aránya is, súlya is. A filmet nem hirdetik, nem ismertetik, hanem a film segítségével politizálnak.

A szó szerinti értelemben vett filmkritika megszűnik. Ha konkrét filmről van szó, az tartalomismertetést jelent és a tartalom alapján levonható tanulságok magyarázatát. Hiszen ha nincs rossz film, minek a kritika...

„ESKÜ

A szovjet nép Sztálinnal együtt megesküszik Lenin ravatalánál, hogy nagy tanítómesterük életművét, a szovjet hazát a dolgozó milliók boldog paradicsomává építik fel. De azt is megfogadják, hogy megvédik ezt a hazát minden eszközzel az idegen elnyomókkal szemben. A békében építik virágzó hazájukat...” (Zala, 1947. IX. 12.)

Az 1945 előtti sajtó gyakran közölt érdekességeket a film világból, apró kis pletykákat, rövid történeteket. Ez megmarad, talán mert az olvasók várják, de valahogy korszerűsíteni kell. Az eredmény önmagáért beszél...

„Ilyen még nem volt! A Warner Bros. Mindszenty életéről akar filmet készíteni. A forgatókönyv megírásával Antony Weiler-t bízták meg. Talán jobb lett volna Peyer Károlyt. Vagy rögtön Horthy-t. Hiszen ők is értettek a forgatáshoz, a magyar nép kiforgatásához.” (Zala, 1949. IV. 10.)

Nyilvánvaló, és nem is titkolt tény, hogy a mozi már az ideológiai nevelés egyik legfontosabb eszköze. E cél érdekében felhasználják a sajtót is: egyre több írás foglalkozik a propaganda-munkával, az ifjúság mozizásával vagy a különböző társadalmi rétegek számára készült tematikus filmekkel.

Új győzelmek felé!

Egész estét betöltő film az MDP II. Kongresszusáról

<p>... Az őzdi Kohómű Marlin-műhelyében egy olvasztár nézi a kemeucékből gazdagon zuhogó acélt. Farkasinszki sztáhanovista olvasztár elégedett: az öntés jól sikerült. Nagy eseményre készül dolgozó társaival együtt; a Párt II. Kongresszusára. Az őz-</p>	<p>egész országot, melynek népe mindenütt lelkesen veszi ki részét a négy napra való feikészülésből.</p> <p>Es elérkezik a Kongresszus napja. Fellobogozott, diszbeözött Budapest fogadja a küldötteket s a külföldi vendégeket. Száz-</p>
--	--

SZOVJET FILM ÜNNEPE

1955 MÁRCIUS 10—23

Gazdag műsorunkhoz jegyét elővételben biztosítsa!

**A Zala megyei mozik műsora
március 14-től 20-ig**

Zalaegerszeg, Ády: 14—16 Zdr-zavar a cirkuszban; 17—20 Rákóczi hadságya.

Zalaegerszeg, Móricz Zsigmond: 15—16 Képek a vonaton; 18—20 Apa lett a fiam

Nagykanizsa: 16-ig Senki nem tud semmit; 17—20 Az őserdő

Hahót: 19—20 Van hazájuk.

Kehida: 19—20 Az öt barát.

Pálm: 19—20 A kis karmester.

Letenye: 16—17 Az első hangverseny; 19—20 2x2 néha 5.

Nagylenyél: 16—17 A vér

titka; 19—20 Az őserdő foglya.

Nopa: 19—20 Hűtlen asszonyok.

Vállalat. A fő döntések megyei szintre kerülnek, megszűnik a közvetlen kapcsolat a város és mozi között: a vállalat ipari jelleget ölt, terveket teljesít, nézettségi mutatókat vizsgál és végleg megszűnik emberközpontú lenni. Hajdani közvetlensége, a városi kultúrában való szoros beépülése nem tér vissza soha: fejlődése lelassul — a második ötven év története pár mondatban is összefoglalható.

Az 50-es években időlegesen újra bővül az intézményrendszer. Megsokasodnak a vetítőhelyek, nyílik néhány szakszervezeti mozi, 1948-ban pedig a kiskanizsai *Szabadság filmszínház*. 1959-ben alakul újjá a Kertmozi, majd a környező falvakban és a város kultúrházaiban létesülnek vetítőhelyek.

Ezek mára jórészt bezártak. Előregedett, s még az ötvenes években csendesen elhalt a Nép-mozgó. A hajdani hangzatos név helyett már csak „Bolhás”-nak hívta a kanizsai közönség. Üres épületét a 90-es évek elején bontották le. Kiskanizsán az épület nem volt megfelelő: bezárták, átalakították, megszűnt moziként funkcionálni. A művelődési házak filmklubjai is elmúltak csendesen, talán a felszerelt technika még ott árválkodik néhány gépteremben.

A Zala Megyei Moziüzemi Vállalat 1988-ban, a vidékiek közül elsőként önálló filmforgalmazó vállalattá alakult, *Helikon Film* néven. Az 1951-től *Béke mozi*, majd *Kanizsa filmcentrum* néven működő hajdani Városi Mozi egyike lett hat területi központjának.

A Helikon Film története jól példázza az állami szféra tulajdonainak sorsát, a szétbontás kísérleteit: néhány évi próbálkozás után, tízmillió veszteséget hátrahagyva több kft-re bomlott. Kiszakadt a kanizsai mozi is: *Horváth Gábor* igazgató vezetése alatt alakult meg 1990-ben az új Kft., az *Apolló Filmcentrum*, ami bár vállalkozásként másfél év alatt kudarcot vallott, de az 1947-es államosítás óta az első önálló kanizsai mozivállalatként könyvelhető el.

A tulajdonviszonyok rendezetlensége, a Helikon Film visszahúzó hatása miatt az Apolló Mozi Kft. működésképtelenné vált és 1992. április 1-jén megszűnt. A mozit ma a zalaegerszegi Edison mozi Kft. üzemelteti, negyedéven-

A Zala 1951-ben megyei szerkesztésűvé válik, egyre távolabbi a kapcsolata a kanizsai mozinézőkkel. De távolodik maga a vállalat is: 1951-ben megalakul a *Zala Megyei Moziüzemi*

ként hosszabbított szerződéssel. A tulajdonjogok tisztázatlanok, a vállalat jövőképe tisztázatlan, az önkormányzat szándéka tisztázatlan...

A rész magában hordja az egészet. Nagykanizsa átlagos dunántúli kisváros, nem jelentéktelenebb, de nem is fontosabb, mint közeli-távoli szomszédai. Története mégis rávetíthető az egyetemes filmes társadalomtörténetre, erre a ma is feltáratlan folyamatra.

„Jöjjön a mozi, de szép és tanulságos műsorral.”

KASZLI MIKLÓS JÁNOS: BONTJÁK A TETVEST!

Bontják a Tetvest! Igazi nevén Krajcáros mozi, ami működését tekintve a város széles nagyközönségének, kispénzű embereknek adott szórakozási lehetőséget.

Régi épület volt! A huszas évek elején kezdte meg működését, s most hatvan év után is hogy ellenáll a durva támadásoknak! Hiába csákányozzák, tépik, szaggatják testét, nem enged az. A tűzfal keményen ellenáll, az oldalfalak kidőltek már, be lehetett látni az épület belsejébe, akár a megbolygatott kriptába.

Idős ember botjára támaszkodva kukucskál be a résen.

— A Tetves! ...hm!

— Igazi mozi volt ez kérem. Ide járt a Molnár Rozi, meg a Savanyu Ferkó. A meglévő házból is milyen finom hölgyek jöttek! Csupa hab volt a ruhájuk. Öt pengőért hajlandók voltak az urak ölébe ülni, s együtt nézték a filmet. Mire a Vak Karcsi a film zenéjét a zongorán lejátszotta, az urak ölében ülő hölgyek is végeztek a maguk feladatával. Újabb előadáshoz újabb urakat vadásztak a finom hölgyek.

— Hogy Tetvesnek hívták!?

— Az azért volt, mert katonák, cselédek, dizőzök, bárhölgyek és pincérek nem csak egymással keveredtek, hanem a plüss huzatú székekben otthonra lelt tetvekkel is. Hoztak-vittek belőlük éppen eleget. A tisztiorvos el is rendelte a járvány idején a bezárást, fertőtlenítést. Szomorú napok következtek! A fertőtlenítés túl jól sikerült, valami tűz támadt a zsöllyéknél, leégett a nézőtér teljesen! Az újrainyitás pár év után kocsmai faszékekkel berendezett teremben történt. Az új székeket előadás után össze kellett hajtani, és a teremben a fal mellett összerakni. Így az előadásokat mindig nagy rendezkedés követte! A sok szék rendezését olcsón kellett megoldani, mert a belépőből erre már nem futotta. A Tetves körül mindig ólálkodott egy nagy falka 8-10 éves gyerek, akik kimeresztett nyakkal lesegettek be a terembe, hátha szétnyílik a függöny, s látnak valamit ők is az előadásból! Maca, a hatalmas csöcsű, potrohájú jegyzető nő addig mustrálta a nagyobb fiúkat, míg megszólította őket.

— Bemennétek mi!?

— Be!

— Pénzetek nincs?!

— Nincs.

— Akkor hogy gondoljátok a dolgot?

— Ledolgoznánk. Segítenénk?!

— Miben?

— Hát a teremben, a székek pakolásában!

Az ajánlat Macának is tetszett, az egyezkedés már üzletté vált.

— Ki a bandagazda?

— A Jóska.

— Gyere fiam, hadd lássalak, emeld csak fel ezt a széket, elbírod-e?!

— El én nagysága.

Jóska úgy felkapta a széket, akár a forgó szél a papirost.

— Látom te elbírod, de a satnyákkal mi lesz? Azok is be akarnak jönni?!

— Hárman csak elbírnak egy székkal, különben azoknak szék sem kell, megülnek a vászon előtt a földön is, csak bent lehessenek. Az alku megkötött. A csapat mezítlábas, glottgatyas munkaerő úgy dolgozott, hogy öröm volt nézni. A halomba rakott szék pillanatok alatt helyére került, s mindenki csöndben lapítva várta Stan és Pan megjelenését a fehér vásznon. A zongora felcsendült, dallamára Stan és Pan kalapját megemelve, karnyújtásnyira tőlük a vásznon üdvözölte a közönséget. Stan és Pan nem sokat tétlenkedett. Tengeri útra készültek! Nem egyedül, hogy élmük is legyen, kecskét is vittek. A szép tengeren, a csodálatos kék vízen hatalmas hajók ringtak. A kapitányok távcsővel kémlelték az eget, a tengert. A kapitányon aranybojtos kabát feszült, valódi tengerész kapitány állt előttük. Stan és Pan csónakjába szállt. A kecskét a mólón hagyták, a hajó köteléhez kötötték. Szegény kecske éhes volt, enni nem kapott, elrágta Stanék jachtjának kötelét.

— Vigyázatok, Stan és Pan! — kiáltottak fel jó páran, aggódva értük — elszabadult a hajótok!

— Csöndesebben fiúk! Mert kihajítalak benneteket!

Megszeppeve rágták szájuk szélét, amint az elszabadult vitorlásan a felsurrant rablóval küzd Stan és Pan.

Sikerült legyőzni a rablót! Hurrá! Szívük bálványá ismét teli képpel nevette feléjük.

Egy kis szünet után következett a másik film. A zongora megszólalt, a büféből zajos, víg emberek tódultak a nézőterre, a tehetősebb polgárgyerek kezükben fagyalttal. Sóvárogva néztük, hogyan nyalják a hideg gombócokat, és a finom tölcser is hogy ropog a foguk között.

Stan és Pan megint közel volt hozzájuk, annyira, mint amilyen messze voltak ők a fagyitól, büfétől.

Most irodában dolgoztak. Pan irodája nagyon magasan volt, ahogy kinézett az ablakon elszedült, kiesett. Szerencsére kezében volt a telefon, ahogy kibukott az ablakon abba kapaszkodott. Stan gyorsan leszaladt az udvarra, autóval akart Pan alá állni, ha leesik, ne törje össze magát, de ez nem sikerült

neki, autójával behajtott az üvegkirakatba. Pan nem bírta tovább, leesett. Alig esett le, Stan a kirakattól kitolatva laposra lapította. Amint lejárt róla Stan és keresgélte Pant, az egy nagy téglával úgy fejbe vágta Stant, hogy a kemény kalapjának karimája a nyakán forgott körbe...

— Papa vigyázzon! Most már nem gatyázunk a bontással! Jön a Jumbó! Két löket és nyoma sem marad az egésznek! Ledől ez az istenverte tűzfal végre! Recsegés-ropogás, a volt zsöllyék sora még egyszer feltűnik, piros plüss huzatával, benne vitéz úr ül, ölében a finom hölgy a házból, kacag, cukorkát ropogatnak stanicliből, fiatalok, vidámak.

Porfelhő veszi őket körül. Minden eltűnik, a téglatörmelék közül korhadt deszkapadló kerül napfényre, majd Jumbó hatalmas acélmarka beleharap a téglatörmelékbe. Két forduló után dudálás jelzi, teli a teherautó, mehet a szemét.

Fogy a törmelék, fogy a Tetves, fogy az emlék... Hol van Stan és Pan?! Hol van az ifjú glottgatás csapat, a finom ruhás hölgyek, s a ház?!

Egy utolsó nagy robajjal ledől az egykori vászon helye, a tűzfal, s tépett húrokkal feljajdul a Vak Karcsi zongorája!

Bontják a Tetvest, az emlékeket!

GULAG LEXIKON

SZOVJET LÁGEREKBE ELHURCOLT MAGYAROK

TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS

A bolsevista rendszerű kényszermunkatáborok kialakulása a szovjet birodalomban

Az 1917 októberi bolsevista puccsot követően kitört polgárháború viharában a birodalom politikai életében akkor még nagyon is kisebbségben lévő párt a hatalom megszerzése, megtartása érdekében létrehozta terrorista, megfélemlítő osztagait Rendkívüli Bizottság néven. Ennek orosz nyelvű betűrövidítése CSEKA, és e néven lett hírhedt és félelmetes kivégző, majd politikai rendőri, állambiztonsági szervezet 1918 tavaszától kezdve a vérben és lángban vergődő országban.

A négy éves polgárháborút követően a CSEKA szervezeteiből, különítményeiből fejlesztették ki az Állami Rendőri Főhatóságot, az ugyancsak borzadályt keltő GPU-t, mely a hatalom végleges megszilárdításában az ellenzéki erőkkkel, a volt uralkodóosztály képviselőivel kegyetlenül leszámoló állambiztonsági szerv szerepét töltötte be. Később OGPU, majd NKVD, a legutóbbi évtizedekben pedig MGB, majd KGB néven vált fogalommal, mind kifinomultabb, rejtettebb eszközökkel, de nem kevésbé könyörtelenül leszámolva az élesedő sztálini osztályharc során, a Párt által ellenséggé nyilvánított elemekkel szemben.

A CSEKA az 1920-as évek elején a bolsevizálódó Oroszországban nem csupán a véres, megtorló expedícióiról vált ismertté, hanem azzal is, hogy létrehozta a túlszűfolt börtönök mellett az első internáló és kényszermunkatábor a fehér-tengeri Szolovki szigeteken, messze északon. Az első időkben a tömegesen idehurcolt áldozatoknak körülbelül csak az egyharmadát dolgoztatták a kényszermunkának nevezett rabszolgaság körülményei között. Az ide deportált áldozatok kétharmadát válogatott kínzások között végezték ki, vagy hagyták embertelen körülmények között lassú éhhalállal elpusztulni.

Aztán a világ népeinek boldogítására szövetkezett bolsevisták fokozatosan rájöttek arra, hogy a pusztulásra szánt rabokat lassú kínhaláluk előtt érdemes rabszolgamunkára fogni, sőt a kialakuló szovjet népgazdaság egyik alapvető ágazatává érdemes fejleszteni a kényszermunka egész birodalmat átfogó rendszerét. Tízezrek, százvezredek, milliók bebörtönzésével, politikai bűnösként történő elítélésével, az így toborzott raboknak a birodalom legkedvezőtlenebb

éghajlatú tájain való dolgoztatásával meg lehet vetni a kommunista társadalom alapjait.

Így szaporodtak évről évre a szögesdrót kerítéssel körülvelt, magas őrtornyokból vigyázott barakktáborok az ország minden részében, de különösen a gazdag szén- és érclelőhelyek, a fejlődő ipari városok körzetében, majd a végeláthatatlan őserdőekben a fakitermelésen, a szibériai vasútvonalak építése mentén.

A hallatlanul magas munkanorma, a napi 12 órás kényszermunka, az éhezés, a ruhátlanság, a kegyetlenül zord éghajlat tömegével szedte áldozatait. A munkatáborok kipusztult lakossága helyére mindig újabb és újabb rabszolgákat kellett szállítani.

A népbíróságok, a katonai törvényszékek, a rendkívüli bizottságok (OSZO) a szovjet büntető törvénykönyv hírhedt 58-as paragrafusa alapján éjt nappallá téve hozták ítéleteiket. Az első időkben 5-10 évre, majd 1937-től 15-20 évre, és 1947-től kezdve pedig többnyire 25 évre ítélve a koncepciós perek áldozatait.

Az 58. paragrafus, melynek alapján az úgynevezett „politikai bűnösöket” ítelték el, a következő alpontokra tagozódott: 1/a. közvetlen hazaárulás; 1/b. hazaárulás, a kommunista rendszer gyengítésével; 2. fegyveres felkelés; 3. az ellenség támogatása; 4. a nemzetközi burzsoázia támogatása; 5. a Szovjetunió megráadásának elősegítése; 6. kémkedés; 7. kártétel, károkozás ipari, kereskedelmi, közlekedési és pénzügyi téren; 8. terrorcselekmény végrehajtása; 9. diverzió (kártétel rombolással); 10. szovjetellenes propaganda; 11. szovjetellenes, csoportos agitáció, propaganda; 12. politikai bűnös feljelentésének elmulasztása; 13. a cári rendszer kiszolgálása; 14. szabotázs, gazdasági ellenforradalom.

Amennyiben bármelyikhez a fenti pontok közül hozzátették a 19-es alpontot, azt jelentette, hogy nem bevezített bűncselekményről van szó, hanem annak csupán a szándékáról, az esetleges előkészületről. (Ezt kibővítve úgy értelmezték: képzettsége, beosztása, kiképzése alapján elkövethette volna. Tehát, ha nem is állt szándékában elkövetni a vádban felhozott bűnöket, de személye potenciális veszélyforrás a szovjet rendszer számára, tehát ki kell iktatni a társadalomból.)

A bírói szervek koholt vádak alapján folytatták le a koncepciós pereket. A hitelesség látszatát keltve minden úgynevezett „összeesküvő csoportból” halálraítelték a taláalomra, forгатókönyv szerint kiválasztott, állítólagos „főkolompásokat”. A börtönök párnázott ajtajú pincéiben futószalagon lötték tarkón az ártatlan embereket. Nem hagyták meg számukra még azt az esélyt sem, hogy

társaikkal együtt rövid időn belül a fagy és az éhség végezzen velük Szibéria félelmetes hómezőin.

A rabok millióinak adminisztratív nyilvántartása, a munkaterületekre való elosztása, a kipusztultak utánpótlása hatalmas szervezet működtetését tette szükségessé. A közel negyvenezer kényszermunkatábor igazgatását a moszkvai belügyminisztérium épületéből, az úgynevezett Lubjanka-téri palotából intézték. E főhatóság neve volt: GULAG, — azaz Lágerek Állami Főhatósága.

Téves, amikor azt mondják, hogy a Gulagokon raboskodott. Egy Gulag volt, egy főhatóság, és a GULAG kényszermunkatáboraiiban raboskodtak a rabok tízmilliószámra egyidőben.

Magyarok a GULAG kényszermunkatáboraiiban

Valahogy mind a mai napig nincs a köztudatban az, hogy a hatalmas háborús emberveszteségen túl, a második világháború vége felé, sőt még évekkel azután is hány ezer magyart ítéltek el háborús bűnösnek ártatlanul a szovjet katonai bíróságok: ezeket halálra, tízezreket pedig sokévi kényszermunkára. Közel százezer magyar sínylődött és pusztult el a GULAG kényszermunkatáboraiiban.

Ahogy 1944 koraőszén az első megszálló szovjet katona magyar földre lépett, a katonai és politikai elhárítás szervei megkezdték a katonai és polgári személyek, férfiak és nők összefogdosását különböző vádak és mondvacsinált ürügyek alapján. Az elfogott magyarok előtt a — vizsgálóbírák fantáziájából kipattant, a saját népükön már jól begyakorolt — sablonos vádak szinte teljesen ismeretlenek maradtak a letartóztatástól az elítélésig. A vizsgálati fogság szörnyű körülményei között börtönben gyötrődő, végül a katonai bíróság elé állított áldozatok a gyatra nyelvtudású tolmácsokon keresztül semmit sem értettek a terhükre felhozott vádakból. Körülbelül sejteni lehetett, hogy a fasiszta németekkel való bűnös együttműködésért, szovjetellenes kémkedésért, el nem követett terrorcselekményekért ítélték el — sommásan „fasisztának” minősített — honfitársaink tízezreit.

A szovjet katonai bíróságok előtt védekezni lehetőség nem volt. A vádirat felolvasása, amit a vádlottak nem értettek, aztán az ugyancsak érthetetlen ítélethirdetés csupán percekig tartott. Abban, hogy a csoportosan elítélt magyarok közül kit mennyire ítéltek, kit ítéltek halálra, nem volt semmi logika. A szovjet bírák számára kimondhatatlan magyar nevek közül kiválasztották a kivégzendő főbűnösöket, majd kiosztották a 10-től 25 évig terjedő, javító-nevelő munkára szóló ítéleteket, aszerint, hogy kinek mit írtak bele a jegyzőkönyvébe, milyen kitalált vádakot halmoztak fel ellene.

A halálraítélteket vagy másnap kint a határban agyonlőtték, vagy kiszállították a Szovjetunióba és Odessza, Kisinyev, Konstanca, Moszkva vagy Dnyepetrovorszki börtönében lőtték tarkón.

A szovjet katonai törvényszékek által elítélt magyarok legnagyobb hányadát a leventekorú fiatalok tették ki, 15 évestől a 20 éves életkorig. A háború vége felé, amikor a hitleri katonai erők támogatásával Szálasi magához ragadta a korlátlan hatalmat Magyarországon, mozgósította a még német megszállás alatt lévő dunántúli megyékben a fiatalságot. Egy részüket Ausztriába vagy Németországba szállították katonai kiképzésre, akikből aztán az úgynevezett „nyugatosok” lettek. A másik részüket, főleg a 18-20 éveseket pedig különböző alakulatokba tömörítve (Kopjások, Forrás-brigád, Bakonyi-brigád, Drávamenti légió, Vécseysták, ABITosok stb.) a frontra indították, kiképzetlenül, és a legtöbb esetben saját polgári ruhájukban, ahogy a SAS-behívónak vagy a kisbíró dobszavának engedelmességgel bevonultak katonai szolgálatra.

A frontra hajtott fiatalok egy része szovjet fogságba esett, más alakulatok a fejtelenségben, zűrzavarban feloszlottak. A levente-fiatalok elszéledtek, hazaszökdöstek. Végül a sorsuk ugyanaz lett, mint a hadifogságba esett társaiké: letartóztatták őket. A megszálló szovjet hadsereg elhárító alakulatai minden esetben hozzájutottak a különböző levente-csapatok névsorához. A szülői házból szedték össze a fiatal fiúkat, és sorra elítélték őket, mint diverzáns háborús bűnösöket. De nagyon sok esetben nem vesződtek névsorokkal sem. Az utcákon portyázó szovjet katonai járőrök megszólították a gyanútlan diákokat, iparosfiúkat. Rövid igazolásra bekísérték őket a komendatúrára. A félórából 8 vagy 10 esztendő lett, mire néhányan hazakeveredtek közülük hírmondónak Szibéria őserdeiből, a jeges tundrákról vagy Kolima hírhedt aranybányáiból.

Tekintettel arra, hogy az — úttörőmozgalom és a KISZ ismeretében — a mai nemzedék nem nagyon tudja hová tenni azt a fogalmat, hogy „levente”, és ez a megnevezés a szovjet vizsgálóbírák szemében súlyosbító jelzőt jelentett, néhány szóban szeretném vázolni a leventeintézmény lényegét.

Idézem az 1927-es Világlexikon „Levente” címszóhoz fűzött ismertetését: „Az 1921-III. törvénycikk kimondja, hogy minden 21. életévét be nem töltött ifjúra nézve kötelező a levente-mozgalomban való részvétel. E levente-mozgalom célja erős, egészséges, munkabíró és edzett ifjúságot nevelni. A városok és községek előljáróit kötelezi a levente-törvény, hogy a gyakorlatok lehetővé tételére megfelelő sportterekről és felszerelésekről gondoskodjanak, úgyszintén nagy vállalatok, amelyek sok levente-köteles korban lévő ifjút foglalkoztatnak, szintén kötelesek önálló levente-csoportokat alakítani és fenntartani. A levente

oktatást és fegyelmezést külön tanfolyamon kiképzett levente-oktatók végzik és működésük a testnevelési ágazaton kívül a szellemi továbbképzésre is kiterjed.”

Az 1921-es levente-törvény megalkotásánál ez volt a hivatalos indoklás, de a valóságos ok másban rejlett! Az 1920. június 4-én aláírt Trianoni Békeszerződés 35.000 főben korlátozta a magyar hadsereg létszámát, meglehetősen alacsony katonatechnikai színvonalon. A leventemozgalom a testedzés mellett főképpen katonai előképzés volt. Mivel az évjáratok sorozásánál csekély volt a bevonultatható létszám, viszont a kisantant államokkal körülvelt Magyarország nem akarta magát teljesen kiszolgáltatni szomszédainak, ki akarta képezni az ifjúságot, mégha fapuskával is, katonai szolgálatra. Ha a szükség úgy hozza, rövid időn belül ütőképes hadsereggé lehessen beöltöztetni a katonai előképzésben részesült idősebb korosztályokat. A leventék kiképzése 12 éves életkortól folyt heti 4 órában. A katonai alaki kiképzésen kívül térképolvasás, éleslövészet és harci gyakorlatok is szerepeltek a feladatok között. Éppen ezért lehetett a leventéket 1944-ben valóban mozgósítani, és ha félig kiképzetlenül is, de be lehetett vetni harci feladatra. Ha a front és a reguláris hadsereg már nem lett volna a háború utolsó hónapjaiban felbomlóban, az idősebb leventekorosztály igenis teljesíteni tudta volna hazafias kötelességét. Dehát erre nem került sor, csak a szibériai kényszermunkára...

A Gulag Lexikon megvalósítása

A szovjet kényszermunkatáborokból kilenc évi rabság után történt hazatérésem utáni évtizedekben rendkívül fájdalmasan érintett annak tudata, hogy a közel százezer Szibériába deportált magyar áldozatnak a sorsáról nem szabad hangosan említést sem tenni. A néhány ezer hírmondónak hazatért honfitársunkat a hivatalos szervek úgy fogadták — és később is úgy kezelték —, mint büntetett előéletű, politikailag megbélyegzett embereket, akik valóságos fasiszta gaztetteket követtek el az emberiség ellen.

Amikor az 1953-1955-ös években naplószerűen feldolgoztam lágeri viszontagságaimat, élményeimet, egyúttal betűsoros névjegyzéket készítettem volt rabtársaimról, akikkel a sors összehozott a gyötrelmes években. Feljegyeztem a lágeri sorsukkal kapcsolatos ismereteimet, adott esetben elhalálozásuk körülményeit is. Ezen feljegyzés volt az a törzsanyag, melyet későbbi információkkal kiegészítve bővítettem a névsort és az esettörténeteket. 1989-ben, amikor a volt Gulag-rabok nyíltan érdekvédelmi szervezetbe tömörülhettek, és megkezdődött a bajtársak körében az adatgyűjtés a kárpótlási eljárás beindítására, az érintettek felkutatása érdekében én is belekapcsolódtam ebbe a munkába. Tudatosan gyűjtöttem, rendszereztem az információkat minden elérhető volt sorstársról. Adatlapot szerkesztettem a legfontosabb tényekről: a

letartóztatás, az elítélés és a rabság körülményeinek rövid, lexikális rögzítésére. A megadott adatok alátámasztása érdekében azoktól, akik idevonatkozó okmányokkal rendelkeztek, kértem, fénymásolatban küldjék el nekem. Ez a kutatómunka rengeteg levelezéssel járt. A bajtársak, valamint az elhalt sorstársak özvegyei, gyermekei a legtöbb esetben megértették törekvésem végcélját, és szívesen nyilatkoztak, segítettek újabb személyek, esetek felkutatásában.

Tekintettel arra, hogy a hivatalos levéltárak, főhatóságok sem Moszkvában, sem Budapesten nem teszik még lehetővé a hivatalos kutatást, az iratokba való betekintést, így mintegy alulról jövő tevékenységként a túlélők tanúvallomására támaszkodhattam munkámban.

Felmerül a kérdés: miért erőlködöm a tények, az igazság felderítésében ilyen veszélyes, fáradságos kutatási körülmények között?

Mert kutatómunkám során, a Moszkvába írott rehabilitációs kérelmekre, kutatólevelekre adott válaszok ismeretében megerősödött bennem a meggyőződés: ha megvárjuk azt az időt, amikor a KGB nyilvánosságra hozza a vádiratok tartalmát, akkor az derül ki, hogy a Szovjetunió a második világháború után kénytelen volt a bűnös magyar népből, az utolsó csatlósokból legalább 100 ezer ádáz magyar fasisztát Szibériába deportálni ahhoz, hogy megkezdődhessen a békés alkotómunka, a társadalom megújítása. Ugyanis a hazug, koncepciós vádiratok olyan bűnöket, gáztetteket sorakoztatnak fel a vádlott magyarokkal szemben, melyet azok soha el nem követtek.

Természetesen az is elgondolkoztató tény — mely az egyes sorsok felvillanásakor kiderül a lexikonból —, hogy súlyos vádakkal (lásd a törvény pontjait!) 10-25 évre elítélt személyeknél, akik a büntetésükből 8-10 évet le is töltöttek Szibéria kietlen tájain, a Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága vagy Legfelsőbb Katonai Ügyészsége a későbbi felülvizsgálat során az ügyet bűncselekmény hiányában lezárta, az ítéletet visszavonta, az érintettet rehabilitálta.

Tehát amíg az érintett személyek töredéke életben van, amíg nyilatkozni tud saját tragédiájáról, addig kell felderíteni a tényleges történéseket, és a vádirat és rehabilitáció közötti ellentmondásra rávilágítani. Sajnos csak kb. 3500-4000 nevet tartalmaz ez a Lexikon, a közel 100 ezer elítélt magyarnak csak csekély hányadát említve név szerint. Azonban ahhoz, hogy általános következtetést lehessen levonni a szovjet elhárító szervek tevékenységéről, módszereiről, ahhoz a történészek számára talán elegendő támpontot nyújt.

Nem hallgathatom el azt a szomorú tény, hogy egyes volt sorstársak a még mindig a zsigerekben hordott félelem hatására megtagadták az adatszolgáltatást, még mindig valami számonkéréstől félnek, ha kimondják, megvallják az igazat. Azonkívül a Lexikon jelentősen több sorsot dokumentálhatna, ha a minden vállalkozást kísérő féltékenység, irigység, sanda rosszindulat

miatt egyesek nem fejtettek volna ki ellenpropagandát munkámmal szemben. Megvádoltak személyiségi jogok megsértésével, sejtetni engedték: ki tudja milyen célra, kiknek a megbízásából faggatom ki volt sorstársaimat.

Így kutatási anyagom teljes eredményét az Országos Széchényi Könyvtár szigorúan zárolt kéziratárába adom le. A jelen Gulag Lexikon példányai is levéltári anyagot képeznek majd, és mindezeket kizárólag az adott kor történetét kutató történészek számára lehet hozzáférhetővé tenni. Hogy könyvalakban megjelenik-e valaha, az a jövő titka.

Az adatgyűjtést, kutatómunkát egyedül nem tudtam volna elvégezni, ha a bajtársak közül többektől nem kaptam volna jelentős segítséget, és ezúton szeretném név szerint is megköszönni az önzetlen támogatást Pintér Károlyné (Budapest, V.), Dr. Ebergényi Imre (Budapest, II.), Szak István (Tornyiszentmiklós), Dr. Oloffson Placid (Budapest, XI.), Böröcz Sándor (Vadosfa), Fangler Imre (Zalaegerszeg), Dujmov Szaniszló (Baja) bajtársaimnak, és még sok, név szerint nem említett segítőtársamnak.

A bajtársi tájékoztatáson, a kitöltve megküldött adatlapokon kívül a következő forrásmunkák adatait használtam fel kiegészítő információ, hézagpótló tájékoztatás gyanánt:

Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában, I. (Lámpás Kiadó, 1992)

Havasy Gyula: A magyar katolikusok szenvedései 1944-1989 (1990)

Böröcz Sándor: Kiáltás a mélyből (OLBL-1993)

Kovács Zoltán: Bilincsből és békességben Istennel (Református Zsinati Iroda, — 1990)

Bendász István: Öt év a szögesdrót mögött (Aggiornamento, — 1991)

Szak István: A szenvedések országútján (Kéziratban)

Rózsás János: Keserű ifjúság (Teljes kézirat)

A szovjet kényszermunkatáborok áldozatainak emlékére nem csupán írásos visszaemlékezések keletkeztek. 1993 márciusában Pintér Károlyné bajtársnőnk alapításában létrejött a „Gulagokban Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány”, mely célul tűzte ki maradandó, márványba véselt emlékmű felállítását Budapest valamely közterén. Ez az elképzelés, terv Pintér Károlyné és Dr. Ebergényi Imre bajtársaink szívós szervező és bonyolító munkája nyomán, vállalatok és a bajtársak anyagi áldozatával, a Magyar Demokrata Fórum hathatós eszmei támogatásával még abban az évben megvalósult. 1993. november 26-án, a volt Gulag-rabok első nagyobb csoportja hazatéréseinek 40. évfordulóján az V. kerületi Honvéd téren Fűr Lajos honvédelmi miniszter, az Alapítvány fővédnöke avatóbeszédével, katonai pompával felavatóra került Veszprémi Imre szobrászművész monumentális carrarai márvány

alkotása, mely a GULAG kényszermunkatáboraiiban elpusztult százazreknek állít emléket, és szimbolikus sírhelye, emlékhelye a szibériai fagyos földben elhantolt sorstársainknak.

A Lexikon dologi költségeihez és postaköltségéhez jelentős összeggel járultak hozzá a kutatási, adatgyűjtési munkám során a következők: Kanizsa Sörgyár Rt. Nagykanizsa; Msgr Mészáros Tibor (Basel); Tittel Oszkár (Wiesbaden); Mikó Pál (Kecskemét). A munka kezdeti szakaszában a SZORAKÉSZ szervezet vállalta magára a postaköltségeket, de később megvonta támogatását. A munka befejezéséhez viszont a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány nyújtott jelentős összegű segítséget. Hálás köszönet mindazoknak, akik megértették e munka célkitűzéseit és jelentőségét.

Befejezésül álljon itt Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin ajánlása a „Gulag szigetcsoport” című dokumentumgyűjteményének előlapjáról:

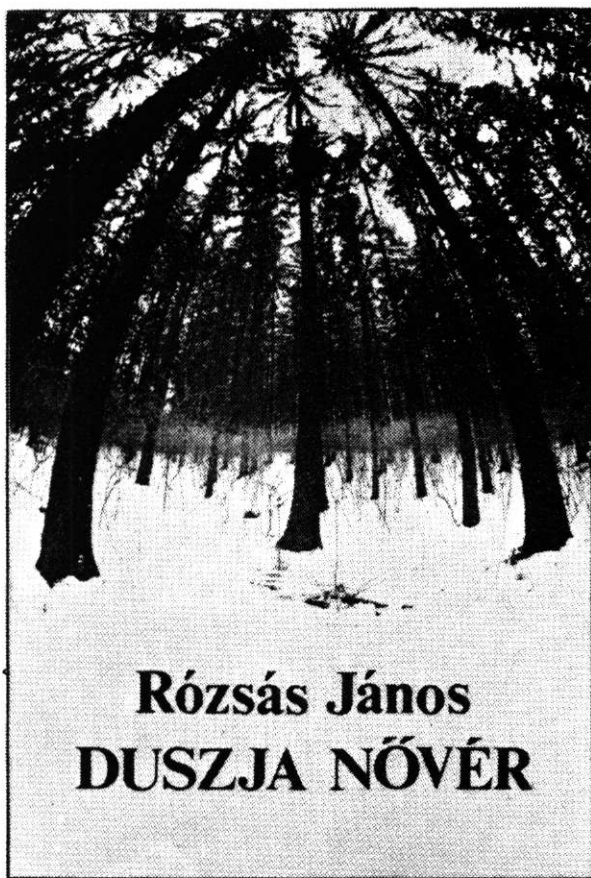
„Ajánlom mindazoknak, akik nem érhették meg, hogy mindezt elmondhassák. Bocsássák meg nekem, hogy nem láttam meg mindent, nem jegyeztem meg mindent, nem sejtettem meg mindent.”

Nagykanizsa, 1994. június 4-én.

(A lexikon kéziratban olvasható a nagykanizsai Városi Könyvtárban. Tisztelegésül a rendkívüli munka előtt közöljük a kézirat előszavát.)

Rózsás János Duszja nővér című könyvét 1995. október 23-án mutatta be a Czupi Kiadó. A bemutató a város ünnepi műsorának része volt. A bemutaton közel háromszáz érdeklődő tisztelgett a város díszpolgára és munkája előtt. Harkány László mutatta be a kötetet. Minden kiadónak csak kívánni lehet azt a sok odaadást, mellyel a könyv kiadása kapcsán találkoztam. Az olvasók és folyóiratok is szépen emlékeztek meg a munkáról.

Az első ezer példány elfogyott, az utánnymásból még kaphatók példányok.

Megrendelhető (a Kanizsai Almanach is):

Czupi Gyula
8801 Nagykanizsa
Felszabadulás u. 19.
Pf: 484

A Czupi Kiadó eddig megjelent könyvei:

Rózsás János: Duszja nővér

(Egy ápolónő életmentő embersége a Gulagon)

A magyar Szoltsenyicin, Rózsás János Keserű ifjúság című kötete elsőként adta hírül az országnak, hogyan élt és halt százezer magyar a Gulagon. A szerző — rendkívüli emlékező képessége révén hitelesen — a napi frissesség élményével írja le az egykori eseményeket. A Duszja nővér külön értéke, hogy az emberi megérettésről szól, arról, hogy a legsanyarúbb és legembertelenebb viszonyok között is megterem a segítség.

Kanizsai Almanach 1995-ről

A kiadó tervei:

A nevetés egészség

(Anekdóták Dél-Göcsejből) — Molnár László gyűjtése

A gyűjtemény rendkívül hangulatos, olvasmányos történeteket tartalmaz, melyek egyúttal a ma is élő népi észjárás dokumentumai.

Lenhardtné Bertalan Emma: „De szabadíts meg a gonosztól”

Önéletrajzi ihletésű regény

A könyvben megelevenedik a Bakony kis falujának élete a 30-as években. Feltárulkozik a Kőszegi Evangélikus Leánygimnázium a háború előtt, majd a háború idején. A magyar falu közösségének ereje és nagysága egyik legszebb példája olvasható a kötetben, amikor a front alatt lányaik és asszonyaik becsületét védik az oroszoktól. Az ötvenes évek ezt a rendkívüli belső erővel rendelkező falut is tartásában megtörik. Az imádott és tisztelt okos, művelt, sikeresen gazdálkodó apa — a törvényes feleség és a falu által tudottan — másik asszonnyal is él. Ez különlegesen érdekes háttérrel ad a könyv történéseinek, miközben hitről, halálról olvashatunk egy huszadik századi parasztcsalád életét és iskoláztatott lányának sorsát is megismerve.

PANNON

LOKOZ

Kulturális folyóirat

Főszerkesztő: Pék Pál

Országos terjesztésű, megjelenik kéthavonta.

A Nagykanizsán szerkesztett lap a város minden újságárúsánál megvásárolható.

KANIZSAI ALMANACH 1995-RŐL

A 750 éves jubileumát üelő város ünneplésének megörökítése az Almanach igazi újdonsága.

Több városi intézmény mellett a Batthyány-, a Bolyai-, a Cserháti-, a Hevesi-, a Kőrösi-, a Nagyrác-, a Palini-, a Petőfi-, a Rozgonyi-, a Templom Téri-, a Thúry-, a Zrínyi és a Zeneiskola ünnepi évét örökíti meg a kötet. A város lokálpatrióta cégei — elsősorban támogatóként — részesei voltak az ünneplésnek, a programokról írott beszámolók rendre megemlékeznek róluk. Külön sorozat szól a Ryno Kulturális Menedzseriroda rendezvényeiről. A 17. Honvéd Gyalogezred rövid történetét olvashatjuk zászlajának visszatérése alkalmából.

Rózsás János monumentális kéziratos munkája, a GULAG LEXIKON előtt tisztelgünk a munka bevezetőjének megjelentetésével. Két terjedelmesebb helytörténeti dolgozat is olvasható a könyvben, Nagy Csaba „Nagykanizsa moztörténete” mellett Mészáros József „Nagy generáció” című munkája. Utóbbiban a résztvevő hitelességével és a kutató pontos, igényes „adatolásával” emlékezik meg az elmúlt 35 év kanizsai zenekarairól a szerző. Nem egyszerűen pontos felidézője az eseményeknek, hanem érzékletes közvetítője a korabeli hangulatnak, az érzéseknek is. A másfél száznál is több kép és egyéb illusztráció különösen kellemes olvasmánnyá teszi a kötetet.